Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

Ciclu de douăsprezece conferinţe,
precedat de o conferinţă publică
introductivă, ţinut la Nürnberg
între 18 şi 30 iunie 1908

Traducere şi note: Victor Oprescu

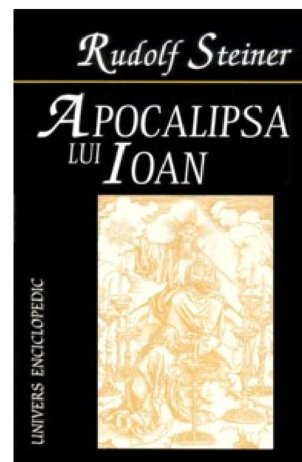
Titlul original : *Die Apokalipse des Johannes*
Nr.curent în bibliografia generală GA 104

Traducerea s-a făcut după textul german, ediţia 1990, Rudolf Steiner
Verlag, Dornach – Elveţia
şi apare sub îngrijirea Societăţii Antroposofice

Control științific: Dr. PETRE PAPACOSTEA
Redactor: MARIA STANCIU
Coperta: VENIAMIN & VENIAMIN

Coperta reproduce: Jan van Eyck, *Judecata de Apoi*

ISBN 973-97391-1-3

COPERTA IV

„Iată, vin curând, şi plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia, după cum este fapta lui.
Eu sunt Alfa şi Omega, cel dintâi şi cel de pe urmă, începutul şi sfârşitul.
Fericiţi cei ce spală veşmintele lor ca să aibă stăpânire peste pomul vieţii şi prin porţi să intre în cetate!"

Apocalipsa lui Ioan
(cap.22, v.12–14)

CUPRINS

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

NOTA EDIŢIEI GERMANE

„Ca ceva cu totul remarcabil se află la sfârşitul *Noului Testament* un document minunat, *Apocalipsa*, revelaţia plină de taină a Sfântului Ioan. Este suficient să citim doar primele cuvinte pentru a presimţi întregul mister al acestei scriei: «Descoperirea lui Iisus Christos pe care I-a dat-o Dumnezeu să arate robilor Săi cele ce va să fie în curând şi pe care El a arătat-o trimiţând-o *în semne* prin îngerul Domnului Său Ioan». Ceea ce se revelează aici este deci trimis *prin semne*. Şi nu trebuie să luăm sensul literar ca atare, ci să căutăm un sens mai adânc, căci cel literar este doar un semn."

Aceste cuvinte le scria Rudolf Steiner la începutul activităţii sale de comunicare a Ştiinţei spirituale în scrierea apărută încă în 1902, ***Das Christentum als mystiche Tatsache****. În cele douăsprezece conferinţe care formează ciclul de faţă, ţinut câţiva ani mai târziu, el a dezvoltat acest sens adânc, prezentându-l ca secrete, arătate prin semne, ale evenimentelor trecute şi viitoare din evoluţia omenirii.

Întrucât pentru aprofundarea conţinutului acestor conferinţe este utilă şi cercetarea imaginilor care simbolizează mersul acestor evenimente, se anexează la sfârşitul acestui volum reproducerea celor şapte „Peceţi" făcute după schiţele şi îndrumările personale ale lui Rudolf Steiner, în 1907, în manieră creştin-rosacruciană.

* Tradusă în limba română sub titlul ***Creştinismul ca fapt mistic şi misterele Antichităţii***, GA 8, Editura Humanitas, 1993. (Referitor la citatul de mai sus, se va vedea capitolul *Apocalipsa lui Ioan*) (N.T.)

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CUVÂNT INTRODUCTIV LA EDIŢIA DIN 1945

Acest ciclu de conferinţe care ne introduce în tainele *Apocalipsei* a apărut mai întâi sub forma unor note scrise la maşină şi a circulat în cerc restrâns, în două ediţii*. Deşi i s-au adresat multe rugăminţi, editorul a şovăit să-l prezinte sub formă de carte tipărită, deoarece aceia care în 1908 ascultaseră cuvântul viu rostit feseseră şocaţi de unele prescurtări pe care stenograful nu le putuse evita. Totuşi, până la urmă, acum, s-a înduplecat să o facă. Între timp desigur, se pierduse ceva din emoţia şi entuziasmul trezit de forţa vie a cuvântului rostit strălucind de focul spiritului. Dar acum după atâţia ani, acest lucru nu mai apare atât de supărător, fiindcă puternicul conţinut al celor relatate iese în evidenţă în plinătatea sa obiectivă, iar naturaleţea limbajului pare să vină în întâmpinarea năzuinţelor sufletului, fără a altera în vreun fel semnificaţia şi importanţa mesajului. Unele repetări şi lămuriri suplimentare intercalate sunt utile pentru o mai bună înţelegere şi oferă celui care, pe drumul său vrea să atingă culmea înălţimilor abrupte, o mână de ajutor spiritual.

MARIE STEINER

*Prima ediţie, dactilografiată, Berlin, 1911 (N.T.)

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA PUBLICĂ INTRODUCTIVĂ

ŞTIINŢA SPIRITUALĂ, EVANGHELIILE ŞI VIITORUL OMENIRII

Nürnberg, 17 iunie 1908

Oraşul Nürnberg va avea ocazia să sărbătorească un secol de când în toamna anului 1808 a primit între zidurile sale unul din cele mai mari spirite germane, unul din acele spirite despre care astăzi, totuşi, nu se vorbeşte suficient de mult şi a cărui operă este şi mai puţin înţeleasă; dar această operă va avea, pentru viaţa spirituală a omenirii, o mare importanţă în viitor, cu condiţia ca opera sa să fie într-adevăr înţeleasă. El este, fireşte, greu accesibil şi de aceea va mai trece un timp până când oamenii îl vor aprecia. În toamna anlui 1808, Hegel a fost numit director al Liceului regal din Nürnberg.

O afirmaţie făcută de Hegel ar putea servi foarte bine ca un fel de moto în fruntea acestor consideraţii. Hegel a spus: „Gândirea cea mai profundă este dominată de figura lui Christos, de persoana Sa istorică, exterioară, iar ceea ce face măreţia religiei creştine este că, oricât de profundă ar fi, ea este, pe de o parte, înţeleasă cu uşurinţă de conştienţa exterioară, iar pe de altă parte, ea incită la un studiu foarte aprofundat. Ea este accesibilă oricui, indiferent de nivelul cultural, răspunzând totodată celor mai înalte exigenţe". Acestea sunt cuvintele lui Hegel, filosoful german [1]*.

*Notele se găsesc grupate la finele ciclului de conferinţe şi aparţin editorului german (N.T).

Faptul că religia creştină, că mesajul *Evangheliilor* sunt inteligibile fiecărui nivel de conştienţă, aceasta o ştim de aproape două milenii. Sarcina curentului spiritual antroposofic, al ştiinţei spirituale va fi să arate că religia creştină ne poate purta către cea mai profundă gândire, către o pătrundere adâncă în înţelepciunea umanităţii, dacă este înţeleasă în sensul ei adevărat şi în impulsurile sale cele mai interne, făcând din ea o dominantă a vieţii umane. Ar fi o dovadă de greşită înţelegere a celor expuse acum, dacă am crede că antroposofia, ştiinţa spirituală, ar fi întru câtva o nouă religie, că ar intenţiona să instituie o credinţă religioasă în locul alteia. Pentru a se evita o asemenea neînţelegere, se poate spune: dacă ştiinţa spirituală va fi corect înţeleasă, se va vedea în mod clar că ea este într-adevăr cel mai puternic şi mai sigur imbold pentru o viaţă religioasă, dar ea însăşi nu este o nouă religie şi nu va denigra şi respinge nici o altă religie. În schimb, ea poate fi un instrument care să ne ajute să clarificăm cele mai profunde comori de înţelepciune şi adevăruri, cele mai grave taine ale religiilor, şi să le facem inteligibile!

Ar fi poate puţin prea mult dacă, spre a arăta care este legătura între antroposofie şi documente străvechi ale uneia sau alteia dintre religii – şi astăzi ne vom ocupa chiar de un străvechi document al creştinismului – am face această comparaţie: antroposofia are aceeaşi relaţie cu vechile documente religioase pe care teoriile matematice ar avea-o cu unele documente care în decursul istoriei au apărut sub forma de cărţi sau manuale de matematică. În această privinţă există, de exemplu, un vechi manual, care în prezent nu interesează decât pe un cercetător care se ocupă cu istoria matematicii: *Geometria* lui Euclid. Ea conţine pentru prima dată, sub o formă didactică, şcolărească ceea ce astăzi învaţă copiii la şcoală. Dar câţi copii mai ştiu că tot ce ei învaţă acum despre drepte paralele, despre triunghiuri, despre unghiuri etc. se află în această carte veche, că acolo s-au dat pentru prima dată aceste noţiuni omenirii! Pe drept cuvânt este trezită în prezent în copii ideea că ei pot înţelege singuri aceste teorii şi relaţii, că dacă spiritul uman îşi pune în acţiune forţele şi le îndreaptă asupra formelor spaţiale, el este capabil să înţeleagă aceste forme fără a mai face uz de această străveche carte a lui Euclid. Iar cel care, fără să fi ştiut absolut nimic despre ea, a asimilat teoriile matematice şi geometrice, dacă va afla ulterior că există o *Geometrie* a lui Euclid, o va aprecia la justa ei valoare şi va preţui pe cel care a dat, pentru prima oară, omenirii această carte.

În acelaşi mod s-ar putea considera şi relaţia dintre ştiinţa spirituală şi străvechile documente religioase. Sursele ştiinţei spirituale sunt de aşa natură că nu au nevoie să se sprijine pe nici un fel de document sau tradiţie, cu condiţia ca impulsurile sale să fie bine înţelese. După cum cealaltă ştiinţă ne furnizează cunoaşterea lumii sensibile înconjurătoare prin aceea că omul îşi foloseşte liber forţele sale, la fel se poate ajunge la o cunoaştere a lumii suprasensibile, ca parte nevăzută a tuturor celor văzute, prin utilizarea forţelor şi capacităţilor care se află în stare latentă în sufletul fiecărui om. Şi aşa cum omul prin intermediul organelor senzoriale are capacitatea să perceapă tot ce oferă lumea vizibilă, sensibilă, legând aceste percepţii prin raţiune pentru a o înţelege, la fel, dacă se foloseşte de metodele oferite de ştiinţa spirituală, omul are posibilitatea să privească în culisele existenţei sensibile, acolo unde se află spiritul originar, unde acţionează fiinţe pe care ochiul nostru fizic nu le poate vedea şi urechea fizică nu le aude. Omul este liber să-şi folosească forţele pentru cunoaşterea lumii fizice, sensibile, dar, totodată, şi pentru cunoaşterea suprasensibilului. Fapt este însă că în prezent forţele care conduc spre cunoaşterea suprasensibilă se află, la o bună parte din oameni, doar într-o stare latentă, într-un fel de somnolenţă. Dar dacă, într-un fel sau altul, omul se află în posesia unor cunoştinţe care îl pot introduce în lumea suprasensibilă de dincolo de sensibil, în nevăzutul din spatele celor văzute, dobândind în felul acesta o cunoaştere la fel de sigură cum este cunoaşterea lucrurilor şi faptelor exterioare, atunci el doreşte, înarmat cu această cunoaştere suprasensibilă, să meargă la izvoarele tradiţiei, la cărţi şi documente, la străvechile scrieri care în decursul istoriei au arătat oamenilor care este lumea suprasensibilă, ca şi un matematician care se duce la *Geometria* lui Euclid. Şi va aprecia şi judeca aceste vechi documente, după valoarea lor, la fel cum şi matematicianul de astăzi apreciază *Geometria* lui Euclid. Căci pentru cel care parcurge acest drum înarmat cu o cunoaştere a lumii suprasensibile, străvechile documente ale mesajului creştin nu pierd nimic din adevărata lor valoare. Dimpotrivă, ele îi apar într-o strălucitoare măreţie, căci cuprind adevăruri mult mai profunde decât le poate presimţi un om care nu s-a apropiat de cunoaşterea antroposofică.

Dar pentru a găsi poziţia corectă a antroposofiei faţă de străvechile documente religioase să clarificăm mai întâi o problemă, şi anume: Cine este mai bun cercetător al *Geometriei* lui Euclid, acela care traduce textul literar şi fără a pătrunde mai întâi spiritul geometriei vrea să transmită conţinutul cărţii, sau acela care învaţă şi cunoaşte temeinic geometria şi datorită acestui fapt ştie să găsească geometria şi în cartea lui Euclid? Să ne imaginăm un simplu filolog faţă de această carte şi care nu înţelege nimic din geometrie: câte erori ar comite el

dorind să dezvăluie sensul cărţii! Este ceea ce au făcut mulţi oameni cu documentele vechi religioase, chiar dintre cei care erau chemaţi să aprofundeze sensul real al acestora. Ei s-au apropiat de aceste documente fără ca în prealabil independent de acestea să fi avut cunoştinţele necesare asupra lumii suprasensibile. Şi aşa se face că avem astăzi o serie de comentarii asupra documentelor religioase, comentarii care ne dau în mod foarte scrupulos multe cunoştinţe despre istoricul acestora, despre felul cum au fost redactate, toate însă având aceeaşi valoare ca şi expunerea unui ignorant în ale geometriei asupra cărţii lui Euclid.

Cunoaşterea în materie de religie – şi noi tocmai aceasta dorim să reţinem – este ceva ce nu se poate obţine dacă nu recurgem la ajutorul noţiunilor obţinute prin ştiinţa spirituală, deşi antroposofia nu este decât un instrument de cunoaştere şi nicidecum ea însăsi o religie. Religia este caracterizată cel mai bine prin conţinutul inimii umane, al sensibilităţii umane, prin acea sumă de senzaţii şi sentimente, pline de afectivitate, prin care omul trimite în sus spre entităţile şi forţele suprasensibile ceea ce are mai bun ca receptivitate sufletească. Caracterul religios al unei fiinţe umane ţine de văpaia sentimentelor din sufletul său, de forţa acestor senzaţii, de natura lor, după cum aprecierea unui tablou, a unei opere de artă pe care o avem în faţă depinde de căldura pe care o trezeşte în inimile noastre, de sentimentul nostru pentru frumos. Conţinutul vieţii religioase este, în mod cert, format din ceea ce noi considerăm a fi lumea spirituală, suprasensibilă. Dar după cum nici sensibilitatea estetică, artistică nu este ceea ce noi numim înţelegere spirituală a legilor interne ale artei – cu toate că ea îi stimulează înţelegerea –, nici această înţelepciune şi ştiinţă care conduc spre lucrurile spirituale nu este acelaşi lucru cu religia. Această ştiinţă va da sentimentului religios mai multă gravitate, demnitate şi măreţie, îl va face mai cuprinzător, dar nu este şi nici nu vrea să fie ea însăşi o religie, pentru cine o înţelege în mod corect, deşi – repet – ea poate să conducă la religie.

Dacă acum dorim să înţelegem, din punctul de vedere al ştiinţei spirituale, forţa şi importanţa, sensul şi spiritul revelaţiei religioase creştine, este necesar să pătrundem adânc în viaţa spirituală, să ne ducem cu privirea într-un trecut foarte îndepărtat, cu alte cuvinte, să ne raportăm chiar la perioada prereligioasă a omenirii şi să căutăm să ne formăm o idee clară despre modul cum s-a născut religia. Dar există oare, pe pământ, o perioadă prereligioasă a omenirii? Da, a existat cândva, pe pământ, o vreme când nu exista religie; ştiinţa spirituală ea însăşi trebuie să răspundă afirmativ la această întrebare, deşi, într-un sens cu totul diferit de cel în care o face ştiinţa materialistă. Ce importanţă are religia pentru omenire? Religia a fost şi va mai fi pentru multă vreme ceea ce însuşi acest cuvânt exprimă: legătura omului cu Divinitatea, cu lumea spirituală*.

* În latină *„religio"* de la *„religare"* = a lega. Religia înseamnă propriu-zis „legătura sufletului", un sens echivalent cu *„pistis"* (credinţă) în l. greacă. Un sens mai vechi este şi acela de „teamă", dar şi de „scrupul" (N.T.).

Şi, de fapt, perioadele religioase sunt acelea în care omul năzuia către o legătură cu Divinitatea, fie din străfundurile unor nostalgii, fie că simţea că voinţa i-ar fi fost prea slabă dacă nu ar fi fost impregnată de o forţă divină. Timpurile când omul, ca să spunem aşa, trăia mai mult din presimţiri interioare decât din cunoaşterea lumii exterioare, timpurile când lumea suprasensibilă pe care o avusese până atunci în jurul său, dar pe care acum mai mult o presimţea, fără a o mai putea percepe, acestea sunt epocile religioase ale omenirii pe Pământ. În perioadele anterioare, omul nu simţea nevoia unor legături atât de arzătoare cu lumea spiritual-suprasensibilă, deoarece avea acces direct la această lume, aşa cum are, în prezent, acces direct la lumea sensibilă. Are el nevoie să fie convins că pietrele, pomii, animalele există? Are el nevoie de fel de fel de documente străvechi ca să ia cunoştinţă de toate acestea, să le ateste existenţa? Nu, căci le vede în jurul lui şi nu are nevoie de o religie a lumii sensibile. Să ne imaginăm un om care a trăit într-o altă lume, diferită, prevăzut cu organe de simţ şi capacităţi de cunoaştere deosebite întru totul de cele actuale, dar care nu ar putea vedea pietrele, plantele şi animalele deoarece acestea ar fi invizibile pentru el; să ne imaginăm, deci, un astfel de om care ar afla despre existenţa pietrelor, plantelor şi a animalelor numai din scrieri sau alte mijloace de comunicare. Ce ar reprezenta pentru acest om ceea ce noi cunoaştem prin contactul direct cu aceste realităţi? – aceasta ar fi pentru el religia. Dacă într-o carte ar găsi că există pietre, plante şi animale, aceasta ar reprezenta pentru el religie, deoarece acest om nu a văzut niciodată asemenea lucruri.

A existat pentru oameni o vreme când ei au trăit efectiv în mijlocul şi printre acele calităţi spirituale despre care vorbeşte acum orice religie şi izvoarele de înţelepciune sacră.

Cuvântul „evoluţie" a devenit astăzi, în multe domenii ale concepţiei despre lume, un cuvânt magic, dar el este aplicat de ştiinţele materialiste numai la aspectele materiale, exterioare. Pentru cine priveşte însă lumea din perspectiva ştiinţei spirituale, totul, absolut totul, este în evoluţie şi mai presus de orice, însăşi conştienţa umană. Starea de conştienţă în care trăim astăzi, prin care, atunci când ne trezim dimineaţa, avem posibilitatea să vedem şi să înţelegem lumea sensibilă cu ajutorul organelor senzoriale, această stare de conştienţă este ea însăşi rezultatul unei evoluţii, s-a dezvoltat dintr-o alta anterioară. În terminologia folosită de ştiinţa spirituală se numeşte „conştienţa clară a stării de veghe". Dar ea s-a dezvoltat dintr-o altă stare de conştienţă, mult mai veche, pe care o putem numi „conştienţa crepusculară imaginativă" a omenirii. Cu aceasta ne ducem mult înapoi, la stări evolutive extrem de vechi ale umanităţii, despre care antropologia exterioară nu spune nimic, pentru simplul motiv că această ştiinţă materialistă utilizează doar metode şi instrumente de natură fizică şi metodele gândirii raţionale. Ea crede că omul a străbătut într-un trecut extrem de îndepărtat stări de conştienţă care ar fi fost asemănătoare cu cele străbătute de animalele actuale.

Am arătat, în unele conferinţe anterioare, cum trebuie să ne reprezentăm, din punctul de vedere al ştiinţei spirituale, raportul omului cu animalele. Omul nu a fost niciodată o fiinţă care să se fi putut compara cu animalul de azi. El nu se trage din entităţi asemănătoare cu animalele actuale. Formele de evoluţie prin care a trecut şi care au dus la structura actuală a omului s-ar dovedi complet diferite de animalele actuale, dacă am încerca să le descriem. Animalele actuale sunt un fel de fiinţe întârziate, rămase la stadii anterioare de evoluţie, încremenite. Omul a depăşit aceste stadii anterioare, în schimb, animalele au regresat. E bine să vedem însă, în lumea animalelor, nişte fraţi ai omului care nu mai au formele pe care le purtau în acele stadii anterioare. Aceste forme vechi de evoluţie au existat într-o perioadă când pe Pământ domneau alte condiţii de viaţă, când elementele nu aveau distribuţia actuală, când omul nu era prevăzut cu un corp fizic ca cel pe care îl poartă acum, fiind totuşi om. El a ştiut să aştepte, în sensul figurat al cuvântului, momentul oportun al evoluţiei sale, când putea să coboare într-o structură carnală, momentul când această materialitate carnală atinsese un stadiu când el putea să-şi dezvolte în ea forţa spiritului său, forţa sa spirituală de astăzi. Animalele nu au putut să aştepte şi s-au fixat, ca să spunem aşa, într-un stadiu evolutiv anterior; ele au intrat într-un corp carnal mai devreme decât era cazul. De aceea au fost nevoite să rămână în urmă. Putem deci să spunem că fiinţa umană a trăit în alte condiţii şi în alte forme de conştienţă decât în prezent. Mergând cu mii de ani înapoi, vom găsi mereu alte forme de conştienţă. Ceea ce considerăm astăzi că este gândire logică, intelect şi inteligenţă nu au apărut şi nu s-au dezvoltat decât mult mai târziu în sânul omenirii. În schimb, unele forţe care astăzi sunt în declin, erau pe atunci mult mai puternice, de exemplu, memoria, care era cu mult mai dezvoltată cu multe mii de ani în urmă decât este astăzi. Datorită tocmai progresului obţinut în dezvoltarea inteligenţei, a intelectului, omenirea a pierdut mult din forţa memoriei.

Cine priveşte lumea, în mod obiectiv, cu un ochi exersat, va recunoaşte că afirmaţiile avansate de ştiinţa spirituală sunt întru totul fundamentate. S-ar putea spune: Dacă toate acestea sunt adevărate, oamenii actuali care dintr-un motiv sau altul sunt arieraţi, înapoiaţi mintal, trebuie să aibă în schimb o memorie dezvoltată. S-ar mai putea, de asemenea, susţine că în cazul când unor oameni menţinuţi în mod artificial în stare de înapoiere li s-ar dezvolta apoi în mod voit intelectul memoria lor ar avea de suferit. Ei bine, în acest oraş a existat

un asemenea caz.

Profesorul Daumer [2], pentru care trebuie să ne exprimăm o deosebită stimă, a observat cu multă atenţie acest caz. Este vorba de o fiinţă umană care a rămas o enigmă pentru multă lume, şi care într-o zi a apărut în acest oraş în mod foarte misterios, pentru a muri apoi la fel de misterios în oraşul Ansbach; este acelaşi om despre care un alt scriitor [3] spunea, pentru a sublinia partea enigmatică a vieţii acestuia, că atunci când a fost înmormântat într-o parte a cerului apunea Soarele, iar în cealaltă parte răsărea Luna. Mulţi dintre dumneavoastră, prezenţi în această sală aţi înţeles că este vorba de Kaspar Hauser. Dacă lăsaţi la o parte toate controversele, toate părerile pro şi contra pe care acest caz le-a provocat la timpul său, dacă luaţi în seamă numai ceea ce a fost strict verificat sub toate aspectele, veţi constata că acest copil găsit pe stradă, despre care nu s-a ştiut niciodată de unde venea, din care cauză i s-a spus „copilul Europei", nu ştia nici să citească, nici să scrie, atunci când a fost găsit. La vârsta de douăzeci de ani el nu avea nimic din ceea ce se dobândeşte prin intelect, dar, lucru curios, avea o memorie extraordinară. Când a început să fie, în cele din urmă, supus unui program de instruire, când logica a pătruns în sufletul său, memoria i-a slăbit. Această modificare a stării de conştienţă a fost legată şi de un alt fapt: la început, el era de o sinceritate aproape de neconceput, o sinceritate absolută, apoi, pe măsură ce progresa în instruirea intelectuală, această sinceritate s-a pierdut încetul cu încetul. Cu cât gusta mai mult din intelectualitate, cu atât se depărta mai mult de ea.

S-ar putea studia şi descoperi multe alte aspecte, dacă am putea cerceta profunzimile acestui suflet întârziat în mod cu totul artificial. Cine se sprijină pe datele ştiinţei spirituale nu consideră niciodată ca neîntemeiate credinţele şi tradiţiile populare, pe care erudiţii noştri savanţi nu pun nici un temei, după care Kaspar Hauser, pe când era cu totul ignorant, care nu ştia nici măcar că ar exista şi alte fiinţe care ar putea să nu semene cu el, exercita o influenţă stranie asupra unor animale furioase aduse în faţa lui. Acestea deveneau dintr-o dată blânde, liniştite; emana ceva din acest om care avea ca efect să îmblânzească un animal furios, gata să se repeadă asupra oricui. Aşa cum am spus, şi pentru că un asemenea caz poate fi înţeles cu ajutorul ştiinţei spirituale, noi putem pătrunde în natura intimă sufletească a acestei personalităţi atât de diferite şi totodată atât de enigmatice şi vom avea atunci în faţa noastră un caz care ne dovedeşte că tot ce pare inexplicabil în viaţa obişnuită îşi găseşte explicaţia în fapte de natură spirituală, cu ajutorul ştiinţei spirituale. Asemenea fapte nu vor fi în nici un caz accesibile speculaţiei sterile, filosofice, ci numai observaţiei spirituale; dar totodată ele sunt inteligibile unei gândiri logice, lipsite de idei preconcepute.

Am spus toate acestea pentru a vă arăta cum puteţi să găsiţi calea spre ideea că actuala stare de conştientă s-a format dintr-o alta mai veche, prin care omul nu se găsea în contact direct cu obiecte de natură fizică, perceptibile cu organele senzoriale, aşa cum este astăzi, ci era în contact cu fapte şi fiinţe spirituale. El nu distingea, în acea perioadă, conturul fizic al celor din jurul său, care de altfel nici nu aveau o formă asemănătoare cu cea de azi. Când o altă fiinţă se apropia de el în sufletul său apărea ca un fel de imagine de vis. Forma şi coloratura acestei imagini îi dădeau omului informaţia asupra sentimentelor celuilalt, dacă venea spre el ca prieten sau duşman, dacă avea sentimente de simpatie sau antipatie. O asemenea conştienţă percepea faptele spirituale şi prin acestea însăşi lumea spirituală care pentru el era o realitate. După cum astăzi omul trăieşte înconjurat de fiinţe compuse din carne şi oase, la fel trăia, în acele îndepărtate timpuri, printre fiinţe spirituale; el însuşi când se privea pe sine se vedea ca o fiinţă spirituală printre alte fiinţe spirituale. Chiar dacă nu era înzestrat decât cu un fel de conştienţă de vis, imaginile care se formau în el aveau o legătură vie cu mediul înconjurător. Este timpul acela foarte îndepărtat în care omul trăia încă în lumea spirituală, din care abia ulterior a coborât, creându-şi un înveliş carnal perceptibil cu organele de simţ, înveliş adaptat la starea de conştienţă pe care o are în prezent. Animalele existau deja, în acea vreme, în corporalitate fizică, în vreme ce omul mai avea acces direct la lumea spirituală. El trăia printre fiinţe spirituale, şi după cum în prezent dumneavoastră nu aveţi nevoie de argumente şi dovezi pentru a fi convinşi că există pietre, plante şi animale, nici omul acelor timpuri străvechi nu avea nevoie de dovezi de orice natură pentru a fi convins de existenţa fiinţelor spirituale. El trăia printre zei şi spirite şi de aceea nu avea nevoie de religie. Acestea au fost vremurile prereligioase.

Apoi omul a coborât pe pământ şi vechea conştienţă s-a metamorfozat, devenind cea actuală. El nu mai vede planând în spaţiu culori şi forme mişcătoare, ci vede culorile că sunt suprapuse şi îmbracă suprafaţa lucrurilor fizice. Dar concomitent, în măsura în care a învăţat să-şi îndrepte simţurile spre lumea exterioară, în aceeaşi măsură această lume sensibilă se trage ca un văl care acoperă şi ascunde lumea spirituală, ca un fel de mare iluzie, ca marea Maya, şi omul s-a văzut în situaţia în care mesajele venite din lumea spirituală nu le primea decât prin acest văl. În momentul acela religia a devenit pentru el o necesitate.

Dar există şi un stadiu intermediar între perioada care a precedat conştienţa religioasă şi cea a conştienţei religioase propriu-zise. În acest stadiu intermediar s-au format mitologiile, poveştile şi legendele tuturor popoarelor despre lumea spirituală. Există un fel de condiţie de cafenea, cu totul superficială, care ignoră adevăratele forţe spirituale, care susţine că personajele din mitologia germană şi nordică, din mitologia greacă, că străvechile legende şi povestiri despre zei şi faptele lor nu ar fi decât născociri ale imaginaţiei populare. Dar ele nu sunt invenţii. Poporul nu va spune niciodată, văzând pâlcuri de nori albi mişcându-se pe cer, că sunt mieluşei. Că poporul ar spune aşa ceva este o pură fantezie a acestor erudiţi, plini de multă imaginaţie în această privinţă. Adevărul este cu totul altul. Tot ce se spune în vechile mitologii şi legende sunt ultimele amintiri lăsate de conştienţa prereligioasă. Tradiţia păstrează ceea ce oamenii văzuseră ei înşişi în acele îndepărtate timpuri. Oamenii l-au descris pe Wotan, pe Thor, pe Zeus ş.a.m.d. pentru că persista în ei amintirea a ceea ce trăiseră altădată, că aceste zeităţi fuseseră vii printre ei. Firimituri, bucăţi din ceea ce trăiseră cândva, iată ce sunt mitologiile.

Această stare intermediară de conştienţă s-a manifestat şi sub alt aspect; chiar într-o epocă în care oamenii erau deja inteligenţi, putem spune chiar foarte inteligenţi, au existat mereu unii care, cel puţin în stări excepţionale – numiţi-le extaz sau rătăcire, cum doriţi – erau capabili să contemple lumea spirituală, să mai vadă încă ceea ce altădată vedeau toţi oamenii. Aceştia spuneau că ei înşişi au văzut ceva din lumea spirituală. Aceste povestiri se adăugau amintirilor despre lumea spirituală şi astfel se năştea o credinţă vie. Astfel s-a făcut tranziţia către o stare religioasă propriu-zisă.

Cum s-a pregătit acest stadiu religios propriu-zis în sânul omenirii? Totul s-a petrecut datorită faptului că omul a găsit mijloacele şi căile de a-şi dezvolta fiinţa sa lăuntrică în aşa fel că a putut din nou să vadă şi să contemple lumile din care coborâse, lumi pe care el le contemplase altădată în acea străveche stare de conştienţă crepusculară, voalată. Aici deschidem un capitol care în ochii unor oameni moderni conţine foarte puţine date demne de luat în seamă, este capitolul despre „iniţiaţi". Ce sunt deci aceşti iniţiaţi? Erau oameni care îşi formaseră propria interioritate sufletească şi spirituală prin anumite metode, de aşa manieră încât aveau din nou aptitudinea să pătrundă în lumea spirituală. Iniţierea este ceva real; ea există! În fiecare suflet se află în stare latentă forţe şi aptitudini suprasensibile. Există pentru fiecare om, sau cel puţin poate exista, un moment decisiv, un moment solemn când aceste forţe se trezesc. Putem să evocăm acest moment în sufletul nostru, dacă ne reprezentăm cum a fost evoluţia umană. Dacă ar fi să ne referim la cuvintele lui Goethe [4], am putea spune: Privirea noastră merge înapoi spre un trecut foarte îndepărtat, când corpul fizic al omului nu avea încă ochi sau urechi aşa cum le are astăzi. Să privim înapoi către acele timpuri când în locul unde sunt plasate astăzi aceste organe existau un fel de organe „indiferente" care nu vedeau şi nu auzeau. Apoi a venit pentru omul fizic timpul când aceste organe oarbe s-au dezvoltat şi au devenit puncte luminoase, perfecţionându-se din ce în ce mai mult până ce, pentru ele, lumina a devenit o realitate. La fel a venit un moment şi pentru ureche, care s-a dezvoltat şi a început să i se reveleze în tonuri şi armonii o lume care mai înainte era complet mută. Cu ajutorul forţelor solare, care au acţionat asupra sa, omul a putut să-şi formeze ochii în organismul său fizic; el poate să trăiască astăzi călăuzit de spiritul său încât să-şi

dezvolte şi organe spiritual sufleteşti, în mod asemănător. Momentul este prielnic şi pentru mulţi a şi sosit, când ei pot să-şi transforme sufletul şi spiritul, după cum odinioară şi-au transformat organismul fizic. Se formează ochi şi urechi noi, prin care din întuneric şi linişte apare lumină şi se aud sunete. Este posibilă chiar o dezvoltare care să permită o trăire în mijlocul lumilor spirituale. Aceasta este iniţierea. În vechile şcoli de mistere au existat metode pentru dobândirea iniţierii care au fost puse la dispoziţia omului, după cum în lumea fizică există metode pentru cercetări chimice sau biologice, în laboratoare. Diferenţa între metodele utilizate de ştiinţele exterioare şi metodele de iniţiere constă numai în faptul că ştiinţa trebuie să folosească instrumente şi aparate accesorii. Pentru acela, însă, care vrea să devină iniţiat există un singur instrument pe care trebuie să-l dezvolte: este el însuşi şi propriile sale forţe. După cum în fier există latentă o forţă magnetică, la fel, în sufletul uman dormitează forţa care duce la lumea spirituală, la lumea sunetelor şi a luminii. Am văzut că la un moment dat vederea normală a omului nu mai percepea decât lumea fizic-sensibilă şi omenirea era ghidată de iniţiaţi a căror privire putea să patrundă în lumile spirituale şi puteau să comunice şi să explice realităţile lumii spirituale în care omul trăise altădată.

Există o primă treaptă de iniţiere: unde conduce ea? Cum se prezintă sufletului uman? Să nu credeţi că această evoluţie constă numai în speculaţii filosofice, elaborări de concepte subtile, de rafinamente intelectuale. Noţiunile pe care omul le are despre lumea exterioară, sensibilă se transformă, iau un alt conţinut în cel care tinde să pătrundă în lumea spirituală. El nu mai înţelege lumea cu ajutorul cunceptelor conturate precis, ci prin imagini, prin imaginaţiuni. Căci omul creşte acum într-o ambianţă spirituală creatoare de lumi şi atunci îşi dă seama că obiectele lumii sensibile, precis conturate, nu au decât o valoare relativă, sunt numai obiecte. În sânul creaţiei universale, animalele nu mai apar cu contururi precise. Aveţi ca temei ceva ca o imagine din care pot să se formeze figuri şi structuri exterioare diverse, o realitate vie, care se organizează de la sine. Trebuie să luăm foarte în serios cuvintele lui Goethe: „Tot ce e trecător e doar aparenţă" [5]. Iniţiatul învaţă mai întâi prin imagini să cunoască şi să înţeleagă, învaţă să se înalţe în lumea spirituală. Atunci conştienţa sa trebuie să devină mai mobilă decât cea care ne serveşte, în mod obişnuit, să înţelegem lumea sensibilă care ne înconjoară. De aceea, acest stadiu de dezvoltare se numeşte „conştienţă imaginativă". Ea permite din nou omului accesul în lumea spirituală, dar, de data aceasta, nu în mod nebulos. Această „conştienţă iniţiatică" este clară, omul devine conştient de pătrunderea sa în lumea spirituală aşa cum este conştient de sine, în conştienţa stării de veghe, în timpul zilei. Omul face în felul acesta un pas înainte în evoluţia sa deoarece are acum capacitatea să cunoască lumea spirituală în mod conştient.

Aşadar, conştienţa imaginativă – conştienţa iniţiatică – este prima treaptă a iniţierii pe care omul o trăieşte. Iar ceea ce au experimentat şi au aflat în lumea spirituală cei iniţiaţii s-a consemnat în vechile tradiţii şi vechile texte religioase ale omenirii, tot aşa cum Euclid a comunicat bazele geometriei. Noi înţelegem ce conţin aceste vechi documente dacă mergem înapoi la sursa lor, adică la contemplaţia iniţiaţilor.

Aceasta era situaţia în omenire până la venirea celei mai mari entităţi care a păşit pe pământ, a lui Christos Iisus. Prin venirea Sa, un nou element pătrunde în evoluţie. Dacă vrem să ne facem o imagine clară în ce constă elementul esenţial nou pe care omenirea l-a primit prin Christos Iisus*, este necesar să observăm că în toate sanctuarele de iniţiere precreştine omul era astfel iniţiat încât era necesară izolarea completă a sa de evoluţia restului omenirii şi asupra sufletului său se exercita o transformare care avea loc în cele mai secrete locuri. Şi mai este un lucru de care să ţinem seamă, şi anume că în conştienţa omului mai dăinuia, când el se ridica din nou spre lumea spirituală, un rest din vechea conştienţă imaginativă nebuloasă, de vis. Candidatul era obligat să fugă de lumea senzorială pentru a putea să pătrundă în lumea spirituală. În prezent, această condiţie nu mai este necesară şi aceasta se datorează venirii lui Christos Iisus pe pământ. Prin faptul că principiul lui Christos a pătruns în omenire, fiinţa centrală, punctul central al lumii spirituale s-a manifestat la un moment dat istoric într-o fiinţă umană pe acest pământ. Această înaltă entitate este aceeaşi pe care o aşteptau mulţi, toţi cei care ajunseseră la o viaţă religioasă dezvoltată, care o contemplau în sanctuarele de iniţiere, toţi cei care ieşeau din lumea senzorială pentru a pătrunde în lumea spirituală. Fiinţa despre care se vestise şi pe care omul trebuia să o considere ca fiind cea mai înaltă, această fiinţă a pătruns în istoria omenirii cu Christos Iisus. Şi cel care înţelege ceva din autentica ştiinţă spirituală ştie că toate profeţiile religioase făcute înainte de venirea lui Christos nu sunt decât vestirea lui Christos Iisus.

* Considerăm forma folosită de traducător, Christos Iisus, o inadvertenţă, care nu corespunde nici structurii limbii germane, nici intenţiilor lui R. Steiner. Forma *Christus Jesus* pune accentul pe Iisus şi s-ar traduce *Iisus* (purtător al lui) *Christos*, aşa cum rezultă nu numai din comentariile lui R. Steiner făcute la evanghelii, dar şi în expunerea făcută în conferinţa din 16. I. 1916 privind concepţia lui Tertulian. Expunerea germană uzuală *Jesus Christus* s-ar traduce în limba română *Christos Iisus*. R. Steiner a redat limbii germane forma corectă, corespunzătoare expresiei *Iisus Christos* uzuală în limba română şi în limbile romanice în general. Iisus devine după botezul în Iordan Iisus Christos, în care Christos are funcţia de a preciza noua calitate a lui Iisus după botez. (Petre Papacostea)

Când vechii initiaţi voiau să vorbească despre Cel-prea-înalt, care lor le era accesibil în lumea spirituală, şi în care ei vedeau ca fiind temeiul originar al tuturor lucrurilor, ei vorbeau de Christos Iisus, folosind însă diferite nume. Să luăm doar un exemplu din *Vechiul Testament* şi care este chiar o vestire. Să ne amintim cum Moise, când trebuia să conducă poporul, a primit porunca: Spune poporului tău că ceea ce tu trebuie să faci Domnul Dumnezeu ţi-a poruncit să faci [6] Atunci Moise spune: Cum mă vor crede oamenii, cum le voi putea da o dovadă? Ce trebuie să le spun dacă mă vor întreba: Cine te-a trimis? – Şi i s-a poruncit: Spune „Eu sunt", acesta te-a trimis. Citiţi şi comparaţi cât puteţi mai exact cu textul originar. Veţi vedea despre ce e vorba, ce înseamnă acest „Eu sunt". „Eu sunt" este numele entităţii divine, al principiului christic din om, al entităţii din care el simte că o picătură există şi în el, ca o scânteie, când el însuşi poate să rostească „Eu sunt". Piatra nu poate să spună „Eu sunt", planta nu poate şi nici animalul nu poate să spună „Eu sunt". Omul este încoronarea creaţiei, pentru că el singur poate spune despre sine „Eu sunt", numai el poate rosti un nume care nu se cuvine decât celui care se exprimă pe sine. „Eu" nu vă denumeşte decât pe dumneavoastră înşivă. Nimeni altul nu vă poate numi „eu". Prin acest cuvânt, sufletul vorbeşte cu sine, prin acest cuvânt, la care nu are acces decât fiinţa care nu vine din afară, pe nici o cale exterioară, în suflet. Aici, Dumnezeu vorbeşte. De aceea, numele „Eu sunt" a fost dat divinităţii care umple Universul. „Spune că, «Eu sunt» este cel care ţi-a spus!" – iată ce trebuia Moise să spună poporului.

Oamenii nu au deprins decât încetul cu încetul sensul şi profunda semnificaţie a lui „Eu sunt". Ei nu au simţit de la început ca individualităţi. Puteţi găsi aceasta şi în Vechiul Testament: oamenii nu se simţeau încă individualităţi. Chiar şi în sânul triburilor germanice, chiar şi în perioada de început a creştinismului, oamenii nu se simţeau ca indivizi. Gândiţi-vă la triburile de cherusci, de teutoni etc., la toate popoarele de origine germană care locuiau pe teritoriul care formează astăzi Germania. Teutonul simţea mai degrabă „eul" grupului, în care el se vedea ca un membru. Nimeni nu rostea, în sensul în care spunem noi azi, „Eu sunt". Omul se simţea că face parte dintr-un organism compus din toţi cei care erau uniţi prin legături de sânge.

Această înrudire prin legăturile de sânge în sensul cel mai larg o întâlnim şi în *Vechiul Testament*. Fiecare se simţea integrat în întregul popor, iar acesta era condus de un „eu". El înţelegea foarte bine ce însemnau cuvintele „Eu şi Tatăl meu Abraham suntem una", căci el urmărea înrudirea prin sânge de-a lungul generaţiilor până la Abraham. El se simţea protejat, dacă voia să-şi depăşească eul individual în Părintele Abraham, de tot sângele, purtător exterior al eului poporului, adică al eului colectiv, al eului grup, care curgea de-a lungul generaţiilor.

Dacă facem acum o comparaţie între afirmaţiile încărcate de o atât de înaltă semnificaţie pentru adeptul *Vechiului Testamen*t şi ceea ce

aduce Christos Iisus, aceasta proiectează o lumină strălucitoare asupra întregului progres care s-a realizat prin evoluţia creştinismului. „Mai înainte ca Abarham să fie, a fost «Eu sunt»" [7]. Ce înseamnă acest „Înainte de Abraham, a fost «Eu sunt»"? Care este de fapt traducerea şi interpretarea corectă a acestui citat biblic? Aceasta: Mergeţi cât de mult înapoi, prin toate generaţiile, şi veţi găsi ceva în voi înşivă, în individualitatea fiecăruia, care este mai etern decât tot ce s-a infiltrat prin toate generaţiile înrudite prin sânge. Înainte de toţi strămoşii, înainte ca ei să fi existat, a fost „Eu sunt", acea fiinţă implantată în fiecare om şi pe care orice suflet omenesc o simte nemijlocit ca fiind totodată el însuşi. Nu eu şi Tatăl Abraham, nu eu şi un tată temporar, ci eu şi Tatăl spiritual care nu este legat de nimic vremelnic, de nimic trecător, noi suntem una. „Eu şi Tatăl suntem una". În fiecare om se găseşte şi Tatăl, acest Principiu divin care trăieşte în el, care a fost, este şi va fi.

Oamenii, după ce timp de aproape două milenii au început să simtă de fapt forţa acestui impuls cosmic, vor recunoaşte în viitor ce înseamnă cu adevărat pentru ei acest salt în evoluţia şi misiunea Pământului. Vechile iniţieri căutau să obţină ceea ce se putea recunoaşte numai depăşindu-se existenţa individuală, numai cuprinzând spiritul întregului popor.

Dacă în viaţa obişnuită s-ar fi auzit aceste lucruri, orice om ar fi spus: Eul este ceva trecător, apare o dată cu naşterea, dispare cu moartea. Dacă însă cineva era iniţiat în secretele Misteriilor, el vedea ceea ce un altul doar bănuia şi presimţea, însuşi spiritul tribului său ca fiind acelaşi lucru cu ceea ce se transmitea prin sânge de-a lungul generaţiilor şi care era cu adevărat o fiinţă. El contempla numai ce se afla în lumea spirituală şi nicidecum în realitatea exterioară. El putea contempla un zeu care trecea prin sângele generaţiilor. A sta faţă în faţă cu acest zeu nu era posibil decât în Misterii.

Ucenicii apropiaţi ai lui Christos Iisus, cei care aveau o deplină înţelegere, erau conştienţi că o fiinţă de natură spiritual-dumnezeiască se afla în faţa lor, întrupată pentru simţurile exterioare într-o personalitate umană carnală. Ei au resimţit în Christos Iisus prezenţa primei fiinţe umane individuale purtând un spirit cum altădată numai colectivitatea simţea că are şi care nu putea fi contemplat decât în lumea spirituală de iniţiaţi. El era „primul născut" printre oameni.

Cu cât omul se individualizează mai mult, cu atât mai mult poate el deveni o fiinţă purtătoare de iubire. Acolo unde oamenii sunt legaţi prin rudenie de sânge, ei iubesc numai datorită faptului că sunt conduşi de sânge spre ceea ce ei trebuie să iubească. Când însă omul se individualizează, primeşte în sine şi păstrează scânteia divinităţii, şi atunci impulsul de iubire, valuri de iubire de la om la om pornesc din dorinţa liberă a inimii. Un impuls nou a venit astfel să îmbogăţească vechea legătură de iubire care se baza pe legătura de sânge. Încetul cu încetul, aceasta se transformă într-o legătură de iubire spirituală, care curge de la suflet la suflet şi cuprinde în cele din urmă întreaga umanitate într-o legătură comună de înfrăţire generală. Christos Iisus este însă forţa, forţa vie aşa cum s-a manifestat istoric în faţa ochilor noştri exteriori şi prin care umanitatea a devenit, pentru prima dată, o comunitate frăţească. Şi oamenii vor înţelege că trebuie să vadă în această legătură de iubire fraternă împlinirea unui creştinism spiritualizat.

Se spune cu multă uşurinţă astăzi: Teosofia trebuie să caute nucleul de adevăr comun tuturor religiilor [8], căci toate religiile au acelaşi fond. Cei care vorbesc în felul acesta şi care nu studiază comparativ religiile decât pentru a găsi în ele ceea ce au asemănător în exprimări abstracte nu au înţeles nimic din principiul care stă la baza evoluţiei. Lumea nu evoluează fără rost. Este adevărat că fiecare religie conţine adevăr, dar acest conţinut evoluează de la o formă la alta; se dezvoltă spre forme superioare. Dacă doriţi să aprofundaţi această temă, veţi găsi cu siguranţă şi în alte religii preceptele pe care le propagă creştinismul. Creştinismul nu a venit cu o doctrină nouă. Esenţialul în creştinism nu constă în doctrina sa. Să ne referim la marii întemeietori de religii precreştine. Ceea ce au aceştia important este învăţătura lor, este faptul că au răspândit o învăţătură. Imaginaţi-vă că aceştia ar fi necunoscuţi şi de pe urma lor ar fi rămas doar ce au spus; pentru umanitate ar fi de ajuns. Dar pentru Christos Iisus ceea ce este important este chiar faptul că a existat, că a trăit pe acest Pământ, într-un corp fizic. Nu credinţa în învăţătura Sa, ci credinţa în personalitatea Sa este elementul fundamental, că în El, oamenii au văzut pe „primul născut" între muritori şi că L-au întrebat: În situaţia în care mă aflu, Tu simţi la fel cum simt eu? Gândeşti la fel ca mine, aşa cum gândesc eu acum, ai aceleaşi dorinţe ca şi mine? Acesta este faptul important, că personalitatea Sa este marele model faţă de care ceea ce contează nu este să-I ascult predicile, ci să-L privesc pe El însuşi cum acţionează. De aceea, cei mai apropiaţi ucenici ai lui Christos Iisus spun ceva cu totul diferit de discipolii şi ucenicii altor întemeietori de religii. Aceştia spun: Maestrul meu a spus cutare lucru, ne-a învăţat cutare lucru. Ucenicii lui Christos Iisus însă, spun [9]: Noi nu vă vorbim despre mituri pline de înţelepciune şi nici de doctrine, ci vă spunem ce am văzut noi înşine, cu ochii noştri, şi am auzit cu urechile noastre. Noi i-am auzit vocea, mâinile noastre au atins izvorul Vieţii, pentru ca să fim în comuniune cu voi. Şi însuşi Christos Iisus vorbeşte aşa: Voi să fiţi martorii mei în Ierusalim, în Iudeea, până la sfârşitul veacurilor [10]. Aceste cuvinte exprimă ceva de o deosebită importanţă: Voi veţi fi martorii mei până la sfârşitul lumii, cu alte cuvinte, întotdeauna vor fi oameni care, ca şi cei de atunci, din Iudeea şi Galileea, vor putea, printr-o cunoaştere instinctivă, să spună cine a fost Christos în sensul *Evangheliilor.*

Dar ce înseamnă „în sensul *Evangheliilor*"? Nimic altceva decât că El era dintru început principiul care trăia în orice creaţie. El spune: Dacă nu credeţi în mine, credeţi cel puţin în Moise; dacă veţi crede în Moise, veţi crede şi în Mine, căci Moise despre mine a vorbit [11]. Am văzut deja că Moise despre El a vorbit atunci când a spus „Eu sunt" cel care mi-a spus, acel „Eu sunt" care până atunci nu era de văzut decât în spirit. Faptul că Christos s-a arătat în lume, că a fost, că a venit în lume ca om pentru oameni, iată diferenţa între *Evanghelia* lui Christos şi revelaţia divină a celorlalte religii. În aceste religii, cunoaşterea spirituală era orientată exclusiv spre ceea ce atunci era în afara lumii. De atunci, cu Christos Iisus apare în lume ceva ce urma să fie înţeles chiar sub forma unei manifestări în planul fizic sensibil. Ce au resimţit primii ucenici ca fiind idealul înţelepciunii lor? Nu numai să înţeleagă cum trăiesc fiinţele spirituale în lumea spirituală, ci mai ales cum a putut să fie prezent aici, pe Pământ, principiul divin cel mai înalt în persoana fizic istorică a lui Christos Iisus.

Este mult mai uşor să negi natura divină a acestei personalităţi, decât să o resimţi ca atare. Aici este punctul de despărţire între ce se cheamă creştinism interior şi o anumită doctrină de la începuturile creştinismului, diferenţa între gnosă şi creştinismul esoteric*. Gnosa recunoaşte divinitatea lui Christos, dar această doctrină nu s-a putut ridica până la a recunoaşte că „Logosul" s-a făcut carne şi că a locuit printre noi, aşa cum subliniază autorul *Evangheliei după Ioan***.

* Gnosa, în 1. greacă „gnosis" =cunoaştere. Gnosa şi gnosticismul reprezintă unul din cele mai puternice curente esoterice ale antichităţii, în special în zona mediteraneană. Părinţii Bisericii l-au combătut (N.T.).

** Ioan, cap. 1, v. 14: „Şi Cuvântul s-a întrupat şi a locuit între noi" (N.T.).

El spune: Christos nu trebuie considerat ca cineva ce nu poate fi găsit decât în lumea invizibilă, ci ca fiind chiar Cuvântul care a luat trup şi a locuit printre noi. Trebuie să ştim că o dată cu această personalitate, în lume a apărut o forţă care va acţiona până în cel mai îndepărtat viitor şi care va ţese în jurul Pământului forţa unei iubiri spirituale reale, forţă care va acţiona şi trăi în tot ce dă viaţă viitorului. Şi dacă omul se ataşează de această forţă, va putea pătrunde în lumea spirituală din care a coborât; el se va întoarce din nou acolo, până în regiunile la care astăzi nu au acces decât cei iniţiaţi. Omul se va desprinde de tot ce e legat de simţuri şi va pătrunde în lumea spirituală.

După cum în trecut, un iniţiat putea contempla restrospectiv viaţa spirituală desfăşurată anterior, un iniţiat în spirit creştin, prin participarea

sa la impulsul dat de Christos, dobândeşte capacitatea de a vedea în viitor, de a cunoaşte ce va deveni Pământul dacă oamenii vor înţelege să acţioneze în sensul acestor impulsuri. Aşa cum se putea privi în trecut, spre stadiile evolutive prin care au trecut omul şi Pământul, prin venirea lui Christos pe Pământ, se poate privi în viitorul cel mai îndepărtat. Se poate spune: în măsura în care conştienţa se va transforma, se va schimba şi poziţia omului în legătură cu lumea spirituală şi cea sensibilă. În timp ce vechiul tip de iniţiere este o iniţiere către trecutul omenirii, spre vechea înţelepciune, iniţierea de tip creştin conduce spre dezvăluirea viitorului. Ceea ce devenea acum important era nu faptul ca omul să fie iniţiat numai în ce se revela pentru înţelepciunea sa, pentru sensibilitatea sa, ci să fie iniţiat pentru voinţa sa. Căci numai aşa va şti ce să facă, ce ţeluri trebuie să-şi fixeze pentru viitor. Omul obişnuit, ghidat de simţurile fizice, îşi fixează un scop pentru după-amiază, pentru seară, pentru a doua zi. Omul spiritual este capabil, condus de principiile spirituale, să-şi fixeze scopuri îndepărtate, care îi stimulează voinţa şi îi învigorează forţele. A fixa, în felul acesta, omenirii scopurile sale, înseamnă a concepe creştinismul în sensul său cel mai elevat, în sensul principiului christic originar, în sensul unui creştinism esoteric. Aşa a înţeles creştinismul acela care a formulat marele principiu de iniţiere pentru voinţă, acela care a scris *Apocalipsa*. Nu vom înţelege corect Apocalipsa dacă nu vom reuşi să vedem că aceasta aduce impulsuri care tind spre viitor, care pledează pentru activitate, pentru acţiune.

Tot ceea ce astăzi am lăsat să treacă prin faţa sufletului nostru trebuie înţeles prin prisma ştiinţei spirituale orientată antroposofic. Nu am putut să vă dau deocamdată decât o schiţă. Dacă însă reuşim sa înţelegem cu ajutorul ştiinţei spirituale ce se află dincolo de lumea sensibilă, vom privi cu o mai profundă comprehensiune tot ce ni s-a spus prin *Evanghelii* şi prin *Apocalipsă*. Şi cu cât vom reuşi să pătrundem mai mult în lumea suprasensibilă, cu atât vom descoperi profunzimea acestor documente creştine. Ele strălucesc şi mai puternic în faţa noastră, conţinutul lor ne apare şi mai adevărat şi mai adânc, dacă ne aplecăm asupra lor cu o percepere spirituală dobândită cu ajutorul antroposofiei. Este, fără îndoială, adevărat că şi un suflet simplu poate presimţi adevărurile creştinismului. Dar conştienţa noastră nu se va mulţumi mereu doar cu această presimţire, ea evoluează şi vrea să ştie şi să cunoască. Dar chiar dacă se va ridica spre cele mai înalte cunoştinţe, mai rămân încă profunde mistere în creştinism, atât pentru un suflet simplu, cât şi pentru intelectul cel mai sofisticat. Iniţiatul le trăieşte şi le vede în imagini. De aceea, o conştienţă naivă poate presimţi adevărurile pe care creştinismul le cuprinde, dar omul doreşte tot mai multă cunoaştere şi nu credinţă, şi abia atunci când are această cunoaştere găseşte în creştinism deplină satisfacţie, când va obţine o explicaţie reală a *Evangheliilor*, şi aceasta cu ajutorul ştiinţei spirituale. În acest sens, ştiinţa spirituală va dobândi acelaşi rang ca şi cele mai evoluate filosofii ale antichităţii. Ea va da mărturie de frumoasele cuvinte ale lui Hegel, pe care le-am citat la începutul acestei conferinţe: Gândirea cea mai profundă este legată de persoana lui Christos Iisus, cel istoric şi exterior, şi orice fel de conştienţă – şi tocmai aici găsim măreţia creştinismului – poate să înţeleagă aspectele exterioare ale creştinismului. În acelaşi timp, trebuie să facem apel la înţelepciunea cea mai pătrunzătoare. Creştinismul vorbeşte oricui, indiferent de gradul de cultură, dar poate răspunde şi celor mai înalte exigenţe.

Corecturi

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA I

APOCALIPSA CA DOCUMENT DE INIŢIERE CREŞTINĂ

Nürnberg, 18 iunie 1908

În zilele următoare ne vom consacra studierii unei teme antroposofice profundă şi de o mare importanţă. Mai înainte de a începe, vă rog să-mi îngăduiţi de a exprima o adâncă satisfacţie văzând reuniţi atâţia prieteni, nu numai din numeroase părţi ale Germaniei, dar chiar din diferite alte ţări din Europa, pentru a lua parte la expunerea acestei teme. Înainte de toate, îmi exprim satisfacţia faţă de prietenii noştri din acest oraş, care în mod sigur, în ceea ce îi priveşte, nu vor fi mai puţin bucuroşi decât cel care vă vorbeşte acum de posibilitatea de a fi reuşit să creeze, aici la Nürnberg, timp de mai multe zile, o atmosferă de trăire antroposofică, în compania numeroşilor prieteni veniţi de peste hotare. Căci în acest oraş îndeosebi, în afara unei arzătoare aspiraţii pentru cunoaşterea marilor adevăruri pe care ni le revelează Ştiinţa spirituală, s-a putut arăta ce înseamnă o atitudine lăuntrică antroposofică, o veritabilă viaţă antroposofică, totul cu o desavârşită înţelegere: această viaţă antroposofică o vom realiza numai când revelaţiile Ştiinţei spirituale nu le vom lua ca simple subiecte teoretice, ci vor deveni pentru noi ceva viu, care să umple de spiritualitate propria noastră viaţă, pană în adâncul sufletului, unindu-ne totodată prin cele mai strânse legături cu semenii noştri, cu lumea întreagă.

Este foarte important pentru om să simtă că tot ce îl înconjoară în lumea sensibilă, în această existenţă perecptibilă cu simţurile, nu este în cele din urmă decât fizionomia exterioară a unei realităţi invizibile, suprasensibile. Pentru cel care leagă antroposofia de viaţă, care o aplică în viaţă, lumea, cu tot ce cuprinde ea, îi apare, din ce în ce mai mult, ca fiind o expresie a unei esenţe divine spirituale. Înfăţişarea lumii pe care o vedem în jurul nostru este ca şi trăsăturile feţei, după care se pot aprecia inima şi sufletul unui om. Şi tot ce vedem, stânci şi munţi, pătura de verdeaţă a Pământului, animale şi oameni, tot ce ne înconjoară, precum şi comportamentul oamenilor, totul va fi pentru noi expresia, fizionomia unei realităţi spirituale, divine. Prin acest fel de a vedea lumea, în om se deschide o viaţă nouă, un nou entuziasm, o nobilă înflăcărare pentru tot ce vrea să întreprindă.

Am să vă dau un mic exemplu, foarte semnificativ, o experienţă pe care am trăit-o în timpul unuia din turneele mele de conferinţe [12]. Acest exemplu arată că istoria lumii, când este considerată ca expresie a spiritualului, a divinităţii, apare în toate ocaziile semnificativă, mereu şi pretutindeni ne vorbeşte un limbaj nou. Acum câteva săptămâni, eram în Scandinavia şi am putut constata că viaţa în acea parte nordică a Europei este încă străbătută de ecoul a tot ce a fost în trecut; tot ce este spiritual era încă impregnat de prezenţa, în conştienţa oamenilor, a fiinţelor care populau mitologiile nordice. S-ar putea spune că în aceste ţinuturi tot ce apare în faţa privirii noastre este ecoul a ceea ce a constituit viaţa spirituală a nordului în acel trecut îndepărtat despre care vorbeau iniţaţii Misteriilor druidice şi ai Misteriilor droţilor [13] discipolilor lor. Se observă şi acum influenţa acestui suflu magic care a pătruns în viaţa spirituală a acestor ţinuturi nordice şi care se pot privi ca fiind expresia unor foarte frumoase raporturi karmice. La Uppsala, am simţit că sunt chiar în centrul acestei lumi, atunci când am văzut prima traducere germanică a *Bibliei,* când m-am aflat în faţa acelui *Codex argenteust* [14] al lui Wulfila. Acest codex a poposit la Uppsala printr-o stranie înlănţuire de evenimente karmice. Întâi s-a aflat la Praga; în timpul războiului purtat de suedezi, a fost luat şi dus la Uppsala şi acolo se găseşte şi acum, adevărat simbol grăitor pentru cel care doreşte să cerceteze cât de puţin vechile Misterii. Acest caracter de mister, această pătrundere în lumea spirituală, este impregnat în mod real în mijlocul acestor vechi culturi europene, marcate de un straniu caracter comun pe care îl resimt în mod profund toţi cei care au primit iniţierea, în acele timpuri de mult trecute. Inimile lor erau străbătute de un tragic sentiment când reuşeau ca privirea lor să pătrundă în secretele existenţei, presimţind, însă, că numai în viitor va veni ceva să aducă adevărata dezlegare a acestor enigme. Gândurile acestor initiaţi erau permanent îndreptate spre o lume mult mai strălucitoare, ale cărei raze vor ajunge într-o zi să lumineze pe deplin cunoaşterea iniţiatică dobândită în vechile Misterii. Se poate spune că în toate aceste locuri de Misterii se vorbea în mod profetic că urma să se petreacă întruparea lui Christos Iisus. Un puternic sentiment de aşteptare umplea acea atmosferă de profeţie în toate Misteriile nordice.

Nu trebuie să vă chinuiţi prea mult pentru a descifra sensul şi nici să îmbrăcaţi în gânduri prea conturate ceea ce urmează să vă spun acum. Fraza pe care am să o spun nu este decât expresia simptomatică a unui adevăr profund. În ceea ce ni s-a transmis din tradiţia vechilor Misterii germanice, un ultim vestigiu este legenda lui Siegfrid, în care se găseşte ceva din acel sentiment de mister de care tocmai vorbeam. Când ni se arată că Siegfrid trebuie considerat ca reprezentant al vechii iniţieri germanice, nordice, când ni se spune că în punctul lui vulnerabil, care era în spate, era pusă o frunză, cine poate resimţi că în această legendă există ceva simptomatic, acela îşi poate da seama că locul acela vulnerabil din corpul său este punctul unde se va afla altceva, atunci când fiinţa umană nu va mai putea fi atinsă de ceea ce încă putea răni pe iniţiatul în vechile Misterii nordice. Acesta era chiar locul din corpul omenesc pe care trebuie să-l acopere Crucea lui Christos Iisus. Iniţiatul în vechile Misterii nordice ignora acest lucru, dar acesta este înţelesul pe care îl evocau vechile Misterii prin legenda lui Siegfrid. Aşa se făcea referire în mod simptomatic la concordanţa între vechile iniţieri ale druizilor şi ale droţilor şi Misteriile creştinismului. Iată ce ne aminteşte această instalare, în acel loc în lumea nordică, a primei traduceri germanice a *Bibliei.* Ne apare ca ceva foarte expresiv şi ca o înlănţuire karmică exprimată in mod simbolic pentru dumneavoastră faptul că un număr de unsprezece foi din *Codex argenteus* au fost furate într-o zi, dar că posesorul acestor file furate, cuprins de remuşcări, nu a mai vrut să le reţină şi le-a adus înapoi. Aşa cum am spus, nu trebuie să găsim în aceasta neapărat o semnificaţie, ci doar să le considerăm ca o ilustrare figurată a unor înlănţuiri de fapte karmice, iar prezenţa în lumea nordică a primei traduceri în vechea limbă germanică a *Bibliei* este un exemplu, o expresie a acelor înlănţuiri. Şi la fel cu acest fapt real, istoric tot aşa, tot ceea ce viaţa ne aduce în cale, lucruri mari şi mici, ne va apărea conturat şi luminat de o înţelegere nouă, datorită spiritului antroposofic care ne permite să vedem în tot ce este de natură fizică, perceptibil, o expresie reală a unei realităţi suprasensibile, spirituale.

Fie ca această convingere să ne călăuzească de-a lungul acestor conferinţe şi din ea să izvorască acel sentiment care să ne umple sufletul şi inima şi să ne ajute să cuprindem cu deplină înţelegere cel mai important document al creştinismului, care este *Apocalipsa lui Ioan.* Căci

cele mai adânci adevăruri ale creştinismului sunt cuprinse in el. Acest document nu conţine nimic mai puţin decât o mare parte din Misteriile creştine, substanţa cea mai profundă a tot ceea ce spunem că este creştinism esoteric. Şi acesta este şi motivul – şi nici nu trebuie să ne mire – că din toate documentele creştine el a fost cel mai puţin înţeles. Aproape chiar de la începuturile curentului spiritual creştin el nu a fost înţeles de cei care nu erau adevărati iniţiaţi creşini. Ceva mai mult, el a fost greşit înţeles şi interpretat, de aceea, în felurite chipuri, după natura şi stilul epocii respective. Această înţelegere eronată a dăinuit permanent, atât în epocile când se mergea pe o interpretare materialistă a faptelor spirituale, cât şi în perioadele când marile curente religioase au împins spre fanatism diversele partide şi facţiuni. La fel de greşit înţeles a fost şi în epoca modernă de cei care credeau că pot rezolva enigmele lumii în spiritul unui materialism din cel mai grosolan, legat de lumea sensibilă.

Înaltele adevăruri spirituale revelate la începuturile creştinismului, şi a căror contemplare era îngaduită celor carc le puteau înţelege, se găsesc expuse, atât cât pot fi ele exprimate prin scris, în *Apocalipsa lui Ioan*, care este totodată şi o scriere canonică. Dar încă de la primele începuturi ale erei creştine cei care gândeau în mod exoteric nu au fost capabili să înţeleagă substanţa profund spirituală pe care o are creştinismul esoteric. Şi aceasta în aşa măsură încât curentul oficial, exoteric, a ajuns la concluzia că faptele din evoluţia cosmică desfăşurate pe plan spiritual şi care nu erau, deci , accesibile decât celor care puteau pătrunde cu privirea în lumea spirituală, ei bine, gândirea exoterică a conchis că toate aceste fapte se derulaseră numai pe plan fizic, material, pe scena istorică a lumii civilizate de atunci. Aşa s-a întâmplat că în timp ce autorul *Apocalipsei* consemna în scrierea sa rezultatele iniţierii sale creştine, ceilalţi nu l-au înţeles decât în sens exoteric şi credeau că ceea ce marele vizionar şi clarvăzător a contemplat, şi orice iniţiat ştie că desfăşurarea faptelor expuse avea loc numai în planul spiritual, fapte care, de altlel, erau cunoscute la iniţiaţi cu milenii în urmă, credeau deci că cele relatate urmau să se împlinească în scurt timp, pe plan exterior, sensibil, istoric. Şi s-a ajuns la concluzia că autorul *Apocalipsei* vorbea despre o nouă venire, de o reîntoarcere a lui Christos Iisus pe nori, şi aceasta foarte curând. Şi cum noua venire a lui Christos nu avea loc, data presupusului eveniment era mereu amânată. Se spunea: Prin venirea lui Christos Iisus a început o eră nouă care trebuie să aducă reînnoirea vechii religiozităţi. Totul nu va dura, dându-se şi de data aceasta un sens material, decât o mie de ani şi atunci se vor împlini primele evenimente evocate de *Apocalipsă*. Şi, într-adevăr, către anul 1000 mulţi oameni aşteptau apariţia unei puteri malefice, ostile creştinismului, a unui Antichrist – dar în lumea noastră, pe planul fizic. Dar cum aceste prevestiri nu s-au împlinit nici de data aceasta, din nou totul s-a amânat şi prezicerile din *Apocalipsă* au fost transformate în simboluri; unii comentatori exoterici susţineau însă în continuare că acestea vor fi evenimente ce vor avea loc în lumea materială. În ajunul acelei epoci, când ideile materialiste urmau să predomine lumea, a apărut din nou un anumit simbolism: în descrierile *Apocalipsei* se vedeau fapte exterioare, materiale, dar reprezentate în mod simbolic.

În secolul al XII-lea apare un om, Ioachim de Floris, mort la începutul secolului al XIlI-lea, care dă acestui străvechi şi misterios document al creştinismului o explicaţie memorabilă [15]. El era de părere că în creştinism există o forţă spirituală foarte puternică, forţă care urma să se răspândească din ce în ce mai mult, dar creştinismul exterior a deformat continuu, în sens materialist, adevăratul creştinism esoteric. Ca urmare, concepţia lui a dus pe mulţi la ideea că această deformare şi materializare a spiritualităţii creştine se datorează unui element ostil, anticreştin, element ce trebuie căutat în Biserica papală. În secolele următoare, această concepţie a fost în mod deosebit alimentată prin faptul că anumite ordine religioase au început să acorde o mai mare valoare aspectului spiritual din creştinism şi elementelor care dezvoltau sensibilitatea spirituală. Ioachim de Floris a găsit adepţi în rândul franciscanilor, care vedeau în Papă simbolul Antichristului. Mai târziu, în epoca protestantismului, această concepţie este reluată de cei care vedeau în Biserica romano-catolică o apostazie şi vedeau salvarea creştinismului în Reformă. Ceva mai mult, ei erau şi mai convinşi că Papa este simbolul Antichristului, în timp ce, în schimb, Papa îl considera pe Luther ca fiind Antichristul.

Apocalipsa începuse să fie interpretată de fiecare după propria sa concepţie. Adversarul era întotdeauna Antichristul, iar propria comunitate reprezenta adevăratul creştinism. Această situaţie s-a prelungit până în epoca mai nouă, când apare materialismul modern, atât de agresiv şi grosolan că nu se poate compara cu acel materialism din primele secole după Christos şi despre care am amintit. Atunci, oamenii mai aveau o oarecare credinţă în spiritualitate, o anumită concepţie spirituală, pe care, însă, nu o mai puteau înţelege, pentru că nu mai aveau iniţiaţi printre ei. Era un fel de sentiment al spiritualităţii, dar când îşi imaginau o fiinţă care să vină pe nori, aveau o reprezentare grosolan senzorială, care totuşi presupunea şi o credinţă în spiritualitate. În schimb, materialismului secolului al XIX-lea nu mai avea această credinţă, nu mai putea concepe aşa ceva. Ideile pe care un autentic materialist din seculul al XIX-lea şi le forma în legatură cu *Apocalipsa* se pot caracteriza astfel: Nimeni nu poate să prevadă viitorul, pentru că eu însumi nu pot sa o fac. Ceea ce eu nu pot vedea sau prevedea, nici un altul nu o poate face. A vorbi de existenţa unor iniţiaţi, nu este decât rămăşiţa unor vechi superstiţii. Nu există iniţiaţi, nu există decât cunoaşterea la care eu însumi am putut ajunge. Cu mare greutate aş putea face un pronostic pentru ce se va întâmpla în viitorii zece ani, dar nimeni nu va putea prezice ce se va întâmpla peste mii de ani. Aşadar, cine a scris *Apocalipsa*, dacă a fost un om sincer, onest, nu a putut vorbi decât despre ce a văzut el însuşi, după cum nici eu însumi nu cunosc decât ceea ce s-a petrecut în mod real şi despre care există documcnte. Autorul *Apocalipsei* nu putea, deci, să vadă nimic altceva: Ce ar putea el, atunci, să povestească? Doar ce s-a petrecut până la el. Prin urmare, este de la sine înţeles că în evenimentele relatate în *Apocalipsă*, în conflictele dintre lumea binelui, a cunoaşterii, a frumosului şi lumea urâtului, a meschinăriei şi a răutăţii, în această opoziţie dramatică nu este nimic altceva de văzut decât experienţa proprie a acestui om, decât fapte deja petrecute. Aşa vorbeşte un materialist modern. El crede cu fermitate că autorul *Apocalipsei* face o descriere aşa cum ar face-o el însuşi.

Care era pentru un creştin din primele secole lucrul cel mai oribil? Era Fiara care se ridica împotriva puterii spirituale a creştinismului, împotriva adevăratului creştinism. Din nefericire, numai puţini oameni au înţeles semnificaţia ei, dar doar într-o mică măsură, au putut înţelege coeziunea întregului.

În anumite şcoli esoterice se practica o scriere cifrată, unele cuvinte care nu puteau fi comunicate în scriere obişnuită se exprimau prin cifre. La fel se exprimă şi unele din secretele profunde ale *Apocalipsei* îndeosebi anumite evenimente tragice, prin numărul 666. Se ştia că cifrele trebuiau să fie interpretate într-o manieră deosebită, mai ales când se atrăgea atenţia în mod insistent, ca de pilda în cuvintele: „Aici este înţelepciunea"[16]sau "Numărul Fiarei este 666". În asemenea cazuri, se ştia că cifrele trebuiau înlocuite cu anumite litere, pentru a afla semnificaţia. Cei care ştiau această regulă, dar nu se pricepeau cum să procedeze, dominati şi de concepţia lor materialistă, au înlocuit cifrele numarului 666 cu fel de fel de litere; s-a ajuns chiar, în unele cazuri, ca acest număr să fie considerat că se referă la Nero, sau Cezar Nero. Şi astăzi se mai poate citi în cărţi consacrate comentariilor asupra *Apocalipsei*, lucruri ca acestea: Inainte vreme oamenii erau atât de înapoiaţi, încât ei vedeau fel de fel de secrete în pasajele referitoare la numărul 666, astăzi problema este rezolvată. Se ştie cu certitudine că este vorba pur şi simplu de Nero, de Cezar Nero. Este foarte limpede că *Apocalipsa*a fost scrisă după domnia acestuia şi că autorul a vrut să spună că Nero apărea ca Antichristul, iar relatarea sa dramatică evocă de fapt evenimente petrecute cu mult înainte, amplificându-le. Este de ajuns să cercetăm aceste evenimente şi vom afla neapărat ce a vrut să spună autorul *Apocalipsei*. În Asia Mică, au avut loc, în vremea aceea, cutremure de pământ, în timpul persecuţiilor lui Nero împotriva creştinilor. Iar aşa-zisa desfacere a „Peceţilor" ca şi sunetele „Trâmbiţelor" nu sunt altceva decât o aluzie la aceste cutremure de pământ. Se vorbeşte de asemenea de o invazie de lăcuste şi tocmai în acea epocă, în timpul domniei lui Nero şi al persecuţiilor împotriva creştinilor, a avut loc o invazie de lăcuste. Autorul *Apocalipsei* vorbeşte deci despre aceasta. Iată cum secolul al XIX-lea a reuşit să dea o semnificaţie materialistă celui mai profund document creştin; nu s-a văzut în acesta decât numai ce s-ar fi putut afla printr-o observaţie materialistă a lumii. Am spus toate acestea pentru a demonstra până la ce punct

a putut să fie greşit înţeles şi interpretat acest document, cel mai profund şi cel mai important al creştinismului esoteric.

Să lăsăm acum pentru mai târziu partea istorică a *Apocalipseipână* în momentul când vom fi înţeles adevărata sa semnificaţie, adică până la ultima conferinţă din acest ciclu. Pentru cine este familiarizat cât de puţin cu antroposofia, nu poate fi vorba de nici un fel de îndoială asupra caracterului profund esoteric al *Apocalipseicare* se dezvăluie de la primele cuvinte. Să ne amintim: cel de la care ne parvine conţinutul acestui document a fost răpit în duh şi purtat în singurătatea unei insule [17], în atmosfera căreia era impregnată dintotdeauna o spiritualitate sacră; era un loc de Misterii antice. Aşadar, autorul a fost dus acolo în spirit [18] şi, deci, ceea ce spune şi scrie a fost perceput cu spiritul. Aceasta trebuie să ne fie de la început dovada că ceea ce este scris este rodul unei stări de conştienţă superioară, pe care un om o poate dobândi prin dezvoltarea facultăţilor creatoare ale sufletului, adică prin iniţiere. Ceea ce în lumea sensibilă nu se poate nici vedea, nici auzi, ceea ce nu se poate perecpe cu simţurile, se află aici, în această aşa-zisă „descoperire secretă", această revelaţie a Sfântului Ioan sub singura formă prin care creştinismul putea să comunice lumii. Descrierea unei iniţieri, a unei iniţeri creştine o avem în *Apocalipsa lui Ioan*. Să arătam foarte pe scurt ce este de fapt o iniţiere. Vom aborda mai profund această temă, această întrebare: În ce constă o iniţiere? Vom studia, de asemenea, tot mai temeinic raportul care există între iniţiere şi conţinutul *Apocalipsei*. Dar mai întâi vom arăta în linii generale, ca o schiţă în cărbune, ce este iniţierea, pentru ca apoi să trecem şi la o descriere amănunţită.

Iniţierea este dezvoltarea forţelor care există latent, ca să spunem aşa, într-o stare de somnolenţă, în sufletul fiecărui om. Pentru a ne face o imagine despre ce se petrece în realitate, este necesar ca mai înainte de orice să ne reprezentăm cât mai exact care este conştienţa omului obişnuit, normal, în prezent; în felul acesta ne vom da seama prin ce se deosebeşte de conştienţa unui iniţiat. Cum este conştienţa omului nomal din zilele noastre? Este schimbătoare, variază în funcţie de cele două stări alternative şi diferite prin care trece omul in cursul unei zile, starea dc veghe din timpul zilei şi starea de somn din timpul nopţii. Conştienţa pe care o avem ziua, în stare de veghe, ne permite să percepem obiectele care ne înconjoară, să le legăm între ele cu concepte, care nu se pot forma decât cu ajutorul unui organ fizic, care este creierul. În schimb, noaptea, în timpul somnului, corpul astral şi eul se desprind de elementele inferioare ale entitãiţi umane, de corpul fizic şi de corpul eteric, şi prin aceasta înseşi obiectele materiale din preajma sa cad într-o totală obscuritate pentru conştienţa omului, cufundat până la trezire nu numai în această obscuritate, dar şi într-o stare pe care o putem califica drept inconştienţă totală. În jurul fiinţei umane există, în timpul somnului, o obscuritate completă pentru conştienţa sa. Aceasta pentru că în prezent corpul astral are o astfel de alcătuire că nu poate, prin faptele proprii, percepe nimic din tot ce îl înconjoară. Are nevoie de anumite instrumente, care sunt organele senzoriale ale corpului fizic. De aceea, numai dimineaţa, când se reintegrează în corpul fizic, se poate sluji de este organe. De ce corpul astral nu percepe nimic în timpul somnului, când se află în lumea spirituală? Pentru ce nu vede nimic? Este aceeaşi cauză care face ca un corp fizic să nu perceapă nici culori, nici sunete, dacă este lipsit de ochi şi de urechi. Corpul astral nu are organe proprii pentru a percepe în lumea astrală. Corpul fizic era în aceeaşi situaţie, faţă de lumea fizică, la începutul evoluţiei terestre; el nu avea încă ochi şi urechi, acestea au fost formate şi modelate în el, mai târziu. Elementele şi forţele exterioare i-au format ochii şi urechile, şi lumea până atunci invizibilă pentru el, i s-a revelat.

Corpul astral se află în prezent în aceeaşi situaţie în care se afla, la începutul evoluţiei, corpul fizic. Să presupunem acum că şi corpul astral, la rândul său, ca şi cel fizic altădată, poate fi prelucrat încât să i se creeze organe adecvate, aşa cum s-a întâmplat, în decursul evoluţiei, cu corpul fizic, căruia i s-au format ochi prin acţiunea directă a luminii soarelui, şi urechi, prin acţiunea eterului de sunet din Univers asupra masei încă fluide a corpului fizic uman. Să presupunem de asemenea, că ar fi posibil să se modeleze anumite organe în masa maleabilă a corpului astral; în acest caz, corpul astral s-ar situa pe acelaşi plan cu corpul fizic actual. Şi la fel cum un sculptor dă formă lutului, tot aşa s-ar putea prelucra corpul astral pentru a forma în el organe care i-ar permite să perceapă lumea suprasensibilă. Aceasta în primul rând. Daca un om vrea să devină clarvăzător, trebuie să înceapă prin a-şi prelucra corpul astral, să-l modeleze aşa cum cum face sculptorul cu bulgărele de lut. Corpului astral trebuie să i se modeleze organele necesare. În toate timpurile, acest proces de modelare se petrecea în şcolile de iniţiere, în locurile de Misterii. Acolo se prelucrau şi se modelau organe în corpul astral.

În ce constă însă această muncă de modelare a organelor în corpul astral? S-ar putea crede că ar fi nevoie să aducem acest corp în faţa noastră, oarecum să-l exteriorizăm, mai înainte de a i se putea prelucra organele. S-ar putea chiar spune: Dacă aş putea extrage corpul astral pentru a-l avea în faţă, atunci aş putea să-i modelez organele. Nu ar fi nicidecum o metodă buna şi, în orice caz, nu cea pe care trebuie să o practice iniţierea modernă. Sigur, un iniţiat care a dobândit capacitatea de a trăi în lumile spirituale ar putea să acţioneze asupra unui om şi noaptea, în timpul somnului, când corpul astral este desprins, să modeleze în acest corp organele necesare, ca un sculptor. Dar această metodă ar însemna să acţioneze fără voia acelui om, să intervină cu brutalitate în sfera de libertate a aceluia, să lucreze fără ca acela să ştie ceva, fără să fie conştient de acţiunea care se desfăşoară asupra lui. Vom vedea de ce, încă de mai mult timp, şi mai ales acum în epoca modernă, această metodă nu trebuie în nici un caz aplicată. De aceea, în şcolile esoterice, cum ar fi şcoala lui Pitagora, sau în şcolile vechiului Egipt se evita ca iniţiaţii să lucreze din exterior asupra corpului astral când acesta era desprins de corpul fizic şi de corpul eteric al celui care urma să fie iniţiat. Acest lucru trebuia de la început să fie cu totul exclus. Primul pas spre iniţiere se pregăteşte în lumea fizică, obişnuită; în această lume în care omul are percepţii cu ajutorul simţurilor fizice. Dar atunci cum trebuie procedat, pentru că, după cum se ştie, tocmai percepţia fizică, pe care omul a dobândit-o în cursul evoluţiei terestre, a acoperit cu un voal lumea spirituală, pe care inainte o putea vedea, chiar dacă printr-o conştienţă înceţoşată. Cum se poate, deci, excrcita asupra corpului astral o acţiune pornind din lumea sensibilă?

Să ne reprezentăm cum funcţionează percepţia obişnuită senzorială în cursul zilei. Ce se petrece, cu alte cuvinte, când omul percepe lumea în timpul zilei? Gândiţi-vă la viaţa dumncavoastră de fiecare zi, urmăriţi pas cu pas. Felurite impresii vă asaltează în fiecare clipă, venind din exterior. Le percepeţi, le vedeţi, le auziţi, le simţiţi s.a.m.d. În timp ce faceţi ceva, lucraţi ceva, aceste impresii năvălesc pur si simplu asupra voastră şi fiecare le prelucrează cu intelectul său. Poetul, deşi nu este un inspirat, le transformă cu imaginaţia sa creatoare. Toate acestea sunt adevărate. Dar ele nu pot face pe om, de la început, să devină conştient de elementul spiritual-suprasensibil care se află în spatele a ceea ce este sensibil, material. De ce nu devine conştient de acest fapt? Pentru că orice activitate pe care omul o consacră lumii exterioare nu este corespunzătoare pentru corpul astral, mai exact pentru natura actuală a acestuia. Altădată, într-un trecut foarte îndepărtat, când corpul astral al omului percepea durerea bucuria, simpatia şi antipatia în imagini astrale, impulsurile interioare de natură spirituală care existau în el provocau formarea de organe. Aceste impulsuri au fost însă anihilate în momentul când fiinţa umană a devenit sensibilă la influenţele venite din exterior, din lumea senzorială. În prezent, din toate impresiile pe care le primim în timpul zilei, nu mai este posibil să rămână nimic în corpul astral din ceea ce l-ar putea modela şi forma.

Procesul de percepţie se desfăşoară în felul următor: în tot timpul zilei, impresiile lumii exterioare vin spre noi. Ele acţionează, prin intermediul organelor senzoriale, asupra corpului eteric şi a celui astral, până ce eul devine conştient de ele. În corpul astral se imprimă efectele evenimentelor sau lucrurilor care au impresionat corpul fizic. Ochiul recepţionează impresiile luminoase, care se transmit corpului eteric şi celui astral, iar eul devine conştient de ele. La fel se întâmplă cu impresiile sonore, recepţionate de ureche, ca şi cu celelalte impresii recepţionate de celelalte organe senzoriale. Acest proces influenţează corpul astral în tot cursul zilei; acesta este deci într-o continuă activitate sub efectul informaţiilor venite din exterior. Apoi, seara, el se eliberează; nu mai are forţa de a conştientiza impresiile venite din lumea înconjurătoare. Vechile forţe de percepţie pe care le avea în trecutul îndepărat au fost anihilate atunci când au apărut primele

percepţii din lumea sensibilă. Noaptea, în timpul somnului, el este lipsit de forţele prezente în timpul zilei, pentru că viaţa diurnă, în ansamblul ei, nu este structurată pentru a mai lăsa în corpul astral ceva ce ar putea acţiona asupra sa şi l-ar putea transforma. Tot ce vedem în jurul nostru acţionează şi asupra corpului astral. Dar această acţiune nu are puterea să creeze forme şi structuri care ar putea deveni organe astrale. Primul pas către iniţiere trebuie să fie acesta: omul să fie astfel călăuzit încât ce face în timpul zilei să aibă o asemenea influenţă asupra sufletului său, încât să continue să actioneze şi noaptea, când corpul astral este detaşat de corpul eteric şi de cel fizic. Să ne închipuim, plastic vorbind, ca un om pe deplin conştient primeşte indicaţia să facă ceva, ceva ce a fost ales de aşa manieră încât acţiunea să se prelungească şi după ce ziua s-a terminat. Închipuiţi-vă că ar fi vorba de ceva ce ar provoca un sunet care ar continua să vibreze şi după ce omul s-a culcat şi corpul astral s-a desprins; această vibraţie prelungită ar fi forţele care exercită o acţiune modelatoare, plastică, la fel cum altădată au lucrat în corpul fizic forţele exterioare. Acesta a fost întotdeauna primul pas spre iniţiere: omul era pus să facă ceva în timpul zilei care să aibă răsunet şi în timpul nopţii, ca un ecou. Tot ce se cheamă meditaţie, concentrare şi toate exerciţiile pe care omul le practica în timpul vieţii diurne nu sunt nimic altceva decât activităţi ale sufletului care nu îşi pierd efectul când corpul astral se desprinde, ci continuă să acţioneze şi devin, în timpul somnului, forţe plăsmuitoare în corpul astral.

Aceasta se cheamă "purificarea" corpului astral, purificarea de ceea ce nu este convenabil pentru corpul astral. Acest prim pas spre iniţiere se numeşte şi „catharsis", curăţire, purificare. Nu era încă o activitate în sânul lumilor suprasensibile. Ea consta în exerciţii ale sufletului, pe care omul le practica în timpul zilei, ca un fel de antrenament al sufletului, şi avea ca urmare dobândirea unor forme de viaţă, anumitor atitudini în viaţă, un anumit fel de a trăi care să se prelungească şi să lucreze în corpul astral până ce acesta să se transforme şi să-şi dezvolte organele sale proprii.

Când omul progresa suficient pe această cale, încât aceste organe începeau să se formeze în corpul astral, pasul următor consta în a imprima şi în corpul eteric ceea ce fusese modelat în cel astral. Aşa cum literele şi semnele unui sigiliu se imprimă în ceara roşie fluidă, la fel, tot ce se realizase în corpul astral urma să se imprime şi în corpul eteric. Era pasul următor în iniţiere şi se numea „iluminare". Totodată se atingea un moment foarte important în iniţiere. O lume nouă, spirituală, apărea în jurul omului, la fel de reală ca şi lumea sensibilă. Această etapă se caracterizează în acelaşi timp prin aceea că ceea ce se petrece în lumea spirituală nu se exprimă aşa cum se întâmplă în lumea fizică, ci prin imagini. Omul vede imagini. Amintiţi-vă că în vechime iniţiatul, despre care v-am vorbit, vedea sufletul-grup al poporului. Când atingea această treaptă, el vedea, la început, sufletul-grup sub formă de imagini. Gândiţi-vă la acel iniţiat care se chema Ezechiel. Când a atins treapta iluminării, i-au apărut fiinţe spirituale, suflete-grup ale popoarelor printre care trăia, suflete-grup sub forma imaginii a patru animale simbolice care i-au venit în faţă.

Aşadar, la început lumea spirituală se arată iniţatului sub formă de imagini pline de semnificaţie. Este prima treaptă. Urma apoi o prelucrare în continuare a corpului eteric, o penetrare a sa cu forţe vii, după acea imprimare, ca un sigiliu, a organelor realizate de corpul astral. Prin aceasta, imaginilor li se alătura ceea ce se poate numi ca fiind muzica sferelor. Lumea spirituală superioară se manifesta prin sonoritate Un iniţiat superior, după ce prin treapta de iluminare putea să perceapă lumea spirituală în imagini, începea să perceapă sunete cu urechea spirituală. Se trece apoi la o „transformare" şi mai perfectă a corpului eteric şi se pătrunde într-o sferă a lumii spirituale şi mai înaltă, unde apare altceva. În general , omul poate auzi sunetele emise de un altul, pe care însă nu-l vede şi care vorbeşte de după un paravan. Aproximativ la fel se întâmplă şi în lumea spirituală. Această lume se revelează mai întâi în imagini, apoi în sunete, după care va cădea şi ultimul voal – ca şi exemplul aceluia care vorbea după un paravan, iar după ce paravanul este înlăturat, apare şi omul care vorbea. Atunci vedem chiar lumea spirituala, fiinţele lumii spirituale. Mai întâi, deci, percepem imagini, apoi sunete, apoi fiinţe şi în sfârşit viaţa acestor fiinţe. Imaginile care se percep în aşa-zisa lume spirituală imaginativă nu se pot exprima decât servindu-ne de imagini luate sub formă de simboluri din lumea senzorială. Despre lumea armoniei sferelor, despre muzica sferelor ne putem face o idee comparând-o cu muzica din lumea noastră. Dar cu ce am putea oare compara viziunea fiinţelor spirituale care apar pe a treia treaptă de iniţiere? Această comparaţie nu o putem face decât cu ceva ce constituie astăzi fiinţa cea mai intimă a omului, cu activitatea acestei fiinţe desfăşurată în concordanţă cu voinţa divină universală. Dacă omul acţionează în armonie cu voinţa entităţilor spirituale, care conduc Universul nostru, natura sa devine la fel cu a lor şi el va parveni să perceapă în această sferă. Dacă însă în om există ceva ce se opune evoluţiei Universului, ceea ce face să întârzie progresul lumii, atunci el percepe ceva ce trebuie eliminat din această lume, ceva ce trebuie să cadă ca un ultim voal.

Omul vede, deci, mai întâi o lume de imagini, expresie simbolică a lumii spirituale, percepe apoi lumea armoniei sferelor, expresie simbolică a unei sfere spirituale mai înalte, după care îi apare o lume de entităţi spirituale pe care astăzi nu le-ar putea reprezenta decât comparându-le cu fiinţa sa cea mai intimă, cu ceea ce ne face să acţionăm în sensul forţelor binelui, dar şi în sensul forţelor răului.

Aceste etape sunt parcurse cu rigurozitate de cel care a pornit pe drumul care duce la iniţiere, iar Apocalipsa nu este altceva decât descrierea fidelă a acestui parcurs. Ceea ce se poate spune de la început este în legătură cu lumea fizică, cu mijloace fizice, şi aceasta se exprimă prin cele *şapte Scrisori* către cele şapte Biserici. Ceea ce se doreşte să se facă în lumea fizică în cadrul culturilor fizice, ale civilizaţiilor, ceea ce se doreşte a se spune celor ce lucrează în lumea fizica, li se spune în aceste scrisori sau epistole. Căci cuvântul formulat într-o scrisoare nu poate avea influenţă decât într-o lume fizică. Prima treaptă arată simbolurile care trebuie legate de ceea ce exprimă acestea în lumea spirituală: după cele şapte Scrisori, urmează lumea celor *şapte Peceţi*, lumea de imagini, primul grad de iniţiere. Urmează lumea armoniei sferelor, aşa cum o percepe cel care poate auzi cu urechea spirituală. Această lume este reprezentată prin cele *şapte Trâmbiţe*. Lumea şi mai înaltă în care iniţiatul percepe fiinţa este reprezentată de cei care apar la acest nivel ca entităţi şi care se manifestă prin vărsarea Cupelor, cu forţele opuse celor ale binelui. Opusul iubirii divine este mânia divină. Adevărata înfăţişare a iubirii divine, care face ca lumea să progresese, este percepută în această a treia sferă de cei care s-au eliberat în lumea fizică şi au vărsat cele *şapte Cupe a1e mâniei*.

Iată cum este condus în sferele iniţierii cel care merge pe acest drum. În cele şapte Scrisori ale *Apocalipsei lui Ioan* găsim ceea ce ne revelează cele şapte categorii ale lumii fizice, iar ce se află în spatele celor şapte Peceţi aparţine lumii imaginative astrale; cele şapte Trâmbiţe ne dezvăluie ce aparţine de lumea spirituală, de Devachanul superior şi cele şapte Cupe ale mâniei arată ce trebuie alungat, părăsit, când omul vrea să parvină la gradul de spiritualitate cel mai înalt pe care îl poate atinge în această lume, căci şi acest dotmeniu spiritual înalt mai este încă în legătură cu lumea noastră.

Astăzi nu am vrut să vă prezint decât conţinutul exterior a ceea ce reprezintă *Apocalipsa lui Ioan*. Câteva trăsături rapide au putut totuşi să ne arate că *Apocalipsa* este o scriere iniţiatică. În conferinţa de mâine vom face primii paşi pentru lărgirea acestei schiţe sumare.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a II-a

ESENŢA INIŢIERII. PRIMA ŞI A DOUA PECETE

Nürnberg, 19 iunie 1908

Ieri, ca un fel de introducere, am schiţat în linii mari care este spiritul *Apocalipsei lui Ioan*. Am încercat să trasez câteva repere care ne pot lămuri că acest text este de fapt descrierea a ceea ce se poate numi o iniţiere de tip creştin. Astăzi, sarcina mea constă în a vă descrie natura iniţierii în general, în a vă descrie ce modificări survin în om când devine apt să vadă el însuşi în lumile spirituale, care se află în spatele lumii sensibile. Sarcina mea va consta totodată în a descrie, în linii mari, natura experienţelor trăite in cursul iniţierii. Căci numai aşa, apropiindu-ne tot mai mult de natura şi esenţa iniţierii, vom reusi să sesizam puţin cate puţin sensul acestui important şi străvechi document religios, care este *Apocalipsa*.

Mai întai, este necesar să privim cu multă atenţie cele doua stări de conştienţă umană, conştienţa de zi, din starea de veghe, care durează de dimineaţa, din momentul când omul se trezeşte, şi până seara, când se culcă, şi cealaltă stare de conştienţă, care începe din clipa când adormim şi se termină în clipa când ne trezim. Am evocat adeseori prin faţa sufletului nostru faptul că fiinţa umană, aşa cum exista în prezent, este o entitate compusă din patru elemente, din corpul fizic, din corpul eteric, din corpul astral şi din eu. In forma lor manifestată, aceste patru elemente apar pentru conştienţa clarvăzătoare de aşa maniera, încât corpul fizic se află în centru, ca un nucleu. Vă rog sa-mi daţi voie să vă prezint această structură în mod schematic. (Schiţa făcută atunci, în timpul conferinţei, nu s-a păstrat) Corpul fizic este în timpul zilei impregnat de corpul eteric, care însă depăşeşte cu puţin corpul fizic, în jurul capului, formând un fel de luminozitate, o uşoară radiere, în jurul acestuia, învăluindu-l complet. In jos, corpul eteric capată un caracter tot mai nebulos, nedesluşit, şi cu cât se ajunge mai aproape de membrele inferioare, el ia tot mai puţin forma corpului fizic.

Aceste două elemente componente ale entitaţii umane sunt înconjurate la randul lor, în timpul zilei, depăşindu-le complet, de o structură pe care o numim corp astral; el are o formă ovoidală, elipsoidală, şi toată ţesătura este srăbătută de raze luminoase. Propriu-zis, acestea par să vină din afară şi converg către interior. Corpul astral este în permanenţă străbătut de nenumărate figuri foarte diverse, de tot felul de linii şi raze, uneori un fel de fulgere, de linii spirale stranii. Toate acestea învăluie omul cu formaţii luminoase dintre cele mai diferite. Corpul astral este expresia pasiunilor, a instinctelor, a impulsurilor şi a dorinţelor, dar şi a tuturor ideilor şi reprezentărilor. Conştienţa clarvăzătoare vede în el urma lăsată de toate experienţele sufletului, de toate impulsurile, de la cele mai josnice pană la cele mai nobile şi elevate.

Mai există apoi al patrulea element al entitaţii umane, care s-ar putea reprezenta grafic prin raze concentrice, convergente spre un punct situat la aproximativ un centimetru în dosul frunţii. Aceasta ar fi în general reprezentarea schematică a omului în structura sa cuadruplă. In cursul acestor conferinţe vom vedea ce rol revine fiecarui element în acest ansamblu.

Aşa este omul în timpul zilei, de dimineaţa, când se trezeşte, pană seara când adoarme. În acel moment, corpul fizic şi cel eteric se află în pat, iar din ele se desprinde corpul astral. Desprinderea nu este un termen prea exact; în realitate se formează un fel de ceaţă şi noaptea vedem corpul astral separat de corpul fizic şi de cel eteric înconjurând fiinţa umană ca un fel de spirală. In acest timp, eul, al patrulea element, dispare aproape complet dintr-o parte, pierzându-şi orice formă coerentă. Partea inferioară a corpului astral este foarte puţin vizibilă, iar partea superioară este de fapt ceea ce considerăm că este corpul astral desprins.

Ieri am subliniat ce trebuie să se petreacă în om pentru a fi apt de iniţiere. El nu poate ajunge aici dacă se consacră numai preocupărilor obişnuite ale vieţii cotidiene. El trebuie să se supună unei pregătiri care constă în anumite exerciţii prescrise în toate şcolile de iniţiere: meditaţia, concentrarea etc. Datorită importanţei şi semnificaţiei lor, pentru această pregătire, aceste exerciţii au fost aceleaşi în toate şcolile de iniţiere. Ele nu diferă decât foarte puţin, în măsura în care mergând înapoi în timp, spre şcolile de iniţiere precrestine, urmareau mai ales să dezvolte forţele de gândire şi să le antreneze. Pe masură ce ne apropiem de era creştină, ele tind mai ales să dezvolte forţele de sensibilitate ale omului, forţele emotive ale sufletului, şi dacă ne apropiem de timpurile moderne, constatăm că în aşa-numitele şcoli de iniţiere rosacruciene se urmărea, avându-se în vedere exigenţele şi nevoile actuale ale omenirii, dezvoltarea unei educaţii deosebite a voinţei şi deci se introduceau exerciţii speciale de voinţă. Deşi la început meditaţiile sunt asemănătoare celor din alte şcoli, se punea însa accent pe antrenarea specială a forţelor de voinţă, care formează pretutindeni baza exerciţiilor în centrele rosacruciene. Dar ceea ce era cu totul important şi se obţinea prin exerciţiile practicate atât de şcoala de Misterii de tip oriental, de tip egiptean sau de tip pitagorean etc., ca şi în şcolile care aveau ca punct de plecare mai ales meditaţii asupra *Evangheliei lui Ioan*, este faptul că acţiunea lor, care în timpul stării de veghe când se practicau nu dura mai mult de cinci sau cincisprezece minute, se prelungea în timpul somnului asupra corpului astral când acesta se desprindea. La un om care practică aceste exerciţii oculte începe puţin câte puţin ca în timpul nopţii corpul astral să prezinte transformari din cele mai diverse. El prezintă acum alte fenomene luminoase şi în mod treptat încep să apară conturate organele astrale despre care am vorbit. Corpul astral începe să fie prevazut cu o organizare interioară asemănătoare cu aceea care a dat corpului fizic ochii, urechile şi celelalte organe.

Dar acest antrenament nu ar duce încă la o viziune mai cuprinzătoare, mai ales acum, la omul de astăzi. Desigur, dacă aceste organe au fost create de mai mult timp, omul poate percepe mai multe lucruri şi începe sa rămână conştient şi in timpul somnului. Din obscuritatea absolută obişnuită, încep să se desprindă, dar în mod confuz, anumite realităţi spirituale. Ceea ce se poate percepe în acest stadiu se referă mai ales la lucruri trecute şi mai puţin la cele prezente, şi anume, el percepe minunatele imagini ale vieţii vegetale. Acestea sunt primele rezultate, elementare, ale clarvederii. Acolo unde mai înainte domnea noaptea absolută a inconştientului, apare acum ca în vis, dar un vis real şi viu, un fel de formă vegetală. Multe din întâmplările descrise în mitologia popoarelor vechi au fost percepute în acest mod. Când legenda nordică povesteşte că Woltan, Wile şi We au găsit un arbore pe un ţărm şi au facut din el un om, aceasta înseamnă că o

asemenea imagine a fost mai intâi percepută în acest mod. În toate mitologiile vom putea găsi acest mod primitiv de percepţie vegetală. O descriere de aceeaşi factură este şi aceea a Paradisului, mai ales când se referă la cei doi pomi, acela al cunoaşterii şi acela al vieţii; imaginea lor este rezultatul unei clarvederi astrale, ceea ce ne explică şi faptul că în *Geneză* Paradisul şi tot ce se arată la începutul acestei povestiri biblice este infăţişat ca fiind o astfel de viziune. Trebuie numai să ştim să citim *Biblia* şi vom întelege câtă profunzime şi ce bogăţie de sensuri cuprinde ea în descrierile pe care le face în această misterioasă stare de conştientă. Felul cum se interpretează astăzi cele spuse despre Paradis şi tot ce se află la începutul *Bibliei* nu concordă cu ce se învăţa în trecut. Atunci se spunea: Adam a căzut într-o stare de somn adânc* – şi în acel somn greu, aşa se spunea primilor creştini, Adam avusese o viziune retrospectivă a tuturor faptelor descrise la începutul *Genezei*. Numai mentalitatea de astăzi crede că aceste cuvinte „Adam a căzut într-un somn greu" se găsesc în context din pură întamplare, că nu au nici o semnificaţie. În realitate, ele nu se află acolo din întamplare. Fiecare cuvânt din *Biblie* are o semnificaţie profundă şi *Biblia* nu o poate inţelege decat acela care dă fiecarui cuvânt adevarata sa valoare.

*Geneza, cap. 2, v.21: „Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu." (N.T.)

Acesta este primul aspect. Trebuia însă să urmeze, în Misteriile precreştine, ceva mai semnificativ când după un timp, de fapt un timp destul de lung, omul practicase exerciţiile prescrise, când dobândise prin aceasta, încetul cu încetul, ceea ce era necesar pentru a pune, ca să spunem aşa, ordine în sufletul său, cand îşi însuşise ceea ce am putea numi azi a fi antroposofie, atunci el era pregătit şi apt pentru a fi iniţiat. Aceasta în iniţierea antica. Dar de fapt, în ce consta această iniţiere?

Dezvoltarea organelor specifice în corpul astral nu este totuşi suficientă. Acestea trebuie să fie imprimate şi în corpul eteric. Aşa cum semnele unui sigiliu se imprimă în ceară, la fel şi organele corpului astral trebuie să se imprime în corpul eteric. În cadrul vechilor iniţieri precrestine, aceasta se făcea prin cufundarea celui care urma să fie iniţiat într-o stare cu totul deosebită, foarte asemănătoare cu moartea, şi care dura timp de trei zile şi jumătate. Voi insista în permanenţă că astăzi nu trebuie să se mai practice această metodă; în prezent se recurge la metode cu totul diferite. Ceea ce descriu acum se raportează exclusiv la metodele de iniţiere din antichitate, precreştine, în care cel care urma să fie iniţiat era cufundat într-o stare asemănătoare cu moartea, timp de trei zile şi jumătate. El era lăsat într-o încăpere, un fel de mormânt, unde rămânea în această stare vecină cu moartea. Sau în alte cazuri, el era legat într-o poziţie specială pe o cruce, cu braţele intinse, ceea ce il ajuta să intre în starea preconizată.

Noi ştim şi am arătat aceasta în foarte multe conferinţe, că moartea survine la om când corpul eteric, corpul astral şi eul se desprind de corpul fizic. Moartea provoacă ceva ce nu se întamplă niciodată în cursul normal al vieţii. Corpul eteric nu păraseşte niciodată corpul fizic, nici în timpul somnului cel mai adanc. Numai moartea provoacă desprinderea corpului eteric de cel fizic. Dar în timpul acelei stări asemănătoare cu moartea o parte din corpul eteric se desprinde totuşi de corpul fizic şi se află în afara acestuia. Dupa cum se ştie, în multe conferinţe exoterice se spune că acea parte a corpului eteric este „extrasa". Termenul nu este absolut exact şi acum vom putea lămuri această deosebire subtila. De fapt în cele trei zile şi jumătate preotul-iniţiator supraveghează cu cea mai mare atenţie pe cel care urmează să fie iniţiat şi care se cufundă în acea stare asemănătoare cu moartea; la acesta numai partea inferioară a corpului fizic este legată cu corpul eteric. Şi în acel moment, când corpul astral cu toate organele sale, care au fost formate prin exerciţiile executate, se imprimă în corpul eteric, se produce starea de „iluminare". Când după cele trei zile şi jumătate candidatul este trezit, în el are loc o transformare a conştienţei ce îi provoacă starea pe care o numim „iluminare" şi care urmează stării anterioare de „purificare"; aceasta din urmă, dupa cum ştim, era efectul formării de organe specifice în corpul astral. Din acest moment, candidatul devine iniţiat şi este capabil să cunoască lumea spirituală. Ceea ce vedea înainte, nu era decât ceva preliminar, ceva pregătitor pentru adevărata contemplare. Lumea pe care o percepea înainte era formată, după cum am văzut, dintr-un fel de structuri vegetale; acum această lume se completează cu forme absolut noi.

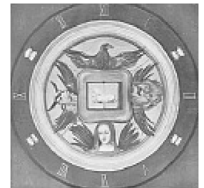
Acum ajungem la punctul unde trebuie să arătăm în mod mai explicit ce începe să vadă prin contemplare iniţiatul. Ajuns la stadiul pe care l-am numit „iluminare", el devine perfect conştient, în momentul când era trezit din somnul acela letargic, că văzuse în mod real ceva despre care nu avusese înainte nici un fel de cunoştinţa. Să încercăm să ne facem o idee despre ceea ce văzuse. Ce imagine semnificativa rămasă ca amintire din această contemplare putea el să evoce, într-un anumit sens, în sufletul sau? Dacă dorim să aflăm şi să întelegem ce văzuse, este necesar să aruncăm o privire retrospectivă asupra evoluţiei omului. Vă amintiţi că omul a dobândit în mod treptat acea treaptă de conştienţă individuală pe care o are în prezent. El nu a fost în măsură întotdeauna să spună despre sine „eu" aşa cum spunem astăzi. Este suficient să ne întoarcem in epoca vechilor heruli, cherusci şi a altor popoare vechi de neam germanic, care locuiau teritoriile ocupate acum de germani. În acele timpuri, individul nu se simţea ca un eu individual, izolat, ci ca un element dependent de tribul sau. Asa cum degetele de la mână nu se simt ca având o existenţă proprie individuală, la fel vechiul german nu avea despre el sentimentul că ar fi o individualitate şi ar putea spune „eu" despre el insuşi. „Eul" era colectiv, al tribului; aceasta constituia un organism şi grupurile de fiinţe umane din sânul tribului, unite prin legaturi de rudenie prin sânge, aveau, ca să spunem aşa un suflet-grup în comun, un suflet-eu comun. Dupa cum cele două braţe pe care le avem fac parte din „eul" nostru, la fel eram noi înşine, în trecutul acela mai îndepartat, membrii unei mari comunitaţi.

Acest fapt este foarte evident şi la poporul din *Vechiul Testament*. Fiecare se simţea ca un membru al comunitaţii. Fapt este că atunci când pronunta cuvantul „eu", în mod obisnuit el nu se referea propriu-zis la el însusi; el simţea prezent în sine ceva mai profund când spunea: „Eu şi Părintele Abraham suntem una". Căci o anumită conştienţă a eului mergea pană la Abraham şi trecea apoi prin fiecare individ de-a lungul generaţiilor. Toţi cei care erau legaţi prin rudenie de sânge se simţeau înglobaţi într-un „eu" unic. Era ca un fel de „suflet-eu-grup" comun care cuprindea întregul popor, iar cei care erau conştienţi de aceasta gândeau astfel: Ceea ce constituie cu adevărat fiinţa noastră cea mai intimă, fiinţa noastră eternă, nu se află doar în fiecare dintre noi, în mod individual, ci în poporul întreg. Toţi indivizii fac parte din acest „eu" comun. Ca o consecinţă, fiecare ştia că murind se unea cu o entitate nevăzuta pentru el, dar care în cele din urma era Părintele Abraham. Omul simtea efectiv că se înalţă până în „sânul lui Abraham". Se simţea protejat de sufletul-grup al poporului ca în sânul eternitaţii. Acest suflet-grup nu putea coborî pâna în planul fizic, unde oamenii nu văd decât forme umane izolate, dar fiecare din acestea nu reprezentau realitatea, realitatea era acolo sus, în lumea spirituală. Ceva mai mult, omul presimţea că forţa care lucra prin intermediul sângelui era de natură divină, era însaşi divinitatea. Şi prin această divinitate el vedea neapărat pe Dumnezeu în Iehova şi de aceea Iehova era insuşi Principiul divin, iar Mihael era faţa sa. Iehova era înşusi sufletul-grup al poporului.

Omul obişnuit nu putea vedea această entitate spirituală. Iniţiatul care trăia marele moment în care corpul astral îşi punea amprenta în corpul eteric vedea mai întâi cele mai importante suflete-grup. Daca ne întoarcem cu privirea spre trecutul îndepărtat al omenirii, vom constata că pretutindeni „eul" actual s-a dezvoltat dintr-o astfel de conştienţă de grup plecând de la această construcţie colectivă, de la acest „eu-grup". Cu cât un clarvăzător pătrunde mai mult în trecut, cu atât mai mult constată cum indivizii confluează in diverse suflete-grup. În general, existau patru tipuri de suflete-grup, patru arhetipuri ale sufletelor-grup. Dacă cercetăm aceste patru tipuri diferite, constatăm o oarecare asemănare între ele, dar totodată sunt şi foarte diferite. Făcând o sumă a acestor caracteristici, ajungem la cele patru tipuri pe care privirea unui clarvăzător le distinge cu uşurinţa când pătunde cu cercetarea în acea îndepărtată perioadă când omul nu avea înca un corp format din carne şi nu coborâse propriu-zis pe Pământ. Momentul când omul a coborât din lumea spirituală şi a îmbrăcat un corp format din carne nu se poate descrie decât prin simboluri.

A existat un timp când Pamântul era alcătuit dintr-o materie mult mai maleabilă decât astăzi, când nu existau stânci, roci, pietre la fel de

dure ca cele de acum, când formele vegetale erau diferite, când natura întreagă părea un ocean primordial în care se aflau toate acestea, când aerul şi apa nu erau încă distincte între ele şi când din toate fiinţele care populează astăzi Pamântul numai animalele începeau să prindă contur în apă. Mai târziu, când şi substanţele minerale au început să ia formele pe care le au acum, abia atunci se poate spune că omul a ieşit la vedere. Fiinţa umanăde atunci apare în contemplarea iniţiatului învăluită într-un fel de „coajă", un fel de „teacă" venind spre pământ, coborând din acea regiune care ar corespunde astăzi cu atmosfera. Omul nu avea încă un corp fizic dens, dur, în timp ce animalele îmbrăcaseră deja un corp dens, alcătuit din carne. Omul era încă o fiinţă, ca să-i spunem aşa „aeriană" chiar în perioada lemuriană. Atunci oamenii s-au împărţit în patru „suflete-grup" mari, care apar în faţa clarvăzătorului ca imagini ce ne pot evoca într-o parte chipul Leului, de cealaltă parte chipul Taurului, în sus o imagine ce aduce cu Vulturul, iar la mijloc şi puţin mai jos ceva ce ar semăna cu o figură de om. Aşa arăta imaginea pe care o contemplă un iniţiat, apărea omul ieşind din întunecimea lumii spirituale. Forţa spirituală care l-a creat se manifesta în jurul lui ca un fel de curcubeu. Forţele mai apropiate de lumea fizică înconjurau şi ele această fiinţă umană tot ca un curcubeu. Această imagine a dezvoltării omului trebuie să o descriem în cele mai diferite domenii şi în cele mai diferite moduri. Aici facem o descriere aşa cum apare imaginea pentru privirea retrospectivă a unui cercetător spiritual cu cele patru suflete-grup degajându-se dintr-o esenţă comună, divină şi umană totodată, coborând spre pământ. În toate timpurile, acest moment a fost reprezentat în mod simbolic sub forma pe care o vedem în a doua imagine din cele şapte pe care le numim „Peceţi oculte" [19]. Este o reprezentare simbolică, fără a fi doar un simbol. Aceste patru suflete-grup apar din infinitul spiritual înconjurate de un curcubeu şi de cifra 12. Care este semnificaţia acestui număr?

Dacă vedeţi apărând ceea ce tocmai am descris acum, veţi avea, ca în clarvedere, următorul sentiment: iată, apare ceva ieşind dintr-o spiritualitate nedeterminată şi care este înconjurat de o entitate de o cu totul altă natură. Iar ceea ce înconjoară a fost simbolizat altădată prin cercul Zodiacului, prin cele douăsprezece semne ale Zodiacului. Momentul în care are loc trecerea la starea de clarvedere este legat şi de alte experienţe. Prima a fost aceea trăită de cel al cărui corp eteric s-a desprins şi care dă o senzaţie de dilatare a fiinţei, de dilatare până la o confundare cu tot ce este perceptibil în jur. La un moment dat, iniţiatul işi spune: nu numai că văd cele patru forme, dar eu însumi sunt în ele, fiinta mea s-a dilatat într-atât încât le inglobează în mine. Şi înţelege atunci ce simbolizează numarul 12 şi cele douăsprezece constelaţii ale Zodiacului*. Toate acestea le vom înţelege şi mai bine amintindu-ne că însuşi Pamântul a trecut prin mai multe întrupări succesive anterioare [20]. Se ştie intr-adevăr că înainte de a deveni ce este în prezent, Pamântul a străbătut stadiul Saturn, apoi a trecut prin acela numit Soare, prin stadiul Luna si abia după aceea a devenit Terra, pământul actual. A fost un proces evolutiv necesar. Numai în felul acesta a devenit posibilă apariţia, pe pământul actual a fiinţelor care îl populează în prezent şi care, la rândul lor, au trecut prin diverse metamorfoze pentru a se dezvolta.

* Zodiacul, din l. greacă „*zodiakos*", de la „*zodion*" = figură de animal si *kyklos* = cerc, cercul animalelor (*Tierkreis* in germană = cercul animalelor) (N.T.)

Dacă ne întoarcem într-un trecut extrem de îndepărtat, clarvăzătorul poate contempla primul stadiu al Pământului, prima lui stare manifestată, care în limbajul ocult poartă numele de „vechiul Saturn". Acesta la începutul existenţei sale nu era luminos iar structura lui consta dintr-o stare de căldură. El nu putea fi văzut ca o sferă strălucitoare, ci dacă v-aţi fi apropiat aţi fi avut senzaţia că intraţi într-un spaţiu de căldură, fiindcă vechiul Saturn nu exista decât ca o stare de căldură.

Ne-am putea pune întrebarea: Oare cu vechiul Saturn a început existenţa Universului? Au mai existat şi alte stări anterioare lui Saturn? Chiar şi pentru un clarvăzător ar fi foarte dificil să pătrundă cu contemplarea dincolo de Saturn, pentru că abia acum începe ceva fără de care nu am putea avea noţiunea de anterioritate. Şi anume, o dată cu Saturn începe ceea ce numim timp. Înainte au existat desigur alte forme de existenţă, dar la drept vorbind nu se poate spune „mai înainte", pentru că în acel „mai înainte" nu exista timp. Însuşi timpul a avut un început. Înainte de Saturn nu a existat timp, exista doar eternitate, durată, întreaga existenţă era simultană. Timpul, adică succesiunea fenomenelor, a început odată cu Saturn. În starea Universului când nu era decât durată, eternitate, nu exista nici mişcare. Pentru a fi mişcare trebuie să fie şi timp. Înainte de Saturn, timpul nu se scurgea, era totul în imobilitate; aşa cum se spune în ocultism, era o stare de absolut repaus în durată. Există o linişte inexprimabilă în durată. Chiar aceasta este expresia corectă, o stare inexprimabilă de linişte, de repaus absolut. Această stare a precedat vechiul Saturn. Mişcarea corpurilor cereşti a început o dată cu Saturn şi traiectoria trasată de cele douăsprezece semne ale Zodiacului a fost concepută ca fiind simbolul acestuia, iar timpul în care o planetă parcurge unul din aceste douăsprezece semne s-a numit o „oră cosmică". Douăsprezece ore cosmice, douăsprezece ore de zi, douăsprezece ore de noapte! Fiecărei faze de evoluţie cosmică, Saturn, Soare, Luna, îi corespunde o succesiune de ore cosmice grupate în zile cosmice, în aşa fel încât se pot distinge din aceste douăsprezece, şapte perceptibile în mod exterior şi cinci mai puţin perceptibile în mod exterior. Deci putem spune că în cazul lui Saturn, de exemplu, se disting şapte cicluri saturniene sau şapte zile saturniene şi cinci nopţi saturniene. Dacă însă ţinem seama că din cele şapte zile prima şi ultima au mai mult un caracter crepuscular, se poate considera că în realitate sunt cinci zile şi şapte nopţi. În limbajul ocult, cele şapte zile cosmice ale unui stadiu planetar se numesc „*manvantara*", iar cele cinci nopţi cosmice se numesc „*pralaya*". Dacă utilizăm maniera noastră de calcul a timpului şi reunim stările planetare două câte două, deci Saturn-Soare şi Luna-Terra, obţinem douăzeci şi patru de cicluri, care constituie epoci esenţiale în evoluţia lumii. Aceste cicluri le putem concepe ca fiind dirijate de anumite entităţi spirituale care sunt menţionate în *Apocalipsă* prin cei douăzeci şi patru de „Bătrâni"; aceştia reglează mersul Universului şi al timpului*. Pe una din cele şapte Peceţi sunt simbolizate printr-un orologiu cosmic. Cifrele orologiului sunt întrerupte de coroanele duble ale Bătrânilor pentru a ne sugera că ei sunt „regii timpului", deoarece conduc mişcările corpurilor cereşti. (a se vedea Pecetea a doua)

* *Apocalipsa*, cap.4, v.4: „Şi am văzut împrejurul tronului douăzeci şi patru de scaune, iar pe scaune am văzut douăzeci şi patru de bătrâni, îmbrăcaţi în haine albe şi cu coroane de aur pe capetele lor." (N.T.)

Ceea ce apare mai întâi în revelaţia unui iniţiat sunt aceste imagini ale trecutului. Am putea să ne întrebăm, desigur, pentru ce apar tocmai aceste imagini iniţiatului? Pentru că în ele sunt reprezentate printr-un simbol astral, fortele astrale care au dus la structurarea actuală a corpului eteric, precum după aceea şi la structurarea actuală a corpului fizic. De ce este aşa, ne putem uşor da seama. Imaginati-vă omul culcat în pat, părăsindu-şi împreună cu corpul astral şi eul, corpul eteric şi cel fizic. Dar în stadiul actual astralul şi eul sunt în mod necesar legate de corpul fizic şi eteric. Acestea nu pot exista aşa cum sunt acum, in mod independent. Corpul fizic şi eteric au devenit ce sunt în prezent pentru că li s-au încorporat corpul astral şi eul. Lipsit de astral şi eu, corpul fizic nu ar avea nici sânge, nici sistem nervos. Planta poate trăi fără corp astral şi fără eu pentru că nu are nici sânge, nici nervi. Sistemul nervos este legat de corpul astral, iar sângele de eu. Nici o fiinţă nu are în corpul său fizic un sistem nervos fără ca acesta să nu fie impregnat de un corp astral şi nici o fiinţa nu poate avea un sistem sanguin fără ca un eu să fie prezent. Gândiţi-vă acum la ce faceţi noapte de noapte – şi am arătat aceasta mai înainte – când vă părăsiţi fără nici un regret corpul fizic şi eteric, lăsându-le in pat, cu sistemul nervos şi cu cel sanguin. Dacă totul depinde numai de voi, corpul astral ar trebui să intre în descompunere, deoarece aţi părăsit sistemul nervos şi pe cel sanguin. La fel şi corpul eteric. Dar iniţiatul, prin clarvedere, constată că o seamă de entităţi spirituale vin şi iau locul corpului astral şi al eului. Aceste entităţi pătrund în corpul fizic şi în cel eteric şi fac ceea ce omul nu mai poate îndeplini în timpul somnului, preiau controlul şi dirijează funcţionarea sistemului sanguin şi a celui nervos. Aceste înalte entităţi sunt exact acelea care au lucrat la formarea corpului fizic şi a celui eteric al omului, nu numai acum, ci dintru început, din încarnare în încarnare. Sunt aceleaşi entităţi care încă de pe vechiul Saturn au făcut, prin forţele lor proprii, să apară primul germene al corpului fizic, iar apoi pe vechiul Soare au modelat corpul eteric. Aceste entităţi care au elaborat deci încă în stadiul saturnian şi

în cel solar corpul fizic şi corpul eteric al omului acţionează şi în prezent, în fiecare noapte, în timp ce omul doarme abandonându-şi fără ezitări corpul fizic şi corpul eteric, lăsându-le propriu-zis pradă morţii; asupra acestora entităţile amintite preiau controlul şi grija funcţionării normale a sistemului nervos şi a celui sanguin.

Este deci uşor de înţeles că în clipa când corpul astral intră în contact cu cel eteric pentru a se implanta în el, pentru a-şi imprima în acesta noile sale organe, în timp ce omul este luat în grija forţelor care l-au format, clarvăzătorul vede această imagine simbolizată prin Pecetea a doua. Ceea ce il menţine în viaţă şi îl leagă de întregul Cosmos se revelează în acest moment al iniţierii. Iniţiatul vede cine a format corpul fizic, cine a format corpul eteric, cine asigură în fiecare noapte existenţa lor. Dar el nu are încă acces la acţiunea însăşi, nu poate să colaboreze direct cu aceste două forţe, cu aceste două elemente care compun fiinţa sa. Dacă ar depinde numai de ele, corpul fizic şi corpul eteric rămase în pat după ce omul a adormit, ar fi condamnate imediat la o existenţă vegetativă. Şi de fapt in timpul somnului este lipsit de conştienţă, ca o plantă.

Care este pe de altă parte situaţia corpului astral şi a eului după ce se desprind de corpul eteric şi de cel fizic? Nici acestea nu sunt conştiente in timpul somnului. Omul normal nu percepe nimic, în timpul somnului, din ce se petrece în corpul astral. Să ne imaginăm însă că am străbătut cele şapte trepte ale iniţierii de tip creştin a Sfântului Ioan, adică am trecut prin principalele trepte ale iniţierii creştine care conduc la dezvoltarea sensibilităţii. La capătul acestui drum iniţiatic se produce nu numai ce am arătat mai înainte, ci în afara faptului că se dezvoltă o anumită forţă de clarvedere în momentul când corpul astral intră în contact cu cel eteric se produce încă şi altceva. Fiinţa umană devine conştientă de propria natură a sufletului, de calităţile psihice ale lumii astrale şi ale lumii devachanice din care provine însuşi sufletul. Acestei viziuni i se alătură un simbol mai elevat ce pare a cuprinde lumea întreagă. Acestui simbol al vechii iniţieri i se suprapune, pentru cel care a trecut prin etapele de iniţiere creştină, ceva care este reprezentat cel mai elocvent prin prima Pecete.[21] Apare Preotul-Rege cu centura sa de aur, cu picioarele ca ale metalului înroşit, cu părul în flăcări, ţinând în mână cele şapte stele: Saturn, Soare, Luna, Marte, Mercur, Jupiter, Venus.*

* *Apocalipsa*, cap.1,v.12–16 (N.T.)

Figura care se află în centrul Peceţii a doua nu era arătată în vechea iniţiere; în locul ei apărea forma celui de al cincilea suflet-grup şi care nu exista decât în germen în omenirea acelor vechi timpuri. El s-a dezvoltat prin iniţiere creştină şi este ce numim şi „Fiul Omului“, acela care conduce cele şapte stele când apare în faţa oamenilor în adevărata sa realitate.

Aceasta este o reprezentare mai mult simbolică a lucrurilor şi trebuie să ne sugereze mai înainte de toate, în modul cel mai limpede, că diferitele elemente care la omul actual se separă în două, in corp fizic şi corp eteric pe de o parte şi in corp astral şi eu pe de alta, pot fi mânuite de aşa natură, încât fiecare să-şi poată aduce o contribuţie în momentul iniţierii: mai întâi corpul astral intră în contact cu cel eteric, când cele patru suflete-grup devin vizibile, apoi în urma pregătirii prin care trece corpul astral acesta devine clarvăzător. Altădată viziunea propriu-zisă in lumea spirituală, ajungea cel mult la un fel de participare la viaţa vegetală a Cosmosului. Prin iniţierea creştină corpul astral atinge un nivel superior de clarvedere, simbolizat prin ceea ce arată Pecetea a doua.

Aveti acum expuse în faţa dumneavoastră cele două laturi ale principiului iniţierii pe care le găsim la începutul *Apocalipsei*. Autorul *Apocalipsei* le-a descris însă într-o altă ordine şi pe bună dreptate. El a descris mai întâi viziunea Fiului Omului, figura Aceluia care este, care a fost şi care va fi şi abia după aceasta, cealaltă viziune. Ambele sunt simboluri a ceea ce trăieşte şi experimentează un iniţiat în cursul iniţierii.

Am lăsat aşadar să se perinde prin faţa sufletelor noastre ceea ce se petrece în unele cazuri de iniţiere şi care reprezintă prima trăire. Mâine vom urmări acest drum şi vom arăta în amănunt aceste experienţe trăite în mod real şi vom vedea că ele se reflectă în descrierile atât de grandioase ale *Apocalipsei lui Ioan*.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a III-a

SCRISORILE CĂTRE CELE ŞAPTE BISERICI

Nürnberg, 20 iunie 1908

La sfârşitul conferinţei de ieri am putut arunca o privire asupra conţinutului specific al iniţierii creştine, cea care mai târziu a devenit iniţierea creştină rosacruciană, şi am arătat că ea conduce mai întâi la revelaţia unui puternic simbol plin de semnificaţii. Am insistat asupra importanţei acestui simbol, a acestui semn al iniţierii creştine, pe care îl exprimăm prin cuvintele „Fiul Omului"; Acela care ţine în mâna sa dreaptă cele şapte stele şi din gura căruia iese sabia cu două tăişuri*. Am arătat că iniţierea creştină atinge un grad superior de clarvedere în planul corpului astral şi al eului, în afara corpului fizic şi a celui eteric. Acest aspect urmează să îl analizăm astăzi mai pe larg.

* *Apocalipsa*, cap. I, v. 16: „EI ţinea în mâna sa dreaptă şapte stele; din gura Lui ieşea o sabie ascuţită, cu două tăişuri, şi faţa Lui era ca soarele" (N.T.).

Omul reuşeşte prin orice tip de iniţiere să cuprindă cu privirea interioară ceea ce nu se poate vedea decât cu ajutorul ochilor spirituali, cu ajutorul privirii spirituale, ceea ce nu este accesibil decât acestei priviri. Printre lucrurile pe care trebuie să le cunoască cel ce aspiră la o iniţiere în sens creştin, primul şi cel mai important este evoluţia omului în epoca noastră, pentru ca fiecare să poată descifra în mod cât mai amplu sarcinile care stau acum în faţa omenirii. Căci tot ceea ce trebuie să se dea omului, printr-o cunoaştere superioară şi o mai perfectă dezvoltare, se leagă nemijlocit de această întrebare: Ce sunt eu şi ce sarcini am de împlinit în această epocă? Răspunsul la această întrebare este de cea mai mare importanţă pentru noi, cei de azi.

Fiecare treaptă de iniţiere duce la un punct de vedere superior în felul de a reflecta al omului. Încă de la prima conferinţă am arătat cum reuşeşte fiinţa umană să atingă, treptat, mai întâi ceea ce am numit lumea imaginativă, lume în care află sensul creştin al celor şapte Peceţi, apoi ceea ce am considerat a fi cunoaşterea inspirată, prin care aude cele şapte Trâmbiţe şi, în sfârşit, la un nivel şi mai înalt, când devine aptă să deosebească adevărata semnificaţie şi natura Fiinţelor spirituale, la un nivcl care se numeste „Cupele mâniei". Acum vom lua în considerare o treaptă de iniţiere specială, ca să spunem asa. Să ne imaginăm omul ajuns la gradul de dezvoltare pe care l-am descris la finele conferinţei de ieri, la hotarul între cele mai subtile fiinţe ale lumii fizice şi lumea imediat superioară, lumea astrală, unde i se permite să contemple, ca dintr-un pisc de munte, ceea ce se află dedesubt. Ce poate vedea omul din înălţimea acestei iniţieri?

(În textul german urmează o schiţă sumară a evoluţiei, pe care o vom reproduce, amplificată, la finele acestei conferinţe - N.T.)

Iniţiatul vede în spirit tot ce s-a petrecut în legătură cu evoluţia fiinţei sale interioare din momentul când Marele Deluviu sau Potop a distrus vechea Atlantidă şi omul postatlantean a păşit în actuala perioadă de existenţă terestră. EI vede cum epocile dc cultură, sau civilizaţiile, se succed una după alta până în prezent şi apoi în viitor, în punctul unde însăşi epoca noastră va dispărea făcând loc alteia. Vechea Atlantidă a fost înghiţită de apele Marelui Deluviu atlantean. Printr-un cataclism pe carc îl numirn Marele „Război al tuturor împotriva tuturor" şi care va fi marcat prin teribile dezordini morale distrugătoare se va încheia perioada noastră. Această mare perioadă de evoluţie, care începe imediat după Marele Deluviu care a distrus Atlantida şi ţine până la Marele Război al tuturor împotriva tuturor, se împarte în şapte epoci de cultură succesive. La un cap să ne imaginăm Marele Deluviu atlantean, la celălalt cap Marele Război, iar acest mare interval de timp, cuprins între cele două capete, se împarte la rândul său în şapte subdiviziuni care constituie şapte epoci de cultură. Această mare perioadă constituie ea însăşi a şaptea parte dintr-un interval de timp şi mai mare. Să ne reprezentăm, deci, şapte perioade ca cea actuală, cuprinsă între Marele Deluviu şi Marele Război al tuturor împotriva tuturor; din aceste şapte mari perioade, patru au precedat Marele Deluviu, a cincea este perioada în care ne aflăm, după care vor urma încă alte două înaintea Marelui Război al tuturor împotriva tuturor.

Dar acum trebuie să se atingă un vârf şi mai înalt al iniţierii, pentru a putea îmbrăţişa cu privirea spirituală toate cele şapte perioade, fiecare cu câte alte şapte epoci, deci de şapte ori şapte. Ele devin vizibile pentru iniţiat când ajunge la limita între lumea astrală şi lumea spirituală, devachanică. Astfel, ascensiunea lui continuă pas cu pas şi vom vedea care sunt treptele şi mai înalte.

Acum trebuie să precizăm că la început se poate ajunge la un pisc de unde devin vizibile, ca într-o vastă panoramă la picioarele muntelui, cele şapte epoci de cultură ale perioadei postatlanteene, perioadă în care, asa cum am mai spus, se află omenirea în prezent. Se ştie că după ce Atlantida a fost înghiţită de valuri înfloreşte o primă epocă de cultură, vechea cultură indiană, urmată apoi, succesiv, de o cultură veche persană, apoi apare a treia epocă de cultură chaldeo-babiloneană-egipteană-ebraică; a patra epocă este cea greco-latină, a cincea este cea în care ne aflăm în prezent, după care va veni a şasea, când vor apărea fructele culturii spirituale pe care o edificăm în prezent. A şaptea epocă este ultima din această perioadă şi se va sfârşi prin Marele Război al tuturor împotriva tuturor. În acel moment, va surveni o teribilă distrugere a culturii şi numai mici grupuri de oameni vor putea scăpa din acest dezastru provocat de egoism, aceia care au ştiut să preia în sinea lor principiul spiritual.

Noi trăim, deci, acum în a cincea epocă de cultură a perioadei postatlanteene. Aşa cum din vârful muntelui vedem la poale oraşe, sate, păduri şi câmpii, la fel se văd succedându-se epocile de cultură din înălţimile iniţierii. Vedem ce a adus omenirii întreaga cultură care se desfăşoară pe planul fizic. De aceea folosim termenul de epocă de cultură şi nu de „rasă". Tot ce este legat de conceptul de rasă este o rămăşiţă a perioadei care a precedat pe a noastră, adică perioada atlanteană. Noi trăim în perioada epocilor de cultură. În perioada atlanteană s-au format una după alta şapte mari rase umane. Roadele acestui proces se văd, natural, şi în epoca noastră şi de aceea unii autori teosofi mai vorbesc şi astăzi de rase când se referă de fapt la epocile de cultură. Dar deosebirile foarte marcate care existau în timpul Atlantidei între cele şapte rase* încep deja să se estompeze. Astăzi noţiunea de cultură a luat locul noţiunii de rasă. Acesta este motivul pentru care vorbim de o primă cultură, aceea a vechii Indii, despre care *Vedele* nu fac decât să ne transmită un slab ecou. Străvechea şi

sfânta cultură protoindiană este aurora civilizaţiilor şi a culturilor postatlanteene; ea apare imediat după sfârşitul perioadei atlanteene.

> * În lucrarea ***Aus der Akasha-Chronik,*** GA 11 (tradusă în limba româna cu titlul ***Din Cronica Akasha***) Rudolf Steiner face o prezentare sintetică a perioadei atlanteene şi a celor şapte rase (sau subrase, cum se mai obişnuia să se spună) care s-au succedat. Acestea sunt: 1) rmoahali, 2) tlavatli, 3) tolteci, 4) prototuranieni, 5) protosemiţi, 6) accadieni şi 7) mongoli (N.T.).

Să încercăm să ne facem o reprezentare a modului în care trăia omul în acel timp, acum opt sau nouă milenii. Dacă vorbim în intervale de timp reale, atunci acestea sunt cifrele exacte*. Această primă epocă de cultură despre care vorbim acum este direct influenţată dc Marele Deluviu atlantean sau de marea glaciaţiune, cum o numeşte ştiinţa modernă. Atlantida a dispărut încetul cu încetul, ea a fost acoperită de ape bucată cu bucată. Locuia atunci pe pământ o umanitate din care abia o mică parte se ridicase la gradul cel mai înalt de dezvoltare posibil la acea vreme. Acest grup este nucleul străvechiului popor indian, un neam de oameni care de atunci locuia departe în Asia şi care trăia mai mult din amintirea timpurilor trecute decât în prezent. Aceasta este puternica şi marea cultură despre care documentele scrise, cum ar fi *Vedele* sau *Bhagavad Gita*, nu mai reprezintă decât un slab ecou al faptului că oamenii trăiau în amintirea perioadei atlanteene în care trăiseră mai înainte. Amintiţi-vă ce am discutat în prima conferinţă a acestui ciclu, când am arătat că în acea epocă oamenii erau capabili, în bună parte, să dezvolte o anumită clarvedere, confuză desigur, dar naturală şi nu se mărgineau la contactul cu lumea fizică, ci trăiau printre fiinţe spirituale de natură divină. Ei vedeau aceste fiinţe în jurul lor. Trecerea de la perioada atlanteană la cea postatlanteană s-a efectuat când lumea spirituală astrală şi eterică s-a închis pentru percepţia normală a oamenilor, aceasta îndreptându-se acum exclusiv asupra lumii fizice. Prima epocă de cultură s-a caracterizat prin nostalgia profundă pe care oamenii o simţeau pentru privilegiul pe care străbunii lor îl avuseseră de a contempla lumea spirituală, pe vechea Atlantidă, privilegiu pe care ei îl pierduseră; accesul la această lume le era închis. Totuşi, o parte din vechea cunoaştere sapienţială o mai deţineau, deşi în mod confuz. Mai trăiau încă printre spirite, mergeau cu zeii, aveau legături cu spiritele. Aceşti oameni ai primei epoci dc cultură sfântă, hindusă, aspirau din toate fibrele să revină la acel trecut, să poată contempla ceea ce strămoşii lor văzuseră, să deprindă înţelepciunea dintru început. În felul acesta, lumea sensibilă care tocmai apărea acum în faţa privirii fizice a oamenilor – stâncile deveniseră vizibile, pe când înainte nu se vedeau decât în spirit – tot decorul din jurul lor li se părea că are o mai mică valoare decât ceea ce păstrau în amintirile lor. Realitatea pe care o vedeau cu ochii o considerau ca pe o mare iluzie, ca *maya*, marea înşelăciune, din care voiau să fugă. Prin procedee iniţiatice, din care mai există urme în tehnicile yoga, cei mai avansaţi puteau să se ridice până la nivelul spiritual al strămoşilor lor. S-a dezvoltat în felul acesta o atitudine religioasă profundă, care s-ar putea exprima prin următoarele cuvinte: Ceea ce ne înconjoară în lumea aparenţelor exterioare, sensibile, nu este decât o amăgire, o aparenţă înşelătoare, lipsită de valoare; ceea ce este real, adevărat, se află nu aici, ci în lumea spirituală, pe care am părăsit-o. Cei care se puteau ridica până în regiunile suprasensibile, în care trăiau înainte, deveneau îndrumători, conducători spirituali.

> * Se consideră că o epocă de cultură, în cadrul perioadei postatlanteene, durează 2160 de ani, adică 1/12 din "anul platonician" care se întinde pe o perioadă de 25 920 de ani, cât durează trecerea punctului vernal prin toate cele douăsprezece constelaţii ale Zodiacului. În acest context se consideră că epoca noastră, a cincea, a început în anul 1413, când punctul vernal a intrat în constelaţia Peştilor. Aceste calcule nu sunt însă valabile decât în cadrul perioadei postatlanteene şi nu se pot extinde asupra altor perioade, căci ar duce la rezultate şi concluzii eronate. Ţinând seama de aceasta, se poate spune că prima epocă, protoindiană, a debutat aproximativ la anul 7227 î.Ch., iar ultima epocă se va sfârşi aproximativ în anul 7893 d.Ch. (N.T.).

Aşa a fost prima epocă de cultură de după perioada atlanteană. Şi toate epocile care s-au succedat sunt caracterizate prin aceea că omul înţelege şi cunoaşte tot mai mult realitatea sensibilă exterioară. Gândirea lui se modifică şi ea corespunzător, căci omul îşi spune: Ceea ce mi se oferă, pe pământ, pentru simţurile fizice, nu mai trebuie considerat ca o simplă aparenţă, în realitate este un dar al fiinţelor spirituale, nu fără rost ne-au dat zeii simţurile fizicc. Tot ceea ce ajută, aici pe pământ, la edificarea unei culturi în lumea materială, trebuie să i se recunoască, încetul cu încetul, valoarea.

Ceea ce străvechiul om indian numea *maya* şi se ferea de ea, năzuind să se reîntoarcă în trecut, oamenii celei de a doua epoci de cultură considerau, dimpotrivă, ca pe un câmp de acţiune, ca pe ceva care trebuie lucrat. Această a doua epocă este vechea cultură persană, situată în jurul anului 5000 î. Ch.; este acel moment când Pământul avea încă pentru om un aspect ostil, fără a mai avea însă şi aparenţa unei iluzii pe care să o respingă, de care să fugă. Pământul devenea un câmp de lucru pe care trebuia să-l marcheze cu propria sa spiritualitate. Dar Pământul era stăpânit, datorită structurii sale materiale, de o forţă opusă Binelui, de o forţă a Răului, care era zeul Ahriman. Zeul cel bun, Ormuzd, venea însă în ajutorul omului, în slujba sa se angajau oamenii. Când oamenii îndeplineau voinţa sa, ei puteau transforma Pământul într-un ogor al lumii spirituale superioare; se încorpora lumii sensibile ceea ce se cunoştea pe cale spirituală. Pentru epoca a doua de cultură, din Persia antică, lumea fizic reală, sensibil reală, era, aşadar, un câmp de acţiune. Pentru indian lumea sensibilă era înşelăciunea, *maya*. Pentru persan lumea era stăpânită de demoni răi, dar în acelaşi timp era o lume din care omul avea datoria să alunge răul, pentru a face loc entităţilor spirituale bune, adică a celor care erau în slujba zeului-lumină, a lui Ormuzd.

În epoca a treia, omul s-a apropiat şi mai mult de realitatea exterioară; aceasta a încetat să mai fie un duşman pe care trebuie să-l învingă. Când privea stelele, vechiul indian gândea: Oh! tot ce există, tot ce văd cu ochii, nu e decât *maya*, iluzie. Preoţii chaldeeni observau mersul şi poziţia stelelor şi gândeau: Când observ poziţia stelelor şi urmăresc mersul lor cu ochii, ele devin pentru mine ca nişte litere ale unei scrieri în care pot citi voinţa entităţilor spirituale de natură divină. Eu pot descifra voinţa zeilor care se exprimă în creaţia lor. Lumea fizic-sensibilă nu mai era pentru chaldean o *maya*: astrele de pe cer şi forţele naturii erau ca o scriere divină, o expresie a voinţei divine, aşa cum şi scrierea obişnuită era expresia propriei sale voinţe. Cu dragoste se făcea descifrarea acestei scrieri a naturii. În felul acesta, a luat fiinţă o admirabilă cunoaştere a astrelor, pe care oamenii de astăzi nici nu o pot bănui. Fiindcă astrologia aşa cum este în vremea noastră se bazează, din nefericire, pe necunoaşterea faptelor, pe o greşită înţelegere şi interpretare a lor. Astrologia pe care o practicau preoţii chaldeeni, secretele pe care ei le descifrau în lumea stelelor cu ochii lor aveau ca temei o profundă cunoaştere şi înţelegere a scrierii astrelor. Pentru ei, astrologia era revelaţia unui element intim impregnat de spiritualitate.

Dar pentru egipteni ce reprezenta Pământul? Să ne amintim descoperirea geometriei: omul învaţă să măsoare Pământul în deplin acord cu legile spaţiului, cu regulile geometrice. El explorează acum această *maya*, ea devine ceva concret. În vremea anticei civilizaţii persane, omul învăţase să lucreze pământul, acum el îi studiază proporţiile determinate de legile spaţiului, îl măsoară şi îl împarte. Gândirea lui este aceasta: Nu în zadar ne-au dat zeii darul să citim în stele, nu în zadar ne-au revelat voinţa lor în legile naturii. Dacă omul vrea să îndeplinească prin efortul propriu ceea ce este util, el trebuie să imite, în instituţiile pe care şi le-a creat aici pe Pământ, tot ceea ce a descoperit în secretul astrelor. De aţi putea privi într-una din acele încăperi în care lucrau iniţiaţii egipteni! Era o activitate cu totul diferită faţă de aceea care are loc, în prezent, în laboratoarele ştiinţifice. În acele timpuri, savanţii erau iniţiaii. Ei cercetau stelele şi observau regularitatea cu care acestea îsi urmau drumul, observau poziţia lor şi mai ales influenţa pc care o exercitau asupra evenimentelor terestre. Ei spuneau: Dacă pe cer apare o constelaţie sau alta, se va produce cutare sau cutare eveniment în sânul comunităţii. Fiecare constelaţie anunţa un eveniment. Peste un secol, alte constelaţii vor apărea şi atunci vor avea loc alte evenimente corespunzătoare. În felul acesta ei puteau prezice întâmplări care urmau să se producă peste secole şi milenii. Aşa au apărut acele aşa-zise „cărţi sibilinice". Conţinutul lor nu este o invenţie. Iniţiaţii au consemnat în ele cu cea mai mare grijă ceea ce se prevedea pentru mii de ani înainte şi ţineau seama de succesiunea faptelor. Ei nu făceau niciodată ceva ce nu era indicat în aceste cărţi, în deplină concordanţă cu mersul stelelor. Să presupunem

că era cazul să se stabilească o lege. Aceasta nu se făcea pe baza unui vot majoritar ca astăzi; se consultau aceste cărţi, în care se găsea ce trebuie făcut pe Pământ pentru ca să fie oglinda, reflexul evenimentelor înscrise în mersul astrelor şi se îndeplinea cu stricteţe ce se spunea în ele. Scriind aceste cărţi, preoţii egipteni ştiau că cei ce veneau după ei vor acţiona numai aşa cum se arăta în ele. Erau absolut convinsi că trebuie să asculte întru totul de ele.

A patra epocă de cultură s-a dezvoltat pe temeliile celei de a treia, dar nu a păstrat decât resturile artei profetice a Egiptului. Iată un exemplu: când în vechiul Egipt era cazul să se recurgă la arta profeţiei, perioadele de timp viitoare se împărţeau în şapte părţi şi se spunea: Prima parte cuprinde un anumit eveniment, a doua altul, a treia altul ş.a.m.d. Urmaşii se conformau întocmai cu ceea ce urma să aibă loc. Aceasta era principala caracteristică a celei de a treia epoci de cultură, dar a patra epocă nu a mai recepţionat decât slabe ecouri pe care le mai puteau înţelege; să ne amintim care au fost începuturile culturii latine. Enea, fiul lui Anchises din Troia, cetate aparţinând de a treia epocă de cultură, ajunge în urma peregrinărilor sale la Alba Longa. Acest nume evocă existenţa unui centru sapienţial religios foarte vechi. Din Alba Longa, din acest centru de cultură sacerdotală, va lua naştere cultura romană. Reminiscenţe ale acestui început le mai găsim în îmbrăcămintea albă pe care o poartă preoţii catolici în timpul slujbei. În acest centru religios s-a profetizat, în maniera vechilor preoţi, o perioadă de cultură în şapte etape. Domnia celor şapte regi ai Romei a fost şi ea prevăzută. Dar istoricii secolului al XIX-lea, o dată în plus, au fost victimele unei erori dezagreabile: ei au descoperit că din punct de vedere material nu ar fi nimic adevărat din ceea ce se povestea despre aceşti regi, dar ce se af1a în realitate în spatele acestor poveşti şi legende, că în ele se anunţa în mod profetic o cultură structurată după numărul sacru 7, din cărţile sibilinice, acestea ei nu au putut să descopere.

Nu este acum şi aici locul să intrăm în amănunte în legătură cu acest subiect. Să reţinem numai că fiecare din aceşti regi, Romulus, Numa Pompilius etc., corespundea exact, prin caracterul lui, epocilor de cultură, după principiul numărului 7, care apare în atâtea alte domenii*.

* Lista celor şapte regi ai Romei: Romulus, Numa Pompilius,Tullius Hostilius, Ancus Marcius, Servius Tullius, Tarquinius Priscus şi Taryuinius Superbus. Cronologia istorică îi plasează între anii 755 şi 509 î.Ch. (N.T.).

În epoca a treia, spiritul uman a reuşit să pătrundă în mod treptat în structura intimă a naturii, a ceea ce vechii indieni numeau *maya*. În epoca a patra a fost desăvârşită această sarcină. Priviţi această civilizaţie greco-latină, în care prin admirabile capodopere ale artei omul a creat o perfectă imagine a lui însuşi în lumea materială, exterioară în care, în tragediile greceşti, la Eschil de exemplu, ni se arată destinul oamcnilor. Dimpotrivă, în civilizaţia şi cultura egipteană se căuta încă cunoaşterea voinţei zeilor. Cucerirea materiei, aşa cum s-a petrecut în lumea greacă, corespunde unei etape mai avansate, unei trepte de pe care omul ajunge să iubească existenţa materială, iar complet omul pătrunde în planul fizic abia în timpul romanilor. Cine are comprehensiunea accstui lucru ştie că totul trebuie privit ca o deplină manifestare a principiului personalităţii. Aceasta este şi explicaţia faptului că la Roma a apărut pentru prima dată conceptul de „drept", prin care fiinţa umană apare ca „cetăţean". Numai o cunoaştere confuză a lucrurilor poate să susţină că jurisprudenţa ar fi apărut cu mult înainte. Ceea ce se înţelegea înainte prin „drept" era cu totul altceva. În *Vechiul Testament* avem „legea" antică exprimată prin cele zece Porunci. Ce poruncea Dumnezeu făcea parte din ceea ce ar fi putut forma conceptul de „drept". Este o eroare a epocii noastre să se considere că noţiunea de „drept" ar putea urca până la Hammurabi sau chiar mai înainte. Realitatea este că pentru prima oară s-a pus în valoare noţiunea propriu-zisă de om ca cetăţean. Numai la Roma s-a aplicat noţiunea proprie de „cetăţean" omului. La greci, atenianul sau spartanul era mai mult decât un individ, el se resimţea ca un membru al cetăţii, dar la Roma individul devenea „cetăţean". S-ar putea demonstra aceasta aducând în sprijin numeroase fapte. Ceea ce numim astăzi testament nu avea aceeaşi valoare înainte de epoca romană. Testamentul a dobândit actuala sa semnificaţie abia atunci la Roma, pentru că abia atunci individul făcea ca voinţa lui personală să prevaleze asupra voinţei colectivităţii şi să se impună descendenţilor. Înainte, alte impulsuri acţionau pentru a menţine coeziunea comunităţii. Se mai pot da şi alte exemple pentru a se demonstra că fiinţa umană s-a adaptat în întregime planului fizic.

Acum, noi trăim în a cincea epocă de cultură postatlanteană, continuându-se coborârea până într-atât încât s-a ajuns să se depaşească nivelul inferior la care ar fi trebuit să se oprească omul. Trăim într-o epocă în care omul a devenit chiar sclavul condiţiilor exterioare ale mediului. În Grecia antică, spiritul mai participa la spiritualizarea materiei, iar această materie impregnată de spirit ne apare în opere de artă cum ar fi statuia lui Apollo, a lui Zeus, în tragediile unui Sofocle etc. Omul pusese stăpânire pe lumea fizică, dar nu coborâse încă sub nivelul uman. La fel era cazul şi la Roma. Dar în epoca noastră această coborâre depăşeşte limita de jos a sferei umane. În zilele noastre, spiritul a devenit sclavul materiei. O viaţă spirituală intensă este utilizată pentru a pătrunde până la forţele naturale care acţionează pe planul fizic, pentru a face din acesta, oarecum, un locaş cât mai confortabil pentru om.

Să facem în continuare o comparaţie între vechile timpuri şi timpurile actuale. În acele timpuri, omul vedea marea scriere a zeilor reflectată în poziţia astrelor, dar cu ce mijloace materiale primitive au fost executate marile construcţii, cum sunt piramidele sau Sfinxul! Cum se hrănea omul în acele vremuri? Şi ce mijloace de dezvoltare nu a cucerit el de atunci! Câtă forţă spirituală nu a risipit el pentru a imagina şi construi maşini cu abur, căi ferate, telegraful, telefonul! Pentru a inventa şi construi aceste instrumente ale civilizaţiei pur materiale a fost nevoit să desfăşoare forţe spirituale şi sufleteşti infinite. Şi pentru ce? Este oare pentru viaţa spirituală o diferenţă esenţială dacă se macină grâul între două pietre, ceea ce cere natural foarte puţină forţă spirituală, sau dacă se poate telegrafia în America pentru a comanda mari cantităţi de grâu care vor fi măcinate de maşini concepute cu o admirabilă ingeniozitate? Întreg acest aparat este pus în mişcare doar pentru stomac. Să fim foarte conştienţi de ce cantitate nemăsurată de forţe, de viaţă spirituală este pusă în slujba unei civilizaţii strict materiale. Cultura spirituală nu progresează decât foarte puţin, datorită supremaţiei mijloacelor materiale. Este foarte puţin probabil ca telegraful, de exemplu, să fie utilizat pentru probleme spirituale. Dacă am face o comparaţie, cu ajutorul unor date statistice, ceea ce serveşte pe de o parte vieţii materiale şi pe de alta celei spirituale, am constata în mod sigur că spiritul a coborât sub limita umanului, că a devenit sclavul vieţii materiale.

Este fără îndoială că, strict vorbind, cultura are acum, în epoca noastră, a cincea epocă de cultură, un drum precumpănitor descendent şi va continua să coboare tot mai mult. În faţa acestei vertiginoase afundări în materie, este nevoie de un impuls nou care să preîntâmpine cufundarea totală a omenirii în materie. Niciodată înainte omul nu se ataşase atât de profund de materie. Un impuls puternic, cel mai puternic din toate care au acţionat pe Pământ, trebuie să intervină. Şi acest puternic impuls a fost însăşi venirea lui Christos Iisus, care a dat oamenilor elanul nccesar spre o viaţă spirituală nouă. Dacă în prezent omenirea are forţele de redresare necesare, cu toată profunda alunecare în materie, aceasta se datorează puternicului impuls venit prin Christos Iisus. În cursul acestui proces de coborâre în materie, omenirea a primit mereu impulsuri spirituale. Un asemenea impuls este însăşi viaţa creştină, care acum se află abia la începuturile ei, dar care în viitor va căpăta o amploare şi o strălucire de neînchipuit, fiindcă oamenii doar în viitor vor ajunge la o înţelegere deplină a *Evangheliilor*. Dar atunci se va vedea ce forţă spirituală, de neconceput azi pentru mulţi, conţin acestea. Cu cât *Evangheliile* se vor răspândi tot mai mult în forma lor adevărată, cu atât mai mult va putea omul, în ciuda dezvoltării civilizaţici materialiste, să desfăşoare o viaţă spirituală capabilă să-l readucă spre lumile spirituale.

Epocile de cultură, pe care le-am văzut succedându-se în perioada noastră postatlanteană, sunt indicate de autorul *Apocalipsei* prin acele mici comunităţi sau „biserici", dispersate pe pământ şi pe care el le consideră drept reprezentante ale celor şapte epoci de cultură. Când vorbeşte de comunitatea sau Biserica din Efes, el vrea, de fapt, să spună că la Efes a trăit o comunitate care s-a convertit şi într-o bună

măsură a primit creştinismul. Dar cum evoluţia se derulează cu încetul, mai rămâne întotdeauna, în fiecare stadiu, ceva din epoca precedentă. La Efes exista o şcoală de iniţiere, iar învăţătura creştină îmbrăca acolo o nuanţă în care se poate recunoaste caracterul Indiei antice. – Prin comunitatea din Efes, autorul *Apocalipsei* ne indică prima epocă de cultură a perioadei postatlanteene, şi, ceea ce trebuie spus, se găseşte în „Scrisoarea" către această comunitate sau biserică. Pentru a înţelege aceasta este necesar să ne reprezentăm lucrurile în felul următor. Caracterul acestei prime şi îndepărtate epoci indiene rămâne aşa cum era, desigur, şi se prelungeşte în diferite alte curente de cultură. În comunitatea din Efes găsim ceva din acest caracter, creştinismul este înţeles aici sub o formă determinată de caracterul tipic al anticei culturi indiene.

Aşadar, vom găsi că fiecare Scrisoare este adresată reprezentantului uneia din cele şapte epoci de cultură. În fiecare Scrisoare se spune: Voi sunteţi aşa şi aşa! Cutare sau cutare aspect al fiinţei voastre corespunde spiritului creştin, dar alte aspecte trebuie să le schimbaţi. Aşa scrie autorul *Apocalipsei* fiecărei epoci de cultură, ce poate să păstreze şi ce nu mai este bun şi trebuie schimbat.

Să încercăm acum să vedem dacă într-adevăr cele şapte Scrisori, care urmează una după alta, au ceva din caracterul celor şapte epoci de cultură succesive. Să ne străduim să înţelegem felul cum trebuie să fie scrise aceste Scrisori pentru a corespunde cu ceea ce tocmai s-a spus. Autorul *Apocalipsei* gândeşte aşa: În Efes există o comunitate, o Biserică. Aceasta a primit creştinismul, dar îl îmbracă într-o haină care este din prima epocă, străină pentru o viaţă exterioară, lipsită de iubire pentru ceea ce este cu adevărat sarcina şi misiunea omului din perioada postatlanteană. Că această comunitate a părăsit cultul pentru o viaţă senzuală grosolană şi că s-a întors spre o viaţă spirituală – aşa spune cel care scrie Scrisorile către Biserici – aceasta este ceva plăcut pentru el. Noi ştim că autorul *Apocalipsei* se referă la faptul că la Efes era locul unde se celebrau Misteriile Dianei cea castă. El vrea să spună că acolo era foarte înfloritor impulsul care ducea spre o îndepărtare de lumea senzuală pentru a se orienta spre spiritualitate. „Dar eu am ceva împotriva ta, căci ai părisit prima iubire"*. Această primă iubire este dragostea pe care omul primei epoci de cultură postatlanteene ar fi trebuit să o arate Pământului, pe care trebuia să-l considere drept câmp în care să fie semănată sămânţa divină.

* *Apocalipsa*, cap.2, v. 4: „Dar ceea ce am împotriva ta este că ai părăsit dragostea ta cea dintâi" (N.T.).

Cum se caracterizează însă, pe sine, cel care dictează această Scrisoare? El se arată ca fiind precursor al lui Christos Iisus, şi totodată conducător al primei epoci de cultură. Christos Iisus vorbeşte oarecum, prin el, prin acest îndrumător al primei epoci, când iniţiatul îşi îndrepta privirea spre lumea de dincolo. El spune despre sine că ţine în mâna dreaptă cele şapte stele şi cele şapte sfeşnice de aur. Cele şapte stele nu sunt altceva decât simbolurile celor şapte entităţi spirituale superioare care conduc şi călăuzesc marile epoci de cultură. Iar cele şapte sfeşnice nu sunt decât – şi aceasta o spune în mod expres – fiinţe spirituale care nu se pot vedea în lumea sensibilă, fizică. În iniţierea de tip yoga se vorbeşte despre aceste fiinţe în termeni clari, dar totodată se arată că omul nu va acţiona niciodată în sensul evoluţiei normale, dacă urăşte lucrările lumii exterioare, dacă încetează să le aprecieze şi să le iubească. Comunitatea din Efes s-a îndepărtat de iubirea faţă de lucrările lumii exterioarc. Pe bună dreptate, deci, se spune în *Apocalipsă*: „Tu urăşti lucrările nicolaiţilor"*. „Nicolaiţii" este un termen care desemnează pe oamenii pentru care viaţa se desfăşoară numai în materia sensibilă. În epoca la care s-a scris această Scrisoare, exista o sectă a nicolaiţilor care nu arăta interes decât pentru viaţa exterioară, senzuală, materială. Este ceea ce tu nu trebuie să faci, spune cel care inspiră această primă Scrisoare. Dar nu-ţi părăsi prima ta iubire, spune el totodată, căci din clipa când ai prins dragoste pentru lumea exterioară tu o însufleţeşti şi o înalţi spre spiritualitate. Cine are urechi de auzit să audă; celui care va birui, îi voi da să mănânce nu numai din poamele cele trecătoare, ci din pomul Vieţii – cu alte cuvinte acela va fi capabil să spiritualizeze ce este material aici pe Pământ, pentru a-l aduce ca ofrandă pe altarul vieţii spirituale.

* *Apocalipsa*, cap. 2, v. 6: „Dar ai această parte bună că urăşti faptele nicoilaiţilor, pe care le urăsc şi eu" (N.T.).

Reprezentativă pentru cea de a doua epocă de cultură este comunitatea din Smirna. Conducătorul omenirii se adresează către aceasta prin al doilea mare precursor, inspiratorul şi călăuzitorul vechii culturi persane. Modul de a gândi al vechilor perşi era acesta: Cândva, Zeul luminii avea un duşman, materia exterioară, pe întunecatul Ahriman. La început, eram unit cu Spiritul luminii, care a fost primul, dar apoi, am fost atras spre lumea materială, de care s-a legat puterea ostilă şi retrogradă a lui Ahriman. Acum, în legătură cu Spiritul luminii, prelucrez materia şi fac ca spiritul să pătrundă în ea. După ce divinitatea răului va fi învinsă, Zeul luminii va reapărea. „Eu sunt cel dintâi, dar şi cel din urmă", acela care este mort în viaţa materială şi va fi din nou viu prin înviere în spirit. Citim textual în cea de a doua Scrisoare: „Eu sunt cel dintâi şi cel de pe urmă, cel care este şi care a fost şi care vine, care este din nou viu" (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 8). Ne-ar răpi prea mult timp să analizăm fiecare frază, dar nu putem trece mai departe fără a cita textual acel verset care ne arată cu precizie modul în care se comportă un membru al comunitătii din Smirna, când o transformă într-un principiu creştin. Aceasta înseamnă că materia moartă se poate însufleţi, că moartea poate fi înviată, că moartea poate fi spiritualizată. Omul nu piere prin moarte. Dacă ar pieri, moartea ar fi pentru el un eveniment care l-ar duce spre o lume spirituală în care experienţele vieţii terestre nu i-ar mai fi de folos. Să luăm exemplul unei persoane care nu a dus o viaţă din care să culeagă roade adevăratc. El nu aduce nimic în viaţa spirituală. Dar acolo, în lumea spirituală, el nu va putea trăi fără roade aduse de pe Pământ. Acela care nu aduce nimic din experienţa sa pe Pământ, nici un fruct al existeneţei sale terestre, ar suferi o „a doua moarte". Acela care a ştiut să lucrezc, să fie activ, aici pe Pământ, va fi salvat de la această „a doua moarte". Iată acest text: „Cine are urechi de auzit să audă ce spune Spiritul către comunitate: Cel care va învinge nu va mai suferi o a doua moarte" (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 11).

Să trecem acum mai departe la comunitatea din Pergam. Ea reprezintă epoca în care omenirca s-a adaptat mai mult la lumea fizică, omul citea în stele secretele pe care spiritul le putea desluşi. Această posibilitate s-a dat omului în a treia epocă de cultură. EI acţionează acum din propriul imbold. Având o viaţă interioară, omul observă şi lumea exterioară. Faptul că acum este înzestrat cu suflet îl face capabil să studieze mersul stelelor si să descopere legile geometriei. Este ceea ce se cheamă „cercetare prin cuvânt" şi acest lucru se exprimă în *Apocalipsa luiIoan* prin „sabia care iese din gură". Cel care inspiră această Scrisoare arată, prin aceasta, că forţa acelei epoci este cuvântul ascuţit, tăios, o sabie cu două tăişuri. Este cuvântul lui Hermes, al preoţilor din antichitate, cuvântul prin care forţele naturii şi stelele erau explorate în vechiul sens, este cultura care s-a dezvoltat aici, pe plan fizic, datorită forţelor interioare, astral-sufleteşti ale omului . Realizate sub această veche formă, ea apare într-adevăr ca o sabie cu două tăişuri, pentru că atunci cunoaşterea sapienţială se afla foarte aproape, şi în mod primejdios, de linia care despărţea magia albă de magia neagră, se găsea între calea care duce la mântuire şi cea care duce la pieire. De aceea el spune că acolo unde se aflau reprezentanţii acestei epoci se găsea şi tronul Satanei. Este o aluzie la tot ce ne poate îndepărta de adevăratele ţeluri ale evoluţiei, iar cultul lui Balaam nu este decât cultul magiei negre, cultul celor care „sfâşie", care distrug popoarele. Distrugători de popoare sunt magicienii negri, care nu lucrează decât pentru binele lor propriu, egoist, ei distrug şi devorează comunităţile şi tot ce este viu în popor. Dar există şi o parte bună a acestei culturi, este chiar faptul că omul poate să înceapă să-şi purifice şi transfigureze corpul astral. Este ceea ce am putea numi „mana ascunsă" – mana cerească, adică tot ce este destinat lumii fizice să fie transformat în mană cerească, tot ce este pentru fiinţa egoistă să fie transformat în realitate divină. Aceasta este „mana cea ascunsă". Toate, aceste simboluri arată că omul îşi purifică sufletul pentru a face din el un purtător purificat pentru acel element superior al fiinţei sale, care estc „Manas"*.

* Manas-Buddhi-Atma sunt cele trei corpuri superioare ale omului, echivalente în termenii antroposofiei cu „Sinea spirituală"„‚Spiritul vieţii" şi „Omul-

spirit" (NT.).

Dar pentru a atinge acest stadiu, omul mai are de trecut prin epoca a patra de cultură, când apare însuşi Mântuitorul, Christos Iisus. Este comunitatea bisericii din Thyatira. Acestei comunităţi el i se arată ca „Fiul lui Dumnezeu", acela care are ochii ca para focului, iar picioarele ca arama încinsă (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 18). Acum se arată ca „Fiu al lui Dumnezeu", acum el este conducătorul celei de a patra epoci de cultură, când omul ajunge să coboare până în străfundul lumii fizice, când îşi creează propria imagine în elementele exterioare ale civilizaţiei. Este epoca de cultură când însăşi divinitatea se face om, ia trup, se face persoană umană, când fiinţa umană coboară ea însăşi până la acel nivel al personalităţii la care sculptura greacă prezintă însăşi divinităţile individuale, când această personalitate umană se afirmă pe plan istoric ca cetăţean roman. Această epocă a primit în acelaşi timp un impuls cu totul nou prin faptul că însăşi divinitatea apare sub formă umană. Omul coborât pe Pământ nu poate fi salvat decât de Dumnezeu însuşi venit pe Pământ sub o formă umană. Eul uman din corpul astral, acel „eu sunt" al omului avea nevoie de impulsul lui Christos Iisus. Ceea ce până atunci se manifestase numai ca germen, venise vremea să apară acum în lumea exterioară, în istorie. Fiul lui Dumnezeu care de acum devine Conducător al viitorului, poate acum să spună: „Şi toate comunităţile vor cunoaşte pe «eu sunt», care cercetează inimile şi cele dinăuntru" (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 23)*. Accentul se pune acum pe „eu sunt", pe „eu", acest al patrulea element al fiinţei umane. „Aşa cum am primit de la Tatăl meu, eu îi voi da Steaua dimineţii" (*Apocalpsa*, cap. 2, v. 28)**.

* În textul romaînesc (Nicodim): „... şi vor înţelge Bisericile că Eu sunt Cel ce cearcă inimile şi lăuntrul şi voi da fiecăruia din voi după faptele voastre" (N.T.)

**Fraza pare lipsilă de sens; trebuie subânţeles cuvântul "putere". Cuvântul se aflâ totuşi astfel: în textul german (Luthcr) la v.26, iar în textul românesc (Nicodim) la v.27 (N.T.).

Ce înseamnă aici „Steaua dimineţii"? Noi ştim că Pamântul trece în evoluţia sa prin diferite stări sau stadii, pe care le-am numit Saturn, Soare, Luna, Terra (pământul actual), Jupiter, Venus şi Vulcan. Sunt denumiri convenţionale, dar corecte, justificate. Dar aşa cum am mai spus, evoluţia stadiului actual, Pământul propriu-zis, se împarte în două mari diviziuni, timpul lui Marte şi timpul lui Mercur. Există într-adevâr o relaţie misterioasă între prima jumătate a evoluţiei terestre şi Marte, şi la fel, între a doua jumătate a evoluţiei terestre şi Mercur. De aceea, se poate spune în loc de Terra, Marte-Mercur. În felul acesta, se poate vorbi de următoarele stadii: Saturn, Soare, Luna, Marte-Mercur, Jupiter, Venus. Astrul a cărui forţă este preponderentă în faza a doua de evoluţie a Pământului este Mercur, steaua care reprezintă pentru noi forţa preponderentă care ne conduce spre înălţimi, direcţia pe care omul trebuie acum să o urmeze.

Am ajuns acum la momentul când trebuic să dezvălui un mic secret, lucru pe care, de altfel, nu-l puteam face decât acum. În vechiul ocultism, dintr-o justificată precauţie fată de cei care puteau utiliza, aşa cum se putea întâmpla, în scopuri egoiste revelaţiile Misteriilor, s-a recurs la o mică diversiune, care purta numele de „mască". Se recurgea la exprimări indirecte, la termeni care disimulau faptele reale. Esoterismul medieval nu putea însă să recurgă decât la metode primitive. Astfel, în loc de Venus s-a spus Mercur şi în loc de Mercur s-a spus Venus. Într-adevăr, dacă dorim să vorbim în sens esoteric, cum a făcut autorul *Apocalipsei*, trebuie să numim planeta Mercur „Steaua dimineţii". Prin aceasta denumire se înţelegea Mercur: Am dat eului tău direcţia care conduce spre înălţimi prin Steaua dimineţii, prin Mercur. În anumite texte din evul mediu veţi putea găsi enumerarea planetelor din sistemul nostru planetar: Saturn, Jupiter, Marte, Terra, după care urmează, nu aşa cum este în realitate, Venus, Mercur, ci invers, Mercur, Venus. Iată deci explicaţia versetului „Aşa cum Eu am primit de la Tatăl meu; şi îi voi da Steaua dimineţii".

Acum urmează să pătrundem în epoca noastră, în epoca din care facem parte, şi ne punem întrebarea: Revelaţiile autorului *Apocalipsei* ne privesc şi pe noi, se referă şi la epoca noastră? Răspunsul este afirmativ. Dacă aceste revelaţii s-au adresat până acum celor patru epoci de cultură trecute, ele trebuie să se refere şi la epoca noastră, a cincea, este nevoie însă să-i înţelegem vocea, să descifrăm care este misiunea şi scopul nostru pentru viaţa spirituală. Dacă există un curent de viaţă spirituală care să dezvăluie mistica universală, atunci acest curent, în măsura în care este conform cu *Apocalipsa lui Ioan*, trebuie să poată îndeplini ceea ce pretinde şi cere cel care vorbeşte, marele Inspirator, de la epoca noastră. Ce cere el şi cine este acesta? Il putem recunoaşte? Să încercăm.

„Scrie îngerului comunităţii din Sardes" – aceste cuvinte trebuie să le simţim că ne sunt adresate nouă. „Iată ce spune Cel care are cele şapte spirite ale lui Dumnezeu şi cele şapte stele" (*Apocalipsa*, cap. 3, v.1). Ce sunt cele şapte spirite şi cele şapte stele?

În acord cu autorul *Apocalipsei*, omul, aşa cum ne apare aici, este expresia vizibilă a celor şapte principii ale naturii umane şi pe care le cunoaştem: principiul fizic, a cărui expresie este corpul fizic, principiul corpului vital, a cărui expresie este corpul eteric, principiul corpului astral care, transformat prin acţiunea conştientă a eului, devine Manas, principiul corpului eteric care, transformat, devine Buddhi şi Atma, sau corpul fizic transformat, spiritualizat. În centrul acestora se află principiul „eului". Acesta este spectrul celor şapte constituenţi spirituali prin care se exprimă natura divină a omului. În termenii, să le spunem tehnici, utilizaţi în ocultism, aceste principii se numesc "cele şapte spirite ale lui Dumnezeu din om". Cele şapte stele sunt acelea care ne ajută să înţelegem ce este omul astăzi şi ce trebuie să devină el în viitor. Acestea sunt cele şapte încarnări succesive ale Pământului: Saturn, Soare, Luna, Terra, Jupiter, Venus, Vulcan, care cuprind întreaga evoluţie a omului. Saturn a dat omului germenul corpului fizic, Soarele, germenul corpului eteric, Luna a dat corpul astral iar Terra, Pământul actual, a dat omului „eul". Cele trei încarnări ulterioare, Jupiter, Venus şi Vulcan vor promova în continuare dezvoltarea elementelor constitutive spirituale ale omului. Dacă reuşim să înţelegem chemarea Spiritului care ţine în mâna sa cele şapte stele şi cele şapte spirite ale lui Dumnezeu, adică natura umană compusă din cele şapte elemente, atunci facem cu adevărat antroposofie în sensul celor scrise de autorul *Apocalipsei*. A practica antroposofia nu înseamnă altceva decât să ştim că textul *Apocalipsei* se referă la a cincea epocă de cultură postatlanteană, să ştim că în epoca noastră, când omul a coborât cel mai adânc în materie, avem datoria să începem a urca panta care duce pe urmele acelei mari Individualităţi care, pentru ca noi să recunoaştem drumul de urmat, ne dă cele şapte spirite ale lui Dumnezeu şi cele şapte stele, drept călăuză.

Dacă urmăm acest drum, vom transmite celei de a şasea epoci, care urmcază, adevărata viaţă spirituală a înţelepciunii şi a iubirii. Din înţelepciunea antroposofică pe care o vom fi elaborat, se va naşte impulsul de iubire care va predomina epoca a şasea, reprezentată prin comunitatea care deja, prin denumirea sa, dezvăluie caracterul de iubire frăţească, Filadelfia. Toate aceste nume şi denumiri nu sunt date la întâmplare. Omul îşi va dezvolta eul până la nivelul în care acesta va deveni independent şi va putea să-şi ofere în deplină libertate iubirea tuturor celorlalte creaturi. Toate acestea se vor împlini în următoarea epocă de cultură, reprezentată prin comunitatea sau Biserica din Filadelfia*. Acesta este conţinutul vieţii spirituale pe care trebuie să-l pregătim pentru epoca a şasea. Vom dezvolta eul individual până la un asemenea nivel, încât nici o altă fiinţă nu va mai putea acţiona asupra noastră fără voia noastră; că vom putea închide şi nimeni nu va putea deschide fără voia noastră, iar dacă vom deschide nici o forţă vrăjmaşă nu va putea închide. Aceasta este „cheia lui David". De aceea, Cel care inspiră Scrisoarea spune că el are cheia lui David. „Scrie îngerului din Filadelfia: aşa spune Cel sfânt, Cel adevărat, Cel care are cheia lui David, Cel care deschide şi nimeni nu va închide, Cel care închide şi nimeni nu va deschide". „Iată, am pus înaintea ta o poartă deschisă şi nimeni nu o poate închide" (*Apocalipsa*, cap. 3, v. 7-8). Este eul care s-a găsit în sine însuşi.

* Filadelfia, în l. greacă *„adelphos"* = frate şi *„philos"*, prieten, iubire sau prietenie frăţească între toţi oamenii (N.T.).

A şaptea epocă va aduna în jurul acestui mare Conducător pe toţi cei care au găsit această viaţă spirituală; îi va uni cu acest Conducător. Toţi aceştia vor fi atât de strâns legaţi de viaţa spirituală, vor participa atât de mult la ea, încât se vor deosebi profund de cei care s-au îndepărtat, de cei „călduţi", care nu sunt „nici reci, nici calzi". Un mic grup de oameni care vor fi găsit adevărata spiritualitate va întelege pe Acela care li se va revela spunând despre sine însusi aceste cuvinte: „Eu sunt acela care are în el adevăratul sfârşit spre care toţi năzuim". Acest sfârşit este exprimat prin cuvântul „Amin". De aceea se spune în *Apocalipsă* (cap. 3, v. 14): „Scrie îngerului Bisericii din Laodiceea: Iată ce spune Amin" – acela care reprezintă fiinţa sfârşitului.

Vedem, deci, cum *Apocalipsa lui Ioan* ne redă conţinutul unei iniţieri. Chiar prima treaptă a acestei iniţieri, în care vedem succesiunea interioară a celor şapte epoci postatlanteene, în care vedem Spiritul planului fizic, ne arată deja că avem a face cu o iniţiere a voinţei. Acest conţinut ne poate înflăcăra chiar din zilele noastre voinţa, dacă vom şti să recunoaştem că ascultăm pe cei care, inspiraţi fiind, ne instruiesc, dacă vom înţelege ce semnificaţie au cele şapte stele şi cele şapte cuvinte ale lui Dumnezeu, dacă vom înţelege că sarcina şi misiunea noastră sunt să transmitem oamenilor viitorului cunoasterea spirituală.

STAREA DE FORMĂ FIZICĂ A PĂMÂNTULUI [înapoi]
cuprinde şapte perioade de evoluţie,
iar fiecare perioadă câte şapte epoci*

Cele şapte perioade sunt:

1. Perioada polară
2. Perioada hiperboreană
3. Perioada lemuriană
4. Perioada altanteană (Atlantida)
   Se sfârşeşte prin Marele Deluviu (Potopul).

5. Perioada actuală postatlanteană:
   1. Epoca protoindiană (Biserica din Efes)
   2. Epoca protopersană (Smirna)
   3. Epoca egipto-chaldeo-babiloniană şi ebraică (Pergam)
   4. Epoca greco-latină (Thyatira)
   5. Epoca noastră actuală (Sardes)
   6. Epoca următoare (Filadelfia)
   7. Epoca ultimă (Laodiceea)
      Se sfârşeşte prin Marele Război al tuturor împotriva tuturor.
6. Perioada următoare (simbolizată prin cele şapte Peceţi)
7. Perioada ultimă (simbolizată prin cele şapte Trâmbiţe)

* În perioada atlanteană, cele şapte epoci în care se împarte se numesc mai ales „rase"; în perioada postatlanteană se numesc „epoci de cultură".

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a IV-a

CELE ŞAPTE PECEŢI ŞI DESFACEREA LOR

Nürnberg, 21 iunie 1908

Am văzut ieri în ce măsură *Apocalipsa lui Ioan* evocă în mod profetic ciclul evoluţiei umane, în perioada care începe după marea catastrofă care s-a abătut asupra Pământului şi pe care diferite popoare o caracterizează ca fiind Marele Deluviu, Potopul, iar geologii o identifică cu era glaciară şi se termină prin ceea ce noi vom numi Războiul tuturor împotriva tuturor. În acest interval de timp care separă cele două mari evenimente, se situează tot ce se scrie în mod profetic în cele şapte Scrisori din *Apocalipsă*, această carte care ne prezintă natura şi esenţa timpurilor trecute; din ea se degajă ceva ce trebuie să ne înflăcăreze voinţa şi impulsurile noastre pentru viitor. Am văzut că noi înşine, în cadrul mişcării spirituale din care facem parte, trebuie să înţelegem cuvintele care ne arată conţinutul celei de-a cincea Scrisori ca un imbold către acţiune, către activitate. Ni se arată că trebuie să urmăm acea entitate care ţine cele şapte spirite ale lui Dumnezeu şi cele şapte stele. Şi am mai văzut, de asemenea, cum se pregăteşte prin această mişcare spirituală viitoarea epocă reprezentată prin comunitatea din Filadelfia, epocă în care va trebui să predomine, în toţi cei care au înţeles îndemnul, iubirea frăţească pe tot cuprinsul Pământului şi pe care o prefigurează şi *Evanghelia lui Ioan*. Va urma apoi a şaptea şi ultima epocă de cultură, care se va caracteriza prin aceea că, pe de o parte, ceea ce este de natură rea în comunitate, ceea ce este doar călduţ, nici rece, nici fierbinte, ceea ce nu a reuşit să se entuziasmeze pentru o viaţă spirituală, va trebui să cadă, iar pe de altă parte sunt cei care au înţeles cuvântul de îndemn, care vor forma turma Celui care spune: „Eu sunt Amin" – adică, eu sunt cel care se identifică cu scopul final al fiinţei umane, cel care poartă în sine principiul lui Christos.

Dar tot ce ar trebui să adăugăm pentru a completa înţelegerea fiecărei Scrisori în parte, pentru a explica numele fiecărui oraş, o vom face cu o altă ocazie, mai târziu. Astăzi vom continua expunerea noastră pentru a arăta ce va dobândi fiinţa umană când va atinge treapta următoare a iniţierii. Cele şapte epoci de cultură ale perioadei noastre de evoluţie, care se întinde de la Marele Deluviu până la Războiul tuturor împotriva tuturor, fac parte, la rândul lor, dintr-un ansamblu mai vast, care se împarte tot în şapte părţi sau perioade. Ciclul nostru de şapte epoci de cultură a fost precedat de un alt ciclu, mai exact de o altă perioadă, şi anume perioada atlanteană, Atlantida, în decursul căreia s-au dezvoltat, de asemenea, şapte epoci sau – specific pentru perioada atlanteană – „rase", ale căror urme mai există şi astăzi în rasele care populează, în prezent, Pământul. Totodată, perioada noastră, postaltanteană, cu cele şapte epoci de cultură va fi urmată de o altă perioadă, a şasea, care va cuprinde, la rândul ei, alte şapte diviziuni*. Încă de acum, noi lucrăm la pregătirea următoarei epoci de cultură. Să spunem deocamdată că încetul cu încetul evoluţia continuă, aşa cum am văzut ieri, spre un timp când va predomina iubirea frăţească, dar numai un grup relativ restrâns de oameni va fi înţeles care este adevărata viaţă spirituală şi va putea, printr-o pregătire spirituală, să-şi formeze acea atitudine interioară care va favoriza iubirea frăţească. Din acest grup se va selecta un altul şi mai restrâns de oameni care vor supravieţui, în ultima epocă, acelui teribil eveniment cu consecinţe atât de distrugătoare, eveniment pe care l-am denumit Războiul tuturor împotriva tuturor. În timpul acelei mari distrugeri generale, se vor afla peste tot indivizi izolati de restul oamenilor, care vor fi angajati într-un teribil război cu toată lumea, indivizi care au înţeles viaţa spirituală şi care vor forma nucleul unei noi perioade de evoluţie, cea de a şasea.

* Se face referire la perioada care se poate simboliza prin cele şapte Peceţi. A se revedea tabelul anterior (N.T.).

La fel s-a întâmplat şi la trecerea de la perioada a patra, atlanteană, la perioada a cincea, cea actuală şi pe care o numim postatlanteană. Cel care, prin clarvedere, se poate întoarce cu privirea în timp, după ce a parcurs retrospectiv epocile de cultură despre care am vorbit, respectiv epoca greco-latină, epoca egipto-chaldeană, epoca veche persană şi epoca veche indiană, va ajunge să perceapă spiritual momentul Marelui Deluviu, care a distrus Atlantida şi a pus cap perioadei a patra. Continuând retrospecţa, el va pătrunde chiar dincolo de acel eveniment, în inima acelei perioade. Nu este necesar, pentru moment, să studiem în amănunt perioada adanteană, dar vom încerca să ne facem o idee de felul cum a evoluat această perioadă. O mare parte din populaţia Altantidei nu reuşise să atingă dezvoltarea necesară pentru a se fi putut adapta la noile condiţii de viaţă care se pregăteau, deja, pentru perioada care urma, pentru perioada noastră postatlanteană. O mică parte totuşi, care trăia într-un teritoriu situat în apropierea Irlandei de astăzi, atinsese nivelul de evoluţie cel mai înalt al Atlantidei; acest grup a emigrat spre răsărit. El a constituit grupul de emigranţi cel mai important din populaţia care a început să emigreze spre răsărit. Toate popoarele care provin din regiunile nordice şi centrale ale Europei sunt urmaşele acestei mişcări migratoare, orientată de la apus spre răsărit. Partea cea mai evoluată a populaţei atlanteene, sub conducerea unuia din marii îndrumători ai omenirii, a parcurs distanţa cea mai mare, ajungând în Asia Centrală, unde se stabileşte un mic trib, format dintr-o elită. Din acest grup, s-a început apoi o colonizare succesivă a regiunilor care au format apoi leagănul culturilor despre care am vorbit. Din acest trib a pornit curentul care a format epocile de cultură din vechea Indie, din Persia antică, din Chaldeea, Egipt, Roma, Grecia etc.

Aţi putea pune, cu uşurinţă, următoarea întrebare: Nu este oare o idee nespus de crudă că nenumărate grupuri umane au rămas neevoluate, că nu şi-au dezvoltat facultăţile care să le permită o evoluţie normală, că numai un grup restrâns poate să devină apt să transmită germenul culturii următoare? Această idee îşi pierde însă caracterul său tragic, dacă facem o distincţie între dezvoltarea unei rase şi dezvoltarea sufletească a unui om. Nici un suflet nu este condamnat să trăiască mereu în sânul unei anumite rase. O rasă poate rămâne în urmă, un popor poate fi înapoiat, dar sufletele depăşesc stadiul în care rămân rasele. Ne putem face o reprezentare exactă a lucrurilor, dacă ne gândim că toate sufletele care trăiesc în prezent în corpuri umane în ţări civilizate au fost altădată încarnate în corpuri umane atlanteene şi unele din aceste suflete au urmat o evoluţie normală şi, deci, nu au rămas la nivelul corespunzător Atlantidei. Deoarece ele au evoluat normal, s-au putut încarna în corpuri mai perfecţionate. Numai sufletele rămase în urma evoluţiei au fost nevoite să preia corpuri rămase la un nivel inferior. Dacă toate sufletele ar fi progresat în mod egal, atunci populaţia raselor rămase în urmă s-ar fi redus foarte mult, sau invers, aceste rase ar fi fost populate cu suflete inferioare venite mai târziu pe Pământ. Trebuie să ştiţi că există în permanenţă suflete de rezervă care pot să se încarneze în organisme întârziate, inferioare. Dar nici unul nu rămâne legat de un asemenea organism

dacă nu se leagă prin propriile sale fapte.

Raportul care se stabileşte între evoluţia sufletelor şi evoluţia raselor ne este desluşit de un mit extrem de interesant. Să ne gândim la rasele şi culturile care s-au succedat, unele după altele. Un suflet care îşi îndeplineşte misiunea terestră în mod corect se încarnează într-un corp care aparţine unei rase; sufletul aspiră să progreseze în sânul acelei rase pentru a dobândi calităţile necesare spre a se reîncarna, într-o existenţă următoare, într-o rasă mai evoluată. Numai sufletele care se împotmolesc, ca să spunem aşa, în rasa în care se află la un moment dat, care nu fac nici un efort pentru a se ridica deasupra materialităţii fizice, vor fi silite să revină în aceeaşi rasă, dar aceasta numai din cauza propriei lor greutăţi. Aceste suflete se vor reîncarna încă o dată, eventual şi a treia oară, într-un corp care să aparţină unei rase asemănătoare. Ele execută asupra corpurilor rasei o influenţă nefastă, care le întârzie dezvoltarea. Există o legendă care ne-a păstrat frumos acest aspect al evoluţiei.

Omul evoluează pe calea misiunii sale terestre prin aceea că el urmează marii îndrumători şi conducători care arată omenirii ţelurile care urmează să fie atinse. Dacă omul se îndepărtează de aceste ţeluri, va trebui să rămână în sânul aceleiaşi rase, nu poate să o depăşească. Să ne gândim la o personalitate care are fericirea să se afle în apropierea unuia din acei mari conducători ai omenirii, să zicem chiar în preajma lui Christos, să asiste la toate minunile Sale, săvârşite tocmai pentru a ajuta progresul omenirii, dar care nu dă nici o importanţă acestor fapte, nu recunoaşte, ba chiar respinge pe acel Conducător. O asemenea personalitate, un asemenea suflet, va fi condamnat să rămână în aceeaşi rasă în care se află. Şi dacă ducem gândul nostru mai departe, ajungem la legenda lui Ahasverus [22], care se reîncarnează mereu şi mereu în aceeaşi rasă, în acelaşi popor, pentru că a respins pe Christos Iisus.

În aceste legende sunt încrustate marile adevăruri ale evoluţiei umane. Trebuie făcută o netă distincţie între evoluţia sufletelor individuale şi evoluţia raselor şi a popoarelor. Nici un suflet nu a fost constrâns, fără motive temeinice, să rămână într-un corp mai prejos de gradul său de evoluţie, adică într-un corp rămas în urmă; nici un suflet nu va fi constrâns să se reîncarneze, fără un temei, într-un corp de nivelul actual. Sufletele care vor auzi şi urma vocea care ne îndeamnă spre progres vor supravieţui marilor dezastre provocate de Războiul tuturor împotriva tuturor; ele vor reapărea şi se vor reîncarna în corpuri noi, foarte diferite de ale noastre, de cele de astăzi. Ar fi o dovadă de miopie dacă, de exemplu, ne-am imagina corpurile oamenilor din perioada atlanteană asemănătoare cu cele actuale. În decursul mileniilor, aspectul exterior al oamenilor se modifică, şi după cum corpul nostru actual este diferit de cel al oamenilor atlanteeni, la fel omul care va reapărea după Marele Război al tuturor împotriva tuturor va avea un aspect cu totul diferit de al nostru. În prezent, omul este astfel constituit încât el poate ascunde într-o anumită privinţă în el ceea ce are bun sau rău. Se poate argumenta, desigur, că fizionomia îl trădează adeseori şi cine are cunoştinţele necesare poate citi multe lucruri în trăsăturile unei feţe. Dar în prezent este perfect posibil ca un ticălos să surâdă cu amabilitate, cu mina cea mai inocentă, şi să fie luat drept un om onest. La fel, este posibil şi cazul invers, să rămână nesesizate calităiile, dintre cele mai frumoase, ale unui suflet. Este întru totul posibil ca atât frumuseţea, cât şi urâţenia unui suflet, inteligenţa şi neghiobia să se ascundă în spatele unei fizionomii generalizate a unui tip sau altul de oameni. Aceasta nu va mai fi posibil în perioada care va urma Marelui Război. Pe frunte şi în general pe toată figura omului va fi înscris dacă este un om bun sau un om rău. Faţa sa, însuşi corpul său vor fi imaginea a ceea ce este sufletul său. Felul în care sufletul a evoluat, dacă a dezvoltat instincte bune sau instincte rele, se va citi pe fruntea lui. După Marele Război al tuturor împotriva tuturor vor exista două categorii de oameni: cei care s-au străduit să asculte chemarea către o viaţă spirituală, care îşi vor fi spiritualizat şi înnobilat sufletul şi spiritul, vor avea întipărită pe fruntea lor pecetea acestei vieţi spirituale a sufletului; chiar şi gesturile şi mişcarea mâinilor vor exprima structura lor sufletească. Ceilalţi, cei care s-au îndepărtat de viaţa spirituală, reprezentaţi prin comunitatea din Laodiceea, cei „călduţi", nici fierbinţi, nici reci, vor fi în viitoarea perioadă de evoluţie fiinţe purtătoare de forţe retrograde, care paralizează evoluţia. Aceştia vor forma tagma elementelor rele, vor avea o înfăţişare neplăcută, urâtă, lipsită de inteligenţă, cu privirea răutăcioasă, toate expresie a pasiunilor şi a instinctelor ostile spiritului. Prin gesturi, prin comportamentul pe care îl vor avea în toate ocaziile, vor fi imaginea exterioară a urâţeniei sufletului lor. După cum înainte vreme oamenii s-au împărţit în rase sau în comunităţi de cultură diferite, la fel se vor separa, în viitor, în două mari curente, un curent al celor buni şi un curent al celor răi. Şi acest caracter al sufletului se va întipări în figura lor; nici un om nu-şi va mai putea disimula ascunzişurile sufletului.

Dacă privim retrospectiv cum s-a dezvoltat omenirea pe Pământ până acum, vom înţelege că evoluţia sa viitoare, aşa cum am arătat-o, este de fapt în perfectă concordanţă cu trecutul. Să evocăm din nou originea Pământului, cu fazele sale anterioare, Saturn, Soare, Lună şi cu pauzele cosmice între aceste faze. După pauza cosmică ce a urmat fazei lunare, Pământul apare în a patra sa încarnare din tenebrele cosmice. În acel moment, în primele faze ale evoluţiei terestre, nu exista pe Pământ nici o altă creatură, în afară de om. El este primul născut al Pământului. Dar ca structură, el nu era decât spirit; structura ulterioară carnală a constat dintr-o condensare. Să ne imaginăm o masă lichidă care se comportă ca o suspensie liberă, care poate pluti liber. Printr-un proces de condensare, în această masă lichidă apar mici formaţiuni cristalizate, de gheaţă; procesul este continuu, se formează mereu alte bucăţi de gheaţă. Să mergem cu gândul mai departe şi să ne închipuim că o parte din aceste formaţiuni încep să se desprindă de masa lichidă, căpătând o existenţă independentă. Cum însă fiecare bucată de gheaţă nu se poate mări decât atât timp cât se află în masa lichidă, odată desprinsă de aceasta rămâne la starea de consistenţă iniţială, din momentul desprinderii. Rezultă că bucăţile de gheaţă nu sunt egale, fiecare având o structură proporţională cu timpul de şedere în masa lichidă. Cele desprinse printre primele vor fi mai mici decât cele desprinse ulterior. Ca urmare, o parte din masa lichidă s-a cristalizat şi s-a desprins sub forma unei mici bucăţi de gheaţă, cu existenţă proprie. Restul masei lichide continuă procesul de cristalizare lentă, adăugând noi bucăţi de gheaţă la cele deja separate. La sfârşitul acestui proces, aproape tot lichidul s-a cristalizat. În acel moment, ultima bucată de gheaţă va conţine cea mai multă cantitate din substanţa de bază, din substanţa-mamă, din masa lichidă iniţială, deoarece ea a aşteptat cel mai mult înainte de a se separa de apa-mamă de origine.

Procesul este identic când ne referim la evoluţia omului. Animalele inferioare s-au grăbit şi s-au separat prea curând de substanţa-mamă spirituală şi, ca urmare, au rămas la un stadiu primar de evoluţie. Diversele specii animale, pornind de la cele inferioare spre cele mai dezvoltate, reprezintă grade diferite şi succesive de evoluţie şi de separare din substanţa comună spirituală. Omul a rămas cel mai mult în această substanţă spirituală, el este ultimul care s-a separat pentru a coborî în masa densă spre a lua treptat o formă materială, carnală. Animalele au coborât prea devreme şi s-au oprit în dezvoltarea lor. De ce s-a întâmplat aşa, vom vedea mai târziu. Ceea ce ne interesează acum este faptul că, desprinzându-se prematur de lumea spirituală pentru a coborî în lumea materială, animalele au rămas la un stadiu vechi de evoluţie. De fapt, ce este o formă animală? Este o structură care, dacă ar fi rămas legată cu spiritualitatea din care provine, ar fi putut progresa până la stadiul uman de astăzi. Dar animalele au rămas staţionare, s-au separat de germenul spiritual, sunt acum într-o stare de decadenţă şi constituie o ramură degenerată a marelui arbore al umanităţii. În acea vreme când omul era numai spirit, îngloba în el întreaga natură de animalitate, dar ulterior a eliminat-o, formând ramuri separate. Animalele cu multiplele lor forme nu reprezintă decât expresia pasiunilor umane încarnate în materie în mod prematur. Toate pasiunile pe care le mai are omul în formă spirituală în corpul său astral sunt exprimate fizic în structura animalelor, în diferitele forme ale animalelor. Omul a păstrat aceste impulsuri şi pasiuni în corpul astral până în perioadele târzii ale existenţei terestre şi de aceea a putut să atingă stadiul de evolutie cel mai înalt.

Omul mai păstrează şi astăzi în sine ceva ce ar trebui totuşi eliminat, un element de decadenţă, ceva ce intră în structura animalelor. Tot ce are omul ca impuls către bine sau rău, ca inteligenţă sau prostie, înclinare către frumos sau urât, toate aceste aptitudini şi impulsuri constituie în acelaşi timp o alternativă de progres sau de stagnare. După cum s-a desprins forma animală, la fel se va desprinde din

umanitatea care tinde spre spiritualitate, spre adevăratul său scop final, rasa fiinţelor rele, a fiinţelor cu înfăţişare respingătoare. În viitor se vor vedea nu numai forme animale, imagini încarnate ale pasiunilor umane, ci şi o rasă care va încarna tot ce este rău în omul de azi; şi dacă această trăsătură astăzi poate fi disimulată, în acel viitor îndepărtat ea va deveni evidentă. Vom înţelege mai uşor aceste realităţi viitoare, dacă ne vom referi la ceva ce vi se va părea, poate, straniu.

Trebuie să fie foarte clar pentru noi toţi că separarea formelor animale a fost, de fapt, o necesitate pentru mersul înainte al omului. Fiecare formă animală care s-a desprins în trecut din trunchiul comun a însemnat pentru om un progres. Gândiţi-vă că toate caracterele dispersate astăzi în speciile animale au fost iniţial şi ale oamenilor. Dar ei s-au desprins de ele, s-au purificat şi au putut astfel să-şi urmeze calea evolutivă. Când particulele grosolane, cristalizate, aflate în suspensie într-un lichid tulbure s-au depus, ceea ce rămâne este mai fin. La fel, natura grosolană pe care omul nu ar fi putut să o utilizeze pentru dezvoltarea sa superioară, spre a atinge stadiul de astăzi, s-a desprins din substanţa spirituală comună şi s-a depus în formele animale. Prin acest proces de desprindere şi de îndepărtare a formelor animale – care sunt, de fapt, ca nişte fraţi mai mari ai noştri – omul a putut să atingă nivelul superior actual de evoluţie. Umanitatea se înalţă, eliminând din sânul ei formele inferioare spre a se purifica. În mersul constant al evoluţiei, omenirea va urca şi alte trepte, mai înalte, eliminând în acest scop un regn nou, regnul netrebnicilor, al celor răi. Calităţile pe care le are, omul le datorează faptului că a reuşit în cursul evoluţiei sale să elimine din natura sa anumite forme animale. Observând prin clarvedere diferite animale, se poate şti cu exactitate ce datorează omul fiecăruia din acestea. Dacă privim forma leului se poate afirma că, dacă leul nu ar exista, omul nu ar avea cutare particularitate, căci numai eliminând din sine natura leului a dobândit omul acea particularitate. La fel se poate spune despre toate celelalte specii animale.

Cele cinci etape din evolutia omenirii, cele cinci epoci de cultură, de la India veche până în zilele noastre, au avut menirea să formeze inteligenţa, facultatea de a înţelege şi tot ce este legat de aceste forţe. În timpul perioadei atlanteene, aceste însuşiri nu existau. Omul perioadei atlanteene avea o memorie extraordinară, precum şi alte facultăţi, dar nu avea inteligenţă; aceasta s-a dezvoltat, cu tot ce este legat de ea, ca şi aptitudinea de a-şi orienta privirea şi atentia spre lumea exterioară, în decursul perioadei următoare, postatlanteene, în care ne aflăm acum. Cărui fapt se datorează că am devenit inteligenţi? Ce formă de animal am eliminat pentru a deveni inteligenţi? Oricât de straniu ar părea, oricât de grotesc, nu e mai puţin adevărat că, dacă nu ar fi existat animalele de tipul calului, fiinţa umană nu ar fi putut niciodată să dobândească inteligenţă.

Odinioară acest fapt mai era resimţit de către om. Legătura strânsă care exista între anumite rase umane şi cal s-a născut dintr-un sentiment care ar putea fi explicat ca o dragoste misterioasă între cele două fiinţe, ca o expresie a unui sentiment instinctiv că omul datorează ceva acestui animal. Este şi explicaţia pentru faptul că în străvechea epocă indiană, când s-au pus bazele primei culturi postatlanteene, calul a jucat un rol misterios în cultul datorat zeilor; de altfel, toate obiceiurile legate de cal ne conduc la acest fapt. Dacă am studia comportamentul popoarelor apropiate încă de vechea clarvedere, de exemplu, la vechii germani, despre care se ştie că aveau obiceiul să prindă capete de cal în faţa locuinţelor, am ajunge să ne dăm seama că fiinţa umană a depăşit stadiul de noninteligenţă prin eliminarea din structura sa astrală pe cea a calului. Trebuie să fim foarte conştienţi despre legătura dintre cal şi dobândirea inteligenţei. Este suficient să amintesc şi legenda lui Ulise şi a calului troian, confecţionat din lemn. În asemenea legende există o profundă înţelepciune, mult mai profundă decât ştiinţa noastră de astăzi. Nu întâmplător unele legende au ca temă tipul calului. Fiinţa umană provine dintr-o formă care purta încă în ea ceea ce acum este încarnat în cal. În forma Centaurului, arta a legat o dată mai mult pe om de un animal pentru a exprima stadiul de evoluţie deasupra căruia s-a înălţat, pentru a deveni omul de acum.

Ceea ce s-a petrecut în acele îndepărtate timpuri pentru a se ajunge la stadiul umanităţii de azi, se va repeta, la un nivel superior, în viitor, dar de data aceasta nu la fel ca atunci, ci pe plan fizic. Celui care are facultatea de clarvedere la limita între astral şi Devachan, i se revelează faptul că fiinţa umană dezvoltă şi înnobilează din ce în ce mai mult ceea ce a dobândit prin eliminarea naturii calului. Se va ajunge la un moment dat la un stadiu de spiritualizare a inteligenţei. Ceea ce astăzi este o simplă facultate de înţelegere, de simplă ingeniozitate, se va transforma, prin spiritualizare, în înţelepciune. Această transformare va avea loc după Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Şi va fi apanajul acelora care vor fi reuşit să atingă scopul final al evoluţiei. Atunci vor apărea şi fructele rezultate din eliminarea din sânul umanităţii a naturii şi a caracterului de cal.

Să ne imaginăm acum un clarvăzător care poate scruta în viitorul omenirii. Ce i se poate arăta? În primul rând trebuie să ştim că tot ce omul a pregătit şi prelucrat în decursul celor şapte epoci de cultură – căci el s-a reîncarnat în toate epocile trecute şi se va reîncarna şi în cele următoare – se va concretiza în realităţi care vor supravieţui Marelui Război al tuturor împotriva tuturor, respectiv în următoarea perioadă mai spirituală. Omul a luat din fiecare epocă tot ce putea şi trebuia să ia. Să ne gândim la modul de viaţă pe care noi l-am trăit în vechea cultură indiană. Am primit atunci minunata învăţătură a sfinţilor Rishis*, pe care, între timp, am uitat-o, dar mai târziu ne vom reaminti de ea. Am continuat să trecem, apoi, dintr-o încarnare în alta. Am deprins tot ce vechea cultură persană, sau cea egipto-chaldeană şi cea greco-latină ne-au putut oferi. Întreaga experienţă dobândită în aceste multiple încarnări şi reîncarnări s-au sedimentat în sufletul nostru, dar încă nu-şi arată efectele acum, în epoca noastră, în aspectul nostru exterior, nu se vede pe faţa noastră.

* Rishis (Rişi). În ortografia de specialitate cuvântul este transcris „Rśi" (în care ś se pronunţă ş). Forma „Rishis" este utilizată în textul german (N.T.).

Vom trece mai departe, în epoca următoare, simbolizată prin comunitatea din Filadelfia, şi apoi mai departe, în epoca în care va fi domnia lui Amin; în felul acesta vom crea o comunitate umană care va revela chiar în înfătisarea oamenilor tot ce s-a pregătit şi asimilat mai înainte. Tot ceea ce astăzi acţionează în sufletul nostru, ce am primit din timpul epocii indiene, se va revela în fizionomia noastră în prima epocă, a perioadei următoare, ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor. Ceea ce omul a dobândit în cursul epocii persane, va deveni aparent în înfăţişarea sa în a doua epocă a perioadei următoare ş.a.m.d. Tot ceea ce primiti acum în sufletele voastre toate aceste comunicări spirituale, care se unesc cu sufletele voastre îşi vor arăta roadele după Marele Război. Astăzi legati de sufletele dumneavoastră, de viaţa dumneavoastră spirituală, darurile celor şapte spirite ale lui Dumnezeu si ale celor şapte stele. Le duceţi cu dumneavoastră. Nimeni nu le va putea citi pe feţele voastre, nici acum, nici după mai multe secole, dar după Războiul tuturor împotriva tuturor toate acestea se vor revela în exterior. Marea perioadă care va urma după acest război este la rândul său, după cum am văzut, împărţită în şapte epoci sau şapte subdiviziuni şi va veni, la un moment dat, cea de a cincea subdiviziune sau epocă şi atunci veţi avea întipărită pe feţele voastre amprenta vieţuirii sufleteşti de acum. Eforturile făcute în prezent, rezultatul acestor eforturi, toate gândurile şi sentimentele pe care le purtaţi acum în sufletele dumneavoastră se vor înscrie pe frunţile voastre, în a cincea epocă a perioadei următoare.

În mod treptat, după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, se va dezvălui tot ceea ce acum este ascuns în sufletul nostru. Să ne imaginăm momentul când acest război va izbucni. Sufletele care până atunci vor fi auzit chemarea pe care principiul lui Christos o face să răsune din epocă în epocă vor continua să trăiască şi să primească tot ceea ce formează conţinutul celor şapte Scrisori. În decursul celor şapte epoci de cultură, sufletele au primit tot ceea ce aceste civilizatii au putut să dea. Să ne reprezentăm un suflet, cum trece din încarnare în încarnare. El a fost de şapte ori pecetluit. Fiecare epocă i-a imprimat Pecetea sa. În noi s-a pecetluit, până în prezent, tot ceea ce a înscris vechea epocă indiană, tot ceea ce au imprimat epocile vechilor perşi, egipto-chaldeenilor, grecilor şi romanilor şi chiar ce ne-a dat

însăşi epoca noastră actuală, în care trăim. Aceste Peceţi vor fi desfăcute; după Războiul tuturor împotriva tuturor, tot ce a fost imprimat în sufletul nostru, tot ce a fost înscris, se va dezvălui. Iar principiul, forţa care conduce pe oameni şi va face ca pe figura lor să apară roadele celor şapte epoci de cultură, trebuie să îl vedem exprimat în Iisus Christos. Cele şapte Peceti ale Cărţii se vor desface. Dar care este Cartea? Unde este ea?

Să încercăm mai întâi să înţelegem ce este o „carte", o Biblie, în sensul Scripturii. De fapt, cuvântul „carte" apare în *Biblie* foarte rar. Acest lucru nu trebuie scăpat din vedere. În *Vechiul Testament,* găsim la cap. 5, v. 1 din *Geneză* următorul text: „Aceasta este cartea neamului omenesc. Când Dumnezeu a făcut pe om, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu, 1-a făcut bărbat şi femeie". Apoi în restul *Vechiului Testament* nu vom mai găsi cuvântul carte. El va apărea abia în *Noul Testament,* în *Evanghelia 1ui Matei,* cap. 1: „Aceasta este cartea naşterii lui Iisus Christos, fiul lui David, fiul lui Abraham. Abraham a născut pe Isaac, Isaac a născut pe Iacob etc.". Şi sunt enumerate toate generaţiile. Cuvântul carte mai este exprimat chiar în *Apocalipsa lui Ioan,* acolo unde se spune că numai Mielul este demn să deschidă cartea cu şapte Peceţi. În acest context, cuvântul carte are aceeaşi semnificaţie de „listă", niciodată nu este folosit în alt sens*. Pentru o mai bună înţelegere, ne vom referi la sensul primar, din textele vechi. Sensul actual al cuvântului nu este utilizat niciodată în *Biblie,* el are mai curând sensul de „registru" în care se înscriu, unele după altele, lucruri legate între ele, cum ar fi, de exemplu, bunurile care vor face obiectul unei moşteniri. În *Vechiul Testament,* „cartea" este utilizată în sensul de document, de cronică în care se înscriu generaţiile legate prin ereditate de sânge. Niciodată nu are alt sens decât acesta. În *Evanghelia lui Matei*, este utilizat cu acelaşi sens, de înscriere a succesiunii de generaţii. Faptele care se succed în timp sunt înscrise şi ele tot într-o carte. Niciodată nu s-a înţeles prin „carte" altceva decât însemnarea a ceea ce se succede în timp, deci o cronică, o istorie.

* *Apocalipsa*, cap. 5, v. 1-10 (N.T.).

Cartea vieţii, care este acum stabilită în omenire, în care din epocă în epocă este înscris în eul omului ceea ce îi dă fiecare din aceste culturi, această carte scrisă şi tipărită în sufletele oamenilor şi care va fi desigilată după Marele Război al tuturor împotriva tuturor este exact cartea de care vorbeşte *Apocalipsa*. În ea este consemnat aportul fiecărei epoci. Aşa cum în vechime se înscria în registrele de familie aportul fiecărei generaţii, la fel este înscris în această carte aportul spiritual al omului. Şi întrucât el cucereşte prin inteligenţă tot ce este posibil de dobândit în epoca noastră, progresul treptat al acestei evoluţii va fi reprezentat imaginativ prin simbolul care corespunde acestei calităţi. Datorită faptului că în epoca veche indiană omul trăia într-o stare sufletească ce îl făcea să se depărteze de lumea fizică şi îşi îndrepta privirile spre lumea spirituală, în contrast cu aceasta, în prima epocă ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor el va deveni stăpân pe lumea fizic-sensibilă, o va birui. El va fi învingător deoarece şi-a asimilat ce s-a imprimat în sufletul său în timpul primei epoci a perioadei noastre. În continuare, cucerirea materiei care s-a făcut în a doua perioadă, a Persiei antice, va apărea în a doua epocă de după Marele Război, simbolizată prin sabie, instrumentul de dominaţie în lumea fizică. Mai departe, ceea ce s-a asimilat în timpul epocii egipto-chaldeo-babiloniene, arta de a măsura şi cântări după reguli stabilite, va apărea în a treia epocă, ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor, simbolizat prin balanţă. A patra epocă ne va revela faptul cel mai important, tot ce omul a dobândit prin Christos Iisus, prin venirea Lui pe Pământ: viaţa spirituală, nemurirea eului. În schimb, tot ce nu este hărăzit să fie nemuritor, tot ce este destinat morţii, va dispărea - iată ce se va revela în acea viitoare şi îndepărtată epocă a patra.

Iată cum tot ce s-a pregătit în timpul celor şapte epoci de cultură se va repeta în mod succesiv, dar în forme evoluate. Acest fenomen este arătat în *Apocalipsa lui Ioan* sub forma simbolică a inteligenţei – a calului. În capitolul 6 al *Apocalipsei* citim despre felul cum se face desfacerea primelor patru Peceţi şi prin aceasta ni se revelează, exprimat simbolic în mod foarte sugestiv, etapă cu etapă, tot ce se va dezvălui într-o zi. „Şi am văzut un cal alb", scrie autorul *Apocalipsei*, şi noi stim că aceasta este inteligenţa spirituală care va să vină. „Şi cel ce şedea pe el ţinea un arc şi i s-a dat o coroană şi a ieşit ca un biruitor ca să biruiască". Când Mielul a desfăcut a doua Pecete s-a auzit al doilea animal zicând: „Vino şi vezi!". Şi a ieşit un alt cal, roib, şi celui ce şedea pe el i s-a dat putere să ia pacea de pe Pământ pentru ca oamenii să se ucidă unii pe alţii – adică a pierit tot ce nu merita să participe la progresul omenirii. „Şi i s-a dat o sabie mare". Şi când Mielul a desfăcut a treia Pecete, am auzit al treilea animal zicând: „Vino şi vezi!". Şi am văzut un cal negru şi cel ce şedea pe el avea în mâna sa o măsură. Şi din mijlocul celor patru animale am auzit un glas care a zis: O măsură de grâu pentru un dinar şi trei măsuri de orz pentru un dinar. „Măsura" şi „dinarul" reprezintă tot ce a dobândit omul în timpul celei de a treia epoci de cultură. Roadele vor fi păstrate până când vor fi desigilate. În continuare, în epoca a patra a venit Christos Iisus pentru a învinge moartea. Iată ce spune *Apocalipsa*: „Şi când a desfăcut a patra Pecete am auzit glasul celui de-al patrulea animal zicând: Vino şi vezi! Şi am privit şi am văzut ieşind un cal vânăt şi pe el era un călăreţ, care se chema moartea şi era urmat de iad". Calul vânăt simbolizează tot ce tinde să piară, care decade în rasa celor răi; dar cei care vor fi auzit chemarea şi care vor învinge moartea vor avea parte de viaţa veşnică, de viaţa spirituală. Cei care au înţeles pe „Eu sunt" şi chemarea sa sunt cei care au învins moartea. Ei au spiritualizat inteligenţa. Din acest moment, tot ce va urma nu mai poate fi simbolizat prin cal. Un nou simbol apare pentru a ne arăta pe cei care au înţeles şi au urmat chemarea Aceluia care are cele şapte spirite ale lui Dumnezeu şi cele şapte stele. Aceştia vor fi simbolizaţi prin „cei care poartă haine albe", care au îmbrăcat haina vietii nemuritoare, a vieţii veşnice.

Mai departe *Apocalipsa* ne descrie cum va apărea ceea ce se înalţă spre bine, sau decade în rău, şi aceasta o face în mod foarte explicit: „Când Mielul a desfăcut a cincea Pecete am văzut sub altar sufletele celor ucişi pentru cuvântul lui Dumnezeu şi pentru mărturisirea Mielului pe care au făcut-o ei. Aceştia au strigat cu glas mare şi au zis: «Până când Doamne Sfinte şi Adevărat nu vei judeca şi nu vei răzbuna sângele nostru împotriva celor ce locuiesc pe Pământ?» Şi atunci fiecăruia din ei i s-a dat haine albe şi i s-a zis să se liniştească încă puţină vreme, până când cei care au pătimit cu ei şi fratii lor care au a fi ucişi, ca şi ei, vor împlini numărul". Cu alte cuvinte, ucişi în forma lor exterioară, renăscând apoi în spirit. Cum se exprimă aceasta?

Să ne facem din nou o imagine despre ce devine lumea exterioară într-o viaţă impregnată cu adevărat de antroposofie. Să ne amintim cum am descris cele şapte stele. Ne-am dus cu gândul departe înapoi în timp, până la vechiul Saturn, şi am arătat cum s-a format iniţial corpul fizic din substanţa sufletească de căldură saturniană. A urmat vechiul Soare şi am făcut o descriere pe plan spiritual a acestei lumi. Pentru noi, Soarele nu este pur şi simplu doar un glob fizic, el este cel care răspândeşte viaţa, acea viaţă spirituală care la omul viitorului va îmbrăca o formă superioară. Vechea Lună este, la rândul său, elementul care frânează mersul prea rapid al vieţii, încetineşte evoluţia umană în măsura în care acest fapt este necesar. Pentru concepţia noastră antroposofică, Soarele şi Luna sunt puteri spirituale. De aceea, Ştiinţa spirituală orientată antroposofic va apărea în epoca următoare chiar prin acest simbol al Soarelui şi al Lunii. Acest simbol apare în faţa privirii noastre spirituale ca elementul care ne-a făcut oameni. Simbolic, Soarele şi Luna în aspectul lor fizic dispar şi devin asemănătoare unei fiinţe umane, dar în forma sa elementară. „Când a desfăcut a şasea Pecete, am privit şi iată s-a făcut cutremur mare şi Soarele s-a înnegrit ca un sac de păr, iar Luna s-a făcut ca sângele". Este descrierea simbolică a împlinirii a ceea ce noi căutăm în viaţa spirituală.

Vedem deci cum se pregăteşte încă din epoca noastră ceea ce în mod profetic se arată, în imagini pline de semnificaţie, că urmează a se întâmpla în epocile viitoare. În prezent, purtăm în noi într-o formă invizibilă această transformare a Soarelui şi a Lunii, transformare care se produce când fizicul se metamorfozează în element spiritual. Când prin clarvedere privirea se îndreaptă spre viitor, fizicul dispare în mod efectiv şi în faţă ne apare simbolul spiritualizării omenirii.

Am încercat să schiţăm astăzi, în câteva trăsături poate prea îndrăzneţe, ce trebuie să întelegem prin cele şapte Peceţi şi prin desfacerea lor, aşa cum se arată în *Apocalipsă*. Ar fi trebuit, desigur, să aprofundăm acest text şi atunci ne-ar fi apărut în deplină claritate multe aspecte care astăzi ar putea să ne pară neverosimile. Dar am putut vedea totuşi cum se grupează în mod ordonat, din interior, puternicele imagini ale prezentului şi ale viitorului evoluţiei omului pe care un clarvăzător a putut să le contemple. Ele toate ne conduc către un îndepărtat viitor, dar totodată ne transmit impulsuri tot mai puternice pentru a ne orândui viaţa în aşa fel, încât să ne pregătim acest viitor, să colaborăm noi înşine pentru spiritualizarea vieţii umane.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a V-a

EVOLUŢIA OMULUI ÎN LEGĂTURĂ CU EVOLUŢIA COSMICĂ A PĂMÂNTULUI, CEI DOUĂZECI ŞI PATRU DE BĂTRÂNI ŞI MAREA DE CRISTAL

Nürnberg, 22 iunie 1908

Ieri am văzut cum va evolua rasa umană, după ce perioada noastră, actuală, se va termina şi se va despărţi, ca să spunem aşa, în două mari curente, în rasa celor buni şi în rasa celor răi. Am văzut, de asemenea, că secretele acestui viitor sunt dezvăluite prin desfacerea celor şapte Peceţi şi descifrate prin imaginile pe care ni le înfăţişează *Apocalipsa lui Ioan*. După ce am explicat în linii generale cum ceea ce se prelucrează în sufletele oamenilor în cursul perioadei noastre se va manifesta în exterior chiar în fizionomia lor, cineva ar putea foarte firesc să pună această întrebare: Care este motivul pentru care autorul *Apocalipsei* descrie primele Peceţi în imagini atât de teribile? La această întrebare vom putea răspunde cel mai bine printr-o digresiune pe care o vom insera-o azi în expunerea noastră generală asupra *Apocalipsei*.

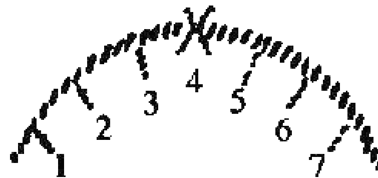
În cele arătate până acum, am încercat să întărim ideea că *Apocalipsa lui Ioan* este descrierea unei iniţieri, mai exact a unei iniţieri creştine şi că prin acest fel de iniţiere se dezvăluie viitorul omenirii. Vom înţelege mai bine cele ce urmează dacă ne vom întoarce din nou în trecut şi vom evoca o dată mai mult, prin faţa sufletului, perioadele din evoluţia trecută a omenirii. Vom da acestei încercări extinderea necesară pentru a înţelege cât mai bine conţinutul *Apocalipsei*. Dumneavoastră cunoaşteţi deja trăsăturile fundamentale ale acestei evoluţii şi ştiţi că Pământul, care este în prezent reşedinţa omului, are un început pe care îl găsim cu mult înapoi, fiind totodată reîncarnarea unei alte entităţi planetare, pe care în mod convenţional o numim vechea Lună, dar şi Cosmosul sau planeta înţelepciunii, în contrast cu Pământul actual, Terra, pe care îl putem considera ca fiind un Cosmos sau o planetă a iubirii. Dar şi vechea Lună, acest cosmos al înţelepciunii, la rândul său, este o reîncarnare a unui stadiu şi mai îndepărtat pe care îl numim planeta Soare, deci nu steaua fixă, ci planeta Soare. Şi aceasta este, de asemenea, reîncarnarea unui alt stadiu planetar şi mai îndepărtat pe care îl numim vechiul Saturn. Aici este punctul de început. Aşadar, în existenţa noastră distingem până acum patru stări planetare care se succed una după alta, şi pe care le numim Saturn, Soare, Luna, Pământ.

Să încercăm acum, în măsura în care va fi necesar pentru a explica *Apocalipsa*, să facem o descriere sumară a celor patru stări planetare ale existentei noastre. Dacă ne întoarcem cu o privire de clarvăzător până la vechiul Saturn, vom descoperi o planetă stranie, un corp ceresc pe care nu se găseşte absolut nimic din ceea ce numim astăzi mineral, substanţă terestră solidă. Nu exista nimic din ceea ce formează astăzi lumea animală şi lumea vegetală, nimic din ceea ce este astăzi apă sau substanţe lichide, nimic din ceea ce este cunoscut ca substanta gazoasă sau aer. Presupunând că ne-am găsi undeva în spaţiul cosmic şi ne-am apropia de acest Satum, cu ochii pe care îi avem în prezent – şi care de altfel nici nu existau ca atare pe atunci – nu am putea vedea, la început, nimic din această stare planetară primară, căci ea nu emitea lumină. Cu ochii nu am putea deci să vedem nimic din afară, mai ales în prima jumătate a existenţei sale. Dacă ne-am apropia mai mult şi am pătrunde în interiorul spaţiului pe care îl ocupa, am percepe ceva – şi aceasta presupunând că ne-am sluji de actualele noastre organe senzoriale –, ceva ce s-ar asemăna cu senzaţia pe care am avea-o intrând într-un cuptor încălzit. Nu am putea să distingem spaţiul saturnian – pe care trebuie să ni-l imaginăm ca având o formă sferică – de un altul decât prin faptul că el era mai cald decât spaţiul înconjurător. Căldura este, deci, singurul element existent în stările noastre actuale care putea fi perceput pe vechiul Saturn. Dar era o căldură deosebită şi, în plus, nu părea să fie egal distribuită în toate punctele. În anumite zone era mai cald, în altele mai rece şi dacă am fi trasat linii care să lege punctele de aceeaşi temperatură s-ar fi obţinut figuri, mai degrabă curenţi, de aceeaşi intensitate calorică. Totul era numai căldură, dar o căldură ordonată şi diferenţiată. Dacă am fi putut pluti prin acest glob, am fi spus: Există aici ceva, dar acest ceva nu poate fi perceput decât prin sesizarea unor diferenţe calorice.

Aceste stări diferenţiate de căldură reprezintă singurul element care avea contingenţă cu stările existente azi pe Pământ şi totodată ele exprimă primul germen al corpului fizic uman. Ceea ce exista atunci, ceea ce era prezent acolo şi se revela prin stări diferenţiate de căldură, avem şi acum în noi, interiorizat: este căldura sângelui. Dacă am putea trasa forme cu această căldură sanguină, am avea imaginea a ceea ce exista din corpul nostru fizic pe vechiul Saturn. Căldura pe care o avem astăzi în sânge este primul germen al corpului fizic, elementul său cel mai vechi. Se poate chiar spune că întregul Saturn era compus din căldura sanguină. Dar am mai putea găsi de asemenea ceva asemănător şi în figurile care ar putea fi trasate dacă am urmări traseele circulaţiei sanguine după diferitele sale grade de căldură. Aşa se prezenta existenţa fizică pe vechiul Saturn. Deci, din condiţiile de viaţă ale Pământului, vechiul Saturn nu avea decât starea de căldură. Şi, de fapt, era o stare de căldură sufletească. Dintre toate fiinţele care populează astăzi Pământul, numai omul exista, dar numai ca germen al corpului fizic constituit din căldură. Erau un fel de aglomerări de germeni de corpuri fizice umane, formate din căldură. Putem face o comparatie cu bobul de zmeură compus din mici şi multiple seminţe: la fel era compus Saturn din fiinţe umane, în forma pe care am arătat-o. Pe de altă parte, Saturn era înconjurat de entităţi spirituale, aşa cum Pământul este înconjurat astăzi de atmosferă; în jurul lui Saturn era un fel de atmosferă spirituală în care se manifestau entităţi aflate pe diferite trepte de evoluţie şi care, toate, aveau nevoie, pentru treapta de evoluţie pe care se aflau atunci, să aibă drept reşedinţă, ca să spunem aşa, vechiul Saturn. Acest lucru le era necesar. Fără acest loc de şedere, nu ar mai fi avut condiţii de evoluţie. Unele din aceste entităţi aveau deja cele şapte principii, dar nu în felul în care le are astăzi omul. Acesta posedă cele şapte principii, pe care le numim – vă reamintiţi – cele şapte spirite ale lui Dumnezeu, dintre care primul este corpul fizic. Nu la fel se prezenta situaţia în cazul acelor entităţi spirituale. Unele aveau ca principiu inferior nu corpul fizic, ci corpul eteric. În loc de corp fizic se slujeau de corpurile fizice umane care existau pe Saturn şi îşi legau corpul lor eteric de acestea. Astfel, putem spune acum că Saturn era, în comparaţie cu Pământul actual, un corp cosmic compus dintr-o substanţă foarte fină, infinit de subtilă. Dintre substanţele existente pe Pământ, nu avea nimic decât căldură, nici măcar aer, şi acesta ar fi constituit ceva prea grosolan, prea dur. Saturn era un corp de căldură înconjurat, ca un fel de atmosferă, de entităţi spirituale.

În timp ce entităţile spirituale care îl înconjurau îşi continuau prin aceasta propria lor evoluţie, Saturn la rândul său, datorită tocmai

prezenţei acestor entităţi, trecea prin mai multe metamorfoze. Una din aceste transformări este uşor de descris. Am văzut că iniţial Saturn era un corp întunecat, nu răspândea lumină, dar spre mijlocul evoluţiei sale, el începe să proiecteze efectiv lumină, încât, dacă l-am fi putut urmări cu privirea, am fi constatat că începe să strălucească, iar către sfârşitul evoluţiei, face ca această lumină să se reflecte slab în Cosmos. Atmosfera spirituală care îl înconjura era formată, aşa cum am spus, din entităţi spirituale diferite, iar printre acestea unele au o directă legătură cu noi, oamenii. Aceste entităţi treceau, către mijlocul evoluţiei saturniene, printr-o fază de evoluţie la care omul a ajuns abia acum, pe Pământ. Le putem numi Spirite ale personalităţii, şi în acel moment, la jumătatea evoluţiei saturniene, atinseseră treapta sau stadiul de om. Să nu faceţi greşeala de a pune o întrebare de felul acesta: Atingând stadiul uman, aveau oare aceste entităţi corpuri asemănătoare cu ale oamenilor de azi? A ne imagina aceşti „oameni" cu corpuri fizice carnale ca ale noastre ar fi o eroare gravă, căci stadiul de om se poate trăi sub forme dintre cele mai diferite. Spiritele personalităţii trec, pe Saturn, prin stadiul de „om", folosind la început drept corp fizic corpurile de căldură care existau atunci pe Saturn, iar drept corp eteric – pentru că nu aveau nici corp eteric propriu – elementul eteric prezent în atmosfera saturniană. La fel şi substanţa astrală, deoarece nu aveau nici corp astral propriu. Elementul lor propriu, esenţial, pe care îl aveau era „eul", un eu care se afla la stadiul uman, un eu la fel de viu ca şi cel pe care omul îl are acum pe Pământ. La acea epocă, eul trecea prin diferite faze de umanitate pe Saturn, sub o altă formă şi în mod cu totul diferit. Aşadar, către mijlocul evoluţiei saturniene, Spiritele personalităţii sau „Începuturi"* se aflau la nivelul de „oameni". Ne găsim acum la treapta de mijloc, la treapta a patra, din evoluţia lui Saturn; ea este precedată de alte trei şi urmată apoi de încă alte trei, formând în total un ciclu de şapte trepte de evoluţie ale lui Saturn. Ansamblul îl putem reprezenta grafic astfel:

La mijloc se află Spiritele personalităţii*. În decursul fiecăreia dintre cele şapte mari perioade – evoluţia lui Saturn, ca şi a Pământului, cuprinde câte şapte mari perioade** – în primele trei şi în ultimele trei din acestea, alte entităţi au străbătut treapta de „om", fiecare în perioada când venea pentru ele momentul să poată folosi ceea ce se găsea pe Saturn pentru a trece prin experienţe de tip uman. Existau, deci, pe Saturn, şapte categorii de entităţi care au atins, fiecare în perioada convenabilă dezvoltării sale, treapta de om, care au ajuns la nivelul uman şi care, apoi, au depăşit această treaptă. Pe Saturn, doar fiinţa umană propriu-zisă – cea care abia acum, pe Pământ, a atins treapta umană, nu era încă „om". Entităţile care au devenit „oameni" pe Saturn şi ai căror reprezentanţi erau Spiritele personalităţii, şi-au continuat ascensiunea şi în prezent sunt cu mult deasupra stadiului uman, au, ca să spunem aşa, omul în fiinţa lor ca pe o treaptă de evoluţie lăsată de mult în urmă.

* Diferitele denumiri ale Spiritelor personalităţii sunt: Începuturi, Principate sau, mai ales, Archai (N.T.).

** A se vedea, în mod special, conferinta a X-a (N.T.).

După ce Saturn şi-a terminat evoluţia, care a durat o perioadă lungă de timp, totul intră într-un fel de repaus, de somn cosmic, într-o stare pur spirituală, care nu mai este perceptibilă în exterior*. Când se termină şi aceasta, reapare o nouă reîncarnare a planetei noastre care este vechiul Soare. Această nouă manifestare a Pământului poartă denumirea de vechiul Soare, datorită faptului că la începutul evoluţiei sale este suficient de avansat pentru a emite lumină, ca şi Soarele actual. Acest fenomen a fost posibil deoarece noua planetă nu mai este formată numai din căldură – ca vechiul Saturn. Substanţa calorică s-a comprimat şi a format o a doua substanţă, mai densă, de natură gazoasă: aerul. Dar, în continuare, nu exista nici substanţă lichidă, nici substanţă solidă, ci numai căldură şi aer, şi prin această transformare, planeta începe să strălucească. Văzut cu ochii noştri fizici – care, bineînţeles, nu existau în vremea aceea – Soarele apare ca un corp ceresc strălucind în spaţiu. În această situaţie, evoluţia ajunge la un anumit punct când primul germen al corpului fizic uman, care apăruse, după cum ştim, pe vechiul Saturn, devine apt să încorporeze un element nou, corpul eteric. Omul se compune acum din corp fizic şi din corp eteric, în timp ce pe Saturn avea numai germenul corpului fizic. Dar, deşi are un corp fizic şi unul eteric, omul nu este încă suficient de evoluat pentru a avea şi un corp astral propriu. În ce priveşte forma, fiinţa umană avea, este de la sine înţeles, un aspect cu totul, absolut cu totul diferit de cel actual, asemuindu-se mai mult formelor vegetale. El avea un corp fizic şi un corp eteric, ca şi planta. Dar trebuie să adăugăm că însăşi această formă vegetală nu avea nimic asemănător cu plantele de azi.

* Stare de repaus de numită şi „pralaya"(N.T.).

Acest progres în mersul evoluţiei este legat de faptul că pe Soare intră în acţiune o a doua categorie de entităţi. Pe Saturn nu existaseră decât germenii fiinţelor umane, în structuri aglomerate ca şi boabele de zmeură, nici o altă fiinţă. Dar o parte din aceşti germeni nu au reuşit să ţină pasul cu evoluţia normală şi au rămas în urmă, la nivelul stadiului saturnian, fără să atingă treapta la care trebuia să ajungă. Aceste fiinţe întârziate, care vin de pe Saturn, nu sunt apte să primească, pe Soare, un corp eteric şi rămân numai cu corpul fizic. Aceste fiinţe rămân la nivelul de oameni saturnieni şi formează primii germeni ai viitorului regn animal. În felul acesta, pe Soare vom găsi două categorii de fiinţe, precursorii fiinţelor umane, care dispun de un corp fizic şi de unul eteric, şi precursorii regnului animal, care nu au decât corp fizic.

Ca şi în cazul lui Saturn, spre mijlocul ciclului de evoluţie solară, anumite entităţi din atmosfera spirituală a Soarelui trec acum prin stadiul de om. Omul actual nu putea atinge atunci acest stadiu, dar alte entităţi spirituale, care vin din atmosfera spirituală solară, parcurg acum stadiul uman. Sunt entităti pe care le numim Spirite ale focului sau Arhangheli. În prezent, aceste entităţi sunt cu două trepte de evoluţie deasupra omului. Arhanghelii poartă în ei natura umană şi cunosc, deşi sub o altă formă, experienţele pe care omul actual le are pe Pământ. Soarele, ca şi Saturn, parcurge şapte mari perioade de evoluţie şi la fiecare din ele anumite entităti parcurg stadiul uman, astfel că pe parcursul existenţei solare sunt din nou şapte faze de dezvoltare. Dacă aceste entităţi privesc înapoi în propriul lor trecut, văd ca un fel de stare cosmică în viaţa lor, despre care pot spune: Chiar dacă nu aveam nici pământ solid, nici stare lichidă, noi avem aceleaşi experienţe pe care omul le face astăzi, noi putem, prin urmare, simţi şi experimenta tot ce omul experimentează acum pe Pământ. Aceasta o pot spune astăzi aceste entităţi. Ele au această putere de înţelegere pentru că au trecut ele însele odinioară prin aceleaşi experienţe.

Urmează o nouă stare de pauză, intermediară, în timpul căreia planeta strălucitoare se stinge puţin câte puţin şi devine imperceptibilă pentru un observator exterior – dacă ar fi existat asa ceva – şi dispare chiar şi din câmpul vizual al unui clarvăzător. Numai acei iniţiaţi care au putut atinge nivelul cel mai înalt de clarvedere mai pot avea percepţia acestei stări intermediare, de somn cosmic. Apoi, după un timp, totul reapare într-o formă nouă de existenţă, un al treilea stadiu pe care îl numim vechea Lună. Este a treia reîncarnare a planetei noastre. Substanţa din care este constituită a evoluat suficient pentru ca starea gazoasă a vechiului Soare să se condenseze până la starea lichidă. Datorită acestui fenomen, a faptului că s-a ajuns la o stare lichidă, s-a creat posibilitatea ca omul să primească şi un corp astral. Fiinţa

umană reapare treptat, aşa cum planta răsare din sămânţă, şi este alcătuită acum din trei elemente, corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral. Nu este încă un om adevărat, deoarece nu are eu.

Întotdeauna, în cursul fiecărei faze mari de evoluţie, anumite entităţi rămân în urma mersului normal. Şi de data aceasta s-a întâmplat acelaşi lucru pe Soare: unele fiinţe nu au reuşit să ajungă la nivelul de evolutie corespunzător fazei lunare, rămânând la nivelul evolutiei solare, şi pentru aceasta nu au avut posibilitatea să primească un corp astral; ele au acum numai corp fizic şi corp eteric. De fapt, sunt aceleaşi fiinţe care pe Soare rămăseseră la nivelul evoluţiei saturniene, dar care în cursul stadiului solar au parvenit să atingă un grad suficient de dezvoltare pentru a primi un corp eteric. Aceste fiinţe întârziate sunt de asemenea precursoare ale regnului animal de astăzi. Dar unele nu au reuşit nici pe Soare să se dezvolte suficient pentru a avea un corp eteric şi deci au revenit pe Lună numai cu un corp fizic; aceste fiinţe sunt precursoare ale regnului vegetal dc astăzi. Pe vechea Lună, existau deci trei regnuri: regnul uman, compus din fiinţe înzestrate cu corp fizic, corp eteric şi corp astral; regnul animal, compus din fiinţele care aveau numai corp fizic şi eteric, şi regnul vegetal, al fiinţelor care dispuneau numai de un corp fizic.

Totodată, alte entităţi spirituale ating, la rândul lor, către mijlocul evoluţiei lunare, nivelul uman. Aceste entităţi sunt cunoscutc dc obicei sub numele de Îngeri sau Spirite ale amurgului. Şi acestea păstrează, ca şi Arhanghelii, amintirea stadiului de umanitate prin care au trecut. Luna evoluează de asemenea în decursul a şapte mari perioade. În fiecare din acestea, se oferă posibilitatea unor grupuri de entităţi să treacă prin stadiul de om. Este o regulă generală că întotdeauna anumite entităţi progresează mai repede, iar altele mai încet, rămânând în urmă. În felul acesta, pe vechea Lună se află şapte ordine de entităţi care au trecut prin stadiul de om, până la sfârşitul evoluţiei lunare.

Pentru a putea să înţelegem mai bine vechea Lună este necesar să amintesc un fapt foarte important care s-a petrecut în cursul evoluţiei sale. La începutul existenţei sale, sau mai exact curând după acest început, Luna era un corp ceresc lichid; dacă ar fi parcurs întreaga sa evoluţie, de-a lungul celor şapte mari perioade, în această stare, nu ar fi putut să creeze omului o bază convenabilă pentru progresul lui ulterior. De aceea a fost necesar ca acest glob lichid să se scindeze în două corpuri cereşti. Aşa s-a putut ca Luna să fie o etapă pentru pregătirea viitorului om terestru. După această scindare, o parte devine precursorul Soarelui de acum, iar cealaltă devine precursoare a Pământului actual . Situaţia creată era de aşa natură, că ceea ce constituie acum Pământul şi Luna formau atunci un singur corp. Să ne facem o imagine exactă asupra acestor două corpuri: pe de o parte se desprinde Soarele, pe de alta un glob care poate fi considerat Pământ-Lună, formând o unitate, un singur corp de consistenţă lichidă. Soarele, la rândul său, evoluează pentru a deveni ce este astăzi, o stea fixă. Prin această separare se petrece ceva foarte important. Soarele este, de fapt, primul care se separă de globul unitar şi atrage cu sine părţile cele mai subtile, cele mai eterice ale substanţei care forma vechea Lună, în timp ce substanţele mai grele au rămas pe Lună, respectiv pe globul care mai târziu va deveni Pământul şi Luna de azi. Soarele este deci format din substanţe extrem de subtile, în timp ce Luna devine un corp mult mai dens, o masă pur lichidă. Soarele, antrenând cu sine elementele cele mai subtile, cele mai spirituale, devine el însuşi câmp de evoluţie pentru entităţi mult mai avansate. De fapt, un mare număr din aceste entităţi înalte, care la vremea respectivă au putut să suporte condiţiile de existenţă pe Saturn, ar fi fost cu totul oprite de evoluţia lor dacă ar mai fi rămas legate de vechea Lună. Aceste entităţi aveau nevoie pentru evolutia lor de un câmp de acţiune compus din substanţe foarte subtile, pe care le-au atras cu sine prin desprinderea de globul lunar initial şi au putut, în aceste condiţii, să evolueze pe noul glob format, adică pe Soare. În contrast, fiinţele umane alcătuite din corp astral, eteric şi corp fizic, precum şi precursorii regnului animal şi ai regnului vegetal au rămas ataşate de globul lunar, care prin această sciziune a suferit o condensare şi mai accentuată a substanţei sale lichide.

După scindare, are loc un fenomen nou: Luna începe să se rotească în jurul Soarelui; ea are încă o înfăţişare cu totul stranie. Nu are în compoziţia sa elemente dure, cum ar fi minerale, stânci sau sol. Masa principală pe care ţopăiau – pur şi simplu – sărind de colo până colo fiinţele care o populau are aspectul unui terci, un fel de piure, de spanac fiert. Aşa cum masa principală a uscatului este formată din teren arabil, masa principală a lunii era formată din acel gen de terci, în care, se aflau incluse substanţe asemănătoare lemnului sau scoarţei de copac. Astăzi, când urcăm pe un munte, călcăm pe roci dure. Pe această veche Lună am fi călcat pe un teren care, atunci când devenise cel mai consistent, era un fel de masă lemnoasă, ca o platformă de trunchiuri de lemn. În loc de granit, erau trunchiuri asemănătoare lemnului, fără a avea însă consistenţa lemnului de acum. Aceasta era masa materială a ceea ce am putea numi, cu aproximaţie, solul lunar, din care încontinuu creşteau excrescenţe vegetale, cu rapiditate, ca nişte muguri. Acesta era regnul inferior pe vechea Lună şi care era de fapt precursorul regnului mineral de astăzi; la acea epocă se afla într-un stadiu care se poate situa între regnul vegetal şi regnul mineral actual. Acest regn mixt avea totuşi viaţă, se înmulţea constant sub formă de excrescenţe. Sigur, nu trebuie să ne imaginăm totul ca fiind asemănător cu procesele biologice care au loc pe Pământ. Dacă în prezent dorim să scoatem ceva din pământ, ne servim de unelte; pe vechea Lună, masa vegetal-minerală se epuiza, murea, dar nu ca o plantă izolată, ci în totalitate se schimba, se refăcea. Era străbătută constant de viaţă şi mişcare. Masa funciară, solidă a vechii Luni murea şi se refăcea în permanenţă. În cele din urmă, din această masă a apărut urma unui nou regn. Prin separarea Soarelui de vechea Lună, regnurile existente până atunci s-au modificat. Pe vechiul Soare, regnurile corespundeau într-o oarecare măsură cu cele pe care le cunoaştem azi. Dar ulterior, prin despărţirea de Lună, regnul vegetal s-a degradat, a involuat cu o jumătate de treaptă, ca şi celelalte regnuri, astfel că următorul regn a devenit un fel de regn vegetal-animal. Din solul lunar creşteau animale-plante în forme vegetale, dar aveau senzaţii dacă erau atinse, scoţând un fel de gemete. Erau în realitate jumătate animale şi jumătate plante, în sensul că pe de o parte creşteau în sol, aveau rădăcini care le ţineau ataşate de sol, iar pe de altă parte erau animale în măsura în care aveau capacitatea de simţire, aveau senzaţii. Regnul care constituia atunci precursorul regnului uman de azi era compus din fiinţe jumătate oameni şi jumătate animale, fiinţe intermediare între omul şi animalul de acum, dar superioare maimuţelor din zilele noastre, fără a fi însă suficient de evoluate pentru a fi considerate oameni. Această fiinţă lunară de om-animal este aproximativ strămoşul nostru pe vechea Lună.

Legendele şi miturile au reţinut în mod surprinzător de precis aceste realităţi. Gândiţi-vă numai la una din legendele germane care a reţinut taina care se află în spatele unor adevăruri, cum ar fi acela că există întotdeauna fiinţe care rămân în urma cursului normal al evoluţiei, un fel de repetenţi ai evoluţiei. Fiinţele lunare care se aflau la jumătatea drumului între plantele şi animalele de acum, care nu puteau vieţui decât în solul vegetal care exista pe vechea Lună, ei bine şi aceste fiinţe au rămas în urmă, iar ulterior pe Pământ, pe Pământul nostru actual, cresc pe un sol mineral. În prezent este posibil, dar pe vechea Lună aceste fiinţe plante-animal nu ar fi putut să se dezvolte pe un sol mineral, ci aveau nevoie de un sol viu. În zilele noastre, vâscul este o asemenea plantă; el nu poate trăi decât ca parazit în lumea vegetală contemporană, pentru că este o plantă întârziată, rămasă la un stadiu înapoiat. El a pierdut din sensibilitatea iniţială pentru că astralitatea care îl înconjura este cu totul diferită de celelalte. Şi legenda reţine exact acest aspect: vâscul nu aparţine de fapt de natura terestră, aceasta îi este străină. Legenda germană venerează în Baldur pe zeul Soarelui, al forţelor terestre. Nici o fiinţă pământească nu se poate apropia de el având, de exemplu, o atitudine ostilă. De aceea şi zeul Loki, despre care legenda spune că era unul din cei întârziaţi, nu îl poate ucide pe Baldur cu ajutorul nici unei creaturi terestre. El este constrâns să o facă folosind o creangă de vâsc, plantă străină printre creaturile pământeşti şi care, pentru aceasta, îl poate ajuta pe Loki, el însuşi un străin, un întârziat printre divinităţile Pământului. O profundă înţelepciune se află în spatele unor asemenea legende. În legenda lui Baldur şi a lui Loki [23] simţim această antică înţelepciune, ca şi în diversele utilizări ale vâscului*. Dacă veţi studia aceste utilizări, veţi găsi că ceea ce se spune despre această plantă provine dintr-o veche înţelepciune.

* În laboratoarele medicale care au luat fiintă în Elvetia sub îndrumarea si după indicatiile date de Rudolf Steiner, s-a creat o tehnică specială de

tratare a vâscului pentru a fi inclus în anumite medicamente anticancerigene (N.T.).

În a doua jumătate a evoluţiei lunare, entităţile care se separaseră o dată cu Soarele şi evoluau pe acesta, precum şi fiinţele care rămăseseră să evolueze mai departe pe Lună, au atins nivelul necesar de obţinut şi atunci cele două astre despărţite s-au unit din nou. Soarele si Luna formează iar un singur corp cosmic şi toate entităţile îşi continuă evoluţia în comun până în momentul când se ajunge la termenul evoluţiei lunare*.

* O expunere sistematică şi detaliată a evoluţiei celor trei stări planetare anterioare pământului actual se găseşte în lucrarea lui Rudolf Steiner ***Die Geheimwissenschaft im Umriss*** (GA 13), apărută în limba română cu titlul ***Ştiinţa spirituală*** (N.T.).

La acest punct, totul intră din nou în umbră, în acea stare de pură spiritualitate, de repaus cosmic, pe care obişnuim să o numim *pralaya*. După terminarea acestui somn cosmic, apar zorile existenţei Pământului. La început, noul corp ceresc care apare din noaptea cosmică nu conţine numai substanţa terestră propriu-zisă, ci şi ce s-ar obţine reunind substanţa solară actuală, substanţa lunară actuală şi cea terestră într-un gigant recipient, de proporţii cosmice. Ne putem face o reprezentare aproximativă a stării Pământului la începutul evoluţiei sale, imaginându-ne toate aceste trei substanţe reunite într-un singur glob. Este o stare care într-un fel reprezintă o repetare a stării saturniene, apoi o repetare a stării vechiului Soare şi în sfârşit o repetare a stării lunare. Ceea ce este important de ştiut pentru noi este faptul că fiinţa umană, în acel început de evoluţie terestră, nu ajunge să fie „om" în sensul actual al cuvântului decât spre mijlocul evoluţiei terestre. Această evoluţie se desfăşoară în şapte mari perioade ca şi în cazul celor trei planete anterioare. Ne vom afla în a patra perioadă principală, când speţa umană poate să atingă treapta de om, la fel cum în timpul ciclurilor planetare precedente, pe Saturn, Soare şi Lună, anumite entităţi au atins nivelul de om tot în a patra mare perioadă a planetei respective, – pe Saturn Spiritele personalităţii, Începuturile, sau Asuras [**24**], pe Soare Arhanghelii, iar pe Lună Îngerii. Alte entităţi rămân şi acum în urma evoluţiei, a dezvoltării normale. Pe vechea Lună, de exemplu, unele entităţi nu au putut atinge treapta de om, cum era normal; aceştia sunt îngeri întârziaţi, care abia acum, pe Pământ, reuşesc să ajungă la treapta de om, în timpul primelor trei mari perioade ale evoluţiei terestre. În a patra perioadă, omul este cel care reuşeşte să atingă stadiul uman, treapta de om. Înaintea omului, trei alte categorii de entităţi au trecut prin acest stadiu, pe Pământ, iar a patra este însuşi omul. În acel punct al evoluţiei cosmice, când omul se pregătea să obţină calitatea de om, au existat deci alte entităţi care reuşiseră, înaintea omului, să treacă prin acest stadiu, pe Saturn, pe Soare, pe Lună şi chiar pe Pământ, în primele trei mari perioade. Toate acestea sunt entităţi care se află la niveluri de evoluţie superioare omului. Şi toate aceste entităţi îşi amintesc de timpul când treceau prin această etapă, iar datorită acestui fapt ele îşi pot coborî privirea asupra omului în devenire şi pot spune: Această fiinţă devine acum ceea ce noi am fost, dar în cu totul alte condiţii. De aceea, din înălţimea poziţiilor lor, ele pot contribui direct la dirijarea evoluţiei noastre.

Să facem un calcul şi să vedem câte categorii de asemenea entităţi îşi pot aminti de stadiul uman prin care ele însele au trecut şi prin aceasta să înţeleagă pe omul în devenire: şapte pe Saturn, plus şapte din evoluţia pe Soare, plus şapte din evoluţia pe Lună şi plus trei din primele perioade principale ale evoluţiei Pământului, în total sunt douăzeci şi patru de entităţi. Aşadar, douăzeci şi patru de „oameni" privesc de sus pe omul actual. Aceştia sunt cei pe care, din motive bine întemeiate, îi putem considera ca regulatori ai evoluţiei, regulatori ai timpului, căci timpul şi evoluţia sunt strâns legate. Ei sunt cei douăzeci şi patru de „bătrâni" pe care îi găsim în *Apocalipsa lui Ioan*, aceiaşi care ne sunt prezentaţi când intrăm în secretul celor şapte Peceţi. Ei ne sunt arătaţi ca fiind cu adevărat cei care conduc destinul, alfa şi omega. Descoperim, deci, pe cei douăzeci şi patru de Bătrâni şi constatăm cum autorul *Apocalipsei*, autorul acestui important document, descrie în imagini atât de elocvente ceea ce noi înşine găsim prin studiul evoluţiei spirituale a Universului.

La fiecare treaptă de evoluţie anumite entităţi rămân în urma cursului normal şi am văzut că fiinţele rămase în urmă pe Saturn reapar pe vechiul Soare ca precursori, ca primii germeni ai actualului regn animal, iar fiinţele solare întârziate pe vechiul Soare reapar pe vechea Lună ca primii germeni ai actualului regn vegetal. Numai pe Pământ apare un stadiu de evoluţie care favorizează direct formarea regnului mineral. Pe lună, aşa cum am subliniat, nu exista încă un regn mineral, de aceea nu s-ar fi putut merge pe un sol tare; nu existau formaţiuni de duritatea rocilor. Mult mai târziu, în momentul când, pe Pământ, oamenii au putut atinge stadiul uman au apărut din corpul Pământului – care până atunci nu era constituit decât dintr-o substanţă intermediară între cea care exista pe vechea Lună şi cea care constituie azi Pământul – structuri minerale, primele cristale. În acel moment se formează regnul mineral* şi despre acest fenomen vom găsi în *Apocalipsa lui Ioan* o descriere foarte revelatoare, în contextul în care spune: „Înaintea tronului era o mare ca de sticlă, asemenea cristalului" (*Apocalipsa*, cap. 4, v. 6). Această „Mare de cristal" este relatarea simbolică a apariţiei, în prima sa formă, a regnului mineral. Acest secret al evoluţiei cosmice apare înscris în *Apocalipsă*. Şi trebuie să reţinem că autorul, în aceste tablouri grandioase, nu descrie nimic altceva decât ceea ce noi înşine putem constata în evoluţia Pământului, dacă ne inspirăm din viaţa spirituală. Iată cum, de la început, autorul *Apocalipsei* ne poartă până pe înălţimile de unde fiinţa umană poate contempla în imagini chiar şi etapele viitoare ale evoluţiei sale.

* O descriere mai amănunţită a primelor faze de constituire a pământului fizic şi în urmatoarele lucrări: Rudolf Steiner, ***Din Cronica Akasha*** (GA 11); Gunther Wachsmuth. *Die Entwickelung der Erde;* Walther Cloos, *Lebensstufen der Erde* (netraduse in limba rumână) (N.T.).

Acum avem o bază solidă de care putem lega ceea ce vom afla, în continuare, în legătură cu primele epoci viitoare ale evoluţiei Pătnântului şi a omului. Prin această digresiune nu am făcut decât să aruncăm o privire asupra trecutului, de la început şi până la punctul la care omul este pregătit să devină cu adevărat „om", şi la care, totodată, apare un regn nou, regnul mineral. Vom vedea cum s-a dcsfăşurat evoluţia până în zilele noastre şi cum se va desfăşura în viitor. Vom avea astfel acces spre misterul celor şapte Peceţi şi al desfacerii lor, până la acea perioadă când vor fi vărsate cele şapte Cupe ale mâniei.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a VI-a

OMUL ÎN PERIOADA LEMURIANĂ ŞI ÎN CEA ATEANTEANĂ. MISTERUL DE PE GOLGOTA

Nürnberg, 23 iunie 1908

Ştiinţa materialistă, cu excepţia câtorva cercuri care în ultimul timp au recurs la o altă explicaţie, a formulat o teorie generală care susţine că originea sistemului solar actual se află într-un fel de nebuloasă primară ce cuprindea un spaţiu până dincolo de orbita lui Neptun, deci până dincolo de cea mai îndepărtată planetă a sistemului solar. Se presupune că din această nebuloasă s-a format în mod treptat, printr-un proces de condensare, Soarele împreună cu planetele care evoluează în jurul lui. Un număr mai redus de comentatori au o concepţie puţin diferită, dar care nu aduce nimic esenţial pentru noi, cei care ne bazăm pe o conceptie spirituală asupra Universului. Deci, aşa s-ar fi format Soarele şi planetele din jurul său. În acest sens, la şcoală s-a recurs la o experienţă care ca o jucărie frumoasă încearcă să dea elevilor o imagine concretă despre formarea întregului sistem planetar*.

* Se face referire la demontstraţia fizicianului Plateau (1806-1883) citat de Vincenz Kraus în *Hauptprobleme der Philosophie* din anul 1 892 (N.T.).

Se ia o substanţă uleioasă, se toarnă într-un vas cu apă, căutându-se să se dea substanţei uleioase o formă circulară. Apoi pata uleioasă se împarte în două, pe la mijloc, pentru a indica ecuatorul, şi i se dă o formă circulară. Se aşează deasupra un mic disc din hârtie şi se străpunge prin mijloc cu un ac lung şi cu ajutorul acestuia totul se pune în miscare, în rotaţie. Se observă imediat după ce s-a început rotirea că apare la început o picătură care se detaşează de substanţa uleioasă şi se roteşte în jurul acesteia, aşa cum se presupune că s-ar fi întâmplat şi cu un corp ceresc; apoi, se detaşează o a doua picătură, o a treia şi la sfârşit rămâne la mijloc restul, o pată mai mare, în jurul căreia plutesc, rotindu-se, picăturile mai mici care s-au desprins. Un adevărat sistem planetar în miniatură! Aşa s-ar părea. De ce nu, se spune, şi sistemul nostru planetar nu s-ar fi format la fel, ca urmare a unei rotaţii a nebuloasei originare, de vreme ce procesul se poate reproduce cu un sistem solar în miniatură!

De obicei, acest gen de comparaţii pare foarte convingător şi oamenii înţeleg uşor cum s-au format în trecut toate planetele, Saturn, Jupiter, Marte, Pământul, Venus şi Mercur, din nebuloasa primară. Dar toată povestea şi nu numai experienia comparativă, concepţia întreagă în ansamblu, porneşte de la o gândire cu totul eronată, gândire ce predomină epoca noastră. Căci oamenii cu o pregătire intelectuală implicaţi în această demonstraţie, care expun atât de simplu şi clar experienţa, uită de fapt un lucru: că ei înşişi au pus în mişcare experimentul învârtind acul! Ei se uită pe sine şi, dacă această uitare de sine este în unele situaţii din viaţă ceva folositor, în cazul nostru cel care conduce experimentul uită lucrul cel mai important, esenţial, fără de care picătura de ulei nu s-ar mişca niciodată. Cel puţin, savanţii care susţin această superstiţie – am numit sistemul Kant-Laplace – ar trebui să aibă o anumită consecvenţă în ideile lor. Ar trebui să admită că şi altădată o fiinţă oarecare a plasat un scaun imens în spatiul cosmic şi a pus în mişcare un ax gigantic. Iată ce ar trebui totuşi, cel puţin, să admită. Dar gândirea umană s-a obişnuit atât de bine să nu vadă decât partea materială a lucrurilor, încât nu se mai observă contradicţiile care se găsesc într-o astfel de comparaţie.

De fapt, există totuşi o parte de adevăr în ceea ce numim sistemul cosmologic Kant-Laplace, numai că acest adevăr este altul decât eeea ce propun explicaţiile materialiste. Este foarte adevărat că în faţa privirii unui clarvăzător tot ceea ce compune sistemul nostru solar actual apare efectiv ca provenind dintr-o nebuloasă originară. Cine poate face investigaţii istorice corecte ajunge să ştie că partea corectă din ipoteza Kant-Laplace derivă dintr-o tradiţie ocultă. Acest lucru s-a uitat din momentul când cuvintele „ocult“ şi „ocultism“ au devenit ceva ce trebuie să ocolim, ceva de care trebuie să ne ferim, aşa cum copiii se tem şi se feresc de „omul negru“. Ceea ce s-a petrecut cu adevărat în trecut, când s-a format sistemul nostru solar, nu s-a putut împlini fără influenţa directă a unor entităţi şi puteri spirituale. Materia nu face nimic fără ca la temelie să nu stea fiinţe spirituale.

Ar însemna să dăm o extindere prea mare acestei expuneri dacă am încerca să prezentăm o explicaţie completă asupra formării sistemului solar*. Vom lăsa de o parte celelalte planete, Saturn, Jupiter etc., şi ne vom limita numai la ceea ce are importanţă directă pentru viaţa şi evoluţia omului.

* A se vedea si lucrarea lui Rudolf Steiner ***Ierarhiile spirituale şi reflectarea lor în lumea fzică,*** (GA 110), Bucuresti, Editura Univers Enciclopedic, 1995. (N.T.)

În mod efectiv a existat la început o nebuloasă originară, cosmică, în care se aflau într-o stare de disoluţie toate elementele care compun sistemul solar. Legate de această nebuloasă şi făcând totodată parte din ea, se aflau entităţile pe care le-am cunoscut în cursul expunerilor anterioare şi îndeosebi în conferinţa de ieri. De exemplu, de această nebuloasă cosmică erau legate toate entităţile care în douăzeci şi patru de mari perioade trecuseră prin stadiul de om. Dar mai erau prezente şi alte entităţi. Ele se aflau în această nebuloasă şi fără prezenţa lor acolo aceasta nu ar fi decât o fantasmagorie abstractă. Aceste entităţi erau însăşi nebuloasa. Dacă un chimist ar încerca să şi-o reprezinte cât de cât, ar fi o imposibilitate. Ea nu exista decât sub forma de gânduri lipsite şi detaşate de orice realitate materială. În fapt, nebuloasa aceasta originară era locuită de o seamă de entităţi spirituale. Iar când devine vizibilă, fiinţele care apăruseră pe Saturn odinioară şi evoluaseră apoi pe vechiul Soare, pe vechea Lună şi pe Pământ până când, după o lungă pauză, apare nebuloasa terestră originară, ca să-i spunem aşa, toate aceste fiinţe sunt acum prezente şi active în ea. Şi chiar şi celelalte entităţi care apar abia pe Soare sunt acum legate cu această nebuloasă. Şi toate aceste entităţi, întregul cortegiu de fiinţe care se află aici, acestea sunt cele care pun totul în mişcare. Căci înseşi entităţile singure îşi creează propriul lor câmp de acţiune.

Existau, de exemplu, unele entităţi care aveau nevoie de un cu totul alt loc de şedere decât aveau nevoie oamenii pentru a putea parcurge

evoluţia care era corespunzătoare cu natura lor. Acele fiinţe care pe vechea Lună au existat ca precursori ai oamenilor de azi, nu aveau decât corp fizic, eteric şi corp astral. Ele reapar acum, la începutul evoluţiei terestre, cu aceste trei elemente ale structurii lor după marea pauză cosmică (*pralaya*), aşa cum o plantă răsare din sămânţa sa. Întreg acest sistem nu prezenta la început condiţiile convenabile pentru fiinţele care purtau în natura lor germenii umanităţii actuale. Începutul evoluţei terestre cunoştea un ritm foarte rapid. Dacă acest ritm s-ar fi menţinut, omul nu ar fi reuşit să-şi împlinească evoluţia, căci condiţiile erau de aşa natură, încât o fiinţă ar fi deja îmbătrânită la scurt timp după naştere. Dacă această evoluţie rapidă, specifică Soarelui, ar fi durat, am fi îmbătrânit foarte de tineri. Viaţa nu ar fi durat atâtea decenii cât durează în prezent şi am fi avut părul alb puţin timp după naştere. Am fi îmbătrânit copii fiind.

Acest lucru nu trebuia să se întâmple. Dar, pe de altă parte, existau alte entităţi care aveau nevoie de acest ritm. De aceea, ele nu au parcurs decât o scurtă vreme mersul evoluţiei împreună cu omul, apoi s-au separat, s-au desprins de globul terestru unitar şi au format un corp ceresc separat, care este chiar Soarele pe care îl vedem acum pe cer. Aceste entităţi şi-au fixat pe Soare locul lor de şedere şi au atras acolo substanţele de natură solară. Soarele care ne luminează acum este populat în întregime de aceste entităţi spirituale, după cum Pământul este populat de oameni. Fiecare rază de soare care vine spre noi este expresia activităţii fiinţelor spirituale care în decursul stadiilor anterioare, pe Saturn, Soare şi Lună, au atins un nivel ce le permite să aibă o evoluţie rapidă ca cea care se derulează astăzi pe Soare. Entităţi superioare erau implicate în existenţa lumii la începutul evoluţiei terestre, dar apoi s-au desprins, formând Soarele, iar ce a rămas era ceva ce ne-am putea reprezenta dacă am amesteca la un loc actuala substanţă a Lunii şi a Pământului. Tot acest amalgam începe să se rotească în jurul Soarelui un anumit timp.

Să reţinem deci că, înainte de a ajunge la momentul pe care l-am arătat ca fiind acela când omului i se deschide accesul spre starea de umanitate, s-a produs desprinderea Soarelui de globul cosmic iniţial, din care rămân contopite numai elementele care astăzi formează Pământul şi Luna, deci un glob Pământ-Lună. Pe Soare au rămas să locuiască entităţile care conduc pe plan spiritual evenimentele terestre. Când aceste entităţi au apărut pe Pământ, venind de pe vechea Lună, după terminarea pauzei cosmice, erau în număr de şapte. *Geneza* le numeşte Elohimi, Spirite ale luminii sau Spirite ale formei*. Aceste înalte entităţi spirituale au participat un timp la evoluţia terestră, apoi s-au retras pe Soare şi de acolo acţionează acum asupra Pământului. Şase din aceste entităţi aveau o astfel de natură încât şi-au unit existenţa cu cea a Soarelui. A şaptea entitate, al şaptelea Elohim, s-a separat de ceilalţi şi în *Vechiul Testament* este numit Iahve sau Iehova. La început a rămas ataşat de Pământ, dirijând evoluţia terestră din interiorul globului terestru-lunar, în timp ce ceilalţi şase Elohimi îşi exercitau influenţa din exterior, din Soare. Aceasta a durat un timp.

* A se vedea si Rudolf Steiner, ***Misterul biblic al Genezei*** (GA122), Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1995 (N.T.).

Ne este uşor acum, după cele expuse ieri cu privire la vechea Lună, să înţelegem că după desprinderea Soarelui în globul care a rămas, format, a avut loc o densificare a tot ceea ce a rămas în urmă şi care era alcătuit din Pământ şi Lună. O anumită perioadă de timp, evolutia terestră s-a desfăşurat în sensul că procesul de densificare s-a exercitat nu numai asupra substanţelor elementare care compuneau globul terestru-lunar, ci şi asupra fiinţelor rămase, fiinţe care ulterior vor deveni oamenii care suntem azi. La vremea aceea, aceste fiinţe erau extrem de maleabile şi delicate, dar încep să capete o consistenţă atât de grosolană, atât de dură, încât au dat naştere unor instincte oribile. Viaţa întreagă începuse să ia forme din cele mai grosolane.

În aceste condiţii nu mai putea avea loc o evoluţie normală pentru om. Totul ar fi devenit şi mai dur, mai grosolan, iar oamenii s-ar fi osificat, ar fi devenit un fel de mumii şi ar fi populat o planetă pe care s-ar fi format fiinţe fără frumuseţe, un fel de animale cu forme umane, un fel de statui vii groteşti. Pământul însuşi s-ar fi mumificat. Era necesar să intervină ceva şi aceasta are loc datorită tocmai intervenţiei Spiritului cosmic ce dirija totul pe Pământ. Din masa elementelor lunar-terestre, Iahve începe să desprindă partea cea mai dură, această zgură a Pământului, pe care azi o vedem pe cer, Luna. Dar nu numai substanţele dure au fost desprinse, ci şi fiinţele cele mai groteşti, cele mai puţin rafinate. Putem deci să spunem că prin desprinderea Soarelui s-a evitat ca omul să evolueze mult prea rapid, iar prin separarea Lunii, omul şi Pământul au fost ocrotiţi de o evoluţie ce ducea spre mumificare, spre pietrificare.

Din toate aceste evenimente, trebuie să reţinem că, după ce Pământul s-a separat complet de masa iniţială care apăruse după ieşirea din pauza cosmică ce a urmat după sfârşitul evoluţiei lunare, el a devenit prielnic pentru o evoluţie normală a omului sub influenţa exterioară a celor două corpuri cosmice care se separaseră, Soarele şi Luna, sau, mai exact spus, sub influenţa celor şapte Elohimi, dintre care şase acţionau din Soare, iar al şaptelea, Iahve, de pe Lună. Aceste înalte entităţi s-au desprins de Pământ tocmai pentru salvarea omului şi totul a fost astfel ordonat încât aceste două forţe să se echilibreze. Prin separarea atât a forţelor solare, cât şi a celor lunare, s-a stabilit ritmul cel mai prielnic pentru dezvoltarea omului.

Imaginaţi-vă acum – pentru a putea înţelege toate acestea sub un nou aspect – că numai Soarele şi-ar exercita influenţa asupra omului. Noi ştim că acesta evoluează pe Pământ trecând prin nenumărate încarnări. A existat, bineînţeles, o primă încarnare, după care au urmat altele şi permanent el a preluat alte corpuri, şi tot aşa până la ultima reîncarnare, când va avea şi ultimul corp fizic. Omul trece, aşadar, printr-o serie de încarnări şi în felul acesta progresează încetul cu încetul, perfecţionându-se. Fiinţele umane au păşit prima dată pe suprafaţa Pământului ca nişte adevăraţi copii spirituali, ca nişte bebeluşi. Din momentul când Soarele şi Luna s-au despărţit de Pământ, oamenii şi-au început propriu-zis evoluţia terestră şi s-au ridicat până la nivelul de astăzi. Iar de acum înainte, noi toţi vom continua să ne reîncarnăm în alte şi alte corpuri, până la sfârşitul evoluţiei terestre. Gândiţi-vă însă că, dacă numai Soarele ar fi acţionat asupra noastră, omenirea ar fi fost nevoită să treacă numai într-o singură încarnare prin toate experienţele pe care le acumulează în marele şir de încarnări. Pentru a se stabili un ritm corect de dezvoltare în care suntem menţinuţi acum, a fost nevoie de o conjugare a forţelor solare şi lunare venite din exterior.

După ce Soarele şi mai apoi Luna s-au desprins, au început să se formeze încetul cu încetul fiinţe umane; atunci s-a constituit prima structură a omului actual*. A fost o vreme când pe Pământ nu se putea merge aşa cum se merge astăzi. Nu trebuie să ne imaginăm că după separarea Lunii omul păşea pe Pământ într-un corp carnal, ca acum. Mai întâi, să notăm că formele existente deja înainte au reapărut ca într-un fel de repetare, de recapitulare, iar când Pământul s-a eliberat de elementele solare şi lunare avea încă un aspect asemănător cu cel ce existase pe vechea Lună, chiar şi mai puţin consistent. Dacă cineva ar fi putut privi Pământul cu ochii noştri actuali, nu ar fi putut zări nici o fiinţă umană. În schimb, existau alte fiinţe care nu erau suficient de evoluate pentru a mai aştepta până să coboare pe Pământ şi ele au fost nevoite să îmbrace forme corporale imperfecte, astfel că la câtva timp după separarea de Lună au devenit prezente şi chiar vizibile pentru ochiul fizic forme animale inferioare, care aveau deja o anumită consistenţă fizică, materială. Fiinţa umană însă, ca şi mamiferele superioare, nu coborâseră încă la acel moment pe Pământ; omul mai era o fiinţă spirituală, planând deasupra şi în jurul Pământului. Prin această prelungire în lumea spirituală el încorporează în natura sa mai multă materie subtilă. Densificarea lui se face în mod progresiv până la momentul oportun, când a putut să coboare acolo unde solul începuse deja să se întărească, formând un fel de insule solide.

* Acest proces are loc aproximativ la jumătatea perioadei lemuriene (N.T).

Primii oameni apar, deci, relativ mai târziu; ei aveau o structură cu totul diferită de a omului contemporan. Ar fi foarte dificil să vă fac o descriere a formelor pe care le aveau oamenii atunci când au început să se cristalizeze, ca să spunem aşa, din elementul spiritual. Deşi în

bună parte v-aţi obişnuit să auziţi multe lucruri greu de admis, aţi fi cu adevărat şocaţi dacă v-aş descrie formele atât de groteşti ale corpurilor în care se încarnau atunci sufletele noastre. Nu aţi putea suporta o asemenea descriere. Mai târziu însă, în viitor, când aceste realităţi ale acelor vremuri, graţie curentului spiritual antroposofic, vor fi conştientizate din ce în ce mai mult, va trebui ca oamenii să le cunoască, deoarece vor avea o deosebită semnificaţie pentru viaţa lor. Căci numai cunoscând modul cum s-a dezvoltat corpul nostru fizic, cum s-au format organele, pornind de la forme cu totul diferite de aspectele actuale, omul va recunoaşte strania înrudire între organele corpului uman, care în prezent se află atât de diferite unele de altele. Va sesiza atunci relaţia dintre unele organe, ca de exemplu, relaţia între apendice şi trahee, care la origine făceau corp comun la acele prime fiinţe stranii. Omul de astăzi este rezultatul unui proces evolutiv care a diferenţiat în mii de feluri ceea ce exista în fiinţa de odinioară. Organe care astăzi sunt separate erau altădată legate împreună şi funcţionau împreună, dar au păstrat şi azi afinităţi care ies la iveală cu ocazia unor maladii; când boala atinge un organ, neapărat există o manifestare şi la organul care fusese comun. Viitorii studenţi în medicină [25] vor avea ocazia să facă multe descoperiri pe care medicina actuală – care nu este decât un conglomerat de denumiri – nici nu le poate imagina. Numai atunci va înţelege medicina care este cu adevărat natura umană. Vă spun toate acestea acum pentru a vă arăta cât de diferită era forma umană în acele vremuri primordiale faţă de cea de acum.

Forma actuală s-a consolidat şi fasonat încetul cu încetul. La origine, chiar după ce coborâse propriu-zis pe Pământ, corpul uman nu avea un sistem osos. Oasele s-au format pornind de la un fel de filamente cartilaginoase care străbăteau corpul ca nişte corzi, provenind, la rândul lor, dintr-o substanţă şi mai puţin consistentă, cândva lichidă, iar cu mult, cu mult mai înainte, chiar de natură gazoasă; dacă mergem şi mai mult în trecut, vom ajunge la natura sa astrală, apoi eterică, adică o substanţă spirituală densificată. De fapt, tot ce este materie provine din spirit. Totul este prefigurat în spirit. Mult mai târziu abia, în perioada pe care o numim atlanteană, fiinţa umană şi-a format sistemul osos; în perioada anterioară, lemuriană, sistemul osos existase doar sub forma de tendinţă spre osificare.

Pentru a înţelege mai bine *Apocalipsa* este necesar să studiem mai îndeaproape omul perioadei lemuriene. Este suficient să arătăm că în primele timpuri care au urmat după separarea de Lună şi coborârea fiinţei umane spre Pământ, voinţa avea o amploare cu totul alta decât mai târziu. În acea perioadă, forţa de voinţă umană acţona în mod magic. Graţie acestei forţe, se putea acţiona asupra creşterii plantelor; dacă omul voia, el putea determina ca o plantă să crească mai repede, facultate care astăzi nu se poate obţine decât prin practici anormale de magie. În consecinţă, în perioada lemuriană, mediul natural al omului era supus în întregime voinţei sale. Când această voinţă urmărea scopuri benefice, ea putea stăpâni valurile mării, furtunile, uraganele de foc vulcanice care învolburau atmosfera, căci Pământul mai era în bună parte frământat de convulsii vulcanice. Asupra acestor forţe omul îşi putea exercita o influenţă binefăcătoare, dar şi distrugătoare, după cum voinţa sa era benefică sau malefică. Insule întregi se puteau scufunda sub acţiunea unei voinţe distrugătoare. Voinţa umană era la unison cu mediul înconjurător. Continentele populate cu oameni au fost distruse datorită răutăţii sălbatice a unora. Numai o mică parte din omenirea lemuriană a fost salvată, în sensul că a putut continua să se încarneze în perioada unnătoare – o dată în plus trebuie să facem o distincţie între evoluţia raselor şi a popoarelor şi cea a sufletelor. Perioada care a urmat, perioada atlanteană, o putem descrie cu mai multă exactitate pentru că avem acum în limbajul nostru cuvinte şi noţiuni capabile să traducă ceea ce revelează percepţia clarvăzătoare.

După catastrofa care a distrus Lemuria, urmează perioada atlanteană, perioadă în care omenirea se dezvoltă în cea mai mare parte pe un continent situat în partea globului terestru care formează astăzi fundul Oceanului Atlantic, între Europa şi America. În general, condiţiile de trai erau şi atunci mult deosebite de cele în care trăim astăzi. La începutul acestei perioade, omul era astfel constituit, încât modul lui de a percepe lumea era de asemenea diferit. Am vorbit în prima conferinţă despre acest aspect şi chiar şi după aceea. Astăzi vom încerca, din nou, să schiţăm într-un mod mai precis natura foarte diferită a modului de percepţie din acele vremuri.

Omul poseda un fel de clarvedere naturală deoarece elementele care constituiau fiinţa lui erau altfel legate între ele decât sunt în prezent. Corpul eteric nu era atât de strâns unit cu cel fizic; corpul eteric depăşea cu mult partea fizică. Abia către ultima treime a perioadei atlanteene, corpul eteric s-a redus şi a luat exact forma corpului fizic, aşa cum este astăzi. Prin faptul că omul atlantean avea o structură internă cu totul diferită, întreaga sa viaţă conştientă şi sufletească erau de asemenea diferite. Şi pentru a înţelege bine ceea ce spune autorul *Apocalipsei,* trebuie încă o dată să abordăm un capitol important şi totodată foarte misterios.

Dacă ne-am fi aflat pe vechea Atlantidă am fi constatat că nu exista o atmosferă compusă dintr-un aer la fel de pur şi transparent ca cel care înconjoară astăzi Pământul; totul era învăluit de o atrnosferă îngreuiată de neguri şi vapori de apă. Aceasta a devenit mai limpede, mai transparentă mai târziu, pe măsură ce continentul evolua. Dar dezvoltarea cea mai intensă a omului şi a culturii avea loc tocmai în zonele în care norii şi ceţurile erau mai dense. Aici s-a format baza culturilor ulterioare. Atlantida era atât de impregnată de ceţuri, încât alternanţa între ploaie şi timp senin, cum o avem astăzi, era necunoscută. Curcubeul nu era cunoscut. Mult mai târziu, când s-a produs o condensare a apei din atmosferă, când ploi abundente au inundat întreg Pământul şi a dus la acea mare catastrofă care a fost Deluviul, Potopul, s-a produs şi acel fenomen fizic al curcubeului. Ne aflăm în faţa unuia din acele momente când ştiinţa spirituală vă poate inspira cea mai mare veneraţie faţă de străvechile, documente sacre. Când *Geneza* ne spune că după Potop Noe ca reprezentant al celor care au salvat speţa umană, a văzut primul curcubeul, este relatat un eveniment absolut real, istoric. Omul vedea pentru prima dată curcubeul după Potop, căci înainte acest fenomcn fizic nu putea avea loc.

Vedeţi cât de profunde şi cât de adevărate, chiar în litera lor, sunt documentele sacre. Astăzi mulţi oameni se simt consternaţi când li se spune că textele religioase sunt adevărate chiar în litera lor. Există într-adevăr o zicală care spune: „Litera omoara, spiritul dă viaţă" şi care poate fi adevărată, dar unii o citează cu rea-credinţă căci trag de aici concluzia că ar fi cu totul justificat să nu te ocupi prea serios de textele vechi, că nu este util să cunoşti cuprinsul lor pentru că nu sunt decât „literă care ucide". Aceşti oameni se lasă încântaţi de propriul lor spirit, care se desfăşoară în interpretări fanteziste. În comentariile lor, ei pot fi plini de duh, dar nu aceasta este important; ceea ce are importanţă este, dimpotrivă, să vedem în aceste texte ceea ce conţin ele cu adevărat. Or, această frază: „Litera ucide, spiritul dă viaţă" are în limbajul nostru aceeaşi semnificaţic ca şi cuvintele lui Goethe [26]

> Cât timp nu ai înţeles
> Acest „Mori şi vei fi"
> Nu eşti decât un oaspete obscur
> Pe acest pământ întunecat.

Aceste cuvinte nu înseamnă în nici un caz: Dacă vrei să conduci pe cineva la cunoaşterea superioară trebuie mai întâi să-l ucizi – ci: Omul trebuie să se ridice la spiritualitate tocmai prin cultura pe care o dezvoltă în lumea fizică. Litera este corpul spiritului şi mai întâi trebuie să o ai şi să o cunoşti, apoi abia poţi spune că din ea scoţi spirit. Litera odată înţeleasă trebuie să mori pentru ca spiritul să renască. Acest cuvânt nu este un îndemn de a interpreta după fantezia noastră conţinutul străvechilor documente religioase. Şi când, de exemplu, am descifrat adevărata semnificaţie a curcubeului biblic, pătrunde în sufletul nostru o profundă veneraţie faţă de aceste texte. Şi vom înţelege şi mai mult cum poate progresa omul către un sentiment adevărat, autentic şi către o voinţă de apropiere plină de înţelegere a textelor sacre, printr-o gândire aprofundată graţie concepţiei antroposofice despre lume.

Să revenim la vechea Atlantida. Am spus că omul trăia într-o stare de conştienţă diferită de a noastră, că memoria sa era alta decât acum. Diferenţele sunt mult mai profunde. Când ne ducem cu gândul înapoi, nu către sfârşitul perioadei atlanteene, ci mult mai departe, către începutul ei, vom constata ce diferită era conştienţa umană atunci faţă de cea pe care o avem astăzi.

Să evocăm încă o dată în mintea noastră situaţia actuală. În timpul zilei, omul se serveşte de simţuri. Seara se culcă, corpul astral şi eul se desprind de corpul fizic şi de corpul eteric; acestea rămân în pat. Câmpul conştienţei se întunecă. Omul nu mai e conştient de nimic, nu mai vede şi nu mai aude nimic. Dimineaţa, când corpul astral şi eul revin în corpul fizic şi în cel eteric, realitatea fizică reapare în conştienţa noastră. Cum se prezentau lucrurile în primele timpuri ale Altantidei? Să ne referim la momentul când, dimineaţa, fiinţa umană revine în corpul fizic şi în cel eteric. În jurul lui nu exista atunci o lume fizică aşa cum este astăzi. Toate obiectele pe care în prezent le vedem cu contururi precise se vedeau atunci nebulos, înconjurate de o aură, de un fel de halou cu margini colorate, aşa cum într-o seară ceţoasă ne apar luminile de pe stradă, cu halouri colorate în jurul lămpilor. Aşa se prezentau lucrurile atunci. Obiectele se vedeau confuz, fără contururi şi suprafeţe, şi totul învăluit în ceţuri colorate. Încetul cu încetul, pe măsură ce procesul evolutiv continua, obiectele încep să apară conturat, din ce în ce mai precise. Dacă în faţă am fi avut un trandafir, am fi văzut, în acele prime timpuri ale Atlantidei, apărând o formă ceţoasă având în centru un cerc de culoarea trandafirului; apoi cu încetul culorile exterioare păreau că se depun la suprafaţă. Contururile obiectelor nu s-au precizat decât mai târziu.

Natura fizică arăta deci cu totul diferit în vechea Atlantida, în timpul zilei. La fel era situaţia şi seara, când fiinţa umană îşi părăsea corpul fizic şi se culca. Propriu-zis, el nu dormea aşa cum dormim noi azi. Expresia „se culca" nu avea aceeaşi semnificaţie pe care i-o dăm acum. Întreaga lume de forme fizice nebuloase rămânea, fireşte, pe loc, dar omul nu o mai percepea pentru că el pătrundea, spiritual vorbind, într-o lume superioară. Trăia efectiv într-o lume spirituală nemărginită, el însuşi nemaiavând limite sau contur. Omul convieţuia cu entităţi spirituale în această lume. În prima parte a perioadei atlanteene, alternanţa de zi şi noapte era de aşa manieră încât dimineaţa, când entitatea umană fiinţa în corpul fizic, ea avea doar imagini nedesluşite şi ceţoase din lumea fizică înconjurătoare, aşa cum am arătat mai înainte, iar noaptea, când îşi părăsea corpul fizic, avea posibilitatea să trăiască în mod spiritual, deşi uneori nedesluşit, confuz, printre entităţi spirituale. Pur şi simplu omul se mişca între spirite. Dar mult mai diferită era viaţa de senzaţie a sa, în acele vremuri. De exemplu, seara, când la culcare se desprindca de corpul fizic şi de cel eteric, el nu simţea nici un fel de oboseală, nu simţea nevoia de odihnă. Şi nici nu ar fi găsit odihnă, căci, intrat în lumea spirituală, tocmai acolo era efortul, activitatea. Abia dimineaţa, când revenea în corpul fizic, atunci se simţea obosit, simţea nevoia de odihnă şi îşi căuta, ca să spunem aşa, patul, iar patul era propriul său corp. În corpul fizic îşi găsea odihna şi liniştea. Omul se strecura în propriul său corp şi în el se odihnea toată ziua. Activitatea şi oboseala erau noaptea, în lumea spirituală; odihna era ziua, în corpul fizic.

Totul era aşadar altfel. În decursul acestei lungi perioade, fiinţa umană evoluează treptat, trecând de la aceste condiţii, complet diferite de cele actuale, la altele, care au apărut ulterior. Omul parcurge această evoluţie pe măsură ce corpul eteric intră puţin câte puţin într-un raport mult mai strâns cu corpul fizic, fapt ce se împlineşte în ultima treime a perioadei. Înaintea acestui eveniment, omul avea impresia că se trezeşte abia noaptea când pătrundea în lumea spirituală. În acel timp, el nu ajunsese să spună despre sine „eu", nu avea încă o conştienţă de sine. Când îşi părăsea corpul fizic şi pe cel eteric pentru a pătrunde în strălucirea nopţii, el avea sentimentul că făcea cu adevărat parte din spiritualitatea care era acolo sus, el se simţea oarecum în siguranţă şi protejat de vechiul său suflet-grupă. Totul devenea luminos în jurul său în timpul nopţii, dar el însuşi nu se simţea independent. Aşa cum sunt degetele în raport cu „eul" nostru, la fel se simţeau oamenii profund ataşaţi de sufletul-grupă; în faţa privirii unui clarvăzător, sufletele-grupă apăreau sub imaginea şi forma a patru capete, unul de leu, altul de taur, de vultur şi altul de om. Toate acestea sunt descrise în *Apocalipsa lui Ioan*. Omul se simţea atins de unul din aceste patru tipuri de suflete-grupă. Numai când a dobândit această carapace a corpului fizic, ca o cochilie de melc, a început să aibă impresia că are ceva propriu, care îi aparţine numai lui. Căci dacă fiinţa umană a devenit puţin câte puţin independentă, personală, se datorează faptului că la un moment dat a putut să se închidă în corpul fizic, devenit tot mai dur. Această incluziune în corpul fizic a plătit-o prin întunecarea treptată a lumii spirituale, care a sfârşit prin a se retrage complet din viaţa lui. În schimb, lumea de aici, de jos, pe care o revedea când revenea dimineaţa în corpul fizic, a încetat să mai fie ceţoasă; ea devine luminoasă, se conturează tot mai mult. În acelaşi timp, omul începe să se simtă ca un „eu", să îşi dea seama că poartă în el o conştienţă de sine. Învaţă să spună despre el „eu" .

Dacă dorim să avem o reprezentare exactă despre ce înseamnă aceasta, să ne imaginăm omul degajându-se de cochilia sa, de corpul său fizic, pentru a pătrunde, în timpul somnului, în lumea divin-spirituală. Acolo el trăieşte printre aceste entităţi spirituale. Acolo îi răsună din exterior ce este el, numele lui. Un grup auzea cuvântul care în limbajul primordial era cel care denumea acel grup, un alt grup auzea un cuvânt diferit. Deoarece omul nu se putea numi singur pe sine, trebuia să-şi audă numele răsunând din exterior. Când îşi părăsea cochilia sa de melc, care era corpul lui, el ştia că este el pentru că numele lui îi răsuna în suflet ca o chemare. Când apoi a putut să perceapă prin corpul său mediul său fizic, a învăţat şi să se simtă ca un „eu", să simtă în el şi în acest „eu" forţa divină a cărei rezonanţă îi parvenea mai înainte ca din exterior. Începea să simtă divinitatea care pătrunsese în el. Iar divinitatea care îi era cea mai apropiată, acea divinitate care a introdus în el „eul", el a numit-o Iahve, adică Cel-care-conduce-eul. Mai întâi, forţa acestei divinităţi a simţit-o el manifestându-se în „eul" său.

De acest proces interior au fost legate însă şi evenimente exterioare. Când îndepărtatul locuitor al Atlantidei se cufunda în corpul său fizic şi privea spaţiul din jurul său şi bolta cerească el nu vedea un curcubeu, ci ceva care avea forma unui disc colorat; în acel loc, mai târziu a apărut Soarele. Soarele nu avea forţa de a străpunge stratul gros de ceaţă şi negură, dar forţa lui era prezentă şi acţiona prin ceaţă. Ea acţiona asupra Pământului, dar nu intens, căci era voalată de ceată. Dar încetul cu încetul ceţurile se destramă şi Soarele începe să se arate din ce în ce mai mult, încât atunci când în om s-a trezit conştienţa pentru lumea exterioară, aşa cum am spus, aceasta a coincis cu apariţia Soarelui ieşit din nori, străpungând şi împrăştiind negurile. Ceea ce există acolo sus, acolo unde cele şase spirite îşi aveau locul şi dirijau împreună cu Iahve evoluţia terestră, a putut să se reveleze şi să-şi manifeste activitatea direct asupra Pământului.

Ce schimbări s-au petrecut în om? La începutul perioadei, noaptea, când el se desprindea de corpul fizic, se scălda pur şi simplu cu spiritul şi cu sufletul într-o baie de lumină interioară astrală, lumină care nu depindea de Soarele fizic. Această lumină care îl învăluia era de aceeaşi esenţă cu lumina emanată de înaltele entităţi spirituale care mai târziu se va manifesta şi fizic venind de la Soare. Când apoi, mai târziu, omul a început să se restrîngă tot mai mult la conştienţa sa fizică, poarta către imaginile spirituale interne i s-a închis şi a început să fie învăluit de obscuritate când, noaptea, îşi părăsea corpul fizic şi eteric şi intra în lumea spirituală. Şi în măsura în care el se includea în sine, în aceeaşi măsură se accentua lumina exterioară, care nu este decât o revelaţie a activităţii şi prezenţei entităţilor spirituale. Lumina care emana din aceste entităţi lucea de acum înainte pe Pământ, iar omul începea să o considere ca fiind de esenţă materială. În sufletul sau, cuprins acum de tenebre, lumina totuşi strălucea şi nu a fost cuprinsă de întuneric.

A fost un proces cosmic care s-a desfăşurat şi pe plan istoric, într-o anumită perioadă de evoluţie a lumii. În acel moment, omul a plătit cucerirea conştienţei de sine cu o întunecare spirituală. A pierdut, în felul acesta, lumina prin care el percepea sufletul-grupă de care aparţinea. Dar acesta nu a fost decât începutul individualizării sale. Perioade lungi de timp, foarte lungi, urmau să se scurgă înainte ca această individualizare să fie realizată cu adevărat. Perioada atlanteană era pe sfârşite; Deluviul s-a dezlănţuit. Şi după acest cataclism

începe perioada pe care o numim postatlanteană, cu prima epocă de cultură, epoca vechii culturi indiene. Conştienţa de sine nu era încă deplin dezvoltată. A urmat apoi, după cum ştim, epoca de cultură persană, apoi cea egipto-chaldeană. Fiinţa umană se maturiza şi îşi dezvolta tot mai mult conştienţa de sine. În a patra epocă de cultură se produce un eveniment de o importanţă incalculabilă pentru destinul omului; tot ce se realizase până la acel eveniment nu fusese decât o pregătire a acestuia.

Imaginaţi-vă că aţi fi transportaţi de pe Pământ pe o stea foarte îndepărtată, înzestraţi fiind totodată cu clarvedere, şi vă îndreptaţi privirile spre Pământ din înălţimea acelei stele îndepărtate. Veţi putea vedea atunci că Pământul nu este, fizic vorbind, decât un corp fizic şi că din el mai face parte şi un corp eteric şi chiar un corp astral, ca la orice fiinţă umană. Pământul are deci toate aceste trei corpuri. Îl veţi vedea înconjurat de o „aură" şi veţi putea urmări de-a lungul mileniilor evoluţia acestei „aure" terestre. Pământul va apărea înconjurat de tot felul de culori, la mijloc nucleul fizic şi de jur împrejur aura cu forme şi culori diferite scăldându-se în atmosfera spirituală a acestuia. Formele şi culorile sunt într-o permanentă agitaţie şi mişcare, modificându-se în decursul mileniilor. Dar vine un moment, un moment de o covârşitoare importanţă, când aura în întregime ia o altă formă şi alte culori. Pământul, văzut din exterior, apare într-o lumină nouă. Evenimentul s-a petrecut cu o rapiditate atât de mare, încât îţi spui: Din clipa aceasta, Pământul a trecut printr-o transformare fundamentală, aura terestră a fost complet modificată. Care este acel moment? Este chiar clipa când pe Golgota sângele a curs din rănile Mântuitorului, este un moment de cea mai mare însemnătate, cel mai important din toată evoluţia Pământului. Momentul când sângele a curs din rănile Mântuitorului este acelaşi când aura Pământului a luat o formă nouă. Atunci intervine o forţă complet nouă care dă evolutiei terestre impulsul cel mai puternic; tot ce am unnărit că se petrecuse până atunei nu a fost decât o pregătire.

Pentru un chimist, sângele care a curs pe Golgota este la fel cu oricare alt sânge uman. În realitate, este cu totul altceva. Evenimentul de pe Golgota a făcut ca sângele fizic să se răspândească şi spiritul care s-a degajat din el a impregnat aura Pământului cu impulsuri şi forţe noi deosebit de importante pentru evoluţia viitoare a omenirii. Acest spirit iradiază impulsuri care transformă Pământul, iar această iradiere străbate şi pe om. Numai o mică parte din ceea ce s-a inoculat atunci Pământului s-a realizat până în prezent. Oamenii vor înţelege abia de acum înainte din ce în ce mai bine ce a devenit Pământul graţie acelui moment de pe Golgota şi ce poate deveni omul în conştienţa de sine pe care a cucerit-o încă din perioada Atlantidei.

Ne întrebăm ce a dobândit omul pe Golgota. Două lucruri: conştienţa eului şi facultatea de a percepe lumea exterioară. În schimb, lumea spirituală deschisă altădată pentru el acum s-a închis. Oamenii din trecut vedeau cu adevărat fiinţele despre care ulterior au vorbit miturile şi legendele: Wotan, Mercur, Jupiter, Zeus. Noaptea, el vedea aceste entităţi, era printre ele. Dar acum, prin cele două achiziţii, poarta care ducea spre aceste entităţi spirituale s-a închis. În schimb, omul a cucerit lumea exterioară, care era în jurul lui. Spiritele şi tot ceea ce putea vedea altădată noaptea au dispărut din faţa vederii lui. Înainte, el vedea divinitatea, atunci când noaptea îşi părăsea cochilia de melc a corpului fizic; acum, pentru a o mai putea percepe, trebuia să o vadă fiind în corp, dacă îi apărea în faţă. Şi aceasta nu însemna nimic altceva decât necesitatea pentru om de a admite existenţa acestei divinităţi sub formă corporală, deoarece conştienţa umană era acum orientată spre percepţia fizică. Aceasta a creat necesitatea ca Fiinta divină să îmbrace ea însăsi o formă corporală şi să apară o singură dată în cursul evoluţiei terestre într-un corp omenese. Trebuia să apară aşa pentru că omul progresase până la această formă de percepţie şi divinitatea trebuia să se facă accesibilă aeestei percepţii, pentru ca omul să o poată cuprinde. Toate fenomenele care s-au produs de la început, în toate stadiile de evoluţie, trebuie să-şi aibă încoronarea prin acest eveniment central al întregii evoluţii terestre, eveniment care îşi va proiecta lumina asupra întregului viitor. Acest viitor se revelează în *Apocalipsă*, în acel eveniment care pe plan fizic se arăta prin picăturile de sânge care au curs pe Pământ, dar spiritual, prin clarvedere, apare ca ceva ce se înalţă şi transformă aura Pământului. Forţa care s-a deversat atunci s-a unit cu Pământul până în Ziua de Apoi. O dată cu această forţă, ceva cu totul nou s-a unit cu sufletul şi cu Spiritul Pământului. Ceea ce este şi numim principiul lui Christos s-a unit în acel moment, pe Golgota, cu sufletul şi Spiritul Pământului şi acesta a devenit corpul principiului lui Christos. De aceea sunt atât de adevărate, chiar în litera lor, aceste cuvinte: „Cine mănâncă pâinea mea mă calcă în picioare"*. Când omul mănâncă pâinea produsă de Pământ, el mănâncă însuşi corpul Pământului, iar acesta este corpul Spiritului Pământului care, ca Spirit al lui Christos, prin evenimentul de pe Golgota s-a unit cu Pământul. Omul merge pe acest corp al Pământului, îl calcă în picioare. Toate acestea trebuie să le luăm chiar în litera lor pentru a avea posibilitatea să înţelegem acest text în adevărul său.

* *Evanghelia lui Ioan,* cap. i 3, v. 18. Versiunea românească, traducerea Nicodim: „... dar plinească-se Scriptura, care zice: cel ce mănâncă pâne cu Mine, şi-a ridicat călcâiul asupra Mea". Versiunea germană, traducerea Luther: „Scriptura trebuie să se împlinească: Cel ce mănâncă pâinea mea, acela mă calcă în picioare" (N.'T.).

Pentru un om aşa cum a fost autorul *Evangheliei lui Ioan* tot ce ştia, tot ce putea afla prin puterea lui de clarvedere îl îndreptăţea să cunoască şi să înţeleagă cel mai mare eveniment din evoluţia Pământului. Despre tot ce el a putut să dobândească prin viziunea spirituală pe care a avut-o a spus: Tot ce ştiu trebuie să ducă la înţelegerea lui Christos şi a faptelor lui. A fost în intenţia autorului *Apocalipsei* ca toate cunoştinţele pe care i le da ştiinţa ocultă să le folosească pentru a explica evenimentul de pe Golgota. Tot ce a putut afla din această ştiinţă ocultă a fost pentru el doar cu scopul ca această înţelepciune să o pună în slujba unei profunde înţelegeri a acestui eveniment, pe care l-a prezentat în faţa sufletelor noastre într-un mod atât de grandios. Iar noi trebuie să înţelegem ce importanţă are acest eveniment pentru noi.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a VII-a

FORMAREA PERSONALITĂŢII CONŞTIENTE. COBORÂREA ÎN ABIS. RASA CELOR BUNI ŞI RASA CELOR RĂI

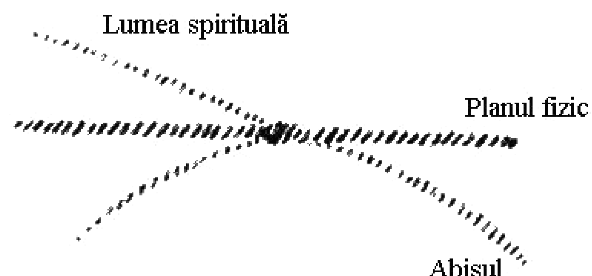
Nürnberg, 24 iunie 1908

Pentru omul modern, orice profeţie asupra evenimentelor viitoare are întotdeauna ceva îndoielnic. Am văzut deja că vorbind despre deschiderea celor şapte Peceţi am fost nevoiţi să menţionăm anumite fapte din evoluţia omenirii care se vor împlini în viitor, ceea ce a dat celor spuse un oarecare caracter de profeţie. Acest caracter va apărea din ce în ce mai evident pe măsură ce vom descifra *Apocalipsa 1ui Ioan*. Problema se poate pune în termenii următori: Care sunt motivele pentru care, în prezent, suntem autorizaţi în principiu să vorbim despre aceste lucruri? Ne-am referit, în parte, chiar la începutul acestor conferinţe, în ce constă motivaţia lor. Am spus, într-adevăr, că la un anumit nivel de iniţiere se revelează initiatului ce se întâmplă în lumea spirituală şi va deveni eveniment istoric în lumea fizică. Mai mult, în cele două conferinţe precedente am mai menţionat, în legătură cu această artă a profeţiei, şi o altă motivaţie. Am expus felul cum omul plecat din sfera spirituală a evoluat până ce a atins actuala formă de existenţă. De acum înainte, viitorul este într-o oarecare măsură o repetare a trecutului. Nu în sensul că trecutul s-ar repeta identic încă o dată, ci că evenimentele din trecut se vor reproduce în viitor, luând însă un sens diferit.

Dacă în ultimele discuţii am arătat că omul în perioada veche atlanteană avea un fel de clarvedere înnăscută şi că, mai ales în timpul stării de somn, pătrundea conştient în lumile spirituale, trebuie să ne fie foarte clar faptul că această stare de clarvedere se va repeta pentru om, în viitor. Între perioada atlanteană şi perioada care va urma Războiului tuturor împotriva tuturor se află perioada noastră, actuală, pe care am descris-o, cu cele şapte epoci de cultură. Într-un anumit fel, după perioada noastră, în cea următoare se va repeta ce s-a întâmplat în perioada anterioară, adică în perioada atlanteană, dar cu o diferenţă considerabilă. Omul pe vechea Atlantidă avea o conştienţă de clarvedere crepusculară, o conştienţă de vis, şi când intra acolo sus, în lumile spirituale, conştienţa de sine se estompa şi se simţea ca absorbit în sufletul-grupă. După Marele Război al tuturor împotriva tuturor, fiinţa umană va avea din nou o anumită viziune a lumii spirituale, îşi va regăsi vechea clarvedere crepusculară de altădată, dar va fi îmbunătăţită cu tot ce a dobândit între timp în lumea fizică.

Între Deluviul atlantean şi Războiul tuturor împotriva tuturor, omul a renunţat la accesul în lumea spirituală şi s-a mărginit să vadă numai ce este vizibil pentru el, în starea de conştienţă pe care o avem în stare de veghe, numai ce îl înconjoară în lumea fizică. Aceasta este în prezent situaţia normală. În schimb, acum, el şi-a dezvoltat deplin eul individual, conştienţa de sine, el se simte, ca să spunem aşa, în pielea sa, o personalitate împlinită. Aceasta este cucerirea sa majoră în actuala perioadă şi acest puternic sentiment al individualităţii îl va păstra chiar şi atunci când, în viitor, va pătrunde din nou în lumile spirituale superioare. Aceasta va deveni posibil în următoarea perioadă de evoluţie, care va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor. Dar această recâştigare a lumilor de sus nu va fi posibilă dacă acum, spre mijlocul perioadei actuale, nu va fi părtaş la acel mare eveniment cosmic pe care l-am evocat în conferinţa de ieri prin faţa sufletelor noastre. Omul ar fi căzut zdrobit într-un fel de Abis dacă nu ar fi fost ferit de această cădere prin venirea lui Christos în lumea noastră. Trebuie să considerăm că în epoca aceasta în care trăim omul s-a afundat cu totul în lumea materială.

Să ne maginăm următoarea schemă: trasăm o linie dreaptă care marchează planul fizic; deasupra este lumea spirituală, lumea cerească, iar dedesubt se află ceea ce putem numi Abisul, marea prăpastie. Omul a atins linia care separă lumea spirituală de Abis în a patra epocă de cultură – greco-romană – pe care am descris-o.

Am descris epoca veche indiană când omul mai păstra încă un contact relativ cu lumea spirituală. Înainte de aceasta el era chiar în lumea spirituală. În perioada Atlantidei mai avea o clarvedere crepusculară, confuză. Apoi a continuat să coboare tot mai mult spre lumea fizică şi a atins linia care marchează planul fizic, limita între spiritual şi fizic, în momentul când Roma îşi întindea peste tot imperiul şi când, în acest imperiu, omul devine conştient deplin de sine ca fiinţă exterioară, fizică şi ca personalitate. Este epoca în care ideea romană de drept apare în lume, când fiecare vrea să fie o personalitate individuală, un cetăţean. În acel moment, în acea epocă, omul atinge pe linia planului fizic punctul când i se mai oferă posibilitatea să urce din nou sau să cadă în Abis.

În prezent, şi tot ce vă spun corespunde întru totul cu cele relatate în *Apocalipsă*, am ajuns la un punct al evoluţiei umane când omenirea, într-un anumit sens, se află în faţa unei hotărâri ferme pe care trebuie să o ia. Am arătat deja cum în epoca noastră se desfăşoară forţe spirituale considerabile pentru satisfacerea nevoilor cele mai de jos, cele mai materiale, cele mai terestre. Am arătat că telefonul, telegraful, drumurile de fier, vapoarele cu abur şi altele care vor mai veni încă au absorbit şi absorb enorme forţe spirituale, care nu servesc decât să

satisfacă nevoile umane inferioare. Dar fiinţa umană nu dispune decât de un număr limitat de forţe spirituale. Gândiţi-vă numai la faptul că omul a utilizat o cantitate enormă de forţe spirituale pentru a inventa şi construi telegraful, căile ferate, vapoarele, dirijabilele etc., pentru a dezvolta o civilizaţie exterioară. Dar trebuia să se ajungă aici. Omenirea s-ar fi găsit într-o situaţie cu totul nefavorabilă dacă evolutia sa nu ar fi mers în acest sens. În plus, omul a utilizat aceste forţe ale spiritului şi pentru multe alte lucruri. Să ne amintim cum a reuşit el să conceapă toate legăturile sociale sub forma unei reţele de idei foarte subtile. Câtă ingeniozitate a trebuit să fie desfăşurată, de exemplu, pentru ca un cec emis în America să poată fi plătit în Japonia! Imense forţe cerebrale au fost absorbite de asemenea activităţi. A fost nevoie ca aceste forţe să coboare, ca să spunem aşa, sub linia planului fizic care separă lumea spirituală de Abis. Căci, de fapt, omul este în prezent sub această linie, el a coborât deja spre abis şi oricine studiază epoca noastră din punctul de vedere al Ştiinţei spirituale poate, observând fenomenele cele mai curente, să vadă că această coborâre se accentuează cu fiecare deceniu si că acum s-a atins un anumit punct când personalitatea umană mai poate să se menţină ca atare, ea însăşi. Dar dacă se va mai lăsa antrenată pe această pantă, va aluneca în mod cert spre pieire, nu va mai putea fi salvată şi nu va mai fi capabilă să se ridice spre lumile spirituale.

Aceasta se poate demonstra referindu-ne chiar la lucrurile cele mai curente. Aş putea să vă dau un exemplu cu ajutorul unor detalii luate din evoluţia afacerilor de bancă, în a doua jumătate a secolului trecut. Ar fi poate de competenţa istoricilor să arate clar ce modificări fundamentale s-au petrecut în acest domeniu, pe care 1-am putea caracteriza astfel: în lumea bancară personalitatea omului se destramă în mod progresiv. Este util să amintesc momentul când cei patru fraţi Rothschild [27] au plecat din Frankfurt, unul la Viena, altul la Neapole, al treilea la Londra, al patrulea la Paris; la acea dată, viaţa financiară era dominată de personalitatea celor care i se consacrau, în virtutea aptitudinilor personale ale acestora. Astăzi, întregul spectru al vieţii bancare pierde acest caracter, devine impersonal. Capitalul a trecut în mâna societăţilor anonime, nu mai este gestionat de personalităţi. Începe, oarecum, să se administreze de la sine. Vedem cum forţe strict obiective manevrează în domeniul capitalurilor şi preiau tot ce ar fi putut fi voinţa personală, încât personalitatea pierde orice putere. Procesul acesta poate fi urmărit cu ajutorul clarvederii până şi în viaţa curentă şi se poate vedea cum omenirea a coborât până la un nivel foarte jos, în ceea ce priveşte personalitatea omului.

Mai există însă ocazia ca situaţia să se redreseze, ca personalitatea omului să urce din nou. Acest lucru este posibil ca, prin întărirea forţelor sufleteşti interioare, omul să-şi dea seama că trebuie să caute sprijin chiar în aceste forţe pentru a-şi regăsi independenţa faţă de puterea obiectivă a banilor. Dar există totodată şi pericolul de a se lăsa cu totul în puterea acestor forţe obiective, să fie captat de ele şi personalitatea sa să piară în Abis, prinsă în plasa forţelor oarbe active în lumea capitalurilor.

Momentul esenţial când personalitatea umană a atins linia de jos a planului fizic în coborârea sa din lumea spirituală şi când ar trebui să înceapă să urce din nou panta spre această lume este chiar momentul venirii lui Christos Iisus pe Pământ. El a dat Pământului forţa care să permită omenirii urcarea din nou spre spiritualitate. Şi în măsura în care omenirea se va uni cu Christos se va putea urca din nou spre lumile superioare. În măsura în care o mare parte a omenirii se va deschide spre înţelegerea a eeea ce a fost cu adevărat acest eveniment, când oamenii vor face din impulsul dat de Christos impulsul propriei lor fiinţe interioare, inspirându-le faptele şi impregnându-le existenţa, în aceeaşi măsură omenirea se va ridica din nou spre înălţimi. Este nevoie din ce în ce mai mult ca fiinţa umană să înţeleagă cuvintele Sfântului Pavel: „Nu eu fac, ci Christos din mine" [28].

Dacă impulsul care a coborât asupra planului fizic în cursul celei de a patra epoci de cultură prinde viaţă în inimile oamenilor, dacă devine mobilul faptelor lor, urcarea pantei poate începe. Toate sufletele care vor regăsi această legătură, care se vor uni cu principiul lui Christos vor regăsi şi calea care duce în sus. Iar sufletele care nu vor găsi această legătură vor aluneca din ce în ce mai jos, în Abis. Şi aceşti oameni şi-au dobândit un eu, şi-au dobândit egoismul, dar nu vor mai fi capabili cu acest eu să se înalţe din nou în lumea spirituală. Pentru aceste fiinţe care nu vor face legătura cu Christos, consecinţa va fi că vor devia de la linia ascendentă. În loc să urce, vor coborî şi se vor împietri din ce în ce mai mult în egoism. În loc să fi găsit în lumea materială numai prilejul de a-şi fi dobândit eul, ca apoi să se urce din nou spre lumile spirituale, ei vor aluneca tot mai mult în adâncuri.

Da, totul se repetă. Omul a coborât şi a pus piciorul pe pământ, în lumea fizică. Pentru că a supravieţuit Deluviului atlantean, a dobândit posibilitatea să-şi prelucreze forma pe care o are înfăţişarea sa în prezent. Înfăţişarea, figura, este imaginea reală a eului spiritual divin care este în om. Chipul pe care omul îl are astăzi s-a creat prin simplul fapt că spre sfârşitul perioadei atlanteene corpul eteric a luat complet forma corpului f zic, iar forţele eterice s-au retras în interiorul corpului fizic. În acest chip pe care îl avem azi se revelează un reflex al Spiritului divin. Să ne imaginăm cazul că omul ar nega faptul că spiritul i-a creat înfăţişarea de om. În acest caz, corpul nu i-ar mai servi să ia cunoştinţa de sine, pentru ca apoi să se spiritualizeze din nou, el nu ar mai face decât una cu acest corp şi s-ar lega aşa mult de el, încât nu şi-ar mai găsi refugiul decât în acest corp fizic. Ar rămâne dependent total de acest corp, coborând cu el în Abis. Şi pentru că nu ar mai utiliza forţele spirituale ale acestuia, forma exterioară ar redeveni asemănătoare animalelor. Omenirea va trece prin tot ce am schiţat: vor aluneca în Abis toţi cei care vor fi folosit şederea într-un corp fizic şi pentru alte scopuri decât acela de a-şi fi dobândit un eu conştient de sine; toţi aceia vor forma rasa celor răi. Ei s-au îndepărtat de impulsul dat de Christos şi urâţenia sufletului lor va renaşte forma animală a omului din acel trecut îndepărtat, din perioada lemuriană. Tot mai jos, în fundul Abisului va fi sălaşul în care se va afla rasa ticăloşilor, a celor cu instincte sălbatice şi cu forme animalice. Şi în timp ce sus sufletele spiritualizate, care au asimilat principiul lui Christos, vor rosti cu tărie ataşamentul lor faţă de numele lui Christos Iisus, jos se vor auzi cuvintele de batjocură şi de refuz de a se salva şi de a reveni sus, prin spirit.

Cineva care gândeşte numai pe jumătate, care gândeşte superficial, ar putea obiecta: Da, dar atâtea suflete au trăit fără să fi auzit vorbindu-se de impulsul lui Christos, de ce ar fi acestea lipsite de aşa ceva? Este o obiecţie tipic materialistă. De ce să ne vină mântuirea numai prin Christos? Aş înţelege să vorbească aşa oameni care nu sunt antroposofi, dar ca înşişi antroposofii să o facă, este de neînţeles, căci ei ar fi trebuit să ştie că fiinţa umană revine necontenit pe Pământ, iar sufletele care au trăit înainte de venirea lui Christos vor reveni după aceasta pentru a îmbrăca noi corpuri, încât nu va fi nici un om care să nu afle la un moment dat, în decursul încarnărilor sale, despre evenimentul christic. Numai cei care nu cred în reîncarnare ar putea aduce obiecţii ca cea pe care am menţionat-o mai sus.

Vedem, deci, că o mare separare va avea loc între oameni; va veni vremea când cei care au trudit pentru spiritualizarea lor vor fi demni să trăiască în lumea spirituală; o vreme când ceea ce au dobândit se va descoperi şi vor purta numele lui Christos pe frunţile lor, pentru că vor fi ştiut să-şi înalţe privirile spre El. Când Peceţile vor fi desfăcute, se va citi pe faţa fiecărui om ce poartă în adâncurile inimii sale. Cel care poartă pe Christos în străfundurile sufletului, îi va purta numele în trăsăturile chipului, el va semăna cu Christos chiar în înfăţişarea sa exterioară. Dar cei care vor rămâne la nivelul civilizaţiilor dinaintea venirii lui Christos vor trăi altă experienţă. Cele patru epoci anterioare, a Indiei şi a Persiei antice, cea asiro-babiloniană, egipto-chaldeană şi ebraică şi, în sfârşit, a patra, epoca greco-latină, au fost epoci de cultură pregătitoare. Sufletele au îmbrăcat în decursul acestor civilizaţii trupuri corespunzătoare care să le pregătească pentru marele eveniment al venirii lui Christos Iisus pe Pământ. În acest mare răstimp de pregătire au predominat două forţe, forţele care au creat legăturile între oameni pe baza înrudirii de sânge ca suport material. Dacă oamenii s-ar fi aflat unii lângă alţii în structura lor actuală, ceea ce omenirea avea de realizat nu ar fi fost cu putinţă.

Înaintea actualei încarnări a Pământului, vechea Lună a fost purtătoare a Creaţiei. Ea a fost un cosmos al înţelepciunii, Pământul este

cosmosul iubirii. Evoluţia are ca scop să reunească pe oameni prin iubire. Când, în viitor, Pământul ca structură fizică se va dizolva, atunci când va răsuna Trompeta a şaptea, când substanţa fizică se va destrăma şi se va transforma, din nou, în substanţă astrală, când Pământul va fi iar un corp ceresc astral, atunci iubirea, forţa iubirii pe care omenirea o va fi dezvoltat, se va impregna în tot ce este pământesc. Misiunea principală a Pământului este aceea de a insufla întregii omeniri forţa iubirii. Aşa cum în prezent vedem în jurul nostru, peste tot, forţa înţelepciunii, aşa va fi în viitor vizibilă pretutindeni forţa iubirii. Uitaţi-vă, aşa cum s-a mai spus şi altădată, uitaţi-vă la o bucată din osul femural: câtă înţelepciune este impregnată în acest os, câtă minunăţie! El nu este făcut dintr-o masă compactă osoasă, ci dintr-un ansamblu de fibre foarte fine, care formează o reţea atât de minunat împletită, încât s-a obţinut o forţă portantă maximă cu un minimum de material, cum nici un inginer nu ar putea să o facă astăzi. Şi peste tot, în natură, dacă ne uităm, vom constata că întreaga înţelepciune câştigată de om în cursul evoluţiei Pământul o avea deja impregnată dinainte.

În toate cursurile de istorie ni se spune şi se repetă fără încetare ce progrese însemnate a făcut omenirea şi cât de ageră a devenit. Vă amintiţi cu toţi cum se descriu diversele etape ale acestui progres, cum, de exemplu, se arată că la începutul timpurilor moderne s-a reuşit să se inventeze praful de puşcă, hârtia, făcută din fibre vegetale sau din lemn etc. Şi ne bucurăm toţi să constatăm că oamenii progresează continuu, reuşind prin inteligenţa lor să fabrice hârtie. S-ar spune că este o invenţie originală, aşa gândim. Dar cine priveşte lumea cu o privire scrutătoare în ansamblul său vede lucrurile într-o altă lumină. Viespile puteau cu mult înainte să facă hârtie, căci cuibul lor este făcut dintr-o materie foarte asemănătoare hârtiei. Cu mii de ani înainte exista în cuiburile de viespi ceva ce omul a reuşit să facă mult mai târziu, prin inteligenţa sa. Este adevărat că nu viespea singură putea face hârtie, ci sufletul-grup al viespilor, eul care îmbrăţişează întreaga specie şi care este tot atât de inteligent cum a devenit omul ulterior. Şi peste tot unde ne purtăm privirea, dacă nu vreţi să rămâneti orbi , ci să observaţi totul cu atenţie, veţi constata că în toate lucrurile există încorporată înţelepciune.

Să nu credeţi că această înţelepciune şi inteligenţă ar fi existat dintotdeauna. Universul nu a fost de la început impregnat cu înţelepciune. Abia în decursul evoluţiei lunare, forţele care acţionau în mod haotic au început să fie astfel ordonate, încât să devină purtătoare de înţelepciune. Dacă aţi fi putut să vă îndreptaţi privirea spre vechea Lună, aţi fi constatat că totul era într-o completă dezordine, nu era nici o urmă de inteligenţă. În decursul evoluţiei lunare, înţelepciunea a început să fie insuflată fiinţelor şi creaturilor şi era prezentă pretutindeni în momentul când Pământul a reapărut după noaptea cosmică. Totul a reapărut atunci impregnat de inteligenţă şi înţelepciune. Iar aşa cum acum omul, privind natura din jurul său, vede peste tot amprenta înţelepciunii, pe viitoarea încarnare a Pământului, pe Jupiter, va vedea toate fiinţele care îl înconjoară într-o lumină inexprimabilă: din fiecare, din toate fiinţele se va simti înălţându-se mireasma unui sentiment de iubire cerească. Iubirea va străluci în toate lucrurile. Aceasta este în fond misiunea actualei încarnări a Pământului: să impregneze totul cu iubire. Iubirea va emana din orice, aşa cum astăzi înţelepciunea o găsim în toate lucrurile. Această iubire este dobândită de evolutia terestră numai în măsura în care omul se va deprinde tot mai mult să o dezvolte.

În prezent, iubirea spirituală nu a fost şi nu este încă accesibilă omului prea curând. Germenul acestei iubiri i s-a inoculat, ca să spunem aşa, mai întâi pe un plan inferior; la început, a fost necesar ca sentimentul de iubire să aibă un suport material, iar acest suport a fost rudenia bazată pe legătura de sânge. Prima probă a iubirii a fost consanguinitatea. Oamenii s-au apropiat unii de alţii prin afecţiunea pe care şi-o purtau cei în ale căror vene curgea acelaşi sânge. Aceasta a fost o mare şcoală a iubirii. Însă marele impuls care să ducă la spiritualizarea sentimentului de iubire, care să facă să nu mai rămână în domeniul unde acţionează fizic, acesta nefiind decât un suport prin care să se transmită sufletului, acest impuls a fost adus în lume de Christos.

Dar, dacă omul ar fi fost condus numai de impulsul iubirii pe bază de consanguinitate, destinul său ar fi fost deosebit de straniu în toată perioada antichităţii. Dar asupra lui s-a exercitat şi o altă influenţă. Entităţile spirituale care conduceau omenirea în acele timpuri şi mai ales entitatea lui Iahve au făcut ca oamenii să se unească pe baza legăturilor de sânge. Dar dacă, înainte de venirea lui Christos, omul nu ar fi cunoscut decât legătura de iubire prin legături de sânge, el nu ar fi putut să evolueze spre conştienţa personalităţii, s-ar fi pierdut, ca personalitate, în comunitatea grupului, popor, trib etc. Şi într-adevăr, în acele vremuri, individul se pierdea în mod real în colectivitatea grupului. Conştienţa de a fi un individ nu s-a dezvoltat cu adevărat decât foarte încet. În perioada atlanteană, nu putea fi vorba ca omul să se simtă ca fiind de sine stătător; şi această stare de lucruri s-a prelungit încă multă vreme. Oamenii nu înţeleg nici acum criteriile prin care se dădeau nume unui individ; pentru aceasta ar trebui să descopere sentimentul pe care îl aveau atunci despre ei înşişi. Gândiţi-vă numai la poporul *Vechiului Testament:* înainte de Christos, când cineva voia să se refere la „eul" său nu-l găsea legat de personalitatea sa. Fiecare om care simţea impulsul care emana din *Vechiul Testament* gândea astfel: Eu şi părintele Abraham suntem una. Căci fiecare se simţea purtat de această comunitate care mergea mult înapoi, până la Abraham, al cărui sânge curgea prin venele tuturor, până la ultimul născut. Şi acesta gândea: Eu ştiu că nu sunt singur, nu sunt izolat, nu sunt pierdut, căci simt că sângele meu este acelaşi cu cel al părintelui Abraham.

Să mergem şi mai departe, în trecut. Omul se simţea purtat de sufletul-grup şi se vorbea chiar de Noe sau de Adam. Astăzi nu mai ştim ce semnificaţie aveau aceste nume. Nu mai ştim că în acele timpuri străvechi conştienţa umană era diferită faţă de cea de astăzi. În prezent, omul poate să meargă cu amintirile până cel mult în copilărie, dar în mod sigur firul se rupe pe la vârsta de 3-4 ani şi în orice caz la naştere. În epoca Patriarhilor, situaţia era cu totul alta. Omul îşi amintea nu numai ce trăise el, ci şi ce trăiseră părinţii, tatăl, bunicul, străbunicul ş.a.m.d. Aceştia veneau în amintirea sa ca şi copilăria sa. El nu considera că viaţa lui începuse doar cu naşterea sa. Memoria urca prin veacuri. Din această cauză, el nu dădea un nume distinct propriei sale vieţi, conştienţei sale izolate, aceasta nu ar fi avut nici un sens pentru el. Pentru că în memoria sa exista tatăl său, bunicul, străbunicul etc. un nume colectiv îmbrăţişa întreaga linie, întregul arbore genealogic, şi acesta era şi numele său. „Adam" sau „Noe" însemna un şir întreg de generaţii care trăiau, erau vii în amintirea sa. Se dădea unei linii numele de Noe pentru ansamblul de amintiri care mergeau până la el. Noe era un suflet, o fiinţă spirituală care se manifesta prin şirul generaţiilor. Ar fi părut absurd să se dea unei fiinţe fizice un nume distinct. Adam era deci o fiinţă spirituală.

Individul nu era încă suficient de conştient de eul său. El s-ar fi topit în comunitate, dacă nu ar fi intervenit în evoluţia sa şi alte impulsuri care se opuneau în mod constant acestei contopiri în comunitate, care luptau să desprindă pe om de legăturile de sânge şi să-1 conducă spre independenţă. În acest scop, în corpul său astral s-au infiltrat anumite entităţi spirituale care îi insuflau impulsurile necesare pentru a-şi putea menţine o conştienţă proprie de sine. Acestea sunt entităţile luciferice. Ele sunt acelea care, înainte de era creştină, s-au opus uniformizării. Lor le datorează omul independenţa şi libertatea, personalitatea sa în formare. Este deosebit de important să înţelegem că impulsul unificator se datorează lui Iahve, iar tendinţa spre separare şi independenţa personală spiritelor luciferice. În primele secole ale erei creştine se folosea adesea expresia „Christus verus Lucifer", adică Christos este adevăratul purtător de lumină, căci „lucifer" înseamnă „purtător de lumină". Pentru ce este Christos numit adevăratul purtător de lumină? Pentru că acum prin El se justifică ceea ce înainte nu se justifica. Altădată exista o puternică disociere, oamenii nu erau încă suficient de pregătiti pentru o independenţă personală. Acum, oamenii, datorită impulsului eului, pe care îl primesc de la Christos, devin apţi să se lege prin iubire în ciuda egoismului lor. Astfel, ceea ce Lucifer se străduise să dea oamenilor, dar în mod prematur, când aceştia nu erau încă pregătiţi, le este dat acum de către adevăratul purtător de lumină, de Christos Iisus. El le-a dat oamenilor adevăratul impuls al independenţei şi totodată impulsul iubirii spirituale, care uneşte fiinţele chiar dacă nu sunt înrudite prin sânge. Prin Christos a venit vremea când omenirea a devenit suficient de coaptă pentru a dobândi ceea ce Lucifer voia să obţină, dar prea devreme. Mai târziu, expresia „Christus verus Lucifer" nu a mai fost înţeleasă. O mai înţelegea corect numai acela care reuşea să deprindă primele învăţături reale ale creştinismului.

În felul acesta este bine să concepem acest impuls în sensul că omenirea a fost pregătită să atingă punctul unde trebuie să ajungă. Cele patru epoci de cultură anterioare – veche indiană, persană, egipto-chaldeană şi greco-latină – nu au fost, cum am mai spus, decât etape pregătitoare, de orientare către marele eveniment creştin. În acest timp, s-a dat posibilitate omului oarecum să se consolideze. Să ne gândim la omul contemporan cu Christos Iisus, capabil să decidă în mod conştient ce are de făcut. Când Christos a apărut, acel om ar fi putut spune: Ei bine, ce a existat înainte îmi este suficient; nu vreau să ştiu nimic despre acest Iisus, nu vreau să am a face cu El, nu vreau să am nimic comun cu acest Christos Iisus. Sufletul acelui om ar fi fost asaltat de impulsurile şi forţele care se puteau dobândi înainte de venirea lui Christos Ar fi avut toate impulsurile pe care un om le putea primi în epocile anterioare de cultură. Dar în ansamblul evoluţiei cosmice nu este îngăduit să păstrezi anumite impulsuri decât până în momentul când apar altele noi. A rămâne legat de trecut, înseamnă a rămâne un întârziat. Nu este îngăduit să nu înţelegi mersul evoluţiei istorice şi să crezi că în orice epocă de cultură găsim aceleaşi principii. Orice nouă cultură îşi are rostul ei.

Să presupunem, mai departe, că cineva a vrut să nu ia în seamă evoluţia creştină şi ar continua să se reîncarneze până după Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Dar atunci, în momentul acela decisiv, de răscruce, el nu va fi primit nimic din marele principiu al iubirii creştine, care apropie eurile oamenilor, care face din toţi oamenii o comunitate. Acel om nu va avea în el decât ceea ce atrage eurile umane spre Abis. El va fi dominat de forţele de dezmembrare, de forţele care izolează. Iată o situaţie care ne dă ocazia să ne punem următoarea întrebare: Pentru ce desfacerea primelor patru Peceţi prezintă un tablou atât de dezolant? Pentru că vedem apărând fiinţe care vor să rămână legate de primele patru epoci de cultură, acele epoci care, cum am văzut, au fost epoci de pregătire şi rămân legate de formele trecutului, dominate de Lucifer, forţe care dezbină. Desfacerea primelor patru Peceţi ne arată structura acestor oameni, pe care au dobândit-o până atunci. Ei au fost ca şi adormiţi când Christos a venit, ei au lăsat să treacă acest eveniment şi acum, rămaşi în forme care nu au fost influenţate de principiul adus de Christos. De aceea apare în *Apocalipsa lui Ioan* doar simbolul inteligenţei, al raţiunii simple, simbolul calului apare, cum am văzut, de patru ori! Apare vechea formă a omului, cea pe care a îmbrăcat-o atunci când a preluat natura calului. Această formă apare la desfacerea primelor patru Peceţi

Dar când se va desface Pecetea a cincea ce vom vedea? Pe cei care în perioada precedentă au înţeles venirea lui Christos Iisus. Aceştia sunt îmbrăcaţi în haine albe; ei au rămas necunoscuţi şi, în sens figurat, au fost „sacrificaţi", sunt cei care vor ajuta la spiritualizarea lumii, pentru aceasta sunt păstraţi. Unirea cu principiul lui Christos face ca oamenii să poarte haine albe şi să revină când se va deschide Pecetea a cincea. Vedem cât de clar, cât de precis ni se arată că venirea lui Christos are o atât de mare însemnătate pentru omenire, încât acel moment îşi trimite efectele până în perioada care va urma după a noastră, adică după Războiul tuturor împotriva tuturor, efect care se va revela prin aceea că cele patru culturi anterioare, pregătitoare, vor reapărea, iar cei care au rămas în urmă vor fi chinuiţi de legăturile lor cu materia. Materia îşi va urma propria evoluţie şi aceşti oameni rămaşi legaţi de ea vor suferi tot răul şi toate chinurile, fiindcă materia se va împietri tot mai mult. Ceea ce ni se arată la desfacerea Peceţilor nu reprezintă altceva decât coborârea în Abis. Dar în timp ce în perioada a cincea ne sunt prezentaţi, pe scurt, cei aleşi, în rest ni se arată toţi aceia care au rămas legaţi de materie, care merg în Abis, care îmbracă formele trecutului, deoarece nu au mers în pas cu evoluţia şi nu au asimilat forţa de transformare a acestor forme.

Vă puteţi face o imagine despre aceasta. Închipuiţi-vă toate formele pe care omul le-a îmbrăcat în decursul evoluţiei ca fiind acum confecţionate din material plastic, din cauciuc, iar în interiorul lor forţa voastră sufletească imprimându-le forme umane; apoi, mergeţi cu închipuirea mai departe şi presupuneţi că forţa sufletească s-ar retrage: corpurile de cauciuc se vor dezumfla, ca să spunem aşa, se vor strânge şi vor relua vechea formă de animal, formele pe care le-au avut mai înainte. Îndată ce sufletul părăseşte aceste corpuri umane de cauciuc, omul va reveni la forma animalică. Ceea ce a cucerit este ca ceva ce ar putea astăzi să reproducă prin forţa sa personală. Dacă aţi putea observa tot ce producea el odinioară în corpul său astral, aţi remarca fără îndoială că era ceva de natură animală. Exista, într-adevăr, ceva ca o forţă interioară, o forţă de plăsmuire ca şi forţa plastică a cauciucului. Imaginaţi-vă că această forţă ar dispărea, imaginaţi-vă cum ar fi omul fără forţa creatoare a lui Christos; el ar recădea imediat în forma sa anterioară, animalică. Aşa se va întâmpla cu cei care vor rămâne la nivelul trecutului. Aceştia vor forma, în cele din urmă, o lume care se va situa sub nivelul lumii actuale, o lume a Abisurilor, în care fiinţa umană îşi va relua forma animală.

Iată cum trebuie să înţelegem desfăşurarea evoluţiei în mod real. Punct cu punct, tot ce s-a pregătit în trecut va ieşi la suprafaţă, după cum în epoca noastră a apărut, de asemenea, ceea ce s-a depus ca sământă în aceeaşi epocă din perioada atlanteană. Am arătat deja că în ultima treime a perioadei atlanteene o mică grupare de oameni s-a constituit, o colonie din care ulterior s-au format culturile perioadei noastre, cele care au fost şi cele care vor fi, adică a ultimelor două culturi care vor urma până la Războiul tuturor împotriva tuturor. Pentru perioada următoare, care va urma după ce toate cele şapte epoci de cultură ale perioadei actuale se vor fi săvârşit, trebuie să ne gândim că lucrurile se vor desfăşura puţin diferit, comparativ cu ce s-a petrecut pe Atlantida. Nu se va mai constitui o comunitate izolată de restul omenirii şi retrasă într-un loc anumit, ci în masa globală de oameni se vor aduna peste tot cei care vor fi suficient de pregătiţi pentru a da perioadei ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor întreaga lor bunătate, nobleţe şi frumuseţe. Acesta este un progres în raport cu perioada atlanteană: atunci, colonia celor aleşi s-a dezvoltat într-un spatiu redus; acum, va exista posibilitatea ca această colonie de aleşi să fie răspândită pe tot Pământul, în toate natiunile. Toti cei care vor fi înţeles cu adevărat chemarea lui Christos, chemarea misiunii Pământului, cei care vor şti să facă viu pe Christos în ei, vor putea să răspândească principiul iubirii frăţeşti peste întregul Pământ, să răspândească acest principiu în modul cel mai corect, cel mai adevărat, nu în sensul şi spiritul confesiunilor creştine, ci în spiritul adevăratului creştinism esoteric, care poate izvorî din toate culturile. Cei care înţeleg principiul lui Christos vor fi prezenţi şi activi în prima epocă ce va veni după Războiul tuturor împotriva tuturor. Civilizaţia noastră actuală pur intelectuală, tot ce evoluează în epoca noastră, din ce în ce mai mult, spre Abisul intelectualismului – şi putem constata aceasta în toate domeniile vieţii – va fi urmată de o perioadă când omul va deveni sclavul inteligenţei şi sub puterea căreia personalitatea se năruie. În prezent nu există decât o singură cale pentru a preveni acest dezastru: spiritualizarea. Cei care pot să cultive în ei viaţa spirituală vor alcătui grupul celor puţini, proveniţi din toate naţiunile şi din toate rasele, însemnaţi cu Pecetea divină; ei vor apărea în hainele lor albe, după Războiul tuturor împotriva tuturor*.

* *Apocalipsa*, cap.7, v. 4-10 (N.T.)

Deocamdată noi începem să înţelegem lumea spirituală cu ajutorul actualei culturi a inteligenţei, a raţiunii. Acesta este şi scopul antroposofiei: să înţelegem lumea spirituală cu ajutorul inteligenţei şi să reunească oamenii care pot înţelege chemarea către spiritualizarea Universului. Aceşti oameni nu vor mai forma o colonie închisă, izolată, ci vor veni din toate naţiunile şi se vor reîncarna în a şasea epocă de cultură, deci nu după Războiul tuturor împotriva tuturor, ci mult mai înainte, de fapt imediat după actuala epocă. Mai există încă unele probleme legate de natura vechilor rase. În epoca noastră, rasele şi culturile se mai întrepătrund încă, se mai influenţează reciproc. Deşi conceptul de rasă şi-a pierdut vechea semnificaţie şi importanţă, totuşi rasa mai joacă deocamdată un rol, căci este imposibil ca încă de acum aceeaşi misiune să fie îndeplinită de toate popoarele în acelaşi mod. Unele popoare sunt predestinate în mod special pentru o anumită misiune.

Naţiunile care în prezent sunt purtătoare ale culturii şi civilizaţiei occidentale au fost alese pentru a conduce epoca a cincea de cultură, cea actuală, la apogeu. Sunt acele naţiuni care au dezvoltat cel mai mult intelectul. De aceea, acolo unde civilizaţia apuseană se răspândeşte

avem a face cu o cultură predominant inteligentă şi încă nu s-a ajuns la dezvoltarea maximă. Această inteligenţă va câştiga şi mai mult teren. Oamenii vor utiliza şi mai multe forţe spirituale pentru a satisface nevoile trupului şi pentru a se distruge unii pe alţii, înainte chiar de Războiul tuturor împotriva tuturor. Numeroase alte descoperiri vor perfecţiona armele de luptă şi războaiele; o considerabilă cantitate de inteligenţă va fi consacrată pentru satisfacerea celor mai de jos instincte. Dar în acelaşi timp se pregăteşte ceva pentru care sunt predestinate unele naţiuni din Orient, din zonele nordice ale Orientului. Aceste naţiuni se pregătesc să iasă dintr-o anumită apatie, putem spune chiar năucire, pentru a aduce sub forma unor puternice şi mari impulsuri o foriă spirituală care va fi ca un fel de pol opus inteligenţei. Înainte chiar de a începe a şasea epocă de cultură, simbolizată prin biserica sau comunitatea din Filadelfia, vom asista la o mare unire a popoarelor, un fel de mariaj între inteligenţă şi raţiune pe de o parte şi spiritualitate, pe de alta*. Astăzi nu trăim decât zorile acestei alianţe şi nimeni nu trebuie să ia cele spuse ca o odă omagială în cinstea timpurilor noastre, căci nu se cântă în cinstea Soarelui când nu au apărut decât primele licăriri ale Aurorei. Dar când ne aruncăm privirea în profunzimile şi în temeiurile vieţii natiunilor, găsim urma unor stranii fenomene, dacă facem o comparaţie între Orient si Occident.

* Cu aproximaţie se poate considera că actuala epocă de cultură, a cincea, se va sfârşi în jurul anului 3573 d.Ch. (N.T.).

Vă rog să nu luaţi aceasta ca o intenţie a mea de a lua partea cuiva. Aceste conferinţe, care se doresc absolut obiective, sunt cu totul străine de o asemenea intenţie. Dumneavoastră puteţi face o comparaţie absolut obiectivă asupra ştiinţei şi filosofiei la care a ajuns vestul Europei cu ceea ce apare în est, să zicem la Tolstoi [**29**]. Nu este neapărat nevoie să fii un discipol al lui Tolstoi, dar un lucru este evident: dacă veţi citi o singură pagină dintr-o carte intitulată *Despre viaţă*, dar aceasta presupune că ştiti să citiţi o carte, şi o veţi compara cu biblioteci întregi din Europa Occidentală veţi ajunge la această concluzie: În Europa de vest se construieşte cu inteligenţă o cultură spirituală, se cizelează asamblându-se detaliile anumitor lucruri care ar trebui să facă lumea comprehensibilă. Sub acest aspect, cultura apuseană a produs ceva ce nimeni nu poate întrece. Dar ceea ce în bibliotecile apusene trebuie să cauţi în zeci de volume, se găseşte rezumat în zece rânduri în cartea lui Tolstoi *Despre viaţă*, dacă ştiţi să le înţelegeţi aşa cum se cuvine. El spune lucrurile cu o forţă primitivă, elementară, şi în câteva rânduri exprimă tot atât de mult cât este adunat în zecile de volume impregnate cu nenumărate detalii. Trebuie să găsim forţa să apreciem aici ceea ce vine din profunzimile spiritului, ceea ce are un temei spiritual şi ceea ce nu are aşa ceva. După cum o cultură prea evoluată, ajunsă la apogeu, are ceva decadent în ea, o cultură nouă, pe cale de dezvoltare, are ceva proaspăt, viu, o forţă percutantă nouă. Tolstoi este, e adevărat, o floare timpurie a unei asemenea culturi viitoare, o apariţie mult prea prematură pentru a se putea dezvolta acum*. De aceea el este marcat de toate defectele unei naşteri premature. Descrierea grotescă pe care el o face în legătură cu multe aspecte din Europa Occidentală, unele afirmaţii neîntemeiate şi judecăţi absurde pe care le emite arată tocmai că, dacă marile manifestări au defectele calităţilor lor, marea inteligenţă are şi ea nebunia înţelepciunii sale.

* Se pare că este o aluzie la faptul că viitoarea epocă de cultură, a şasea, va avea un caracter slav (N.T.).

Am spus toate acestea doar ca un simptom al unor timpuri ce vor veni, în care spiritualitatea răsăriteană se va contopi cu inteligenţa apuseană. Şi tocmai din această fuziune se va întemeia comunitatea din Filadelfia. La această fuziune vor participa toti cei care se deschid către impulsul lui Christos Iisus şi care vor forma marea fraternitate care va supravieţui Marelui Război, dar care va fi lovită şi va suferi multiple persecuţii, dar va fi temelia pe care se va clădi rasa celor buni. După ce acest mare Război va aduce o întronare a animalităţii în sânul celor rămaşi credincioşi vechilor forme, va urma să se consolideze rasa celor buni, care va purta spre viitor tot ceea ce va fi atunci cultura spiritualizată. Noi, cei de acum, vom trăi această experienţă, care va avea loc în a şasea epocă din perioada situată între Marele Deluviu atlantean şi marele Război al tuturor împotriva tuturor. În această a şasea epocă de cultură, reprezentată prin comunitatea din Filadelfia, se va forma o comuniune ai cărei membri nu vor emigra, ca cei de la sfârşitul Atlantidei, ci vor fi prezenţi peste tot, încât asupra întregii omeniri va acţiona spiritul Bisericii din Filadelfia, spiritul unirii tuturor oamenilor în sensul principiului adus de Christos.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a VIII-a

EVOLUŢIA VIITOARE A OMENIRII. EPOCILE DE CULTURĂ ALE PERIOADELOR CELOR ŞAPTE PECEŢI ŞI ALE CELOR ŞAPTE TRÂMBIŢE

Nurnberg, 25 iunie 1908

Cred că ati observat că în cursul acestor conferinţe am repetat de mai multe ori că cele şapte epoci de cultură ale actualei perioade de evoluţie se vor sfârşi prin Războiul tuturor împotriva tuturor. Acum este momentul să ne facem o reprezentare cât mai corectă despre acest război, care va lua o formă cu totul diferită de ceea ce ştim în prezent că este un război. Să precizăm, mai întâi, cauza propriu-zisă a lui. Această cauză este exacerbarea egoismului, este ataşamentul exagerat de propria persoană, este egoitatea omului. Suntem acum suficient de avansaţi în consideraţiile pe care le-am expus pentru a înţelege în ce măsură eul omului poate fi o „sabie ascuţită, o sabie cu două tăişuri". Cine nu înţelege că eul este o sabie cu două tăişuri nu va înţelege nici sensul întregii evoluţii umane şi cosmice. De o parte, eul provoacă dezvoltarea egoismului în om, face pe oameni să dorească să-şi însuşească toate bunurile materiale, ca şi toate cele ale sufletului, să le pună numai în slujba propriului lor interes, al eului lor. Eul este cauza care face ca întreaga voinţă a omului să fie canalizată numai spre satisfacerea sa. Faptul că eul aspiră să-şi aproprie o bună parte din bunurile care sunt comune tuturor, că vrea să înlăture din calea sa pe toţi ceilalţi, celelalte euri, să se bată cu toţi, să facă războaie, este una din feţele eului uman. Dar, pe de altă parte, să nu uităm că eul este cel care dă omului independenţa şi libertatea interioară, tot ceea ce, pe bună dreptate, înnobilează pe om. În eu stă demnitatea noastră. El este scânteia, sământa din om.

Conceptul de eu este pentru mulţi greu de cuprins. Am stabilit până acum, în mod foarte clar, că eul s-a desprins dintr-o stare de natură sufletească globală, dintr-un fel de eu colectiv universal, în sânul căruia fiecare s-a diferenţiat. Nu ar fi nicidecum util ca omul să simtă dorinţa de a se contopi din nou cu eul său într-un fel de conştienţă universală. Toate forţele care acţionează ca omul să tindă spre a-şi pierde eul şi a se cufunda într-o constienţă universală sunt un efect al slăbiciunii sale. Numai acela înţelege natura eului care ştie că acesta a fost cucerit în cursul unei îndelungate evoluţii cosmice şi că nu trebuie să-l piardă niciodată. Totodată trebuie să înţelegem că misiunea pe care omenirea o are de îndeplinit este tocmai să aspire spre forţa care va duce la o interiorizare tot mai accentuată a eului, spre o deplină spiritualizare a acestuia. Nici un antroposof adevărat nu poate accepta formula orientală care preconizează permanent absorbţia eului într-un eu universal, cufundarea lui în sursa originară. Adevărata concepţie antroposofică despre lume nu poate preconiza ca scop final al evolutiei decât o comunitate de euri individuale libere şi independente. Misiunea Pământului ca entitate se exprimă prin iubire şi cere tocmai ca eul să fie liber în faţa oricui. Iubirea nu poate fi desăvârşită dacă se obţine prin constrângere, prin obligaţii care înlănţuie. Numai când un eu a devenit suficient de liber, suficient de autonom pentru a iubi din propria sa voinţă, numai atunci este iubirea o dăruire perfect liberă. Planul divin prevede oarecum ca eul să devină atât de independent, încât să poată oferi lui Dumnezeu iubire ca pe un dar al său personal. Oamenii ar fi ca nişte prizonieri înlănţuiţi, dacă ar fi constrânşi, oricât de puţin, într-un fel sau altul, să dăruiască iubire.

Eul devine pentru om un fel de garant în îndeplinirea scopului său suprem. Dar dacă eul nu conduce pe om spre iubire, dacă se împietreşte în el însuşi, devine o ispită care aruncă pe om în Abis, devine instrumentul care separă pe oameni şi-i împinge spre Marele Război al tuturor împotriva tuturor şi nu numai la un război între popoare – căci ideea de popor îşi va pierde importanţa pe care o are în prezent –, ci la un război care va ridica individ contra individ în domeniile cele mai variate ale existenţei, spre un război al claselor între ele, al castelor între ele, al generaţiilor între ele. În toate domeniile vieţii, eul va deveni un fel de măr al discordiei şi de aceea se poate sustine că, pe de o parte, el ne poate purta spre cele mai înalte culmi, iar pe de altă parte, tot el ne poate face să alunecăm în Abis. De aceea, el este sabia ascuţită, cu două tăişuri, iar cel care a dat omului deplina conştienţă a eului său, Christos Iisus, este, aşa cum am văzut, reprezentat simbolic, şi pe bună dreptate, ca o sabie cu două tăişuri ieşind din gură.

Am prezentat ca pe o mare cucerire faptul că omul a putut să se înalţe până la concepţia eului liber datorită tocmai creştinismului. Christos Iisus ne-a adus eul cu toată măreţia Sa. De aceea, El este, şi trebuie să fie, reprezentat prin simbolul sabiei ascuţite, cu două tăişuri; simbol pe care îl vedem pe una din Peceţi. (A se vedea planşa cu imaginea primei Peceti.) Iar faptul că această sabie iese din gura Fiului Omului este, de asemenea, uşor de înţeles, căci atunci când omul a învăţat să vorbească deplin conştient despre eul său, i s-a dat şi puterea de a se înălţa cât mai sus, dar şi aceea de a aluneca tot mai jos. Sabia ascuţită cu două tăişuri este unul din simbolurile cele mai importante pe care ni le prezintă *Apocalipsa*.

Dacă s-a înţeles bine ceea ce am spus la sfârşitul conferinţei precedente, şi anume că actuala epocă de cultură va fi urmată de o alta, care este caracterizată în Scrisorile adresate Bisericilor prin comunitatea din Filadelfia, trebuie să reţineii, înainte de toate, că în această a şasea epocă vor fi selectate sufletele care se vor întrupa şi în epoca ce va urma, adică a şaptea. Iar apoi, după Războiul tuturor împotriva tuturor – aşa cum am subliniat în repetate rânduri –, se va vedea întipărit pe figurile oamenilor ceea ce prelucrează ei acum în sufletele lor. A şaptea epocă de cultură* nu va prezenta în sine o importanţă prea mare. Noi trăim acum, după cum ştiţi, în a cincea epocă, va urma a şasea, simbolizată prin comunitatea din Filadelfia, în care se va forma un anumit număr de oameni plini de o putere de înţelegere pentru lumea spirituală, pătrunşi de acea iubire fraternă care este chiar fructul cunoaşterii spirituale. În această a şasea epocă de cultură apar, de fapt, fructele cele mai coapte ale perioadei actuale. Ceea ce va mai veni după aceasta, adică epoca a şaptea, simbolizată prin Biserica din Laodiceea, va fi ceva „călduţ", nici rece, nici cald. Această ultimă epocă va figura în ansamblul culturilor care au format perioada postatlanteană, ca un fruct prea copt care va supravieţui Războiului tuturor împotriva tuturor, dar nu va mai conţine nici un principiu de progres.

* Cuprinsă aproximativ între anii 5733-78S3 d.Ch. (N.T.).

La fel a fost şi când a început cultura noastră. Să ne reamintim ultima epocă atlanteană, cea care a precedat declanşarea Deluviului şi despre care spuneam: În ultima treime a perioadei atlanteene oamenii trăiau pe un sol care acum se află sub apele Atlanticului; dar în apropierea actualei Islande s-a format un mic grup care atinsese gradul de dezvoltare cel mai înalt ce se putea atinge în perioada atlanteană şi care a emigrat apoi spre răsărit. Din acel mic grup s-au format apoi toate culturile ulterioare, ale perioadei noastre. Să ne fixăm bine acest fapt, să ne imaginăm o bucată de teren, acoperită azi de ocean, undeva în vestul Irlandei, din care porneşte un grup de oameni şi emigrează spre est şi dă naştere unor popoare numeroase care se vor răspândi şi vor popula Europa. Toate popoarele europene se trag de aici. Grupul cel mai evoluat dintre aceşti atlanţi a mers şi mai departe, până în Asia Centrală, de unde apoi au răsărit civilizaţiile şi culturile despre care am vorbit. Vedeţi deci că doar un mic grup din populaţia Atlantidei este la originea civilizatiei şi culturii noastre.

Perioada atlanteană a avut de asemenea şapte trepte de evoluţie, ca şi perioada noastră, postatlanteană. Cele şapte etape ale perioadei postatlanteene le cunoaşteţi: cultura veche indiană, cultura veche persană, cultura babiloniană-chaldeană-egipteană-ebraică, a urmat a patra cultură, greco-latină, suntem acum în a cincea cultură şi vor urma încă două, a şasea, simbolizată prin comunitatea Bisericii din Filadelfia, şi ultima, a şaptea, simbolizată prin comunitatea din Laodiceea. În a cincea etapă, atlanteană*, a început, de fapt, migraţia, despre care am vorbit, astfel că putem spune că elita vechii Atlantide care – cum am văzut – stă la originea culturii noastre a fost formată în a cincea „rasă" atlanteană. Pentru perioada de evoluţie atlanteană, cele şapte etape succesive se numesc de obicei „rase" şi nu „culturi" sau civilizaţii. A urmat şi atunci, ca şi acum, a şasea şi a şaptea etapă sau rasă. Aceste două etape din urmă au fost etape sau rase pe care le putem considera „călduţe". Ele au supravieţuit catastrofei deluviene, dar în ele nu mai era nici o forţă vie de progres. Comparate cu rasa a cincea, ultimele două erau ca o scoarţă uscată lemnoasă în raport cu trunchiul viu, plin de sevă. Aceste ultime două rase care au urmat acelei rase-mamă care a fost rasa a cincea erau, ca să spunem aşa, prea coapte.

*A se revedea nota de subsol din Conferinta a III-a. A cincea etapă, atlanteană, corespunde rasei „protosemiţilor" (N.T.).

Se mai găsesc astăzi martori târzii ai acestor rase obosite, prea coapte, cum am spus, mai ales în sânul poporului chinez. Ceea ce caracterizează acest popor este faptul că el nu s-a identificat cu ceea ce se revelase în cursul celei de a cincea rase, a rasei-mamă. Atunci a fost momentul când corpul eteric s-a restrâns cu stricteţe la dimensiunile corpului fizic, când omul a devenit apt să spună despre el „eu". Acest popor a lăsat să treacă acest moment fără să profite. Fără îndoială, datorită acestui fapt a putut să dezvolte o înaltă cultură, cunoscută de altfel, dar nu era capabil să evolueze. A cincea rasă, atlanteană, a trimis în toate părţile oameni purtători ai culturii, care au întemeiat noi civilizaţii capabile să ducă progresul mai departe. Căci nu este nici un fel de îndoială că începând cu India antică şi până în zilele noastre totul a mers progresând. A şasea şi a şaptea rasă atlanteană au alunecat spre un fel de osificare şi au rămas, în consecinţă, rase staţionare. Aşa cum spuneam, cultura chineză este o urmă a acestor rase. Ea nu se mai poate depăşi pe sine. Ea a primit sub forma vechii culturi chineze o moştenire strălucită a Atlantidei, dar nu a mai putut depăşi acest punct culminant. Nu există, fără îndoială, nimic care să nu sufere o influenţă oarecare. Priviti literatura chineză veche: ea a primit influenţe din toate direcţiile, dar caracterul său fundamental prezintă în mod clar un caracter de natură atlanteană. Tendinţa de a se închide în sine, spiritul de invenţie, care nu depăşeşte însă, niciodată, un anumit prag, toate acestea sunt legate de caracterul moştenit din perioada Atlantidei.

Rolul pe care l-a jucat altădată a cincea rasă a perioadei atlanteene, de a produce oameni capabili să evolueze, ca şi rolul pe care l-au avut a şasea şi a şaptea rasă care au mers spre declin, se va repeta acum în perioada noastră. În prezent, ştiţi, noi trăim cu dorinţa vie ca cea de a şasea cultură să producă acea uniune spirituală între Orient şi Occident. Cea de a şasea epocă de cultură va constitui în mod efectiv baza pe care se vor dezvolta după Războiul tuturor împotriva tuturor noile civilizaţii şi culturi ale perioadei următoare, aşa cum s-au dezvoltat şi culturile perioadei noastre după dispariţia Atlantidei. Dar a şaptea cultură va fi reprezentată prin cei „călduţi", ea va supravieţui, aşa cum a fost şi cazul celei de a şasea şi celei de a şaptea rase atlanteene, care au supravieţuit până în zilele noastre, dar sub forma unor rase sclerozate. După Războiul tuturor împotriva tuturor vor exista numai două curente în omenire: de o parte curentul celor proveniţi din epoca de cultură Filadelfia, purtător al unui principiu de progres, de libertate interioară, de iubire fraternă, un mic grup recrutat din toate rasele şi din toate naţiunile actuale, şi de altă parte, marea masă a celor care vor fi fost „cei călduţi", cu alte cuvinte descendentii celor „călduţi" din epoca de cultură Laodiceea. După Războiul tuturor împotriva tuturor va fi nevoie ca încetul cu încetul curentul celor buni să acţioneze pentru a antrena spre bine şi curentul celor răi. Aceasta este misiunea principală de îndeplinit a perioadei care va urma Marelui Război, să salveze pe cei care vor mai putea fi salvaţi, dintre fiinţele care vor avea tendinţa de a se bate unii cu alţii, de a se lăsa dominaţi de acele manifestări ale eului marcate de un egoism exacerbat. În opera preocupărilor care ţin de ştiinţa spirituală necesitatea unei asemenea misiuni este deja pe primul-plan.

Să nu considerăm ca ceva dur înscris în planul Creaţiei, ca ceva pentru care ar trebui să cerem socoteală entităţilor spirituale care l-au conceput, faptul ca oamenii să fie împărţiţi în două curente, cei care vor fi „la dreapta" şi cei care vor fi „la stânga". Priviţi aceste lucruri mai ales ca o măsură ce poartă amprenta unei înalte înţelepciuni prevăzute în planul Creaţiei. Căci gândiţi-vă, tocmai prin faptul că răul este separat de bine, binele îşi va dobândi forţa sa esenţială. După Războiul tuturor împotriva tuturor, cei buni vor face toate eforturile cu putinţă pentru a atrage spre ei pe cei răi, cât timp aceasta va mai fi cu putinţă. Acest efort de îndreptare a celor răi nu va avea aspectul unei acţiuni educative, aşa cum s-ar face astăzi, ci vor intra în joc forţe oculte, căci în acea perioadă de evoluţie care va urma după a noastră oamenii vor avea capacitatea să antreneze forţe de acest gen. Cei buni vor avea ca misiune să acţioneze asupra fraţilor lor decăzuţi în curentul celor răi. Toate acestea se pregătesc de pe acum în centrele şi curentele spiritual-oculte universale. Numai că cel mai profund dintre aceste curente oculte este şi cel mai puţin înţeles de contemporani. Curentul universal care pregăteşte acest viitor spune adepţilor şi discipolilor săi următoarele: Oamenii vorbesc de bine sau de rău fără să ştie că în planul cosmic este o necesitate ca răul să atingă un punct culminant, pentru ca cei care au menirea să-l învingă să utilizeze în efortul lor victorios tocmai forţa din care va izvorî un bine şi mai mare. Pentru aceasta este însă necesar ca dintre oameni să se selecteze o elită care să se pregătească pentru perioada ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor, când vor fi faţă în faţă cu fiinţele care vor purta semnul răului pe figura lor; aceşti aleşi trebuie să fie pregătiţi să răspândească în lume cea mai mare forţă posibilă de a face binele. Va exista şi după marele Război posibilitatea ca unele corpuri care mai au o oarecare maleabilitate să fie transformate de sufletele convertite, de sufletele care au mai putut fi aduse pe calea binelui în ultima epocă a actualei perioade. În acest sens, se va realiza un progres însemnat. Binele nu ar putea deveni atât de puternic dacă nu s-ar fortifica luptând împotriva răului. Iubirea nu ar fi atât de puternică dacă nu s-ar intensifica suficient pentru a şterge urâţenia de pe feţele celor răi. Toate acestea sunt deja pregătite şi discipolilor li se spune: Să nu credeţi că răul nu a fost prevăzut în actul de Creaţie. Răul se află acolo pentru ca într-o zi să se nască Binele cel mare.

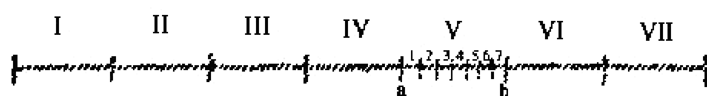
Cei ale căror suflete sunt pregătite, prin asemenea cunoştinţe, să aibă în viaţă puterea de a-şi îndeplini misiunea lor de educatori sunt discipolii curentului spiritual al maniheismului. În mod curent maniheismul este înţeles greşit. Ceea ce auziţi spunându-se în diferite cercuri sau ceea ce citiţi despre maniheism este pură frazeologie. Se spune, de exemplu, că manihiştii credeau în două principii care coexistă de la Facerea lumii, Binele şi Răul, lucru inexact, căci învăţătura maniheistă este exact aşa cum încerc acum să vă o expun. Acea învăţătură şi forma pe care o va lua în viitor, precum şi discipolii care sunt pregătiţi ca să poată, în cursul viitoarelor lor încarnări, să îndeplinească misiunea despre care am vorbit mai înainte, iată ce trebuie să înţelegem prin maniheism. *Manes* este o mare personalitate, o înaltă personalitate care se reîncarnează în mod constant pe Pământ, este spiritul călăuzitor al celor aleşi să combată răul şi să-l transforme.

Când vorbim despre marii călăuzitori ai omenirii, trebuie să ne gândim întotdeauna şi la această mare individualitate şi la misiunea pe care şi-a asumat-o [30]. Deşi în zilele noastre principiile maniheismului s-au retras din primul-plan pentru că spiritualitatea este atât de puţin luată în considerare, maniheismul va atrage totuşi, pe măsură ce ne îndreptăm spre o mai mare apropiere şi înţelegere de viaţa spirituală, un număr din ce în ce mai mare de discipoli.

Omenirea actuală va continua să existe şi după Războiul tuturor împotriva tuturor, după cum şi omenirea aparţinând rasei-mame, rasei a cincea din perioada atlanteană a supravieţuit Marelui Deluviu, păşind în actuala perioadă postatlanteană, şi a servit ca punct de plecare al civilizaţiei noastre. Umanitatea care va popula Pământul în perioada de după Marele Război va străbate în evoluţia sa tot şapte etape succesive şi am văzut deja că ele sunt arătate în *Apocalipsa 1ui Ioan* prin desfacerea celor şapte Peceţi, care nu sunt altceva decât o caracterizare a fiecăreia din acestea. După ce şi această perioadă – a celor şapte Peceţi – se va sfârşi, perioadă care astăzi nu poate fi văzută decât prin contemplare în lumea astrală de către un iniţiat, va urma o altă perioadă din evoluţia fizică a Pământului, când se vor manifesta noi forme de existenţă. Această ultimă perioadă este descrisă în mod simbolic în *Apocalipsa lui Ioan* prin cele şapte Trâmbiţe. Şi la fel cum perioada care va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor este simbolizată prin cele şapte Peceţi – şi un clarvăzător nu o poate percepe decât în lumea astrală – perioada următoare este simbolizată prin cele şapte sunete de trâmbiţă, pentru că un iniţiat nu o mai poate percepe în lumea astrală, prin imagini, ci doar în lumea spirituală propriu-zisă, acolo unde răsună muzica sferelor. Universul astral este perceput de om sub formă de imagini simbolice, iar lumea spirituală a Devachanului sub forma inspirativă a armoniei sferelor. În Devachan se află, ca să spunem aşa, vârful, punctul culminant a ceea ce se poate revela în stadiul de evoluţie care urmează după Războiul tuturor împotriva tuturor.

Pentru a recapitula cele spuse, să reprezentăm schematic cele şapte epoci de cultură ale perioadei postatlanteene prin segmentul a-b împărţit în şapte diviziuni, din care prima reprezintă cultura veche indiană, a doua cultura veche persană, a treia epoca de cultură asiro-babiloniană, egipto-chaldeană şi ebraică, a patra epoca grecolatină, a cincea este epoca în care ne aflăm în prezent, după care va urma epoca Filadelfia şi, în sfârşit, ultima, epoca Laodiceea. Segmentul IV ar reprezenta perioada atlanteeană; punctul *a* este momentul Deluviului, care distruge Atlantida şi încheie perioada a patra, atlanteană, iar punctul *b* este momentul Marelui Război al tuturor împotriva tuturor. Urmează apoi cultura perioadei a VI-a, reprezentată prin cele şapte Peceţi, şi apoi altă perioadă, ultima (a VII-a), reprezentată prin cele şapte sunete ale Trâmbiţelor. Aici se termină marele ciclu, este graniţa evoluţiei fizice a Pământului.

Perioada atlanteană, care a precedat perioada noastră, actuală, a fost, la rândul ei, precedată de alte perioade, reprezentate în schema alăturată prin segmentele I, II, III. Perioada noastră este, deci, a cincea din acest ciclu de evoluţie, precedată de alte patru şi urmată de încă alte două perioade. Despre prima perioadă* nici nu am putea spune că ar fi fost o perioadă de cultură. Totul era compus dintr-o substanţă extrem de fină, de natură eterică şi spirituală, încât, dacă evoluţia ar fi mers în acest sens, nimic nu ar fi putut deveni vizibil, nu ar fi putut fi perceput cu organele senzoriale pe care le avem acum. În această perioadă, Soarele nu se desprinsese încă de complexul terestru (care cuprindea elementele solare, lunare şi terestre propriu-zise). Condiţiile de viaţă erau cu totul diferite şi nu se poate vorbi de ceva ce ar fi putut avea o cât de mică asemănare cu mediul nostru. A urmat a doua perioadă, caracterizată prin faptul că Soarele face o mişcare de desprindere de Pământ** şi apoi a treia perioadă, când Luna se desprinde de Pământ, perioadă care este denumită „lemuriană", vechea Lemurie. Abia în această a treia perioadă apare omul pe Pământ în primele sale forme fizice, despre care am spus deja că erau atât de groteşti, încât aţi fi cu tqtul şocaţi dacă le-aş descrie. Perioada lemuriană este urmată de perioada atlanteană, apoi de perioada noastră.

* Numită în mod curent perioada „polară" (N.T.).

** A doua perioadă se numeşte în mod obişnuit „hiperboreană" şi corespunde cu prima zi a Creaţiei, după *Biblie (N.T.)*

Vedeţi deci că Pământul, în stadiul său fizic, parcurge şapte perioade de evoluţie. Raportându-ne la cele două dintre acestea, care vor veni după noi, putem spune că ele vor avea condiţii şi aspecte complet diferite de perioada noastră, iar dacă ne referim la perioada a treia, anterioară, cea lemuriană, ea s-a dezvoltat în cea mai mare parte pe un continent astăzi dispărut şi care se afla cuprins între Africa, Asia şi Australia. Era vechea Lemurie. În acea perioadă s-a eonstituit un mic grup de oameni, dintre cei mai evoluaţi, ultima rămăşiţă a vechii rase lemuriene. Acest ultim grup din rasele lemuriene a fost singurul care a supravieţuit distrugerii Lemuriei, a emigrat şi a constituit baza celor şapte rase din perioada atlanteană. Dintre acestea, a cincea* s-a dezvoltat în măsura în care a putut constitui originea popoarelor care au creat ulterior epocile de cultură ale perioadei postatlanteene. În prezent, noi facem parte din epoca a cincea de eultură, iar epoca următoare, simbolizată prin comunitatea din Filadelfia, va sta la originea umanităţii care va trăi în perioada de după Războiul tuturor împotriva tuturor. La rândul său, a şaptea epocă din acea perioadă va fi la originea umanităţii care va trăi în ultima perioadă, a şaptea, simbolizată prin celelalte şapte Trâmbiţe.

*Rasa protosemită (N.T.)

După această a şaptea perioadă din evoluţia fizică a Pământului ce va urma? În acel moment, Pământul îşi încheie scopul evoluţiei sale fizice. Toate lucrurile şi toate fiinţele care vor exista atunci se vor transforma. Am spus că în perioada a şasea, a celor şase Peceţi, oamenii vor avea înscris pe fruntea lor ceea ce poartă în suflete, ca bine sau rău; acum trebuie să menţionez că în perioada a şaptea, a celor şapte Trâmbiţe, forma corporală a omului şi a tuturor creaturilor va fi expresia binelui şi a răului într-o proporţie şi mai mare. Tot ce este materie va purta pecetea spiritului. Absolut nimic nu se va mai putea ascunde. Deja în perioada a şasea va fi imposibil locuitorilor Pământului să ascundă ceva, orice ar fi, în faţa unei priviri agere. Răul va exprima rău, binele va exprima binele. În perioada a şaptea nu va mai fi posibil să se ascundă ceea ce există în suflet, nici măcar în vorbe. Gândirea nu va mai fi mută, nu va mai putea fi ascunsă, disimulată. Orice gând se va revela şi în exterior. Gândirea va fi atunci pentru oricine ceea ce este acum numai pentru un iniţiat. Pentru aceştia, gândirea răsună în Devachan. Dar atunci, Devachanul va fi coborât până la nivelul fizicului, după cum în perioada a şasea lumea astrală se va coborî la nivelul fizicului. Încă de pe acum, iniţiatul poate vedea în lumea astrală cum va fi perioada a şasea, iar în lumea spirituală, cum va fi perioada a şaptea. Coborârea lumii astrale la nivelul fizicului, în perioada a şasea, înseamnă că întreaga lume de imagini, expresii şi manifestări va fi percepută la nivelul fizic. Perioada a şaptea va fi lumea spirituală coborâtă, adică expresia acestei lumi. În acel moment Pământul îşi va fi atins scopul evoluţiei sale pe plan fizic.

După aceasta, Pământul se va transforma într-un corp ceresc de natură astrală, împreună cu toate fiinţele care există pe el. Substanţa fizică va dispărea ca substanţă fizică şi partea din aceasta care a avut posibilitatea să se spiritualizeze va deveni substanţă spirituală de

natură astrală. Să ne facem o imagine cât mai exactă a acestor fenomene: toate fiinţele terestre care vor exprima prin aparenţa lor fizică tot ce este bine, frumos, nobil, intelectual în sufletele lor, care vor purta pe feţele lor pecetea lui Christos, care prin gândurile şi cuvintele lor vor fi, de asemenea, expresia lui Christos Iisus, toate aceste fiinţe vor avea posibilitatea să transforme ceea ce există în ele ca materie fizică, să o dizolve aşa cum apa dizolvă sarea. Tot ce era fizic se va transforma într-un corp ceresc astral. Dar cei care până atunci nu vor fi reuşit să facă din materia corporalităţii lor expresia a ceea ce este bine, frumos, subtil, intelectual, vor fi incapabili să dizolve materia care va continua să existe în ei ca atare, se vor osifica şi vor păstra în continuare o formă materială. În acel punct al evoluţiei terestre se va petrece o ascensiune spre spiritualitate a tuturor formelor care vor trăi atunci în astralitate, iar din acestea se va desprinde un alt glob, de esenţă materială, un glob care va găzdui toate fiinţele care nu au fost capabile să participe la această ascensiune spre spiritualitate, fiindcă nu au dizolvat materia din ei.

Acesta este mersul spre viitor al Pământului. Actuala sa substanţialitate se va rarefia, se va afâna din ce în ce mai mult, datorită acţiunii convergente a sufletelor umane, care vor contribui la acest proces până vor dobândi forţa de a-l dizolva. Va veni apoi momentul când ceea ce nu a putut fi dizolvat să fie eliminat sub forma unui corp cosmic separat. Iar în continuare, în decursul a şapte mari etape această materie insolubilă va fi complet eliminată iar forţa care o va elimina va fi o forţă opusă aceleia care a contribuit la ascensiunea spre spiritualitate a celor buni. Cine a dat acestor oameni forţa să dizolve materia? Este însăşi forţa iubirii pe care a adus-o principiul lui Christos. Fiinţele devin capabile să dizolve materia deschizându-şi sufletele către iubire. Cu cât iubirea va aduce mai multă căldură în suflete, cu atât acţiunea sa asupra materiei va fi mai intensă. Forţa iubirii spiritualizează şi astralizează Pământul, îl transformă într-un glob astral. Dar dacă iubirea are puterea să dizolve materia, după cum apa dizolvă sarea, forţa opusă iubirii duce, în schimb, la decădere, aşa cum am spus, în decursul a şapte etape evolutive, fiinţele care nu au fost capabile să participe la misiunea Pământului.

Contrariul iubirii divine se numeşte, cu un termen consacrat, „mânia divină". Omenirea a fost impregnată de iubirea divină în cursul epocii a patra şi aceasta va deveni din ce în ce mai puternică în cursul ultimelor două epoci ale perioadei noastre, în epoca a şasea şi a şaptea. Dar concomitent creşte şi forţa care duce spre împietrirea materiei, forţa pe care o numim mânia divină. Acţiunea pe care o exercită duce la expulzarea materiei. În *Apocalipsa lui Ioan* aceasta se exprimă prin vărsarea celor şapte Cupe ale mâniei*. Să ne imaginăm acum, în mod figurat, mersul acestor etape de evoluţie. Materia terestră devine din ce în ce mai fină, spiritualizându-se treptat, iar fiinţa umană va avea o constituţie formată dintr-o materie ce tinde, de asemenea, spre spiritualizare. Părţile sale mai grosiere vor apărea ca un fel de coajă, ca cea pe care o leapădă reptilele sau ca o cochilie de melc lepădată. Părţile durificate vor fi tot mai mult ataşate de materia pe cale de transformare. În ultima perioadă, a celor şapte Trâmbiţe, se va observa, dar numai cu ochii unui iniţiat, fiinţe umane cu corpuri foarte transparente, complet spiritualizate, dar totodată se va vedea şi cum cei care s-au osificat în materialitate şi au conservat ceea ce astăzi constituie părţile cele mai dure ale materiei, se va vedea cum toţi aceştia vor cădea, ca nişte coji, pe globul material care va supravieţui, ca atare, după perioada pe care am indicat-o prin sunetele de trâmbiţă.

* *Apocalipsa*, cap. 16 (N.T.)

Iată ce ne arată despre viitor, în mod profetic, *Apocalipsa lui Ioan*. Şi este important să asimilăm în sufletele noastre aceste profeţii pentru ca să ne înflăcăreze voinţa. Căci ce va fi făcut omul din el însuşi când se va afla la sfârşitul perioadelor a şasea şi a şaptea? În acel moment ce se va întâmpla cu corpul său? În prezent, când ne privim unii pe alţii, nu ne vedem expresia sufletului. Dar în acel viitor îndepărtat, corpul va deveni din ce în ce mai mult expresia trăirilor interioare ale sufletului. Corporalitatea va deveni expresia, manifestată exterior, a binelui, dacă fiinţa este deschisă mesajului care a adus cea mai nobilă învăţătură care poate exista pe acest Pământ, iar acest sublim învăţământ este chiar mesajul pe care Christos Iisus l-a dat Pământului. Este darul cel mai înalt care ne putea fi dat. Suntem datori să avem înţelegere şi deschidere pentru acest mesaj în forul cel mai profund al fiinţei noastre şi nu numai în inteligenţa noastră. Trebuie să-l asimilăm aşa cum asimilăm hrana în corpul fizic. Parcurgând mai departe cursul credinţei, omul va asimila şi mesajul bucuriei şi tocmai receptivitatea pentru acest mesaj al iubirii este fructul evoluţiei terestre. În *Evanghelii*, în „Carte" găsim forţa iubirii, întreaga forţă a iubirii. Un clarvăzător nu poate spune altceva decât: Eu văd în spirit o vreme când conţinutul *Evangheliilor* nu va mai fi doar o carte de citit, ci va fi pur şi simplu „înghiţit" de oameni.

Evoluţia terestră se bazează în fapt pe două lucruri. Pământul pe care locuim acum a fost precedat de ceea ce am numit „cosmosul înţelepciunii", iar înaintea acestuia, de ceea ce putem numi – cuvântul în sine nu spune mare lucru, dar trebuie să-l folosim pentru că a devenit curent – „cosmosul tăriei", al forţei. Înţelepciunea şi forţa, iată ce a moştenit Pământul actual din fazele sale anterioare de evoluţie, de la vechea Lună şi de la vechiul Soare. Vom vedea că acest fapt se exprimă în evoluţia terestră prin aceea că prima jumătate din evoluţia sa o denumim după numele reprezentantului forţei solare, Marte. Este suficient deocamdată să ne gândim că în cadrul evoluţiei terestre avem în Marte forţa pe care i-a adus-o fierul. În Marte vedem pe purtătorul forţei. În ceea ce priveşte nota dominantă a celei de a doua jumătăţi a evoluţiei terestre, o vom numi după reprezentantul vechii evoluţii lunare, Mercur, care a transmis Pământului vechea moştenire lunară, înţelepciunea. Evoluţia terestră se compune, deci, pentru noi din două părţi, cea care provine din evoluţia lui Marte şi cea care provine din evoluţia lui Mercur. Pământul a primit ca moştenire două forţe puternice. Moştenirea care provine din cosmosul forţei se exprimă prin Marte, iar cea provenită din cosmosul înţelepciunii se exprimă prin Mercur. La rândul său, însuşi Pământul are ca misiune proprie să adauge la cele două moşteniri forţa iubirii. Această forţă, ca fruct al evoluţiei terestre, se va manifesta în toată splendoarea şi descoperim aici o gândire profundă a autorului *Apocalipsei,* care este legată, de altfel, de tot restul evoluţiei terestre (a se vedea a patra Pecete).

Să revenim, din nou, la primele timpuri ale Atlantidei, perioadă în care am spus că aerul era încă îmbibat cu apă. Fiinţa umană era prin structura sa adaptată la mediul acvatic. Mai târziu abia, către mijlocul perioadei atlanteene, el a evoluat suficient pentru a se putea lipsi de apă şi să pună piciorul pe un teren ferm. Până în acel moment, când Pământul a ajuns la mijlocul evoluţiei sale, trebuie să considerăm apa ca purtătoare a evoluţiei umane, după cum mai târziu va fi solul terestru. Acesta nu a devenit decât relativ târziu câmp de activitate al omului. Nu este decât pe jumătate exact să vorbim despre Atlantida ca fiind un pământ cu sol uscat. În mare parte era acoperită nu de un ocean propriu-zis, ci de o atmosferă îmbibată de apă, o atmosferă compusă din aer şi apă, şi în acest mediu trăia omul. Mult mai târziu a devenit acesta capabil să respire numai aer şi să meargă pe un teren solid; nu este, relativ, prea mult timp de atunci. Aşa încât îmbrăţişând cu mintea ansamblul evoluţiei terestre se poate spune, simbolic vorbind: de o parte apă, de alta pământ. Acesta este trecutul. Din apă emană o forţă care va predomina până la jumătatea evoluţiei Pământului, după care va predomina forţa emanată de Pământ. Până la mijlocul perioadei a patra – mijlocul perioadei atlanteene – vorbim de forţele legate de Marte, forţe care sunt, într-un fel, creatoare ale elementului acvatic, lichid, al apei. Şi vorbim de forţele lui Mercur în cealaltă jumătate a perioadei, când din Pământul solid emană forţele de susţinere, de suport. Toate acestea se reprezintă simbolic prin cele două coloane pe care le-am văzut în sală, în timpul Congresului de la München [**31**], şi care reprezintă forţele care susţin fiinţa umană în îndeplinirea misiunii sale terestre. Aceste două coloane reprezintă cele două părţi ale misiunii Pământului, cele două moşteniri pe care omul le-a primit din evoluţia sa trecută. Deasupra lor se află simbolul ţelului de atins prin forţele proprii ale Pământului, iubirea, care se revelează în toată splendoarea sa, susţinută de moştenirile primite.

Autorul *Apocalipsei* descrie cum se desfăşoară cu adevărat lucrurile pentru cel care le poate observa dacă se ridică până la nivelul regiunilor spirituale. Ceea ce apare în felul acesta, când ne ridicăm privirile asupra a ceea ce va suferi Pământul, asupra a ceea ce se va întâmpla în momentul când substanţa terestră îşi dizolvă materia din care e făcută, transformând-o în spirit, se reprezintă în mod simbolic prin ceea ce

ne arată Pecetea a patra. Bineînţeles, aceasta apare acum invers pentru că este vorba de viitor. Vedem cele două forţe pe care Pământul le-a primit ca moştenire din cosmosul înţelepciunii şi cel al puterii, vedem de asemenea ceea ce reprezintă împlinirea misiunii Pământului ca forţă a iubirii pe care o cultivă omul şi totul ne apare ca o personificare a omului viitor, în aşa fel că acesta se prezintă sub o formă simbolică, susţinut de cele două forţe anterioare impregnate acum de forţa iubirii. Mesajul iubirii, cartea din faţa lui, ce nu trebuie să-l influenţeze numai din exterior, ci pe care trebuie să o „înghită". În faţă ne apare o imagine puternică: „Atunci am văzut un alt înger al puterii" – adică o fiinţă reprezentată astfel pentru că este deja în prezent superioară omului – „care cobora din cer" – aşa îl vede clarvăzătorul –, „îmbrăcat într-un nor, iar faţa lui era ca Soarele şi picioarele ca nişte stâlpi de foc" – acestea sunt cele două forţe despre care am vorbit şi pe care Pământul le-a primit ca moştenire. „El avea în mână o cărticică deschisă şi a pus piciorul drept pe mare şi pe cel stâng pe Pământ". Iar Ioan vorbeşte îngerului: „Dă-mi cartea aceasta mie", iar el mi-a zis: „Ia-o şi înghite-o, ea va fi amară în pântecele tău, dar în gura ta va fi dulce ca mierea". Şi am luat cărticica aceea din mâna îngerului şi am înghiţit-o. În gura mea ea a fost dulce ca mierea, iar după ce am mâncat-o, s-a făcut amară în pântecele meu*. Este descrierea a ceea ce simte un clarvăzător când contemplă acel moment când Pământul trece de la starea fizică materială la starea astrală, spirituală, când şi-a împlinit misiunea. Când clarvăzătorul percepe acest moment, el înţelege că este legat de mesajul de iubire al cărui impuls a coborât pe Pământ în timpul celei de a patra epoci de cultură: el simte prin propria sa viaţă, aşa cum şi autorul Apocalipsei a simţit, ce înseamnă fericirea, acea fericire promisă oamenilor. El simte această fericire chiar în mod fizic, căci oricât de sus s-ar înălţa o fiintă, trebuie să se încarneze într-un trup material, dacă doreşte să trăiască printre oameni. Şi în multe privinţe corpul actual tocmai prin faptul că oferă spiritului posibilitatea de a se înălţa are şi capacitatea de a suferi. În timp ce sufletul unui clarvăzător dezvăluie prin autorul *Apocalipsei* că poate avea acces în regiunile spirituale pentru a primi acolo Evanghelia iubirii şi că poate cunoaşte în spirit o fericire dulce ca mierea, clarvăzătorul trăieşte totodată şi într-un corp fizic; el va trebui să recunoască şi să mărturisească, prin urmare, că datorită acestui fapt orice înălţare atrage în corp, în multe privinţe, şi ceea ce este opusul fericirii. Acesta este sensul când el spune că, deşi cartea este dulce ca mierea, ca este şi amară în pântece când o mănâncă. Acesta nu este decât un slab reflex a ceea ce se poate simţi când „eşti crucificat în corpul fizic". Cu cât spiritul se înalţă mai mult, cu atât mai dureros este să trăiască într-un corp fizic. Acesta este înţelesul expresiei pentru această durere, „a fi crucificat în corp".

* *Apocalipsa*, cap. 10, v.1-10 (N.T.).

În cele expuse, am făcut o sumară schiţă a celor ce urmează să se întâmple în decursul evoluţiei Pământului, ce perspective are omul în evoluţia sa. Şi am ajuns acum la un punct când natura umană se va transforma şi va deveni astrală, când pământul fizic, cu ce are mai bun, va dispărea şi se va spiritualiza, iar o parte izolată, negativă, va fi aruncată în Abis de mânia divină. Dar vom vedea că acesta nu este încă ultimul stadiu, că se va mai da o posibilitate de salvare, deşi ceea ce a căzut în Abis este reprezentat prin cele mai înspăimântătoare simboluri, prin cele două Fiare, Fiara cu şapte capete şi zece coarne şi mai ales Fiara cu două coarne.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a IX-a

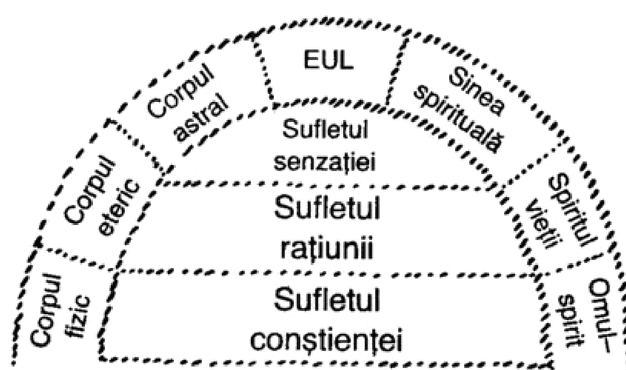
TRANZIŢIA CĂTRE PĂMÂNTUL SPIRITUALIZAT. FEMEIA ÎMBRĂCATĂ CU SOARELE. FIARA CU ŞAPTE CAPETE ŞI ZECE COARNE

Nürnberg, 26 iunie 1908

În expunerea făcută ieri despre evoluţia omului, am ajuns la punctul când, după sfârşitul perioadei caracterizate prin cele şapte sunete de trâmbiţă, Pământul şi toate fiinţele care îl populează vor trece într-o altă stare, o stare din care fizicul, materia se dizolvă, ca să spunem aşa, şi devine mai întâi de natură astrală, iar apoi, în final, de natură spirituală. Se naşte un Pământ astral în care vor veni să trăiască toate fiinţele care au evoluat până într-atât, încât sunt capabile să înfrângă materia şi să o utilizeze în scopul spiritualizării. În schimb, cei care nu vor putea transforma în spirit ceea ce este de natură materială, ci dimpotrivă se vor ataşa şi mai mult de materie, vor fi alungaţi şi vor contribui la formarea unui fel de Pământ secundar. Studiul acestui alt Pământ este foarte instructiv în legătură cu soarta omenirii viitoare. Dar mai întâi trebuie să înţelegem foarte bine tot ce va urma după spiritualizarea Pământului pentru cei care vor fi putut atinge gradul de maturitate necesar pentru a se împărtăşi cu principiul lui Christos şi se vor lăsa călăuziţi de el. Ne vom ocupa, deci, acum de perspectiva devenirii fiinţei umane.

Vom putea înţelege mai bine această perspectivă dacă vom avea răbdarea să mai cercetăm o dată în plus omul actual, să vedem ce a devenit şi ce posibilităţi de dezvoltare poartă în el pentru viitor. În prezent, ştim că omul este o fiinţă alcătuită din patru elemente. Primul element pe care îl cunoastem este ceea ce numim în mod obişnuit corpul fizic. Este elementul pe care omul îl are în comun cu toate creaturile care formează astăzi regnul mineral, elementul pe care îl putem vedea cu ochii şi pipăi cu mâinile. Este elementul inferior al entităţii umane, este ceea ce rămâne după moarte, este propriu-zis cadavrul. Dar corpul fizic ar urma soarta cadavrului, s-ar dezagrega clipă de clipă, dacă nu ar fi impregnat de un alt element, pe care îl numim corpul vieţii, sau corpul eteric. Omul are corpul eteric în comun nu cu regnul mineral, ci cu fiinţele care compun, pe Pământ, regnul vegetal. Corpul eteric este forţa vie din om, care luptă în fiecare clipă împotriva morţii şi care menţine, între naştere şi moarte, legate, elementele care alcătuiese corpul fizic, care altminteri tind permanent să se disperseze, să se destrame. Ce este în realitate corpul fizic al omului? Este ceea ce devine, la un timp după ce moartea i-a distrus forma, pulbere, o grămăjoară de cenuşă, compus însă din aceleaşi elemente care în timpul vietii sunt inserate cu atâta artă în corpul eteric, în aşa fel că totul dă impresia acelui tot unitar pe care îl vedem. Al doilea element este, cum am spus, corpul eteric sau corpul vieţii. Al treilea, pe care omul îl are în comun cu toate animalele, este aşa-numitul corp astral, purtător al instinctelor, al pasiunilor, al dorinţelor, al tuturor gândurilor, reprezentărilor etc., tot ceea ce numim în mod obişnuit suflet. Al patrulea element pe care îl are fiinţa umană şi care face ca omul să fie încoronarea Creaţiei pe Pământ, îl face să fie superior tuturor celorlalte creaţii şi creaturi de pe Pământ, şi mai ales îl face apt să evolueze ca individualitate, să fie conştient de el însuşi, în timpul existenţei terestre, este eul.

În viitor, evolutia umană se va desfăşura în aşa fel, încât fiinţa umană, cu ajutorul forţelor pe care le are eul, va transforma, purificându-le, elementele inferioare eului şi va face din el un fel de stăpân-suveran al acestora. Când eul va reuşi să domine cu putere corpul astral, încât acesta să nu mai fie dominat de pasiuni, instincte şi impulsuri necontrolate şi inconştiente, va duce la formarea unui nou element, superior, aşa-numita Sine spirituală sau Manas, care nu este altceva decât corpul astral purificat, care înainte de a fi prelucrat şi purificat de eu era el treilea element al fiinţei umane. Când eul reuşeşte să transforme şi corpul eteric, se dezvoltă Spiritul vieţii sau Buddhi, iar când eul, şi aceasta într-un viitor foarte, foarte îndepărtat, va reuşi să transforme şi corpul fizic, spiritualizându-l – fiind de fapt munca cea mai grea, deoarece corpul fizic este, dintre toate elementele, cel mai dur –, acesta va deveni elementul cel mai elevat al entităţii umane, Omul-spirit sau Atma.

Acum ne putem reprezenta fiinţa umană compusă din şapte elemente, dintre care patru le are deja în prezent, corpul fizic, eteric, astral, eul, apoi celelalte trei pe care le va dezvolta în viitor, Sinea spirituală sau Manas, Spiritul vieţii sau Buddhi şi Omul-spirit sau Atma. Pe acestea din urmă, cele trei elemente superioare, nu le va putea dezvolta decât mult mai târziu, în viitor. În condiţiile actuale, pe actualul Pământ, omului nu-i este dată puterea să acţioneze conştient asupra lui însuşi pentru a dezvolta aceste elemente spirituale ale fiiniei sale, cele mai înalte din natura sa umană.

Dacă luăm în considerare această entitate compusă din şapte elemente nu reuşim să înţelegem totuşi fiinţa umană aşa cum se prezintă ea astăzi în faţa noastră. Dacă o cuprindem cu privirea în ansamblu, este desigur corect să vorbim de cele şapte elemente. Dar dacă vrem să înţelegem omul aşa cum este astăzi, trebuie să ne referim la el cu o mai mare precizie.

Vă amintiţi că elementul fizic, corpul fizic a fost creat şi s-a dezvoltat pe vechiul Saturn, corpul eteric pe vechiul Soare, corpul astral pe vechea Lună, iar eul s-a format pe actualul Pământ, unde până în prezent a atins un anumit nivel de dezvoltare superior. Dar evoluţia terestră a omului trebuie privită cu mai multă exactitate. Ceea ce numim Sine spirituală, corpul astral transfigurat – cu alte cuvinte ce va rezulta din acţiunea omului asupra corpului astral, acţiune declanşată cu forţe proprii şi în deplină conştienţă – nu va fi obţinut de majoritatea oamenilor decât la finele evoluţiei terestre. În schimb, în decursul actualei evoluţii terestre, omul a trecut printr-un fel de stadiu de pregătire care i-a permis să lucreze, dar, ca să spunem aşa, semiconştient, semiinconştient asupra celor trei corpuri inferioare.

Această acţiune, jumătate conştientă, jumătate inconştientă a eului asupra elementelor inferioare, a început încă din perioada lemuriană, despre care am vorbit pe scurt. În acea vreme, eul a început, într-o stare de conştienţă cu totul confuză, să lucreze mai întâi asupra corpului astral. Dacă urmăriţi evoluiia Pământului începând din perioada lemuriană până la începutul perioadei atlanteene, veţi constata că eul, la început semiinconştient, într-o stare de conştienţă crepusculară a lucrat asupra corpului astral, transformându-l. Rezultatul acestei transformări a corpului astral, care are loc, evident, pe Pământ, a dus la formarea a ceea ce numim „sufletul senzaţiei". Apoi, în perioada atlanteană, când aerul era suprasaturat de neguri încărcate cu vapori de apă, eul, într-o stare de conştienţă confuză, a acţionat asupra corpului eteric, elaborând germenul a ceea ce numim astăzi „sufletul raţiunii". Şi, în sfârşit, începând din momentul când datorită acelui puternic impuls venind din zona situată în apropierea actualei Irlande, care a împins oamenii spre răsărit, spre locurile unde se vor forma ulterior popoarele de astăzi, fugind de fapt din cauza Deluviului, şi chiar începând din ultima treime a perioadei atlanteene eul lucrează inconştient asupra corpului fizic şi dezvoltă prin această acţiune ceea ce numim „sufletul conştienţei". Acesta este ceea ce dă omului imboldul să se desprindă de sufletul-grupă, să-şi formeze un eu mai mult sau mai puţin conştient de sine însuşi, un eu care numai prin venirea lui Christos Iisus a primit marele impuls al unei individualităţi complete. De atunci omul începe să devină capabil şi de o acţiune ceva mai conştientă asupra corpului astral. De fapt, noi nu am început această acţiune în mod conştient decât din momentul când creştinismul a început să se răspândească pe Pământ. Vorbind, deci, despre om aşa cum se prezintă el astăzi, trebuie să formulăm următoarea caracterizare: omul şi-a dezvoltat corpul fizic, corpul eteric, corpul astral, apoi sufletul senzaţiei – corpul astral transformat de eu într-o stare de conştienţă crepusculară, sufletul raţiunii – corpul eteric transformat de eu în stare de conştienţă obscură, la începutul perioadei atlanteene, şi sufletul conştienţei – corpul fizic prelucrat de eu în stare de conştienţă tot obscură, în ultima parte a perioadei atlanteene. Toate aceste etape şi realizări au fost pentru a se ajunge la dezvoltarea treptată a Sinei spirituale sau Manas. Până la punctul în care suntem azi, aceasta este încă într-o stare cu totul incipientă.

Germenele Sinei spirituale este astăzi la unii oameni mai dezvoltat, la alţii mai puţin. Unii vor fi nevoiţi să mai treacă prin numeroase încarnări pentru a ajunge la o dezvoltare suficientă, care să le permită o acţiune perfect conştientă pe care să o îndeplinească în interiorul fiinţei lor. Când Pământul va ajunge la finele misiunii lui fizice, deci când va începe să răsune cea de a şaptea Trâmbiţă, va avea loc următorul eveniment: ceea ce a mai rămas din corpul fizic se va dizolva, aşa cum sarea se dizolvă în apă caldă. Sinea spirituală a omului, Manas, va fi atins până atunci o suficientă dezvoltare pentru ca omul să poată rosti fără ezitare cuvintele Sfântului Pavel: „Nu eu, ci Christos din mine face toate acestea". Aşa va trăi omul. El va avea puterea să-şi dizolve substanţa sa fizică şi să facă din corpul său eteric înnobilat o fiinţă capabilă să trăiască pe Pământul astralizat. Pe acest Pământ spiritualizat omul va continua să trăiască, dar ca o fiinţă complet înnoită.

Acest moment grandios al trecerii spre Pământul spiritualizat este descris într-un mod admirabil în *Noul Testament*, unde se spune că tot ce elaborează omul în corpul fizic, în cursul vieţii pe Pământ, este ca o sămânţă care îşi va da fructele când Pământul va deveni spirit. „Când semeni, nu semeni trupul care să vină, ci un grăunte gol, de grâu sau de altceva. Dumnezeu însă îi dă trup cum voieşte şi fiecărei seminţe îi dă trupul ei" – adică un corp care să fie expresia sufletului, a individualităţii. „Trupurile nu sunt toate la fel. Sunt trupuri cereşti şi trupuri pământeşti, dar alta este slava celor cereşti şi alta a celor pământeşti". Corpurile terestre vor fi dizolvate, iar corpurile ceresti vor apărea ca expresie luminoasă a ceea ce este sufletul. „Se seamănă ce putrezeşte, se scoală ce este viu". Corpul cel viu acela va învia. „Se seamănă trup lumesc şi va învia trup spiritual"*. Apostolul Pavel numeşte „corp spiritual" corpul eteric sau corpul vieţii care, după ce corpul fizic se va dizolva, va apărea în Pământul astralizat. Pavel vede în faţa lui corpul viu, care nu putrezeşte, corpul spiritual, cum îl numeşte el.

> * *Scrisoarea I către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, cap. 15, v. 37-44

Să vedem acum care este contribuţia proprie a fiinţei umane ca expresie a capacităţii sale de a primi pe Christos. Este exact ce Pavel contemplă în spirit şi ceea ce el numeşte „ultimul Adam", în timp ce prin „primul Adam" consideră pe primul om care a apărut într-un corp fizic vizibil*. În perioada lemuriană, către sfârşitul acestei perioade, găsim aici jos felurite animale, dar omul nu este încă vizibil pentru ochiul fizic, el este încă eteric. Dar el începe să se densifice, să asimileze elementele minerale şi apare sub forma sa primă fizică. Ca şi apa care devine sloi de gheaţă solidificându-se, la fel a apărut omul fizic. Evoluţia fizică îşi urmează cursul până în momentul acela îndepărtat când tot ce este de natură terestră se va dizolva şi va dispărea. De aceea omul care va apărea atunci va avea ca element cel mai de jos corpul eteric, şi acesta este „ultimul Adam". „Primul Adam" are posibilitatea acum pe Pământ să perceapă lumea cu simţurile fizice, legate de corpul fizic, iar „ultimul Adam", care primeşte un corp spiritual, este expresia facultăţii de a primi pe Christos. Acesta este şi motivul pentru care Pavel numeşte şi pe Christos „ultimul Adam". Astfel se încheie ciclul evoluţiei umane. În spirit vedem ce devine omul în viitor, aşa cum l-am văzut înainte coborând spre Pământ.

> * *Scrisoarea I către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, cap. 15, v. 45-47: „Adam omul cel dintâi s-a făcut suflet viu, iar Adam cel din urmă este duh de viaţă făcător. Omul cel dintâi a fost din pământ şi pământesc, iar omul cel de al doilea este Domnul din ceruri" (N.T.).

Pentru a înţelege cele ce urmează este necesar să ne cufundăm privirea încă şi mai mult în misterul devenirii omului. Dacă aţi putea urmări fiinţa umană până în perioada anterioară când a intrat într-un corp fizic, deci până în acele timpuri când era încă vizibilă pentru simţurile fizice, când abia coborâse, ca să spunem aşa, din planul eteric, aţi constata că omul apare mai întâi cu o structură lichidă şi aeriformă, apoi cartilaginoasă; dacă aţi putea urmări această evoluţie, – aţi constata că şi Pământul era foarte diferit de cum este acum. În intervalul de timp care precede coborârea omului pe Pământ, încă nu se constituise regnul mineral. Pământul era la început şi abia primise moştenirea lumii. Regnul inferior, cel mai de jos, era regnul vegetal. Solul era încă foarte puţin format. Substanţele de natură gazoasă şi lichidă se prezentau cu totul diferit. Dacă ar fi fost să fi putut contempla Pământul în acea fază incipientă, deci înainte de coborârea omului din atmosferă pentru a păşi pe solul întărit, nu ar fi apărut cum î1 descrie azi, în mod cu totul lipsit de realitate, geologia contemporană. În ansamblu, Pământul era mult mai aproape de ceea ce se consideră a fi un organism. Era străbătut de tot felul de pulsatii regulate. Semăna mai mult cu o fiinţă vie decât cu ce este în prezent. În ce priveşte pe om, care exista ca o fiinţă spirituală, eterică, el nu se năştea aşa cum se întâmplă în prezent; într-un anumit fel, el era adus pe lume chiar de Pământul însuşi, de Pământul-mamă. Acest Pământ-mamă îl făcea pe om, un om încă de structură spiritual-eterică, şi înainte de a se desprinde, el era în mod real legat de Pământ, de ansamblul terestru. Reprezentaţi-vă încă o dată mental cum se formează într-un corp maleabil părţi mai dure şi veţi avea o imagine privind modul în care se

năşteau pe atunci fiinţele umane din sânul Pământului-mamă. Da, oamenii erau ai Pământului şi rămâneau legaţi de Pământ prin tot felul de curenţi.

Viaţa omului era deci cu totul diferită. Circulaţia sanguină, de exemplu, este astăzi interioară, închisă în interiorul corpului prin piele, pe atunci, se prelungea în afară- sub formă de forţe naturale – în mediul ambiant. Dacă am dori să schiţăm o imagine a ceea ce era atunci trebuie să spunem: Invizibil pentru un ochi fizic, dar perceptibil unei priviri de clarvăzător, se forma în pământ un fel de conglomerat care se detaşa şi se diferenţia de mediul înconjurător, dar forţele pe care le conţinea erau legate prin numeroase fire cu restul Pământului. Aşa era începutul, naşterea unei fiinţe umane fizice.

A fost deci un timp când oamenii erau legaţi prin fire de restul Pământului. Atingem aici, ca să spunem aşa, un profund şi grav mister, un mister ale cărui ultime urme apar în aceea că atunci când astăzi oamenii vin pe lume legătura cu organismul matern se rupe prin tăierea cordonului ombilical. Această legătură cu organismul matern este o ultimă rămăşiţă a legăturii pe care omul o avea cu Pământul-mamă. Asa cum astăzi omul este un fiu al omului şi naşte om, pe atunci era un copil al Pământului, se năştea din Pământul care era încă o fiinţă vie. Omul a devenit de sine stătător în momentul când cordonul ombilical care îl lega de Pământ a fost într-un fel tăiat. Atunci, prin aceasta, el a devenit o fiinţă care se năştea şi se perpetua prin sine însuşi.

Trebuie să reţinem foarte clar faptul că vasele sanguine prezente acum în interiorul omului nu sunt altceva decât prelungirile curenţilor care impregnau Pământul în stadiul său primar. La fel şi circuitele nervoase: tot ceea ce astăzi constituie sistemul nervos se prelungea în Pământul-mamă. Reţeaua de nervi pe care o avem pare ca şi tăiată din nervurile care străbăteau odinioară întregul Pământ. Şi la fel stau lucrurile şi cu celelalte părţi ale fiinţei umane. Omul provine din Pământul matern. Tot ce are astăzi închis şi acoperit cu piele a venit de la Pământ. Înainte de a fi fiul omului, el a fost fiul Pământului, iar numele de „Adam" nu înseamnă, în realitate, decât exact aceasta: fiul Pământului. Toate aceste denumiri şi nume străvechi ne trimit către importante Misterii. Luând cunoştinţă de aceste adevăruri putem să înţelegem mai bine că Pământul, înainte ca omul vizibil să-şi facă apariţia, conţinea deja toate forţele proprii acestei fiinţe. Înainte ca omul să devină om, Pământul era purtătorul tuturor forţelor umane. Pământul este mama speţei umane. În măsura în care astăzi putem cu foarte mare greutate să concepem că un om se putea naşte din Pământ, în aceeaşi măsură acest fapt este un adevăr ferm, căci Pământul era o fiinţă vie. Tot ce am încercat să schiţez acum în câteva cuvinte s-a petrccut în timpul perioadei lemuriene.

A avut oare Pământul o importanţă atât de mare pentru om? Este o întrebare pe care ne-o putem pune şi răspunsul este afirmativ: da, pentru că în starea sa primară Pământul conţinea tot ce omul a interiorizat ulterior. Inima a fost pregătită într-un loc, creierul într-altul, fiecare traseu nervos era prezent pe acest Pământ al nostru. Şi la fel cum interioritatea noastră se pregătea atunci pe Pământ, tot aşa acum noi purtăm în corp configuraţia pe care urmează să o ia viitoarea planetă după ce Pământul îşi va fi atins ţelul. În prezent, omul lucrează la perfecţionarea sufletului şi prin aceasta face ca din ce în ce mai mult corpul să semene cu sufletul, să fie expresia acestuia. Când Pământul va ajunge la sfârşitul cursei sale, a misiunii sale, omul va fi făcut din corp imaginea exterioară a sufletului, a unui suflet care a primit pe Christos în el. Acest om nou va continua să existe şi va implanta în viitoarea încarnare a Pământului forţele pe care le-a dezvoltat în actuala încarnare planetară a Pământului. Jupiter este viitoarea încarnare planetară a Pământului şi ia exact aspectul pe care omenirea i-l va da; el se compune din cele şapte corpuri ale omului. La început, Jupiter va fi alcătuit din ceea ce omul însuşi a făcut din sine. Gândiţi-vă că toate corpurile pe care omul le va fi format până atunci se vor contopi într-unul singur, într-un glob ceresc, şi acesta va fi Jupiter, încarnarea viitoare a Pământului. Cu toţii purtăm în noi sămânţa viitoare a lui Jupiter şi a forţelor pe care le va conţine. Pe acest şi din acest Jupiter se vor naşte, la rândul lor, fiinţele jupiteriene. Iată că omul lucrează de pe acum la formarea viitoarei planete, care va fi Jupiter.

Ce trebuie să facă omul pentru a da acestei viitoare încarnări a Pământului o structură demnă de acesta? Va trebui să vegheze ca munca sa să se poată împlini de acum înainte în mod conştient, în spiritul lui Christos, iar corpul său eteric, care va fi imaginea acestei lucrări, să se integreze cu demnitate în Pământul spiritualizat. Toate componentele acestui corp vor fi exact cum le va construi omul. Ceea ce va face din corpul fizic va fi o contribuţie adusă Pământului spiritualizat, iar acesta va fi fundamentul viitoarei sale evoluţii. Aşa cum astăzi sufletul se dezvoltă în corpul pe care îl avem în prezent, pe care l-am moştenit de pe vechea Lună, sufletul se va dezvolta în viitor în corpul pe care noi înşine l-am clădit. De aceea, acest corp – care serveşte de acoperiş, de veşmânt pentru suflet, care la rândul său este purtătorul eului – este numit şi „templu al principiului eului", „templul" elementului divin care sălăşluieşte în om, cu alte cuvinte „Templul lui Dumnezeu". Modelând acest corp, construim de fapt un templu viitor, un templu al viitoarei încarnări a Pământului. Pentru ca Jupiter să aibă o evoluţie normală trebuie să contribuim la aceasta dând corpului nostru structura sa cea mai potrivită. Ce trebuie să apară în momentul când Pământul îşi va fi atins scopul? Un templu al sufletului ale cărui măsuri vor fi drepte. Acesta este şi motivul pentru care un iniţiat are ca sarcină de studiu templul pe care omul îl va construi. Dacă sufletul şi-a făcut lucrarea bine, aceasta se va vedea când se va face măsurarea acestui templu al lui Dumnezeu. „Apoi mi s-a dat o trestie, asemănătoare cu un toiag, şi mi s-a zis: Scoală şi măsoară Templul lui Dumnezeu, altarul şi pe cei ce se închină într-însul. Iar curtea de afară a templului las-o şi nu o măsura" (*Apocalipsa*, cap. 11, v. 1-2). Aceasta înseamnă că trebuie scos din templu tot ce a servit la ridicarea lui. Mai întâi, omul trebuie să aibă un corp fizic şi un corp eteric înainte de a le putea prelucra şi modifica. Corpul fizic şi cel eteric reprezintă „curtea de afară" şi trebuie înlăturate. Omul păstrează numai ce a edificat singur şi acesta este „templul" în care vor intra fiinţele noi din existenta jupiteriană.

Vom trăi atunci în sânul unui Pământ spiritualizat şi vedem deja cum se pregăteşte în mod exemplar viitoarea existenţă jupiteriană şi cum oamenii aduc acolo, cu ei, fructele existenţei terestre. Trebuie să fim deplin conştienţi că în sânul acelei stări spirituale a Pământului, pe o treaptă superioară a evoluţiei, va reapărea tot ce existase anterior. În primul rând vor apărea purtătorii curentelor spirituale pe care se sprijină existenţa Pământului şi din care el însuşi a ieşit. Reprezentanţii acestor curente vor reapărea vii. După tradiţia creştină, Ilie şi Moise sunt văzuţi ca reprezentanţi personali a ceea ce am discutat în conferinţa de ieri despre cei doi stâlpi. Esoterismul creştin vede în Ilie şi Moise pe cei care ne-au desluşit sensul celor doi stâlpi. Ilie este purtătorul mesajului adus de primul stâlp, stâlpul Forţei. Moise este purtătorul mesajului adus de al doilea stâlp, stâlpul înţelepciunii. „Moise" înseamnă adevăr sau înţelepciune, iar „Ilie" – este foarte greu să traducem cuvântul în limbajul nostru – este forţa conducătoare, forţa care arată direcţia, care dă impulsul. Vedem cum aceste două entităţi

vor apărea în lumea spiritualizată la nivelul la care ei au adus-o. Căci tot aşa cum în momentul „Schimbării la faţă“, după tradiţia creştină, Christos apare între Moise şi Ilie, la fel, la sfârşitul evoluţiei terestre, Soarele spiritual al iubirii, revelaţie a misiunii de iubire a Pământului, va apărea susţinut de Soarele-Marte şi de Luna-Mercur, prin Ilie şi Moise. Ieri am arătat că cei doi stâlpi apar mai întâi initiatului ca simboluri ale Forţei şi ale Înţelepciunii, iar deasupra lor Soarele Iubirii. Acum putem să ne reprezentăm cum se desfăşoară evoluţia terestră; cei doi stâlpi ne apar vii, personalizati, unul prin Ilie, celălalt prin Moise, iar deasupra lor, principiul lui Christos.

Dacă acum vom încerca să privim Pământul şi tot ce se află pe el în relaţie cu întregul Univers, vom constata că ne aflăm exact în momentul despre care vorbim ajunşi la ceva deosebit de important. Pământul şi Soarele formau la început – aşa cum ştim – un singur corp ceresc. Pământul s-a format din Soare, iar Luna s-a desprins din Pământ. Am spus că aceste fenomene s-au petrecut pentru bunul mers al evoluţiei. Dar atunci când omul va fi trecut prin etapele dezvoltării sale, când se va spiritualiza, Pământul va fi pregătit pentru a se uni din nou cu forţele prezente în Soare, iar evolutia lui se va desfăşura în ritmul accelerat al acestuia. În momentul acela se va petrece un eveniment important: Pământul se va uni din nou cu Soarele. În timp ce se vor desfăşura toate acestea, Pământul se va uni cu Soarele. Am spus mai înainte că spiritele solare coborâseră pe Pământ când a avut loc evenimentul de pe Golgota. Am mai spus că principiul lui Christos va conduce evoluţia spre punctul final pe care l-am arătat şi când Pământul va fi gata să se unească cu Soarele. Iar principiul care fusese necesar pentru ca evoluţia să nu se desfăşoare prea rapid, principiul reprezentat prin Lună, nu-şi va mai avea rostul, omul nu va mai avea nevoie de acesta. Forţele lunare vor fi învinse, iar omuI se va uni cu Soarele. El va trăi în Pământul spiritualizat şi va fi în acelaşi timp unit cu forţele solare şi va fi biruitor asupra forţelor lunare. Aceasta este viziunea simbolică reprezentată prin Pecetea a cincea: Femeia îmbrăcată cu Soare şi are Luna la picioarele ei*. Ne aflăm în momentul când omul s-a spiritualizat, când se uneşte din nou cu forţele solare, Pământul şi Soarele nemaiformând decât un singur corp, iar forţele lunare sunt biruite.

* *Apocalipsa*, cap. 12, v. 1 (N.T.).

În continuare trebuie să ne reamintim că numai fiintele cele mai evoluate, cele care vor fi pătrunse de principiul lui Christos, vor străbate această evoluţie. Numai aceşti oameni vor putea ajunge la acest punct; în schimb, ceilalţi, care se vor fi osificat în materie, vor fi respinşi, vor fi alungaţi şi vor forma un fel de planetă secundară. Să ne mai amintim că fiinţa umană, înainte de a fi coborât pe Pământ ca fiinţă fizică, apare clarvăzătorului în planul astral. Vă mai amintiti, de asemenea, că am arătat în mod precis că fiinţa umană a apărut, la început, sub cele patru tipuri de suflete-grup: Leul, Vulturul, Taurul şi Omul. Aceste patru tipuri de suflete-grup ne apar, ca să spunem aşa, înainte ca omul să fi coborât în planul fizic, înainte de a se fi individualizat. Aceste patru forme tip pe care le avea omul înainte de a se fi coborât într-un corp fizie nu mai sunt vizibile astăzi în omul fizic, ele se află acum sub influenţa sufletului, sunt comprimate şi interiorizate în forma umană, ca şi cum ar fi din cauciuc. Şi chiar aşa sunt, adică maleabile când omul nu mai este stăpân pe sine, când sufletul pare amorţit, ca să spunem aşa, fie că doarme, fie că este mai mult sau mai puţin inconştient. În aceste situaţii, aceste tipuri străvechi se mai pot observa apărând în tipul de animal corespunzător. Dar în fond, prin faptul că omul a coborât în planul fizic, el a învins tipul animal. Când a dobândit omul această posibilitate de a domina tipul animal în astral?

Reţineţi, desigur, că am vorbit de cele şapte epoci sau rase ale perioadei atlanteene, pe care le-am grupat în primele patru şi în ultimele trei. În timpul primelor patru, fiinţa umană aparţinea întru totul de sufletul-grup. Dar în epoca a cincea, sau în rasa a cincea (rasa protosemiţilor) a apărut primul impuls spre dobândirea unui suflet individual. În Atlantida au fost deci patru faze de evoluţie ca sufle-t-grup, şi fiecare din cele patru rase atlanteene corespundea uneia din formele tip de animale, Leul, Vulturul, Taurul sau Viţelul şi Omul. În a cincea epocă, aceste forme tipice au evoluat spre forma umană şi au dispărut ca atare. Imaginaţi-vă acum că omul, în epoca noastră actuală, se impregnează cu principiul lui Christos şi prin aceasta el domină din ce în ce mai mult animalitatea din e1. Dar dacă nu se impregnează cu acest principiu, nu va fi în stare să stăpânească animalitatea din el. Cele patru capete tip de animal, Leul, Vulturul, Taurul, Omul*, continuă să existe şi îşi reiau forma, atunci când li se oferă ocazia să o facă, ba ceva mai mult, se mai adaugă încă alte trei, provenind din ultimele trei rase atlanteene, când fiinţa umană începuse să devină om propriu-zis. Aceste ultime trei tipuri vor mai dăinui atât timp cât omul nu lucrează asupra sufletului său pentru ca această animalitate să dispară. Cum va apărea, în acest caz, pe Pământul spiritualizat, omul care în epoca noastră nu şi-a însuşit principiul lui Christos? El se va prezenta în materialitatea sa şi în formele din care a provenit. El a îmbrăcat patru forme-animal şi încă alte trei. Ceea ce ar fi putut înfrânge această animalitate, a rămas nefolosit. Animalitatea reapare, dar de data aceasta sub şapte aspecte. După cum în Atlantida au apărut cele patru capete, omul-animal, tot aşa în viitorul Pământ astralizat, spiritualizat, vor apărea şapte capete-tip de acest gen şi ceea ce s-a petrecut altădată se va repeta. Omul spiritual exista atunci în germen potenţial, dar nu putea lua încă o formă individuală, el a dat formă celor patru capete-animale. Acest potenţial om spiritual din trecut este reprezentat simbolic prin femeia care dă naştere omului. Omul viitorului este reprezentat de asemenea prin femeia care naşte pe omul spiritual. Ceea ce a rămas ca element material este alungat către acea formaţie cosmică pe care o putem numi ca fiind o planetă secundară şi este reprezentat simbolic prin Fiara cu şapte capete. Altădată existau patru capete-tip de animal, aceasta înainte ca omul să fi avut capacitatea să înfrângă animalitatea. În viitor, cei care au rămas întârziaţi în animalitate vor reapărea sub o formă colectivă, sub forma Fiarei cu şapte capete**.

* Trebuie înteles, de fapt „omul-animal“ (N.T.).

** *Apocalipsa*, cap. 13, v. 1: „Apoi am stătut eu pe nisipul mării şi am văzut ridicân-du-se din mare o fiară cu şapte capete şi zece coarne“ (N.T.).

Aşadar, în mod efectiv, după reunirea Pământului cu Soarele, Pământul spiritualizat va fi sus, iar jos va apărea tot ce nu a primit principiul spiritual, vor apărea capetele animale de altădată, numai că acum ele vor apărea ca ceva întârziat. Ele vor fi „adversari“; altădată, în vremea pregătirii, ele erau prezente ca ceva cu totul oportun. Vedem astfel că aşa cum atunci ele au ieşit din apele mării fizice acum ies din marea astrală. Soarele însusi va fi astralizat – va ieşi monstrul cu şapte capete, Fiara cu şapte capete. Tot ce există în om ca lucrare a corpului eteric – şi vă rog să fiţi atenţi asupra acestui fapt – se numeşte în limbajul Misteriilor, limbaj pe care îl foloseşte şi autorul *Apocalipsei*, „cap“. Prin acest cuvânt se înţelege ceea ce apare în faţa privirii clarvăzătorului ca un „cap“, de exemplu ca un cap de leu. Forţele eterice au lucrat asupra sa. Dacă urmărim evoluţia atlanteană constatăm, aşa cum am mai arătat, că etericul, corpul eteric, depăşea capul. Tot ceea ce în om este opera etericului se numeşte în limbajul Misteriilor apocaliptice „cap“. Acesta se referă deci la ceea ce vede un clarvăzător ca un cap. Dar ceea ce se formează fizic în om într-o parte a corpului eteric se numeşte „corn“. Astfel, în limbajul Misteriilor, cornul este ceva misterios. De exemplu, ceea ce s-a format fizic în om prin faptul că s-a ataşat de acea rasă din perioada atlanteană în care predomina sufletul-grup având ca animal-tip leul se numeşte corn. Deci partea fizică ce provine dintr-un membru oarecare al corpului eteric se numeşte corn. Corn este, de exemplu, organul care devine expresia fizică exterioară a ceva de natură eterică.

Vreau să fiu şi mai concret. Toate organele fizice ale omului sunt propriu-zis organe eterice densificate, ele provin din corpul eteric prin întărire. Să luăm ca exemplu inima. Astăzi, este un organ fizic, dar s-a format prin densificarea unui organ eteric. Inima omului contemporan a fost preformată în perioada când acesta trăia în sânul sufletului-grup simbolizat prin Leu. Inima este, deci, un corn al capului de leu, căci atunci când corpul eteric era suficient de dezvoltat pentru ca omul să poată primi sufletul-grup având ca simbol capul de leu, s-a conturat ceea ce a devenit ulterior inima fizică. Din acest germen eteric, din omul-leu s-a născut structura inimii fizice pe care o avem astăzi. Legând originea corpului eterie de metamorfoza unui cap în altul, de alăturarea unui cap de altul, înţelegem că şi corpul fizic uman s-a format prin alăturarea unui corn de altul. Şi, de fapt, corpul eteric uman este alcătuit din „capete“, iar corpul fizic din „coarne“. Aşa se exprimă limbajul

Misteriilor. Toate organele omului s-au format pornind de la corpul eteric, deci toate sunt„coarne‟.

Este bine să reflectăm acum la cele expuse, căci toate acestea formează ceea ce autorul *Apocalipsei* însuşi numeşte a fi înţelepciune. Nu vom înţelege această înţelepciune pe care el a pus-o în descrierea Fiarei cu şapte capete, dar cu zece coarne, decât dacă am înţeles perfect ce înseamnă „corn‟ în raport cu „cap‟ în limbajul Misteriilor. Vom vedea că fiinţele care îşi vor păstra cele şapte capete, pentru că au rămas staţionare în evoluţia lor, vor avea în abisul în care au alunecat un corp fizic compus din zece elemente densificate.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a X-a

CURSUL EVOLUŢIEI PRIN CELE ŞAPTE STĂRI DE CONŞTIENŢĂ, CELE ŞAPTE STĂRI DE VIAŢĂ ŞI CELE ŞAPTE STĂRI DE FORMĂ. VĂRSAREA CUPELOR MÂNIEI

Nürnberg, 27 iunie 1908

Am văzut că *Apocalipsa lui Ioan* este o descriere a proceselor de iniţiere sau, mai exact spus, o descriere a experienţelor pe care le trăieşte cel care merge pe drumul iniţierii creştine. După ce, în ultimele conferinţe, am derulat prin faţa sufletelor noastre conţinutul *Apocalipsei*, va trebui să răspundem acum la următoarea întrebare: Care este de fapt valoarea istorică a acestui document şi pentru ce a fost scris sub această formă? Dar acum, ajunşi la acel moment deosebit de important care ni s-a revelat ultima dată, adică la momentul când Pământul trece într-o stare de spiritualitate, după ce a parcurs şi stadiul de astralitate, şi când apar fiinţe stranii într-un mediu de materie supracondensată, care s-au desprins de cursul normal al evoluţiei terestre, este bine, înainte de a merge mai departe, să ne ridicăm la o perspectivă de ansamblu asupra anumitor lucruri care fac parte din planul fundamental al concepiţei antroposofice despre lume. Căci aţi observat că în tot ce am avut de expus sunt unele noţiuni numerice care joacă un anumit rol. Este locul să ne facem o idee mai clară despre ceea ce reprezintă Fiara cu şapte capete şi zece coarne, precum şi Fiara cu două coarne.

În acest scop, să ne orientăm mai întâi asupra planului fundamental al evoluţiei lumii. Această evoluţie îşi urmează cursul după un plan conform unor raporturi numerice foarte bine stabilite. Un profan în materie, care aude spunându-se că numărul 7, ca şi altele, joacă un rol deosebit de important în expunerile noastre, ar putea foarte bine să spună: Ei bine, aceşti antroposofi nu fac decât să reia, să răstălmăcească vechile superstiţii legate de numărul 7, de numărul 12 şi de altele. Şi îndată ce iluştrii noştri contemporani aud că ceva evoluează cu regularitate legat de cifra 7, ei se gândesc imediat că totul este superstiţie, deşi aceşti contemporani ei înşişi, în ceea ce îi priveşte, în ceea ce cunosc, trăiesc exact cu aceleaşi superstiţii. Ei vorbesc de exemplu, fără şovăire, de cele şapte culori ale curcubeului, de cele şapte note muzicale, de cele şapte sunete ale gamei, întrucât al optulea nu este decât repetarea primului. Şi chiar şi în alte domenii se vorbeşte de numărul 7, şi pe bună dreptate. La fel şi noi, în acelaşi sens în care fizicianul vorbeşte de şapte culori sau, în teoria muzicală, de cele şapte sunete ale gamei, vorbim de numărul 7 când studiem relaţiile numerice în Univers. Numărul 7 nu este decât rezultatul experienţei oculte. Aşa cum omul vede şi numără şapte culori, la fel cercetătorul pe plan spiritual numără şapte stadii succesive în evoluţia universală. Şi pentru că înţelepciunea lumii a cunoscut întotdeauna aceste lucruri şi a vorbit despre ele, au trecut în conştienţa colectivă şi s-a înţeles semnificaţia deosebit de importantă a numărului 7, de exemplu. Şi, de fapt, numai fiindcă acest număr intră în structura Universului a pătruns şi în credinţa oamenilor şi chiar în superstiţii.

Dacă vă reamintiţi cele spuse relativ la secretul celor şapte Trâmbiţe şi al celor şapte Peceţi, al celor şapte Scrisori către Biserici, ca şi de cele şapte epoci succesive, sau rase, ale perioadei atlanteene, vă daţi seama foarte bine că evolupa lumii se desfăşoară constant prin perioade sau epoci care se succed având ca bază numărul 7 şi în faţa noastră apare un plan fundamental al evoluţiei universale care ne arată că numărul 7 determină toate componentele evoluţiei.

Aţi auzit deja în nenumărate rânduri că Pământul, înainte de a deveni planeta Pământ (Terra), a trecut printr-o stare de evoluţie planetară, pe care o numim vechea Lună, că aceasta, la rândul său, înainte de a deveni Lună, a trecut prin stadiul planetar pe care îl numim vechiul Soare, iar acesta anterior a evoluat ca un corp pe care îl numim vechiul Saturn. În viitor, după ce va fi parcurs această stare actuală de „Pământ“, va trece într-un alt stadiu planetar, pe care îl vom numi Jupiter, apoi în alt stadiu, pe care îl vom numi Venus, iar în final, al şaptelea stadiu pe care îl vom numi Vulcan. Există, aşadar, şapte stări sau încarnări planetare ale Pământului şi anume: Saturn, Soare, Luna, Pământul (Terra), Jupiter, Venus, Vulcan. Acestea sunt cele mai mari etape sau diviziuni care se pot cuprinde cu vederea – până la un anumit punct – prin clarvedere în ansamblul evoluţiei*. Până în prezent au trecut şi am descris trei stări planetare anterioare Pământului.

*Acest ansamblu sau cicluri de evoluţie se numeşte în terminologia sanscrită *„Manvantara*“. Este perioada de activitate cosmică a lumii, este ceea ce se cheamă şi „zilele“ lui Brahma, timpul în care lumea apare în mod obiectiv, manifestată – spre deosebire de perioadele de repaus, de noapte cosmică –, „nopiile“ lui Brahma, când Universul exista în stare subiectivă, pur spirituală, şi care se numeşte, aşa cum s-a mai arătat, *„pralaya*“. Exista „marea *pralaya*“, perioada de repaus între stările planetare, şi „mica *pralaya*“, perioadele de repaus în interiorul unei stări planetare (N.T.).

Să vedem care este sensul întregii evoluţii şi pentru ce Pământul trebuie să parcurgă aceste şapte stări. Ele corespund dezvoltării conştienţei umane. Fiecare din aceste şapte stări caracterizează o anumită stare precisă a conştienţei umane. Să ne întoarcem cu gândul la vechea şi primordiala stare planetară a vechiului Saturn. Ştim că el din tot ceea ce compune fiinţa umană de astăzi nu exista atunci decât o slabă aparenţă, nu exista decât un prim germen a ceea ce avea să devină corpul fizic. Acesta nu putea, bineînţeles, să dezvolte în om o conştienţă ca cea pe care o are acum. Numai alte fiinţe care existau atunci pe Saturn aveau o conştienţă „de om“, dar omul propriu-zis, adică acel germen al omului, nu avea decât o conştienţă pe care astăzi, în condiţiile actuale ale Pământului, o are regnul mineral pe plan fizic. Era o stare de conştienţă pe care o putem caracteriza drept o „conştienţă de transă profundă“; aceasta este prima treaptă a conştienţei pe care a avut-o omul, pe vechiul Saturn. A fost nevoie să parcurgă întreaga evoluţie saturniană pentru a se ridica la stări superioare de conştienţă, încetul cu încetul. Atunci a avut şi a străbătut prima treaptă. Evoluţia saturniană coincide cu starea de conştienţă de transă profundă; acesta este primul grad de conştienţă.

Bineînţeles, nu trebuie să ne închipuim că această stare de conştienţă rămâne neschimbată în tot cursul evoluţiei saturniene, dar în general gradul de conştienţă al omului pe Saturn poate fi considerat, aşa cum am spus, ca o stare de transă profundă. Era chiar mai profundă decât aceea pe care omul actual o are în timpul somnului profund, fără vise. De fapt, această stare de somn fără vise a dobândit-o omul mai târziu, în a doua etapă de evoluţie, pe vechiul Soare. Aşadar, în timpul evoluţiei solare, fiinţa umană trece de la starea de transă profundă la aceea de conştienţă a somnului fără vise, comparabilă acum, pe plan fizic, cu starea de conştienţă a plantelor.

Evolutia continuă şi apare stadiul lunar, vechea Lună. Omul trece atunci la o stare de conştienţă nouă, mai avansată, mai uşor de înţeles pentru noi, starea de conştienţă a somnului cu vise. Această stare este mai accesibilă înţelegerii noastre, pentru că în starea noastră actuală de somn cu vise se mai găseşte o urmă a vechii stări de conştienţă lunară. Conştienţa de vis de astăzi este o stare intermediară între somnul fără vise şi conştienţa actuală, normală, din starea de veghe, clară, lucidă, aşa cum o avem acum, de dimineaţă, când ne sculăm, până seara, când ne culcăm. A1 treilea grad de conştienţă a fost, deci, pe vechea Lună şi este comparabilă cu ceea ce astăzi este somnul cu vise, numai că era mai vie, mai animată. Somnul însufleţit de vise oferă o conştienţă care seamănă cu licăriri de reprezentări şi imagini izolate care nu au decât o legătură minimă cu lumea exterioară reală. Conştienţa lunară, corespunzătoare cu imaginile de vis, avea în schimb legături foarte semnificative cu lumea exterioară, căci ea nu lucra în timpul somnului, ci în timpul zilei. Ea corespundea exact cu ce se afla în mediul sufletesc-spiritual ambiant. Această stare de conştienţă a dăinuit, ca un fel de repetiţie, şi în timpul stadiului terestru, până în perioada atlanteană, când apare ca o stare de conştienţă imaginativă de vis, chiar o stare de conştienţă somnambulică.

A patra stare de conştienţă o avem în prezent, acum pe Pământ şi este ceea ce numim conştienţa obiectivă din starea de veghe.

În viitoarea încarnare a Pământului, pe Jupiter, oamenii vor avea o stare de conştienţă despre care astăzi cei mai mulţi dintre noi nu pot avea nici o idee; este o conştienţă mai evoluată, pe care o vom dobândi când se va fi împlinit tot ceea ce am spus în conferinţele anterioare şi despre care mai avem încă ceva de spus, legat de *Apocalipsa lui Ioan*. Atunci când omul va fi, ca să spunem aşa, salvat de Abis, când va fi salvat de la pierzanie, când se va fi ridicat până la nivelul Pământului astralizat, spiritualiazat, atunci vor fi îndeplinite condiţiile necesare pentru a dobândi, pe Jupiter, o conştienţă pe care o putem numi conştienţa imaginativă lucidă. Nu este posibil acum să facem o caracterizare şi o descriere a acestui stadiu de conştienţă, decât dacă ne referim la unele experienie iniţiatice. Căci, de fapt, iniţierea nu este altceva decât accesul la un stadiu precoce, un stadiu viitor de evoluţie, accesul la aptitudini pe care oamenii obişnuiţi le vor avea abia într-un stadiu de evolutie ulterioară. Înzestrat cu această stare de conştienţă imaginativă lucidă, omul este totodată şi conştient de sine însuşi, aşa cum este în prezent în timpul stării de veghe, numai că atunci nu va percepe numai realitatea exterioară, ci în câmpul vizual al sufletului îi apar şi imagini care nu numai că nu sunt confuze, ci, dimpotrivă, sunt scăldate în claritatea conştienţei stării dc veghe. Putem spune că această conştienţă clară pe care o avem în timpul zilei asociată cu conştienţa imaginativă lunară constituie împreună starea de conştienţă imaginativă lucidă care va exista pe Jupiter. Omul va păstra ce are acum şi în plus va dobândi facultatea de a percepe ceea ce este de natură sufletesc-spirituală.

Un iniţiat vede în prezent din om nu numai aparenţa sa fizică, ei şi tot felul de forme imateriale care îl înconjoară ca nişte raze şi care nu sunt altceva decât expresia instinctelor, a pasiunilor, a gândurilor, într-un cuvânt ceea ce numim „aura". Aceasta învăluie pe om cu o lumină arzătoare, ca un fel de flăcări subtile şi, în parte, ca un fel de ceaţă luminoasă. Aura, care poate fi văzută de un iniţiat în corpul astral al omului, aşa cum un ochi obişnuit vede corpul fizic în conturul nostru, este exact imaginea a ceea ce se petrece în interiorul sufletului. Iniţiatul dispune de o conştienţă combinată, pe care o putem defini drept o conştienţă lunară împletită cu o conştienţă terestră.

Pe Venus va apărea a şasea stare de conştienţă, pe care o vom numi conştienţă inspirativă, o conştienţă a inspiraţiei. Se numeşte aşa pentru motivul că la acest nivel de conştienţă un iniţiat este capabil să perceapă nu numai expresia trăirilor sufleteşti – sentimente, impulsuri, pasiuni etc. –, dar el poate percepe şi caracterul intim al sufletului, într-o tonalitate omogenă. El vede chiar tot ce impregnează lumea, adică structura de culori şi forma care apare ca o muzică a sferelor, în aşa fel încât fiecare fiinţă izolată în cadrul a ceea ce fusese perceput mai înainte ca imagine astrală apare acum şi ca sonoritate.

A şaptea treaptă de conştienţă, care va exista pe ultima încarnare a Pământului, pe Vulcan putem numi conştienţă intuitivă. „Intuiţia" nu are în acest context sensul banal care i se atribuie în mod obişnuit, acela al unui sentiment confuz prin care cineva crede că înţelege sau descifrează ceva; este o înţelegere eronată a termenului. În şcolile iniţiatice, termenul de „intuiţie" era utilizat pentru a desemna forma cea mai înaltă pe care o putem imagina despre conştienţă, o conştienţă prin care sufletul este identificat, este una cu celelalte fiinţe, se află în ele, se identifică cu ele. Sufletul rămâne totuşi independent, îşi păstrează întreaga individualitate şi în acelaşi timp se contopeşte cu toate lucrurile şi fiinţele prezente în câmpul său vizual.

Astfel, cele şapte mari etape ale evoluţiei ni se prezintă şi ca şapte trepte succesive de conştienţă. La rândul lor, aceste stări planetare parcurg şapte faze succesive care se numesc stări de viaţă, cu alte cuvinte, evoluţia* trece prin şapte mari stări planetare sau stări de conştienţă, iar fiecare stare planetară parcurge, la rândul său, alte şapte etape, care sunt stări sau regnuri de viaţă. Este foarte anevoios să găsim în limbajul nostru curent cuvinte care să descrie aceste stări de viaţă. Numai dacă ne vom referi la faptul că, pe Pământ, în condiţiile de azi, putem vorbi de regnuri, am putea spune că cele şapte stări de viaţă ar corespunde pe Pământ cu şapte regnuri. În felul acesta s-a convenit ca primele trei stări de viaţă să se numească respectiv: primul regn elementar, al doilea regn elementar şi al treilea regn elementar. A patra stare de viaţă sau al patrulea regn este „regnul mineral", al cincilea va fi „regnul vegetal", al şaselea „regnul animal" şi al şaptelea „regnul uman". În felul acesta putem spune că fiecare stare de conştienţă, sau stare planetară, a trecut prin şapte stări de viaţă sau şapte regnuri succesive. Dacă însă am intenţiona să folosim aceleaşi denumiri ale stărilor de viaţă şi pentru alte stări planetare am face o greşeală. Dacă ne-am gândi să folosim, de exemplu, pentru Saturn termenii de primul, al doilea, al treilea regn elementar, de regn mineral, vegetal, animal şi de regn uman, ar însemna să evocăm unele reprezentări inexacte, căci cuvintele referitoare la aceste regnuri sunt alese în funcţie numai de experienţele şi realităţile noastre terestre, iar în ce priveşte acea infinit de îndepărtată stare planetară a vechiului Saturn, aceste regnuri erau constituite într-un mod cu totul diferit decât sunt acum pe Pământ. Putem numai să spunem că pe Saturn au fost şapte regnuri, pe Soare de asemenea au fost şapte regnuri, cele şapte regnuri pe care le-a parcurs vechea Lună sunt ceva mai asemănătoare cu cele ale Pământului, iar cele şapte stări de viaţă ale Pământului devin cele şapte regnuri actuale, aşa cum le-am denumit. Pe acestea ne este mai uşor să le descriem, deşi este totuşi extrem de dificil să ne facem o reprezentare corectă ale primelor trei regnuri elementare. Nici chiar despre regnul mineral, vegetal, animal şi uman nu avem încă o reprezentare absolut exactă, deşi oamenii cred că o au [**32**]

* Sau ceea ce am numit, prin tetmenul sanscrit, manvantara (N.T.).

Poate veţi reuşi să vă faceţi o anumită idee despre primele trei regnuri elementare în felul următor: Închipuiţi-vă că pietrele, metalele şi celelalte lucruri, care fac parte astăzi din regnul mineral, ar deveni din ce în ce mai subtile, în aşa fel încât ar apărea tot mai şterse, că, într-un fel, chiar s-ar evapora, substanţa lor ar deveni din ce în ce mai puţin materială. Să presupunem că s-ar volatiliza, reducându-se la o substanţialitate infinit de subtilă, atât de subtilă că aţi putea vedea prin ea, că ea însăşi ar deveni invizibilă. Aceste formaţiuni continuând să devină tot mai subtile, din ele ar emana ceva care în final nu mai are nici o legătură cu regnul mineral , ci devine ceea ce am numit al treilea regn elementar. Şi mergând astfel către stări şi mai subtile, ajungem la al doilea şi apoi la primul regn elementar. Cu simţurile noastre de azi, ne este absolut imposibil să avem o reprezentare a acestor regnuri elementare, care însă în mod misterios sunt inserate şi materializate în lumea noastră. Este, ca să spunem aşa, ca şi cum, materializându-se, condensându-se, totodată ar dispărea. Ele sunt anterioare formării regnului mineral, acesta provenind din ele. În perioadele anterioare ale evoluţiei terestre, regnul mineral există exact în starea în care se află astăzi regnurile elementare.

Să cercetăm apoi celelalte patru regnuri. Regnul mineral, vegetal, animal şi regnul uman există şi le vedem în jurul nostru. Numai că trebuie să fim atenţi că aceste denumiri nu corespund chiar exact cu concepţia pe care Ştiinţa spirituală o are despre ele. Omul obişnuit consideră mineralele de astăzi ca făcând parte din regnul mineral, plantele din regnul vegetal, animalele din regnul animal, iar pe oameni din regnul uman. În limbajul curent este, desigur, corect şi totodată suficient pentru viaţa de toate zilele, dar din punctul de vedere al Ştiinţei spirituale este incorect. Căci în prezent, însuşi omul nu este o fiinţă realizată decât la nivelul regnului mineral. În fazele viitoare ale evoluţiei el va pătrunde în regnul vegetal, apoi în regnul animal şi abia în final în regnul uman. Astăzi îl putem defini prin conceptul de „om" numai pentru că are conştienţa de a fi un eu, dar nu putem spune că el ar fi, în sensul Ştiinţei spirituale, încarnat în regnul uman; pentru aceasta ar fi nevoie de încă altceva şi despre acest altceva mai avem de vorbit.

Ce capacitate de înţelegere are omul astăzi? Aceasta este problema esenţială. El nu poate înţelege decât regnul mineral. Pus în faţa regnului vegetal, el nu mai are capacitate de înţelegere. Omul poate înţelege numai ce este de esenţa regnului mineral, se poate folosi de forţele acestui regn pentru a construi case, maşini etc. Numai când va ajunge să înţeleagă deplin forţele prezente într-o plantă, forţe care o fac să crească, numai atunci se va putea înălţa cu conştienţa sa în regnul vegetal. Şi când va reuşi să înţeleagă ce şi cum simte un animal va putea să se considere că este în regnul animal. Iar când va înţelege nu numai propriul său eu ci şi un altul, când va înţelege în totalitate fiinţa interioară a altui om, atunci abia va aparţine de regnul uman.

Vă veţi da seama mai bine că omul poate să înţeleagă în prezent numai regnul mineral, dacă veţi urmări următoarele argumente. Gândiţi-vă că acum mulţi savanţi spun: „Dar bine, plantele şi animalele nu sunt altceva decât minerale mai complexe". Aceşti savanţi speră că ei vor putea combina, într-o zi, diverse substanţe în aşa fel, încât acestea să devină plante şi animale. Ei se pierd în iluzia că se poate concepe că plantele sunt minerale, pentru că nu pot crede şi nu-şi pot imagina că ar exista şi altceva decât regnul mineral. Mulţi spun: Voi antroposofii visaţi că există un corp eteric, că ar exista ceva dincolo de regnul mineral, dar visul vostru se va spulbera când noi vom reuşi să producem o fiinţă vie în laborator, aşa cum în prezent combinăm, de exemplu, diverse substanţe, sulf, oxigen, hidrogen pentru a obţine acid sulfuric etc. Se crede că viul s-ar putea obţine prin diverse combinaţii ca şi acidul sulfuric, se crede că ştiinţa pur materialistă va reuşi, într-o zi, să realizeze aceasta. Se crede, de asemenea, că antroposofii sunt puţin cam nebuni că se mai îndoiesc că va veni un timp când efectiv se vor crea plante într-o retortă.

De fapt, acel timp va veni, într-adevăr. Şi aceasta au spus-o întotdeauna cei care se sprijină pe Ştiinţa spirituală, numai că ei ştiu că acest timp va veni doar când fiinţa umană va lega propria sa natură de fiinţa vegetală, după cum în prezent este legată cu natura minerală, cu regnul mineral. Şi aşa cum astăzi construieşte case cu ajutorul mineralelor, după cum astăzi stăpâneşte şi utilizează forţele regnului mineral, va da naştere, în viitor, în laboratorul său, la plante şi chiar la creaturi superioare cu ajutorul forţelor din regnul vegetal, pe care le va cunoaşte şi stăpâni, fără a recurge la seminţe şi nici la forţele naturale încă rău înţelese. Dar dacă ar dobândi în mod prematur posibilitatea de a crea o fiinţă vie în laborator, toţi cei care cunosc temeiurile Ştiinţei spirituale ştiu că aceasta ar intra în domeniul magiei negre. Înainte de a face un pas mai departe în evoluţia sa, omul trebuie să dobândească în prealabil maturitatea necesară.

Există în ocultism un dicton care spune: Oamenii nu vor putea crea fiinţe vii în laboratoare, aşa cum produc astăzi mineral, decât în clipa când laboratorul va deveni un altar, iar operaţiunea de chimie un act sacramental. Este un principiu ocult care a fost formulat în toate timpurile. Într-adevăr, atât timp cât se crede că cineva poate lucra în laborator animat de gânduri şi sentimente necurate, crezând că ar putea obţine ceva ca şi atunci când intră cu sentimente de veneraţie şi sfinţenie, nu va putea crea niciodată fiinţe vii în acord cu voinţa entităţilor care conduc cu înţelepciune evoluţia lumii. Crearea de fiinţe vii nu ar fi posibilă decât atunci când se va şti în mod ferm că într-un laborator se poate obţine o substanţă minerală chiar dacă cel care lucrează este un netrebnic, un ticălos, dar că niciodată nu se va putea produce o fiinţă vie în asemenea cazuri. Căci în fiinţa vie pe care o creăm pătrunde ceva din sufletul creatorului. Dacă omul este o canalie, atunci tocmai acest caracter de canalie va însufleţi fiinţa creată şi va purta această amprentă. Numai când vom înţelege că omul participă cu toată fiinţa lui, cu toată trăirea lui interioară la ceea ce creează, abia atunci lumea va fi pregătită să dea naştere, prin liberă voinţă şi acţiune, la creaturi vii, vegetale, animale, şi chiar la fiinţe umane. Omul se va ridica până la regnul vegetal când va înţelege profund acest regn, aşa cum astăzi înţelege regnul mineral. În continuare, va progresa până la regnul animal când va înţelege natura sentimentelor în asa măsură încât să creeze o fiintă înzestrată cu sentimente prin propria sa forţă spirituală, aşa cum ar confecţiona abiecte materiale. Şi, în final, se va ridica până la regnul uman când va putea prin libera lui voinţă să participe la reînnoirea fiinţei umane.

În prezent, omul se află numai la nivelul regnului mineral şi fiinţa umană, adică noi înşine, este singura care a atins la acest nivel o dezvoltare completă, pe când fiinţele din celelalte regnuri se găsesc în multe privinţe la un nivel inferior celui căruia, în ocultism, i se dă denumirea de regn mineral. Astfel, planta prezintă un fel de stagiu pregătitor a ceea ce omul el însuşi va experimenta în momentul când va fi atins nivelul regnului vegetal. Dar plantele nu sunt cu adevărat în regnul vegetal; ele sunt cel mult prototipuri, nu arhetipuri, ci un fel de indicatori ai viitorului regn, în care omul va fi, când va trăi în interiorul sufletului său, natura vegetală, aşa cum participă acum, cu toată fiinţa sa, la natura minerală.

Regnul vegetal, din care va face parte şi omul cândva, se va deosebi prin alte caractere şi mai ales printr-un pronunţat caracter moral, care astăzi este într-adevăr afirmat, dar nicidecum înţeles. Omul trăieşte de aşa manieră încât, deşi nu o mărturiseşte făţiş, un individ se poate simţi bucuros şi fericit, chiar dacă lângă el un altul se află în suferinţă sau într-o nenorocire. Astfel astăzi este perfect posibil ca cineva să fie fericit, deşi altul este nefericit. Deşi teoretic se susţine că morala cea mai înaltă stă la baza fericirii tuturor, în mod practic individul este convins că fericirea unuia este posibilă alături de nenorocirea altuia. Dar în acel viitor îndepărtat când va fi atins nivelul regnului vegetal şi va participa la viaţa acestuia, omul va dobândi un nivel moral care nu-i va mai îngădui să se simtă fericit dacă semenii lui nu sunt. „Fericirea individuală este indisolubil legată de fericirea celorlalţi". Acest principiu va fi preponderent când omul va fi primit să participe la viaţa regnului vegetal. Nici un om nu se va mai putea simţi atunci bucuros şi fericit în nici un fel dacă această fericire nu izvorăste din fericirea celorlalti.

Vedeţi cum pentru noţiuni atât de subtile cum le avem datorită ocultismului există astăzi puţine posibilităti pentru a le putea înţelege temeinic. Dar fiinţa umană are în faţă încă lungi perioade de evoluţie şi dezvoltare. Trebuie să ajungă la ceva ce nu am dobândit până acum decât foarte puţin.

Am vorbit deci de şapte regnuri prin care omul trebuie să treacă. Pe Jupiter vor fi din nou alte şapte regnuri oarecum asemănătoare cu cele ce se desfăşoară pe Pământ, dar care totuşi se deosebesc de acestea destul de mult. Pe Venus vor fi, de asemenea, şapte regnuri şi pe Vulcan la fel. Dar în condiţiile de astăzi nu putem nici măcar să le dăm un nume, conceptul de regn nu le mai corespunde.

Reluând tot ce am spus, constatăm că ansamblul ciclului de evoluţie are mai întâi şapte stări de evoluţie a conştienţei sau şapte stări planetare, şi anume: Saturn, Soare, Luna, Pământ, Jupiter, Venus, Vulcan. La rândul său, fiecare stare de conştienţă are şapte stări de viaţă prin care trebuie să evolueze orice fiinţă care străbate prin stările planetare sau de conştienţă. Şi acum, fiecare stare de viaţă sau regn are şapte stări de formă; ceea ce numim astăzi forma fizică ocupă zona de mijloc a întregului ansamblu. Starea de formă fizică este starea în care trăim astăzi. Mai înainte însă ca ceva să fie fizic, a trecut prin alte trei stări de formă: înainte de a fizic a fost într-o stare de formă astrală, înainte de a fi astral se afla la un anumit nivel de spiritualitate, acel stadiu pe care îl numim „Devachan inferior", iar înainte de

acesta se află starea de formă a „Devachanului superior“. Deci primele trei stări de formă sunt: prima stare de formă – corespunzătoare Devachanului superior – poate fi denumită starea de formă „fără formă“*, a doua stare este cea a Devachanului inferior**, iar a treia este starea de formă „astrală“. Când astralul se condensează devine „fizic“ şi avem a patra stare de formă. Apoi, însă, fizicul se solubilizează şi revine la starea astrală, dar o stare de formă astrală perfecţionată, după care trece la starea Devachanului inferior şi în final la Devachanul superior. Aşa cum am spus, starea de formă „fizică“ se situează la mijloc: *arupa*, *rupa*, astral, fizic, astral perfecţionat, Devachanul inferior şi Devachanul superior.

* Starea de formă „fără formă“ sau „*arupa*“(N.T.).

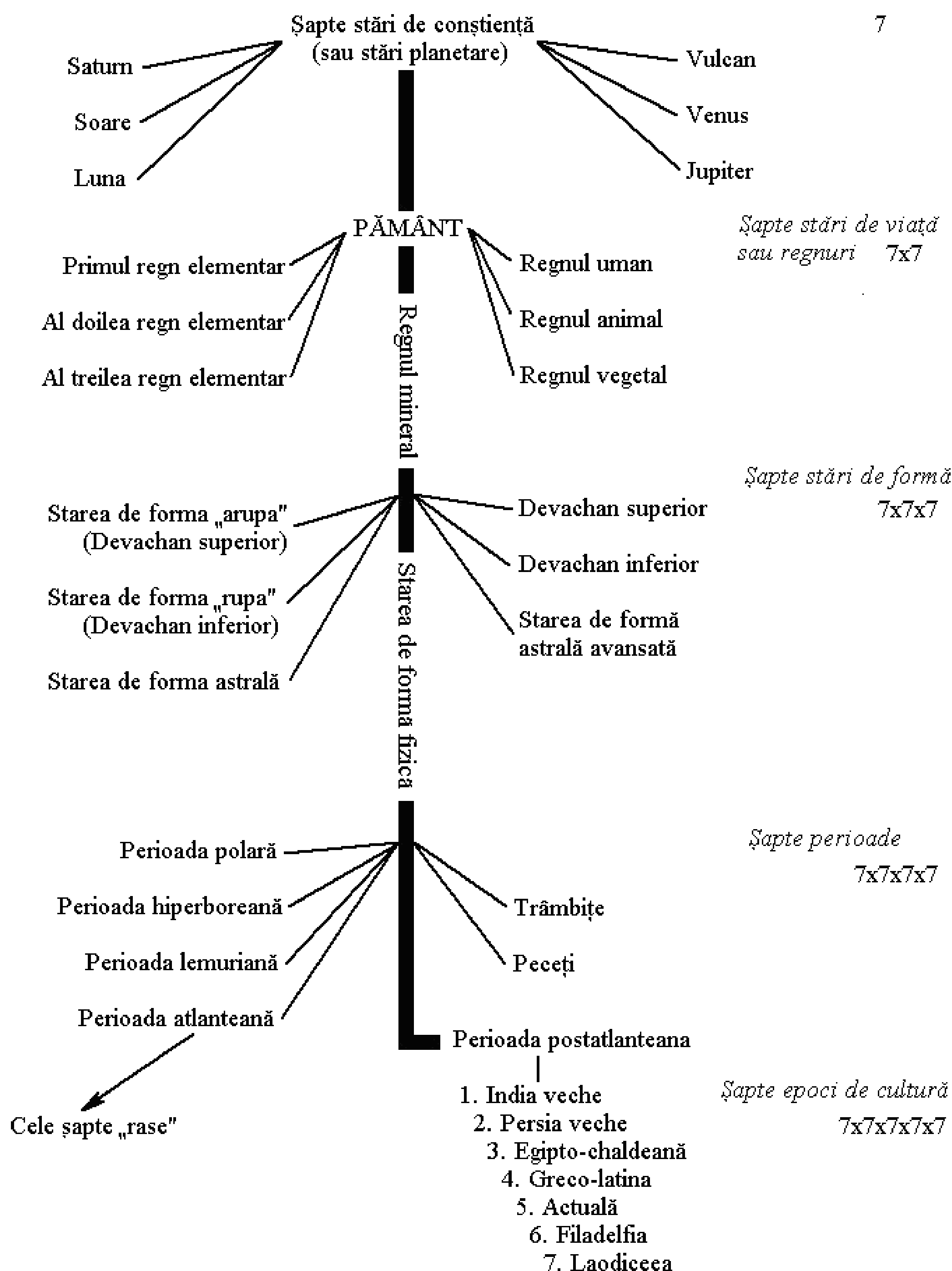
** Starea de formă „*rupa*“(N.T.).

Fiecare regn de viaţă parcurge, deci, şapte stări de formă. Trebuie să facem neapărat o netă distincţie între „mineral“ şi „fizic“; nu este acelaşi lucru. În mod obişnuit le putem foarte uşor confunda pentru că în prezent fizicul şi mineralul au un aspect asemănător. Dar regnul mineral trece şi el, ca fiecare regn, prin cele şapte stări de formă. Ca regn mineral a parcurs starea de formă arupa (Devachan superior), starea de formă rupa sau Devachan inferior, rămânând bineînţeles tot regn mineral, a coborât la starea de forma astraiă, devenind modelul astral a ceea ce ulterior s-a densificat la starea de formă fizică*. Există deci în fiecare regn şapte stări de formă.

* În prezent regnul mineral, după ce a parcurs primele trei stări de formă, a ajuns la a patra stare de formă, cea fizică, după care va trece prin celelalte trei stări superioare (N.T.).

Fiecare stare de conştienţă este parcursă neapărat prin şapte stări de viaţă. Fiecare stare de viaţă este parcursă prin şapte stări de formă. Dacă le socotim 7 x 7 x 7 = 343 stări de formă. O evoluţie completă ca aceea a Pământului parcurge în total 7 x 7 x 7 stări de formă. Ştim că prima încarnare sau manifestare a Pământului a fost Saturn, care a parcurs şapte stări de viaţă, iar acestea câte şapte stări de formă. Au existat deci 49 stări de formă pe Saturn, apoi 49 pe Soare, 49 pe Lună, în total, până la sfârşitul ciclului de evoluţie, 343 stări de formă. Omul trece aşadar prin 343 stări de formă. Când Saturn se afla la începutul existenţei sale, fiinţa umană îşi începea evoluţia pe planul spiritual cel mai elevat, pe care îl putem atinge în starea de viaţă a Devachanului superior şi în cadrul acestuia, în prima stare de formă: omul era complet mineral*. Din starea devachanică el coboară până la fizic, apoi urcă din nou la starea devachanică superioară. Aici ne apare în faţă o mare încurcătură, căci s-ar putea crede, dacă utilizăm expresiile şi termenii menţionaţi anterior, că omul a trecut în regnul următor. Dar aceşti termeni, aşa cum am mai spus, nu se potrivesc şi pentru Saturn. Omul străbate sigur, pe Saturn, 49 stări de formă. Ceea ce este interesant este faptul că dumneavoastră aţi putea pune imediat următoarea întrebare: Bine, dar omul trebuie să parcurgă pe Saturn cele şapte stări de viaţă, or, el nu a putut obţine un corp eteric decât pe Soare. Cum se poate spune atunci că el a parcurs aceste şapte stări de viaţă? Realitatea este că stările de viaţă nu sunt pe Saturn ceea ce au devenit mai târziu când are un corp eteric; ele sunt doar etape, ţin locul, ca să spunem aşa, stărilor de viaţă cum apar pe Pământ, de exemplu, şi aceasta se face cu ajutorul şi prin acţiunea unor entităţi superioare. Pe Satrun, omul nu are viaţa independentă, ci entităţile superioare îl impregnează cu corpul lor eteric, cu corpul lor astral, cu eul lor ete.

* Trebuie interpretat că omul avea conştienţa mineralului (conştienţa de transă absolută).

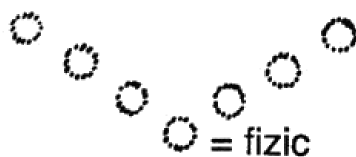
Oricum, trebuie să înţelegem în modul cel mai clar că omul a parcurs pe Saturn 49 de stări, pe Soare 49, pe Lună 49 de stări. Pe Pământ el nu a parcurs până în prezent 49 de stări: el a parcurs doar primele trei stări de viaţă şi ne aflăm acum în a patra stare de viaţă sau regn mineral. În prima stare de viaţă, adică în primul regn clementar, omul a trecut prin şapte stări de formă, în a doua stare dc viaţă, adică în al doilea regn elementar, prin alte şapte stări de formă, iar în a treia stare de viaţă, respectiv în al treilea regn clementar, a trecut prin alte şapte stări de formă. Acum omul se află în a patra stare de viaţă, am putea spune în al patrulea regn elementar, care este regnul mineral; ne aflăm la jumătatea acestui regn şi chiar am depăşit puţin.

Prin urmare, aţi văzut, aşa sumar cum v-am prezentat, că Pământul în întreaga lui evoluţie trece prin 343 de stări. Vă rog acum să vă reprezentaţi acest lucru astfel: Apare Saturn şi străbate 49 de stări de formă. El este mai întâi o masă de căldură vie si străbate diferite stări, dar rămâne permanent acelaşi glob care le străbate. La fel şi Soarele, rămâne mereu, unul şi acelaşi glob care parcurge cele 49 de stări de formă. Dar există şi stări intermediare. Între diferitele încarnări ale planetei noastre exista un fel de interval spiritual*. Planetele ca şi oamenii au nevoie de stări intermediare de repaus cosmic, intercalate mereu între diferitele stări.

* Ceea ce am numit „mica *pralaya*" (N.T.).

Dacă reţineţi bine acest lucru că noi străbatem şapte stări de conştienţă în cursul întregului ciclu de evoluţie, veţi putea să observaţi că există o legătură cu descrierile pe care le găsiţi în diferite alte lucrări teosofice. Ele sunt sisteme cosmice. Se spune că Pământul nostru a

început într-o zi şi s-a dezvoltat pornind de la un vechi sistem planetar care se numeşte vechea Lună. Apoi, mergând înapoi, urcăm la sistemul planetar al vechiului Soare, iar de la Soare la Saturn. Fiecare din aceste sisteme se împarte în şapte stări la viaţă, numite de obicei în literatura teosofică „ronde". Rondele sunt exact acelaşi lucru, stări de viaţă sau regnuri. Ceea ce noi, apoi, numim stări de formă, literatura teosofică le numeste „globuri". Aceasta ar putea duce la confuzii grave. Unele persoane şi-au imaginat cele şapte globuri ca nişete sfere existând concomitent, unul după altul.

Aceste stări, care pornesc de la stadiul prim al stării „fără forma" (*arupa*), trec prin forma fizică şi revin apoi, ascendent, tot la starea fără formă a Devachanului superior, nu sunt şapte sfere sau globuri care există simultan, ci sunt şapte stări succesive. Mai întâi, ceea ce astăzi este „fizic" a fost cândva un glob spiritual care s-a densificat din ce în ce mai mult. Este acelaşi glob initial dar, pur şi vimplu, transformat, densificat la starea fizică. Apoi, o parte din el devine astral, o alta fizică, dar este acelaşi glob. În viitor se va dizolva din nou, ca sarea în apă caldă, şi redevine astral. Exact la această revenire la starea astrală se referă *Apocalipsa* când vorbeşte despre „Cupele mâniei". Pământul redevine atunci astral.

Vedeţi cum numărul 7 predomină întreaga evoluţie şi ceea ce am descris, în zilele precedente, cu ajutorul unor imagini – uneori cu adevărat groteşti sau în orice caz foarte îndepărtate de ceea ce omul poate vedea astăzi în lumea fizică – reprezentăm acum ca un fel de schelă, ca un eşafodaj. Este asemănător oarecum cu schelăria care se ridică în jurul unei construciţi, schelărie absolut exterioară, destinată numai să ajute pe zidari. Acest eşafodaj nu are nimic a face cu lucrul în sine, nu sunt decât gânduri despre obiectul propriu-zis. Trebuie neapărat să ne desprindem de aceste reprezentări intelectuale, de aceste simple scheme care nu fac decât să ne ajute să înţelegem mai uşor constructia vie, utilizând pentru diferitele stări imaginile care se pot percepe în astral. Numai atunci vom reuşi să atingem ceea ce se cheamă înţelepciunea ocultă. Cât timp construim asemenea scheme, rămânem legaţi de gândirea pur intelectuală de care suntem legaţi în lumea fizică. Toate schemele pe care le-am făcut sunt rezultatul gândirii raţionale. Ele nu au cu realitatea spirituală nici măcar raportul pe care îl are şarpanta unei case cu construcţia odată terminată, ci doar pe acela al schelelor exterioare pe care lucrează ridarii şi care apoi se desfac şi se strâng când construcţia s-a terminat. La fel şi noi trebuie să înlăturăm eşafodajul de gândire şi idei raţionale, dacă vrem să avem în faţa noastră adevărul şi legătura sa cu realitatea. Dacă vom face greşeala să considerăm aceste abstracţiuni ca nişte realităţi, nu poate fi vorba de un adevărat ocultism, ci doar de reprezentări obişnuite pe care omul le poate face, în epoca actuală, despre fapte şi realităţi oculte. Felul abstract în care omul îşi reprezintă astăzi realităţile spirituale în funcţie de opiniile sale se regăseşte în asemenea scheme. Ele sunt sterile. Eu am fost nevoit să recurg la scheme de felul acesta pentru că aveam nevoie de ele. Dar în fond nu este de nici un folos pentru cine vrea să progreseze pe adevărata cale arătată de Ştiinţa spirituală. A descrie cu ajutorul unor scheme ca acestea Universul întreg, inclusiv realităţile ascunse, spirituale, cele mai înalte, nu are valoare decât pentru încarnarea prezentă. In încarnarea viitoare va trebui să reluăm, să le învăţăm din nou. Ele nu pot fi înţelese decât folosindu-ne de creier, ele nu sunt adaptate decât la creierul pe care îl avem acum. Şi cum prin moarte creierul se distruge, toate aceste descrieri abstracte, bazate pe scheme, se vor risipi. Dar dacă, dimpotrivă, veţi putea pătrunde – mai întâi sub formă de imagini ale fanteziei – succesiunea peceţilor pe care o revelează conştienţa clarvăzătoare, aceste imagini nu sunt dependente de creierul fizic şi ele vor dăinui şi după moarte, pentru că nu izvorăsc din gândirea fizică, ci din clarvedere. Trebuie deci să ne ferim de a considera ca fiind un veritabil ocultism ceea ce obţin unii astăzi sub o formă convenabilă înţelegerii raţionale, fizice, schematizând lumile superioare. Sunt descrieri făcute cu ajutorul intelectului fizic obişnuit: Desigur, intelectul fizic trebuie să joace un rol, din acest punct de vedere este util astăzi să recurgem la asemenea scheme. Dar să ne continuăm acum expunerea.

Am văzut că în final avem de trecut prin 343 stări de formă. Dar lucrurile se complică atunci când vedem clar că ele nu se oprese aici, că omul mai are de parcurs, în cadrul unei stări, alte etape. Starea de formă fizică actuală a fost precedată, cum am mai spus, de alte trei şi va fi urmată de asemenea de alte trei. La rândul său, starea de formă fizică trece prin şapte perioade şi despre ele am mai vorbit în zilele anterioare. Prima perioadă a fost aceea când Soarele era încă legat de Pământ, a doua când Soarele s-a desprins de Pământ, a treia când Luna s-a separat de Pământ*, a patra este perioada omenirii atlanteene. Omenirea atlanteană a trăit deci în a patra perioadă de evoluţie din starea de formă fizică. Fiecare stare de formă are asa-rise şapte „stări de rasă", deşi expresia de rasă se potriveşte numai lentru perioada atlanteană**. În prezent, omenirea se află în a cincea perioadă a stării de formă fizică; este perioada postatlanteană, care durează de la Marele Deluviu, care a însemnat sfârşitul perioadei a patra atlanteene, până la Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Noi trăim în această perioadă. Va urma o altă perioadă, a şasea, apoi ultima, a şaptea. Perioada a şasea este arătată în *Apocalipsa lui Ioan* prin simbolul celor şapte Peceţi iar a şaptea perioadă, prin simbolul celor şapte Trâmbiţe. După această ultimă perioadă, care înseamnă şi sfârşitul stării de formă fizică, Pământul va trece într-o altă stare de formă, în starea de formă astrală, dar o formă astrală nouă, superioară stării a treia de formă care era tot astrală. Această nouă stare de formă astrală va avea, la rândul său, şapte perioade de evoluţie. Dar schema noastră nu este încă terminată, nu este completă. Trebuie să mai introducem o altă împărţire în şapte etape diferite a oricărei perioade – din cadrul unei stări de formă. De subliniat că fiecare perioadă este cuprinsă între două evenimente deosebit de importante, cum este, de exemplu, cazul perioadei postatlanteene, în care ne aflăm şi care este cuprinsă între Marele Deluviu şi Marele Război al tuturor împotriva tuturor. În cazul nostru, al perioadei a cincea, postatlanteeane, cele şapte etape sunt cele şapte epoci de cultură despre care am vorbit: epoca de cultură veche indiană, cultura veche persană, cultura asiro-babiloniană-egipto-chaldeană-iudaică, apoi cultura greco-latină, cultura epocii noastre, după care urmează a şasea epocă de cultură, indicată simbolic în *Apocalipsă* prin comunitatea sau Biserica din Filadelfia, şi a şaptea, ultima, indicată prin comunitatea din Laodiceea.

* Primele trei perioade se numesc: perioada polară, perioada hiperboreană şi perioada lemuriană (N.T.).

** Rudolf Steiner foloseşte aici o terminologie utilizată în literatura teosofică, în care „perioadele" erau denumite „rase"(de unde şi denumirile de rasa polară, rasa hiperboreană, rasa lemuriană şi rasa atlanteană), iar pentru epocile fiecărei perioade se folosea termenul de „subrasă".(N.T.)

Dacă ne facem acum o reprezentare globală a întregului ciclu de evolutie împărţit în aceste intervale mai mici – dar care, în timp, sunt destul de lungi – vom avea 7 x 7 x 7 x 7 x 7 intervale de evoluţie, de mărimea, de exemplu, a epocii de cultură veche indiană sau persană. Prin atâtea faze sau epoci trece omul în evoluţia sa, de la prima fază a lui Saturn până la ultima, pe Vulcan. Deci:

7 stări planetare x 7 stări de viaţă x 7 stări de formă = 343 stări de formă x 7 perioade = 2 401 perioade x 7 epoci = 16 807 epoci.

Vedeti cum prin epoci şi perioade succesive numărul 7 dirijează întreaga evoluţie. Şi după cum sunetele muzicale progresează din octavă în octavă, la fel şi Universul parcurge întreaga sa evoluţie din octavă în octavă.

Să recapitulăm: din totalul de 16 807 epoci, în perioada noastră situată, după cum ştiţi, între Marele Deluviu şi Marele Război al tuturor împotriva tuturor sunt şapte epoci, în perioada atlanteană au mai fost şapte. Să ne reamintim că omul, în primele patru epoci ale perioadei atlanteene, a trăit în condiţii cu totul diferite comparativ cu celelalte trei care au urmat. Acum ştim de care epoci este vorba şi cum să le situăm. Primele patru, omul a trăit în asemenea condiţii că el se simţea ca aparţinând uneia din cele patru suflete-grup pe care le cunoaştem, simbolizate prin capul de Vultur, de Leu, de Taur şi de Om. Aceste suflete-grup s-au dezvoltat şi au evoluat încetul cu încetul, pe parcursul celor patru aşa-zise „rase" fundamentale ale perioadei atlanteene. Dar cum rasele mai supravieţuiesc încă – este cazul, de exemplu, şi al celei din India – iar altele s-au dezvoltat ulterior, asemenea fenomene se petrec simultan, astfel că şi cele patru „capete" ale sufletelor-grup au supravieţuit la începutul perioadei postatlanteene şi avem, deci, un animal cu patru capete.

Când fiinţa umană a început să se transforme, trecând de la starea eterică la cea fizică, a dezvoltat concomitent, în functie de sufletul--grup cuadruplu pe care îl avea, patru feluri diferite de elemente corporale. Şi prin faptul că ceea ce fusese înainte conştienţă de suflet--grup s-a transformat în conştienţă individuală a intervenit o fuziune a celor patru capete în om; aceasta la începutul perioadei post-atlanteene. Omul poartă deci în structura sa aceste patru capete, şi ansamblul lor formează capul său propriu-zis, care începe să se contureze şi să apară încetul cu încetul. Acest cap format din reunirea a patru capete de suflete-grup s-a dezvoltat în această perioadă postatlanteană. Dar şi alte patru părţi din corpul fizic uman corespund acestor patru capete. Sunt cele patru „coarne" şi vă rog să vă reprezentati următorul aspect: pentru că omul era o fiinţă de structură etcrică, avea patru capete, patru capete de animale – numai ultimul era deja un animal-om – şi tocmai prin acest termen era el numit. EI avea patru capete şi fiecare sistem de forţe eterice corespunzător unuia din aceste patru capete a format organele fizice. În conferinţa precedentă am văzut că un anumit sistem de forţe stă la baza formării inimii, acela care era în raport cu capul de leu. Diferitele organe ale omului sunt un fel de condensare a părţilor corespunzătoare din corpul eteric.

Astfel gândeşte şi autorul *Apocalipsei*. El îşi spune: Ce este fizic este o îngroşare a etericului. Vă puteţi reprezenta foarte bine aceasta gândindu-vă la acea mică întăritură a pielii care formează o bătătură – aşa gândeşte şi autorul *Apocalipsei*: Fiinţa umană este eterică, dar etericul s-a îngroşat, devine fizic. Omul fiind cuadruplu prin cele patru suflete-grup, se formează patru zone de îngroşare care constituie corpul său fizic. De aceea se cheamă „corn" ceea ce corespunde în corpul fizic corpului eteric. Cornul este o întăritură, o bătătură. Se spune despre om, aşa cum era el la sfârşitul celei de a patra epoci din perioada atlanteană, că este un animal cu patru capete şi patru coarne.

Apoi omul se dezvoltă, individualizându-se. Această nouă evoluţie începe într-o regiune situată în apropierea Irlandei de azi. Parcurgând ultimele trei epoci ale perioadei atlanteene, omul a dezvoltat şi primele elemente rudimentare ale eului. Dacă urmărim evoluţia lui fizică, constatăm că acum e1 nu mai dezvoltă corpuri de animal, ci s-a ridicat la nivelul uman. El dezvoltă din ce în ce mai mult natura umană din el, până la punctul când a putut primi principiul lui Christos. Dacă privim omul aşa cum arată în prezent, putem spune: El nu a fost întotdeauna aşa. Pentru a deveni ce este acum, a trebuit să treacă prin patru suflete-grup animale, să se încarneze în corpuri corespunzătoare actualelor forme de leu, taur, vultur şi om. Ca urmare, el s-a ridicat tot mai mult, devenind mai uman, iar formele vechilor suflete-grup au dispărut. Ele nu mai există, omul îşi asumă forma tipic umană.

Acum trebuie să ne fixăm bine semnificaţia unui eveniment important, care a avut loc în momentul când fiinţa umană a luat forma propriu-zisă de om; fără înţelegerea acestui eveniment nu vom putea să înţelegem cu adevărat *Apocalipsa lui Ioan*; este vorba într-adevăr de un eveniment de cea mai mare importanţă. Până la acest eveniment, când omul a trecut la natura sufletesc-umană, era ceva ce îi era total ascuns vederii sale, ceva ce mai târziu i s-a revelat. El nu avea decât o conştienţă, aşa cum spuneam, crepusculară. Când dimineaţa se trezea din somn, tot ce vedea i se părea înconjurat de formaţii nebuloase, iar seara când se culca el pătrundea în lumea spirituală, lume care îi apărea în imagini, pentru că, de fapt, aceasta este natura acestei lumi. Acum vreau să vă fac o descriere a ceea ce s-a petrecut înainte ca omul să treacă la starea umană fizică, înainte de a se desprinde de sufletul-grup şi a dobândi o deplină conştienţă a eului.

Experienţele pe care omul le avea în timpul zilei constau doar dintr-un anumit număr, redus, de fapte. Apoi venea seara şi se culca, şi în timpul somnului intra într-o stare de conştienţă confuză, într-o lume spirituală; aici el trăia efectiv printre zei şi fiinţe spirituale. Miturile şi legendele au păstrat ecoul acestor vremuri. Omul avea viziuni puternice, de exemplu aceea a două fiinţe pe care le întâlnea şi care aruncau cu pietre în urma lor, iar pietrele se transformau în alte fiinţe asemănătoare cu ele, de parcă ieşeau din pământ. Acestea erau experienţe pe care omul le avea în tot cursul celei de a patra epoci din perioada atlanteană. Pentru a exprima corect această imagine trebuie să spunem că actul de reproducere nu se îndeplinea în stare de conştienţă lucidă, ci în stare de somn, când omul era în afara corpului fizic şi se afla în lumea spirituală. Aici totul îi apărea sub formă de imagini şi el îndeplinea tot ce era necesar atunci pentru reproducere, iar actul în sine de reproducere era întru totul voalat şi îi apărea sub imaginea pietrelor pe care le arunca în urma sa. Orice act de reproducere era înconjurat de o stare de conştienţă spirituală; el se îndeplinea în afara câmpului conştienţei din timpul zilei. Omul nu cunoştea atunci sexualitatea, el nu sesiza în timpul zilei că unul ar fi de un sex, iar altul de alt sex şi sufletul îi era ferit de orice gând ce s-ar fi referit la sexualitate. Sexele existau totuşi, desigur, dar totul era ascuns de voalul conştienţei spirituale; ele nu erau prezente în câmpul conştienţei obişnuite.

Abia după ce a primit primele elemente de conştienţă a eului a luat omul cunoştinţă de sexualitate. Este momentul înscris în Biblie, când Adam şi Eva îşi dau seama de sexualitatea lor*. Acest moment atât de important şi de dramatic se situează în acea epocă din evoluţia Pământului. Dacă prin clarvedere ne-am raporta la o fază anterioară acestui moment, nu am putea vedea din om decât partea spirituală, restul era invizibil. Din fiinţa umană numai partea superioară a corpului era vizibilă. După acel moment, omul a putut fi văzut în întregime. Acum putem înţelege de ce oamenii au început să se îmbrace. Fireşte, ei nu vedeau nimic din ce ar fi trebuit să fie ascuns. Iată cum a apărut, încetul cu încetul, omul în lumea exterioară.

> * *Geneza,* cap. 2, v. 25 şi cap. 3, v.7. O descriere mai amplă asupra acestui moment in lucrarea lui Rudolf Steiner *Aus der Akasha-Chronik* (GA 11), tradusă în limba română sub titlul ***Din Cronica Akasha*** (N.T.).

Forma exterioară a fiinţei umane o considerăm ca fiind rezultatul condensării substanţei eterice şi vedem că în a patra epocă a perioadei atlanteene se adaugă celor patru capete ale sufletelor-grup cele patru coarne. Începând de atunci şi în decursul ultimelor trei epoci atlanteene are loc o dublă dezvoltare în corpul fizic uman. La fiecare etapă de dezvoltare, când un nou cap de suflet-grup urmează a se forma, apare concomitent un element fizic dublu, masculin şi feminin, bărbat şi femeie. În epoca a patra atlanteană omul avea deci patru capete, iar etericul se condensase în patru coarne. Acum existau trei capete succesive, care însă nu mai erau vizibile pentru că forma umană fizică le absorbise şi ele nu mai puteau să apară, nu mai erau perceptibile decât pentru un clarvăzător. Trei capete eterice, principalele capete umane, la care se intercalează alte două, care sunt ca nişte umbre în spatele fiecăruia. Când la sfârşitul perioadei atlanteene se produce marea catastrofă a Deluviului, avem şapte capete eterice de suflete-grup, din care ultimele trei se manifestă sub o dublă formă fizică, masculină şi feminină. Aşadar, la sfârşitul Atlantidei, a perioadei atlanteene, natura umană în ansamblu dispune de şapte capete şi zece coarne, deşi ultimele rămân invizibile. Primele patru capete nu au coarne separate în masculine şi feminine, aşa cum au ultimele trei.

În concluzie, omul are în structura sa şapte capete şi zece coarne şi el are datoria să le transforme în aşa fel încât să dispară o dată cu

primirea principiului lui Christos. De fiecare dată când omul moare, se dezvăluie foarte clar natura corpului său astral compusă din şapte capete şi zece coarne. Ele sunt ţinute laolaltă ca nişte piese de cauciuc care au fost fasonate în mod corespunzător şi comprimate în corpul astral. Să presupunem că în epoca noastră cineva rămâne cu totul opac faţă de principiul lui Christos şi rămâne aşa până la sfârşitul perioadei noastre, până la Războiul tuturor împotriva tuturor, fără să fi făcut experienţa critică sau, şi mai rău, respingând şi opunându-se acestui principiu. În cazul acesta, în momentul când Pământul va trece de la starea fizică la cea astrală, tot ce a dobândit acel om până atunci, tot ce ar fi trebuit să prelucreze si să transforme, va ieşi la suprafaţă şi se va manifesta sub vechea formă animală. Animalitatea va reapărea, în el, cu cele şapte capete şi zece coarne, în timp ce pentru cei care au asimilat principiul lui Christos vechea sexualitate va fi învinsă. Fiinţele împietrite îşi vor păstra această sexualitate a celor zece coarne şi se vor înfăţişa întru totul ca animale cu şapte capete şi zece coarne, aşa cum au fost incluse – după cum ştim – în prioada atlanteană. Ele nu au putut fi transformate decât de cei care au avut întreaga deschidere faţă de impulsul adus de Christos. Dar pentru cine a respins pe Christos capetele şi coarnele vor reapărea în acea perioadă când Cupele mâniei vor fi vărsate asupra Pământului, un Pământ care, după cum vă reamintiţi, va fi scindat în două părţi, una în care cei care au urmat pe Christos vor apărea în haine albe ca aleşi ai perioadei celor şapte Peceţi, şi alta a fiinţelor umane care vor apărea sub forma Fiarei cu şapte capete şi zece coarne. Dar după aceasta o altă Fiară se va manifesta, cea care poartă două coarne şi carc este simbolizată prin numărul 666.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a XI-a

NUMĂRUL 666, SORAT, DEMONUIL SOLAR. CĂDEREA BABILONULUI ŞI NUNTA MIELULUI. NOUL IERUSALIM. MIHAEL ÎNFRÂNGE BALAURUL

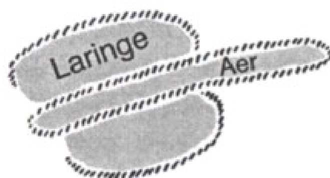
Nürnberg, 29 iunie 1908

Am urmărit până acum evoluţia Pământului până la acel moment când, aşa cum am văzut, după mai multe evenimente importante, simbolizate prin deschiderea celor şapte Peceţi şi apoi prin sunetele celor şapte Trâmbiţe, Pământul se va transforma într-un fel de stare spirituală, împreună cu toate entităţile de pe el. Excepţie vor face numai aceia care au refuzat să primească principiul lui Christos. Acest „refuz" trebuie să ni-l reprezentăm ca pe un act foarte energic, ca o opoziţie spirituală, lipsită de inteligenţă şi plină de răutate. Natural că nici aceste fiinţe nu vor mai putea avea, atunci când Pământul va fi trecut într-o nouă formă, astrală, spirituală, substanţa lor materială, solidă, terestră; ei înşişi vor trece într-o formă astrală, în acea perioadă care va urma celor şapte sunete de trâmbiţă şi pe care am caracterizat-o prin „vărsarea Cupelor mâniei", dar natura lor devenită josnică şi care le este proprie, deoarece nu au primit în ei principiul lui Christos, li se va întipări în corpul lor astral, încât ei vor purta acea structură animală pe care am arătat-o ca fiind Fiara cu şapte capete şi zece coarne.

Din tot ce am spus până acum aţi putut reţine care este legătura între ceea ce am numit „cap" şi ceea ce am numit „corn". Legat însă de aceste noţiuni, o întrebare vă stă, poate, pe suflet, ca să spunem aşa: De ce anumite organe care au apărut în corpul fizic se numesc „coarne"? De ce să numim aceste organe fizice şi reziduul lor astral tot „coarne", când Pământul va fi devenit astral? Aceasta este însă uşor de înţeles deoarece acei oameni care nu au primit în fiinţa lor principiul lui Christos vor recădea în starea anterioară pe care omul o avea înainte de venirea lui Christos. Înainte de acest eveniment, omul era o fiinţă fără individualitate, avea un „suflet-grup" şi am văzut că în primele patru epoci ale perioadeai atlanteene cele patru categorii de suflete-grup erau reprezentate, în mod simbolic, prin capul de Leu, prin capul de Taur, prin capul de Vultur şi prin capul de Om. Pe acesta din urmă l-am prezentat ca fiind, de fapt, un cap de om-animal. Drept urmare, este normal să ne gândim că dacă omul reapare pe Pământul spiritualizat fără să fi acceptat în epoca noastră principiul lui Christos, fără să fi contribuit cu absolut nimic în a da o formă mai nobilă acestei naturi animale, el va reapărea sub vechea sa structură, şi nu numai atât, dar cu încă alte trei capete, pe care le va fi dobândit în cursul epocilor următoare. Înaintea Marelui Deluviu atlantean, după cum ştim, primele patru epoci au fost urmate de alte trei, în timpul cărora oamenii care mai târziu urmau să primească principiul lui Christos avuseseră într-un anumit fel posibilitatea să dobândească alte trei capete de suflet-grup suplimentare, pe care le-au transformat, le-au ridicat de la animalitate la umanitate, la un nivel superior. Când Pământul se va spiritualiza, şi ele vor apărea sub o formă spiritualizată. Celelalte însă, care au respins principiul lui Christos, vor apărea cu cele şapte capete, corespunzând celor şapte epoci în care s-a format, înainte de Deluviu, animalitatea din ei. Şi pentru că în ultimele trei epoci ale perioadei atlanteene s-a structurat şi sexualitatea, spre deosebire de primele patru când nu exista, fiecare cap va apărea oarecum cu două posibilităţi de formă animală, una masculină, alta feminină, astfel că pentru aceste ultime trei epoci fiecare cap va apărea cu două coarne, astfel că omul apare cu şapte capete şi zece coarne.

Cineva ar putea să spună: Înţeleg destul de bine că acei oameni care nu au făcut nimic pentru a se desprinde de forma lor, pe care au avut-o, ridicând-o la nivel uman, vor reapărea într-o structură animală, dar nu înţeleg de ce se vorbeşte acum de „coarne". Să se vorbească de capete, este de înţeles, dar de ce şi de „coarne"? Vreau să vă explic de ce despre „coarne" nu numai că se vorbeşte, dar trebuie să se vorbească. Să nu înţelegem aceasta numai ca o exprimare simbolică, cuvântul exprimă chiar o realitate. De fapt, oamenii care refuză să primească în fiinţa lor principiul lui Christos vor apărea şi ei, aşa cum am mai spus, într-o formă astrală. Dar deoarece înclinările şi impulsurile lor au făcut ca ei să fie strâns legaţi de sufletul-grup de natură animală, aceste impulsuri se imprimă şi corpului astral, pe care îl vor avea atunci sub forma unei excrescenţe de natură cornoasă, ca nişte coarne. Este o formă, o structură absolut reală.

Vreau să vă explic acum, luând ca exemplu un anumit organ, cum se face că omul care nu a primit în sine principiul lui Christos va apărea în mod real cu coarne, în acel timp când Pământul se va spiritualiza. Să luăm deci, ca exemplu, laringele şi traheea, prin care aspirăm şi expirăm aerul în permanenţă; este o acţiune pe care o facem cu toţi. Această acţiune, la omul care se spiritualizează, este ea însăşi în slujba spiritului, dar la cel care nu-şi şlefuieşte înclinările şi aspiraţiile cu ajutorul principiului lui Christos acest organ rămâne în legătură cu vechile forţe care depind de natura celor şapte capete. Schematic, situaţia se prezintă astfel:

Aerul venind din afară pătrunde încontinuu în laringe. Se ştie că omul este învăluit din toate părţile de corpul astral. Curentul de aer care intră este într-o permanentă legătură cu astralitatea. Când Pământul se va spiritualiza, se va revela dacă respiraţia unui om, în trecut, a fost în slujba principiului lui Christos sau dacă a fost în slujba forţelor inferioare existente în lume înainte ca acest principiu să apară. Dacă respiraţia omului a fost în slujba principiului lui Christos, organul îşi va pierde forma pe care o are astăzi şi care este adaptată corpului fizic

actual. Omul însuşi va avea atunci puterea să dea la tot ce este astral o formă superioară, spiritualizată. Dar dacă el nu a primit principiul lui Christos, va fi incapabil să extragă din forma fizic-carnală actuală ceea ce i se adaptează astăzi. Şi urmarea va fi că atunci când forma carnală va dispărea, când laringele fizic nu va mai exista, această formă va continua să rămână implantată în corpul astral, dar sub forma unui corn. Pretutindeni unde forţele astrale intră şi ies din om, ele rămân adaptate la formele animale ale trecutului. Cu alte cuvinte, când omul trece de la forma fizică la cea astrală, el apare cu veritabile coarne astrale. Ele sunt în mod real forme şi structuri astrale şi corespund întocmai penetraţiei de substanţialitate astrală din timpul vieţii terestre. Aceste imagini nu reprezintă simple simboluri, ci structuri reale. Să înţelegem bine acest lucru.

Să revenim acum la ceea ce am discutat în legătură cu schemele acelea incomode, cu multe numere, şi să precizăm, cu ajutorul a ceea ce am relatat de curând, locul pe care îl ocupăm acum în evoluţia lumii. Cred că ne este clar că cele 49 forme mari de evoluţie ale lui Saturn sunt deja depăşite, adică cele şapte forme de viaţă ale lui Saturn, care în scrierile teosofice sunt numite „ronde", fiecare cu cele şapte stări de formă, sau „globuri", că de asemenea au trecut şi cele 49 stări solare corespunzătoare, precum şi cele 49 stări lunare. Sunt etape şi stări pe care omul le-a străbătut deja în cursul evoluţiei sale; în total, deci, el a străbătut 147 stări, iar la acestea mai trebuie să adăugăm stările pe care le-a trecut în decursul evoluţiei terestre, până în prezent. Dintre acestea, au trecut primele trei stări de viaţă – numite, aşa cum am arătat, şi „ronde". În prezent, ne aflăm în a patra stare de viaţă, sau regn, în a patra „rondă", respectiv în regnul „mineral". Cum fiecare din acestea cuprind câte şapte stări de formă, am străbătut deja de 3 x 7 stări de formă din primele trei ronde; la cele 147 deja trecute mai adăugăm încă 21. Al patrulea regn de viaţă, cel actual, nu s-a terminat pentru noi; din cele şapte stări de formă din care este compus, au trecut până acum primele trei, starea spirituală aproape fără formă („arupa"), starea de formă „rupa" şi starea de formă astrală. În prezent ne aflăm în starea de formă fizică. La cele 147 stări am adăugat încă 21 şi acum mai adăugăm trei; am străbătut, deci, efectiv 171 stări de formă, din totalul de 343 stări de formă ale întregii evoluţii.

Aşadar, trebuie să precizăm că ne aflăm acum în a 172-a stare de formă, starea de formă fizică a Pământului. Acesta a străbătut 171 stări de formă şi este în a 172-a stare de formă, în care s-au petrecut tot ce am spus. Când a început, Pământul era unit cu Soarele şi Luna; apoi Soarele şi Luna s-au separat, aşa cum am văzut, şi abia atunci a apărut omul, aşa cum îl cunoaştem, pe pământul fizic. A urmat perioada atlanteană, despre care am vorbit; pe scurt, a 172-a stare de formă se împarte, la rândul ei, în şapte perioade.

Prima perioadă este extrem de îndepărtată în timp, când Soarele era unit cu Pământul. Această perioadă se numeşte în mod obişnuit – deşi foarte nepotrivit – „rasa polară", despre care ne este aproape imposibil să facem o descriere. A doua perioadă, când Soarele se desprinde de Pământ, este „rasa hiperboreană", iar când şi Luna părăseşte Pământul, a treia perioadă, apare rasa lemuriană. Acestea sunt primele trei perioade, iar a patra este cea în care apare rasa atlanteană*. A cincea este aceea în care ne aflăm în prezent, din care facem parte. După perioada atlanteană s-a produs Potopul, Marele Deluviu atlantean. Perioada care urmează, a şasea, este numită, în Apocalipsa lui Ioan, „cele şapte Peceţi", iar după ea, urmează ultima perioadă, a celor „şapte Trâmbiţe".

* Denumirea de „rasă" pentru perioadele stării de formă fizică este o rămăşiţă din terminologia teosofică. Se spune mai curând „perioada polară", în loc de „rasa polară" etc. Termenul de „rasă" se mai păstrează, într-un fel, pentru cele şapte epoci ale perioadei atlanteene (N.T.).

Ştim, de asemenea, că fiecare din aceste perioade se împarte în şapte părţi şi aţi văzut că perioada noastră, a cincea în cadrul celei de a 172-a stări de formă, am împărţit-o în şapte epoci de cultură, epoca de cultură veche indiană, a vechii Persii etc. La sfârşitul epocii a şaptea – simbolizată prin comunitatea Bisericii din Laodiceea – izbucneşte Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Perioada care va urma după Marele Război se împarte la rândul ei, de asemenea, în şapte părţi, simbolizate prin cele şapte Peceţi, după care va urma ultima perioadă, a şaptea, care este împărţită tot în şapte părţi, simbolizate prin cele şapte sunete ale Trâmbiţei.

Dacă luăm acum în considerare că cele 171 stări de formă care împreună cu cele care vor mai veni se vor adăuga la cele 171 stări de formă deja parcurse, ceea ce face 342, şi dacă adăugăm şi starea de formă actuală, a 172-a, ajungem la totalul de 343 stări de formă pe care le cuprinde întreaga evoluţie. Starea de formă 172, în care ne aflăm, reprezintă exact mijlocul acestei evoluţii. Cineva ar putea sustine: Iată un lucru cu adevărat minunat că noi avem norocul să trăim exact la mijlocul evoluţiei cosmice. Acest fapt poate într-adevăr să pară foarte curios celor care nu gândesc mai departe! Dar cine aprofundează aceste lucruri în ansamblul lor, faptul în sine, că se află în mijlocul evoluţiei cosmice, nu i se mai pare atât de curios. După cum nu este nici un miracol pentru oricine care aflându-se într-un câmp larg deschis vede la fel de departe atât în faţa, cât şi în spatele său şi realizează că, de fapt, stă chiar în mijlocul acelui câmp de vedere. Dacă mai face câţiva paşi el vede din nou tot atât de departe înapoia sau înaintea lui. Dar ar fi cu totul diferit, stări cu totul diferite ale evoluţiei cosmice s-ar revela dacă ne-am plasa într-un alt punct. Noi suntem întotdeauna în mijloc. Omul poate vedea oricând tot aşa de bine înapoia sau înaintea lui, cu condiţia să-şi dezvolte organele de percepţie de clarvedere. Altceva ne mai poate eventual frapa. Cineva ar putea spune: Cum se face că nu ne spuneţi că suntem situati exact la mijloc şi în ce priveşte restul timpului? Ceva aici nu este în regulă. Ne aflăm acum, cum bine ştiţi, în a 172-a stare de formă. Mijlocul exact al evoluţiei s-ar situa în a patra perioadă, cea atlanteană, pe când noi ne aflăm acum în a cincea perioadă, adică puţin trecut de mijloc, şi deci nu este cazul să spunem că am fi la mijloc. Aceasta se bazează pe un fapt de natură deosebită, pe care îl veţi putea înţelege dacă recurgem la o comparaţie. Dacă o veţi sesiza corect, veţi vedea că este vorba de un fapt important. Şi într-adevăr aşa este: referindu-ne la stările evolutive superioare, la stările de formă, noi ne găsim la centru, la mijloc, dar dacă ne referim la cele mai apropiate de noi, ne aflăm putin dincolo de mijloc. Oare de ce?

Să ne gândim puţin. Imaginati-vă că într-un ţinut de câmpie aţi călători cu trenul şi v-aţi afla într-un vagon special amenajat de unde puteţi avea o vedere clară în toate direcţiile. Aţi privi astfel, nestingherit, un timp oarecare, destul de lung. Vedeţi totul foarte limpede şi, dacă la un moment dat, într-un punct oarecare, aţi putea să schiţaţi repede imaginea pe care o vedeţi de jur împrejur, această imagine ar fi perfect circulară şi circumscrisă. Doar într-un singur caz nu ar fi aşa. Să presupunem acum că sunteţi în acest tren în mişcare şi vă fixaţi cu privirea imaginea pe care o aveţi în faţă, dar în momentul când o fixaţi adormiţi şi în timpul somnului trenul parcurge o anumită distanţă fără să observaţi că imaginea la care v-aţi fixat, între timp s-a modificat. Când vă treziţi vă evocaţi imediat imaginea la care v-aţi fixat privirea înainte. Dar această imagine nu mai corespunde acum cu imaginea nouă care vă apare şi aceasta pentru simplul motiv că trenul a parcurs o bună distanţă când dormeaţi. Imaginea nouă nu mai poate corespunde cu cea dinainte.

Se pune acum o întrebare: A dormit oare într-adevăr omul începând de la mijlocul evoluţiei sale şi până în epoca noastră? Ar fi explicabil poate pentru noi ca imaginea să fi fost exactă până în acel punct, dar că prin faptul că noi am dormit am depăşit mijlocul şi că este posibil ca ea să se fi modificat. Dar a dormit oare fiinţa umană? Din punct de vedere ocult, omenirea a dormit de la mijlocul perioadei atlanteene, pentru că acela este momentul când s-a pierdut, pentru speţa umană, vechea capacitate de clarvedere crepusculară. Din punct de vedere spiritual, oamenii au căzut într-un fel de somn, deoarece au început să-şi îndrepte privirea spre lumea sensibilă şi au adormit pentru tot ce era din lumea spirituală. Numai atunci când omul îşi va fi regăsit clarvederea va putea avea o privire liberă în toate direcţiile. Acest decalaj în evoluţie va dispărea; perspectiva va fi la fel de mare atât înainte, cât şi înapoi. Omul doarme efectiv începând de la mijlocul perioadei atlanteene, deoarece de atunci pentru omul normal viziunea lumii spirituale s-a pierdut. Lăsând la o parte iniţiaţii şi dacă vreţi şi pe somnambuli, putem spune: Oamenii nu văd, căci „a vedea" înseamnă să poţi face ca privirea să pătrundă efectiv în lumea spirituală. Faţă de lumea spirituală omenirea doarme şi va mai dormi un timp. Din acea epocă a perioadei atlanteene devine actual cuvântul lui Ioan

Evanghelistul: „Lumina a luminat în întuneric, dar întunericul nu a cuprins-o".*

* *Evanghelia lui Ioan*, cap. 1, v. 5 (N.T.).

În această diviziune a evoluţiei se ascunde de fapt un mare adevăr, şi anume că omenirea trece printr-o eră obscură, o eră de întuneric. Dar tocmai în această eră apare şi principiul lui Christos, pentru ca omenirea să fie dirijată spre o eră a luminii. Acesta este şi motivul pentru care, pe bună dreptate, am arătat că starea actuală a evoluţiei nu se situează la mijloc, şi puţin dincolo, pentru că era obscură începe pe Atlantida şi se prelungeşte până în a şasea epocă a perioadei postatlanteene, când va apărea ceata celor îmbrăcaţi în haine albe, ceata formată din cei aleşi, ca primii care sunt în stare din nou să trăiască în lumea spirituală ca o stare de fapt normală, obişnuită. Atunci era întunericului va lua sfârşit. „Lumina va lumina în întuneric şi întunericul nu o va cuprinde". Era neagră este de aceea numită şi timpul când omul îşi îndreaptă privirea numai asupra lumii fizice, a lumii materiale şi în condiţii normale nu poate vedea, în spatele acesteia, lumea spirituală.

Să revenim acum la ceea ce am spus deja despre evoluţie. Când mersul evoluţiei va atinge limita celei de a şaptea epoci, după epoca pe care am simbolizat-o prin cele şapte sunete ale Trâmbiţei, Pământul trece într-o stare de spiritualizare; această trecere se face progresiv: mai întâi va fi o stare de formă astrală, apoi o stare devachanică şi în final în starea devachanică superioară, starea cea mai subtilă. Pământul va reveni apoi, din nou, din starea de cea mai subtilă spiritualitate, înapoi la o stare de condensare şi va trece într-un nou stadiu; pe care literatura de nuanţă teosofică o numeşte de obicei a cincea „rondă", respectiv a cincea stare de viaţă. Aceasta va cuprinde din nou şapte stări de formă, iar starea de formă din mijloc – respectiv a patra – va trece din nou printr-o evoluţie cuprinzând şapte perioade succesive, pe care le puteţi numi, dacă vreţi, tot „rase"*.

* Este bine de amintit că această a cincea stare de viaţă, sau al cincilea regn, urmând după actualul regn mineral, este ceea ce s-a numit în conferinţele anterioare „regnul vegetal", după care va urrna al şaselea, regnul animal, şi al şaptelea, regnul uman (N.T.).

Este acum momentul să pătrundem puţin mai adânc, chiar dacă este foarte greu, în stările următoare ale evoluţiei Pământului. Vom lua în considerare un punct foarte precis din această evoluţie viitoare, asa cum am luat în vedere și momentul actual. Să ne referim din nou la momentul actual, pornind pur şi simplu de la faptul că ne aflăm în a 172-a stare de formă. Aceasta este starea de forma „fizică", este propriu-zis Pământul actual, în forma sa actuală. Înainte de aceasta, Pământul a mai străbătut alte trei stări de formă. Să avem în minte, să luăm în calcul numai stările de formă. Acum suntem, deci, în a patra stare de formă, fizică, din cadrul celei de a patra stări de viaţă, sau regn sau „rondă". Să considerăm aceasta ca punct de plecare şi să socotim: Din starea de viaţă a patra (sau regnul mineral) am străbătut deja, în mod complet, trei stări de formă (arupa, rupa şi astrală) ale Pământului şi ne aflăm, cum am spus, în a patra stare de formă (fizică). Să mergem mai departe şi să socotim: Câte perioade, din această stare de formă fizică, am străbătut deja? Patru: prima perioadă zisă polară, a doua perioadă, hiperboreană, a treia perioadă, lemuriană şi a patra, perioada atlanteană. Toate acestea sunt deja terminate. Putem spune: Am străbătut patru perioade şi ne aflăm în a cincea. Din această a cincea perioadă am străbătut complet patru epoci de cultură, şi anume, epoca de cultură veche indiană, epoca veche persană, cea egipto-chaldeană şi babiloniană, şi a patra, greco-latină. În prezent suntem în a cincea epocă de cultură (care este în curs de desfăşurare; nu s-a terminat). Să recapitulăm: înainte de actuala fază de evoluţie au fost parcurse şi s-au terminat 3, 4, 4 stări. Aceste 3, 4, 4 stări pe care le-am parcurs şi s-au încheiat, în limbajul autorului *Apocalipsei*, este numărul evoluţiei. Dacă cineva întreabă: Care este numărul evoluţiei, al evoluţiei noastre? atunci răspunsul este: Numărul evoluţiei noastre este 344, care se citeşte trei-patru-patru. Nu este un număr în sistemul zecimal, ci este un număr care se citeşte în sistemul cu baza 7. Şi iată cum: Din cele şapte stări de viaţă s-au parcurs complet trei, din cele şapte stări de formă au trecut patru, iar din cele şapte perioade au trecut patru. Aceasta este semnificaţia propriu-zisă a numărului „344". El nu trebuie citit, ca celelalte numere, în bloc; el cuprinde scrise una lângă alta cifrele care arată stările prin care s-a trecut.

Şi acum să ne gândim în felul următor*. Până când Pământul se va spiritualiza şi îşi va continua evoluţia în viitoarele sale stări se vor parcurge încă multe alte trepte. Şi va veni odată un timp când se va fi parcurs din prima treaptă şase, din a doua treaptă şase, şi din a treia şase stări. Şi exact aşa cum numărul evoluţiei este în prezent 344, tot aşa, atunci când se vor fi parcurs, în viitor, şase stări de viaţă sau „ronde" (sau din a şaptea stare de viaţă şase stări de formă), şase rase principale şi şase subrase**, numărul evoluţiei va fi 666 (citit şase-şase-şase) – citit oarecum ciudat, dar acesta este modul corect de scriere al autorului *Apocalipsei*.

* A se vedea şi „indicaţia specială" din Note.
** Trebuie să întelegem „stări de formă" şi „perioade" (N.T.).

Deci va veni cândva un timp când numărul 666 va fi numărul evolutiei. Va fi desigur într-un viitor foarte îndepărtat, dar acest viitor se pregăteşte deja acum, în vremurile noastre. După trei mari stări principale (stări de formă) parcurse, ne aflăm acum, trăim, în a patra. Iar când perioada care urmează după Războiul tuturor împotriva tuturor şi care este simbolizată prin cele şapte Peceţi se va termina la rândul ei, vom fi ajuns în a şaptea perioadă, a celor şapte Trâmbiţe, şi atunci vom fi parcurs şase din aceste perioade ale stării de formă centrale, adică din starea de formă fizică*. Când prima Trâmbiţă va suna, noi vom fi parcurs şase „rase principale", adică perioade, şi când mai târziu, în cadrul acestei perioade – care este perioada a şaptea, perioada celor şapte sunete de trâmbiţă –, se vor fi parcurs primele şase epoci sau sunete de trâmbiţă, atunci numărul evoluţiei va fi 66. Până în acest punct, omenirea are timpul să se pregătească pentru acel moment îngrozitor, care va veni ceva mai târziu, şi care nu va mai fi 66, ci se vor fi parcurs 666 (respectiv în a şaptea stare de viaţă şi după a şasea stare de formă).

* Întotdeauna a patra stare, a patra perioadă sau a patra epocă este considerată ca fiind centrală, de mijloc (N.T.).

Tot ce ţine de viitor se pregăteşte de pe acum. Timpul care urmează după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, timpul când va răsuna cel de al şaptelea sunet al Trâmbiţei va găsi pe oamenii care nu au primit în fiinţa lor principiul lui Christos încărcaţi cu un înalt grad de răutate şi cu o puternică tendinţă de alunecare în Abis. Până atunci, aceşti oameni nu vor face decât să se pregătească pentru ca în momentul când evoluţia va atinge punctul 666 să coboare direct şi adânc în rău, în Abis. Această puternică tendinţă pentru cădere în Abis, în acel îndepărtat viitor, va deveni pregnantă la această categorie de oameni imediat după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, în perioada Trâmbiţelor, când va răsuna al şaptelea sunet. Este adevărat că ei vor avea mult timp la dispoziţie pentru a se converti, să reintre în cursul normal al evoluţiei şi să primească totuşi în firea lor principiul lui Christos. Dar această predispoziţie există şi cei care rămân legaţi de ea nu o vor mai putea transforma în predispoziţie spre bine, atunci când va sosi acel foarte îndepărtat viitor care nu va fi marcat cu număru1466, ci cu 666. Ei vor avea o soartă teribilă despre care vom mai vorbi.

Ce constatăm? Că numărul 6, fie că îl luăm o dată, sau de două ori, sau de trei ori, este legat de ceva rău pentru evoluţia omenirii. În prezent, noi trăim în perioada a cincea şi în epoca de cultură a cincea din această perioadă. După Marele Război, vom trăi în perioada a şasea. Dar mai înainte de Marele Război, după epoca noastră, vine epoca a şasea de cultură, simbolizată prin comunitatea Bisericii din Filadelfia. Ştim că acum este timpul când materialismul s-a răspândit în omenire. Vedem cum de câteva secole oamenii au devenit tot mai materialişti, numai că acest materialism este de așa natură că o revenire este oricând posibilă. Omul materialist de astăzi are încă timp să

revină. Dar pentru aceasta, chiar acum, în prezent, trebuie să-şi facă loc o concepţie spirituală despre lume, concepţie care să conducă un mic grup de oameni spre o cuprindere ocultă, spirituală a lumii. Cei care în epoca a şasea vor depune primul germen al marii fraternităţi – în epoca de cultură care va urma imediat după cea prezentă, şi aceasta nu va fi prea departe, pentru că timpul care ne desparte poate fi măsurat în milenii – aceia vor provoca prima mare sciziune în omenire. Cele două categorii vor fi prezente deja în epoca a şasea: cei care cu încăpăţânare, cu obstinaţie, vor rămâne materialişti şi ceilalţi, care au o largă deschidere spre o concepţie spirituală, acel mic grup care va pune baza marii fraternităţi. Acest simplu 6 poate deveni deja funest pentru mulţi oameni, dar nu încă definitiv, căci un reviriment va fi încă posibil. Apoi omenirea va depăşi şi Marele Război al tuturor împotriva tuturor, cele cinci mari perioade anterioare s-au terminat şi se va găsi în a şasea perioadă (cea caracterizată prin cele şapte Peceţi) şi numărul 6 apare din nou. Se vor auzi atunci mulţi ademenitori şi ispita va fi şi mai mare pentru ca înclinarea spre materialism să fie dusă mai departe, până în următoarea perioadă, a celor şapte Trâmbiţe. Când din această ultimă perioadă se vor fi împlinit şase epoci – sau sunete – şi totodată însăşi perioada precedentă, a şasea, fiind depăşită, numărul 6 se va dubla, va deveni 66; atunci vor apărea tendinţe încă şi mai puternice în oameni, tendinţe care nu vor mai putea fi tot aşa uşor de îndreptat cum sunt acum ale noastre.

Vedem că efectiv această lume a înclinatiilor către rău acţionează în omenire, iar cei buni se vor separa din ce în ce mai mult, mai evident, de cei răi, aşa cum vedem scris şi în *Apocalipsă*. Ultima mare sciziune se va produce când nu numai perioadele mai mici, ci şi cele mai mari vor atinge numărul 6. Acesta va fi cazul în acel moment când Pământul va fi trecut complet prin cele şase regnuri de viaţă – sau şase „ronde" – şi în cursul celui de al şaptelea va fi trecut prin şase stări de formă*. Când Pământul va ajunge la acest moment, tendinţele spre rău ale omenirii se vor fi dezvoltat sub o formă înspăimântătoare. Răul se va manifesta numai la acei oameni care au rămas răi, dar cu o forţă devastatoare, terifiantă.

* Aceasta va fi deci în regnul de viaţă uman şi, în cadrul acestuia, în ultima stare de formă, forma Devachanului superior (N.T.).

Se pune întrebarea: De câte ori va fi omenirea pe punctul de a ceda răului în timpul evoluţiei Pământului nostru? Mai întâi, în epoca imediat următoare după cea de acum, înainte de Marele Război; apoi mai are o a doua şi apoi o a treia ocazie. Această coborâre spre rău se face totuşi progresiv. Pentru timpul când Pământul va trece la o stare spirituală, avem de-a face cu două posibilităţi. Când Pământul se va uni din nou cu Soarele, cei care vor fi primit principiul lui Christos vor fi suficient de pregătiţi pentru a se lega cu forţele Pământului care se unesc cu cele solare; cei care au păstrat în fiinţa lor tendinţa spre rău vor fi excluşi. Ar fi ca şi cum ei resping Soarele, ca şi cum ar lepăda ceea ce i-ar fi făcut apţi de a se uni cu Soarele. Ei vor fi adversarii oricărei uniri cu Soarele. De aceea, autorul *Apocalipsei* numeşte puterea, fiinţa care conduce pe oameni spre o spiritualizare care le va face posibilă unirea cu forţele solare, ca fiind Christos, în toată accepţia termenului şi, aşa cum vom vedea, ca fiind Mielul. Fiinţa lui Christos este arătată ca geniu al Soarelui care se uneşte cu Pământul şi devine astfel şi geniul Pământului. Christos a început să devină şi geniu al Pământului din momentul Evenimentului de pe Golgota.

Dar există în acelaşi timp şi un principiu care se opune Mielului. Există un demon solar care acţionează în forţele rele ale omului, aşa-zisul Demon al Soarelui, şi care pune stavilă forţelor Mielului. Şi acţionează în aşa fel că o parte din speţa umană va fi exclusă din evoluţia care tinde spre Soare. Sunt forţele adverse Soarelui, cele care i se opun, care sunt în opoziţie cu el. În acelaşi timp sunt totodată aceleaşi forţe care tind, când 6-6-6 stări de evoluţie vor fi atinse, să fie complet eliminate din evoluţia noastră; în acel teribil moment, ele vor fi definitiv împinse în Abis. Astfel că putem spune că în acel timp când Pământul se va reuni cu Soarele va fi eliminat din cursul normal al evoluţiei nu numai ceea ce este simbolizat prin Fiara cu şapte capete şi zece coarne, ci şi tot ce este încărcat de forţe opuse Soarelui. Tot ce este legat de aceasta este sortit să dispară în Abis când 666 se va împlini.

Întotdeauna numărul 666 a fost scris în mod foarte misterios [33]. Vom vedea că există un temei serios pentru ca unele lucruri să fie învăluite în mister. Este şi cazul numărului 666 despre care am vorbit: unele lucruri trebuia să fie acoperite de mister tocmai prin acest număr. În Misteriile în care autorul *Apocalipsei* a fost iniţiat, acest număr se scria sub această formă: 400-200-6-60 pentru ca profanii să nu-l poată înţelege. Acest 666 a fost ascuns, a fost înlocuit cu 400-200-6-60, căci trebuia ţinut secret. Schimbând ordinea cifrelor, se creea o iluzie. Exista în scrierile iniţiaţilor o regulă foarte strictă după care se înlocuiau literele prin cifre. Această regulă a fost descoperită de unele persoane remarcabile, care în secolul al XIX-lea au vrut să dezvăluie misterul numărului 666, dar care au făcut-o în aşa fel încât li se poate aplica zicala: Au înţeles, dar nu au priceput. Căci ceea ce am expus acum şi care a făcut parte întotdeauna din învăţământul teoretic a fost greşit înţeles de aceste persoane. Aceşti oameni au înlocuit cifrele cu literele alfabetului ebraic şi au constatat că se obţine cuvântul „Nero" şi au dedus că numărul 666 însemna Nero.

Este o mare eroare. Mai întâi, 666 trebuie scris în felul acesta: 400-200-6-60, adică 400 ca litera *tau* ת, 200 ca litera *reş* ר, 6 ca litera *vau** ו, şi 60 ca litera *samech* ס. Aceste patru litere ebraice reprezintă cele patru numere despre care este vorba, 400-200-6-60. Ele au fost introduse în acest mister într-un mod foarte ingenios datorită înţelepciunii celor care le-au folosit, pentru că în acelaşi timp, datorită sonorităţii lor, au o semnificaţie ocultă cu totul deosebită. Gândiţi-vă numai la tot ce reprezintă acest 666 în realitate ca să exprime tocmai ceea ce am spus. Acest număr vrea să reprezinte tocmai acel principiu care duce pe om spre o împietrire atât de profundă în viaţa fizică şi să respingă tot ce l-ar face capabil să anihileze natura sa inferioară şi deci să se înalţe spre principiile superioare. Totodată, aceste litere simbolizează şi cele patru principii pe care le-a primit: corpul fizic, corpul eteric, corpul astral şi eul inferior. „Samech" este expresia corpului fizic, „Vau" a corpului eteric, „Reş" a corpului astral, iar „Tau" expresia eului inferior. Aceste patru litere exprimă tot ce s-a întărit, tot ce s-a durificat în cele patru principii umane înainte ca ele să fi început să evolueze spre divin. Autorul *Apocalipsei* a putut spune cu adevărat aceste cuvinte: „Aici este înţelepciunea: cine are minte să socotească numărul Fiarei... și numărul ei este 666"**.

* Vau se pronunţă o.

** *Apocalipsa*, cap.13, v. 1 A (N.T.).

Şi acum să citim; bineînţeles, lectura unui text ebraic se face de la dreapta spre stânga.

400	200	6	60
ת	ר	ו	ס
Thau	Resh	Vau	Samech

Punând şi vocalele, găsim cuvântul „Sorat". Sorat este numele care se dă demonului solar, adversarul Mielului.

Şi fiecare entitate spirituală de acest gen este arătată nu numai prin numele său, ci şi printr-un semn simbolic bine stabilit. Pentru Sorat acest semn este:

o linie groasă îndoită, revenind spre sine şi care la extremitatea superioară are două vârfuri curbate; adică două capete.

Acum trebuie să înţelegem corect pe autorul *Apocalipsei*. Într-adevăr, el spune, încă de la început, un cuvânt remarcabil care de obicei este greşit tradus. *Apocalipsa* începe cu aceste cuvinte: „Revelaţia lui Iisus Christos, pe care Dumnezeu i-a dat-o pentru a arăta slujitorilor săi lucrurile care trebuie să vină în scurt timp şi pe care le-a pus în semne şi le-a arătat prin îngerul său slujitorului său Ioan". „Le-a pus în semne": ne putem deci aştepta că Ioan a pus în semne ceea ce era important, adevăratul conţinut al Misteriilor. Ceea ce exprimă numărul 666 el a pus în semne. Ceea ce el descrie este chiar semnul şi el îl descrie astfel: „Am văzut apoi o altă Fiară ridicându-se din pământ. Aceasta avea două coarne, ca de miel, şi vorbea ca un drac" (*Apocalipsa*, cap. 13, v. 11). Aceste coarne nu sunt altceva decât cele două capete curbate de deasupra desenului şi, pentru a le ascunde, el numeşte cele două linii „coarne". Acesta era un mod curent în limbajul Misteriilor de a se servi de cuvinte cu mai multe sensuri, pentru ca profanul să nu poată înţelege la prima vedere despre ce este vorba. Ceea ce el descrie aici („avea două coarne ca de miel") este tocmai semnul demonului solar, care în limbajul Misteriilor se exprimă prin cuvântul „Sorat" şi care, dacă înlocuim literele cu numerele corespunzătoare, se exprimă prin cifrele 400-200-6-60, ceea ce într-un limbaj foarte voalat dă 666*.

* De notat că literele ebraice au şi valori numerice şi sunt utilizate ca cifre (N.T.).

Vedem astfel că autorul *Apocalipsei* face aluzie la adversarul Mielului. Jos, unde Pământul este pe cale de a se spiritualiza, formele fiinţelor umane şi-au reluat vechea lor înfăţişare animală. Fiara cu şapte capete şi zece coarne apare, dar apare şi Ispititorul, Ademenitorul, cel care are puterea înfricoşătoare de a împiedica pe oameni să revină spre Soare; este cel care se împotriveşte lui Christos. Oamenii, ei înşişi, nu pot fi adversari ai lui Christos. Ei pot numai să neglijeze, ca să spunem aşa, să primească în ei principiul lui Christos datorită acelei forţe negative care există în ei. Dar acest adversar există: este demonul Soarelui. El apare îndată ce se iveşte ocazia unei prăzi. Când această pradă nu apare, când fiinţele umane cu şapte capete şi zece coarne nu sunt acolo, el nu are pe cine ispiti şi acest Ademenitor nu are ce căuta. Dar când fiinţa umană apare cu asemenea predispoziţii, apare şi Ademenitorul. El apare sub forma celei de a doua Fiare, cu două coarne, şi ispiteşte, ademeneşte.

Aşadar, în momentul când Pământul trece în starea astrală, reapare ceea ce constituia structura omului în timpurile când pământul era încă acoperit de ape. Apare omul-animal; din ape se vede apărând Fiara cu şapte capete şi zece coarne. Şi prin faptul că această natură animală nu a ştiut să utilizeze evoluţia Pământului, „iese acum din pământ" Sorat, adversarul Soarelui, Ispititorul, care acum se poate apropia de om pentru a-l atrage cu toată forţa în Abis. Vedem cum se agaţă, pur şi simplu, de fiinţa umană, din acel moment, o entitate dotată cu o putere înfricoşătoare. Cum acţionează această fiinţă pentru a face pe oameni să comită unele lucruri oribile pe care abia ni le putem imagina? Pentru a împinge pe oameni spre o simplă stare de imoralitate, dar pe care ei o consideră a fi ceva normal, nu este nevoie de acţiunea unui asemenea monstru, a acestui demon solar. Numai când fiinţele care se disting prin valoarea lor, care aduc speţei umane mântuire, salvare, vor dispărea, când elevaţia spirituală se va transforma în ceea ce este opusul ei, când forţa spirituală va fi pusă în slujba eului inferior, numai atunci Fiara cu două coarne îşi va întinde puterea asupra omenirii. Utilizarea forţelor spirituale în slujba răului este într-un raport direct cu forţele de ademenire ale Fiarei cu două coarne. Această utilizare în rău a forţelor spirituale, pe care o considerăm *magie neagră*, este în contrast cu utilizarea forţelor spirituale în sensul cel bun, care este *magia albă*.

În felul acesta se ajunge la situaţia ca umanitatea să se împartă în două: o parte se pregăteşte să ajungă la stări din ce în ce mai spiritualizate şi, în felul acesta, să poată utiliza forţele spirituale în sensul unei magii albe, iar altă parte, aceea care foloseşte în mod abuziv forţele spirituale, pregătindu-se, prin intermediul puterii sălbatice al Fiarei cu două coarne, pentru magia neagră. Este ultima divizare a omenirii în fiinţe care practică magia albă şi în fiinţe care aplică magia neagră. Secretul numărului 666, al lui Sorat, cuprinde şi secretul magiei negre. Cel-care-ademeneşte către magia neagră, către această crimă îngrozitoare, către acest păcat, cel mai grav din evoluţia terestră, şi care nu se poate asemăna cu nimic altceva, este arătat de autorul *Apocalipsei* ca fiind Fiara cu două coarne. În conştienţa noastră, în orizontul nostru, pătrunde astfel împărţirea omenirii în acel viitor îndepărtat: aleşii lui Christos, care în cele din urmă vor fi magicienii albi, şi adversarii lor, sălbaticii magicieni negri, care nu se vor mai putea elibera de materie şi pe care autorul *Apocalipsei* îi arată cum se dedau desfrâului, cum se prostituează cu materia. Întreagă această practică a magiei negre, această uniune care se leagă între om şi încremenirea în materie, apare în sufletul de clarvăzător al autorului *Apocalipsei* sub simbolul marelui Babilon, al comunităţii care reuneşte pe toţi care practică magia neagră şi înfricoşătoarea, sau şi mai rău, bestiala nuntă a omului cu forţele materiei ajunse în stadiul de degenerare*.

* Apocalipsa, cap. 17, v. 5: „iar pe fruntea ei era scris acest nume: Babilonul cel mare, maica desfrânatelor şi a ticăloşiilor Pământului" (N.T.).

Vedem astfel că într-un viitor foarte îndepărtat două forţe se înfruntă una cu alta: pe de o parte cei care vor fi atraşi către Babilonul cel mare, iar pe de alta cei care se vor înălţa deasupra materiei pentru a se uni cu ceea ce am arătat că este principiul lui Christos, ca principiul Mielului. Iată cum umanitatea cea mai tenebroasă se izolează în Babilon condusă de toate forţele opuse Soarelui, de Sorat, Fiara cu două capete, iar umanitatea compusă din aleşii care s-au unit cu Christos care li s-a arătat, cu Mielul: pe de o parte nunta Mielului, pe de alta, cea a Babilonului, a Babilonului care piere. Şi mai vedem cum Babilonul se afundă în Abis, pe când cei aleşi, cei care au celebrat nunta cu Mielul, ridicându-se până acolo încât pot mânui forţele magiei albe. Şi întrucât ei nu numai că recunosc forţele spirituale, dar înţeleg să le şi mânuiască în mod magic, vor putea colabora la pregătirea Pământului pentru viitoarea sa reîncarnare planetară, Jupiter. Ei vor trasa oarecum în linii mari viitoarea structură a lui Jupiter. Din forţele de care vor dispune magicienii albi vedem pregătindu-se structura fiinţelor care vor popula viitoarea reîncarnare a Pământului, Jupiter. Noul Ierusalim se clădeşte prin magia albă.

Dar mai înainte trebuie să se arunce tot ce are atingere cu Sorat, cu 666. Se va arunca tot ce a căzut sub puterea principiului Fiarei cu două coarne şi care, prin urmare, s-a întărit pentru a deveni Fiara cu şapte capete şi zece coarne. Cât priveşte forţa prin care geniul solar provoacă aceste eliminări şi le împinge în Abis, aceasta se numeşte „faţa" geniului solar. Iar această „faţă" este Mihael, reprezentantul geniului solar, ca să spunem aşa, care biruie pe Cel-care-ademeneşte şi care, la rândul său, se numeşte „marele Balaur". El este reprezentat prin imaginea lui Mihael care apare clarvăzătorului ţinând în mâna sa cheia Abisului şi lanţul, stând drept lângă Dumnezeu şi înlănţuind forţele care i se opun. Iată cum este reprezentată în esoterismul creştin-rozacrucian alungarea celor care sunt legati de 666 precum şi înfrângerea Balaurului, a Celui-care-ademeneşte. Acum ni se luminează în faţa ochilor ceea ce autorul *Apocalipsei* a învăluit în mister şi pe care trebuie să-l clarificăm prin dezvăluiri şi despre care el spune: „Aici este înţelepciunea; cine are minte să socotească numărul Fiarei, căci acesta este număr de om şi numărul ei este 666" (*Apocalipsa*, cap. 13, v. 18). Aceasta este Fiara cu două capete.

Aceia care au considerat că numărul se referă la persoana lui Nero s-au înşelat şi au răspuns greşit la provocarea pe care o face autorul *Apocalipsei*. Căci vedeţi cât de profund trebuie să mergem în explicaţia evoluţiei lumii pentru a ajunge să descifrăm număru1666. Să nu uitaţi un lucru, că dacă astăzi aţi făcut un efort, urmărind această expunere pentru a ajunge la o înţelegere a acestui moment, pentru alte

mistere şi mai adânci va fi nevoie de un efort şi mai mare. Şi tocmai asemenea mistere profunde, care privesc evoluţia lumii, prezintă autorul *Apocalipsei*. Dar el le-a învăluit pentru că este bine pentru oameni ca misterele cele mai profunde să fie „puse în semne". Căci abstracţie făcând de tot restul, graţie forţelor care se implică în descifrarea acestor semne, obţinem ceva foarte important care ne ajută să ne ridicăm spre acele forţe salvatoare. Să nu rămâneţi descumpăniţi că aţi făcut atâtea suişuri şi ocolişuri prin toate aceste scheme încărcate de numere şi semne. În vechile şcoli de Misterii ar fi trebuit să înţelegeţi toate secretele pe care aceste numere le acoperă, înainte de a vă fi fost dat şi altceva, ar fi trebuit să treceţi încă prin multe alte probe. Discipolii acestor şcoli aveau obligaţia, între altele, să rămână mult timp tăcuti, să asculte cu răbdare vorbindu-li-se numai de numere de genul 777 sau 666 ş.a.m.d. şi de semnificaţia lor. Numai când această semnificaţie era deplin sesizată erau admişi să li se comunice şi adevăratul lor conţinut.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

CONFERINŢA a XII-a

PRIMA ŞI A DOUA MOARTE. NOUL CER ŞI NOUL PĂMÂNT. ORIGINEA APOCALIPSEI

Nürnberg, 30 iunie 1908

S-ar putea ca acela care primeşte în mod sentimental împlinirea celor ce vi s-au prezentat la sfârşitul conferinţei de ieri să aibă o umbră de teamă, de nelinişte pentru soarta viitoare a omenirii. Ieri a fost necesar să înfăţişez în faţa sufletelor dumneavoastră o imagine a acestui viitor al omului aşa cum este el orânduit, pe de o parte, desigur, cu măreţie, cu putere şi cu fericire, o imagine care este corespunzătoare cu existenţa acelui om viitor care a înţeles misiunea noastră actuală, pe Pământ, care a primit în fiinţa sa spiritul lui Christos; acest om va putea să ţină pasul cu ritmul de spiritualizare a Pământului. Este o imagine de înaltă măreţie, umplând de fericire sufletul acelor fiinţe pe care esoterismul creştin îi numeşte în mod obişnuit „cei mântuiţi" sau, cu un alt termen, care nu este tocmai potrivit, „cei aleşi". Dar în faţa sufletelor dumneavoastră a trebuit să fie prezentată şi imaginea adversă, imaginea abisului în care se va afla acea parte a omenirii care nu a avut deschidere faţă de spiritul lui Christos, care a rămas împotmolită în materie şi care, prin aceasta, s-a exclus, ca să spunem aşa, din procesul de spiritualizare viitoare a Pământului, creându-şi, în felul acesta, un destin înfricoşător. Şi este de la sine înţeles că văzând cum din Abis ne priveşte stăruitor Fiara cu şapte capete şi zece coarne şi ne ademeneşte o altă fiinţă groaznică, Fiara cu două coarne, această imagine să ne provoace groază şi spaimă şi oricare dintre noi se poate întreba: Nu este oare aceasta o pedeapsă prea dură şi chiar de neînţeles din partea Providenţei care face ca un număr de oameni să fie duşi spre un destin atât de teribil, să piară în abisul Celui-rău?

Întrebarea ar mai putea fi pusă şi astfel: Nu ar fi fost mai bine ca înţelepciunea Providenţei să fi renunţat de la început la un astfel de groaznic destin?

La aceste întrebări s-ar putea da, mai întâi, un răspuns oarecum abstract, teoretic, şi cine poate înţelege această latură teoretică, acela câştigă deja foarte mult. Este o dovadă de extremă înţelepciune că Providenţa a hotărât astfel încât acest destin groaznic să poată sta ca o ameniniare pentru un anumit grup de oameni. Căci dacă pentru om nu ar exista ameninţarea că ar putea cădea în abisul Celui-rău, atunci nu ar mai fi existat nici posibilitatea de a dobândi ceea ce numim, pe de o parte, iubire, iar pe de altă parte, libertate. În Ştiinţa spirituală, libertatea este inseparabil legată de conceptul de iubire. Libertatea ar fi imposibilă pentru om, şi iubirea la fel, dacă nu ar exista ameninţarea şi primejdia acestei alunecări spre Abis. Un om care nu ar avea posibilitatea prin propria şi libera sa hotărâre să aleagă între bine şi rău ar fi o fiinţă care s-ar lăsa dusă de mână ca un copil spre un bun accesibil, pe care ar trebui să-l cucerească. Pentru o asemenea fiinţă, binele nu ar exista ca voinţă proprie, izvorâtă din iubire şi libertate deplină. Pentru un om căruia nu i-ar fi posibil să tină piept cortegiului monstrului, pentru acela nu ar fi cu putinţă nici să urmeze pe Dumnezeu dintr-o iubire pornită din fiinţa sa. A stat în intentia şi planul acestei înţelepte Providenţe să dea omenirii, care îşi urmează evolutia în sistemul nostru planetar, şansa libertăţii şi această posibilitate a libertăţii nu s-a dat cu nici o altă condiţie decât aceea ea omul singur, prin el însuşi, să aibă libera alegere între bine şi rău.

S-ar putea însă argumenta că aceasta nu ar fi totuşi decât o teorie fără continut, căci oamenii nu iau lucrurile de acest gen numai în mod teoretic, numai ca un fel de explicaţie, ci le trăiesc intens prin sentimentele lor. Nu de puţine ori oamenii gândesc astăzi în felul acesta: Îţi mulţumesc, o! Providenţă plină de înţelepciune, că mi-ai dat posibilitatea să vin la Tine nu din obligaţie, nu să-Ţi ofer o iubire dată din silă, ci o iubire liberă pornită din inima mea, că Tu nu mă silesti să Te iubesc, ci mi-ai lăsat libera alegere de a Te urma. La acest sentiment ar trebui, desigur, să se înalţe omul, dar ar ajunge să simtă cu adevărat explicaţiile teoretice care s-au dat.

Dar o consolare sau mai bine spus o uşurare ne poate aduce o concepţie despre lume bazată pe clarvedere. Chiar ieri am arătat că numai acela este aproape iremediabil sortit să piară în Abis care încă de pe acum este prins în tentaculele Fiarei cu două coarne, ale marelui Ademenitor, care duc spre practicile de magie neagră. Dar chiar şi pentru aceştia, pentru aceia care se lasă tentaţi de magia neagră, mai este încă în viitor o posibilitate de revenire. În ce priveşte pe cei care nu au avut niciodată ocazia să cedeze tentaţiei magiei negre – şi aceştia formează pentru moment marea majoritate – vor avea însă, după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, o oarecare predispoziţie spre rău; numai că lor li se va oferi în viitor posibilitatea de a se întoarce de pe această cale şi de a se orienta spre bine; este o posibilitate cu mult mai mare decât înclinarea pe care o au spre rău.

Din conferinţele precedente rezultă că oamenii care încă de pe acum au o înclinare spre o concepţie spirituală despre lume ca să supravieiuiască Marelui Război al tuturor împotriva tuturor, în perioada a şasea, cea simbolizată prin desfacerea Peceţilor, vor găsi posibilitatea de a se deschide către principiul lui Christos. Ei vor primi atunci germenii care vor fi fost semănaţi în timpul epocii de cultură simbolizată prin comunitatea Bisericii din Filadelfia; aceşti oameni îşi vor putea dezvolta în timpul perioadei următoare o stare nespus de prielnică pentru spiritualizare. Toţi cei care în epoca noastră se apleacă spre o concepţie spirituală vor dobândi o puternică dispoziţie de a se angaja pe calea ce duce spre înălţimi. În nici un caz nu este bine să se ignoreze importanţa faptului că astăzi deja un însemnat număr de oameni nu mai rămân surzi faţă de concepţia antroposofică asupra lunui, care aduce umanităţii primii germeni ai unei vieţi spirituale conştiente, în timp ce mai înainte aceasta avea loc în mod inconştient. Acesta este un fapt important: o parte a omenirii să primească în mod conştient predispoziţia de a se angaja pe o cale ascendentă.

Faptul că astăzi se constituie un mic nucleu care va pune bazele unei vaste fraternităţi, fraternitate care va supravieţui până în perioada celor şapte Pecei, constituie un preţios ajutor pentru ceilalţi oameni, care sunt încă refractari faţă de concepţia antroposofică asupra lumii. Căci până la Marele Război al tuturor împotriva tuturor noi toţi mai avem de trecut prin multe încarnări şi chiar şi după aceea, până la acel moment decisiv de după Marele Război. În perioada celor şapte Peceţi vom mai trece prin multe transformări si oamenii vor avea foarte adesea ocazia să-şi deschidă inimile către concepţia spirituală asupra lumii care astăzi se transmite prin mişcarea antroposofică. Vor fi nenumărate ocazii si în viitor si să nu vă gânditi că acestea vor avea acelasi caracter ca cele de astăzi. Oh! Mijloacele de care dispunem în

prezent pentru a răspândi concepţiile antroposofice sunt încă foarte slabe. Pentru că astăzi, dacă un om ar vorbi în aşa fel încât vocea sa să răsune cu o vibraţie plină de spiritualitate, această voce ar fi încă foarte slabă în comparaţie cu posibilităţile pe care le vor avea în viitor corpurile umane mult mai evoluate. Forţele de a îndruma pe semenii noştri spre curentul spiritual vor creşte considerabil. Când în vremurile care vor veni omenirea în întregul ei va fi din ce în ce mai elevată şi mai evoluată, i se vor oferi cu totul alte mijloace graţie cărora concepţia spirituală despre lume va putea pătrunde în inimile oamenilor şi cuvântul înflăcărat de astăzi va părea slab şi neînsemnat faţă de forţa care va acţiona în viitor pentru ca fiecărui suflet să i se dea posibilitatea unei deschideri ample spre o concepţie spirituală despre lume, chiar şi acelor suflete care trăiesc în prezent în corpuri în care inima nu bate deloc pentru nici un fel de idee spirituală.

Ne aflăm acum abia la începutul mişcării spirituale şi ea va creşte, dar va fi nevoie de multă dârzenie, de multă duritate faţă de puternica influenţă care va exista în viitor pentru a zăvorî inimile şi sufletele. Dar sufletele celor care trăiesc astăzi şi inima lor este deschisă pentru primirea concepţiei antroposofice despre lume şi să o trăiască, se pregătesc prin aceasta pentru a se încarna în viitor în corpuri care le vor da forţa necesară să ajute pe semenii lor care, până atunci, au fost incapabili să simtă că inima lor bate în această direcţie. Noi nu suntem acum decât precursori ai precursorilor, atât şi nimic mai mult. Mişcarea spirituală este astăzi o foarte plăpândă flacără, dar ea se va preface într-un puternic foc spiritual.

Dacă evocăm acum în sufletul nostru această altă imagine şi o simţim cu toată fiinţa noastră, se va trezi în noi un sentiment cu totul diferit şi o putere de a înţelege aceste lucruri. Vorbim astăzi de magia neagră în care oamenii pot cădea conştient sau inconştient. Oamenii care trăiesc acum la voia întâmplării, care nu sunt cât de puţin atraşi sau interesaţi de o concepţie spirituală asupra lumii, care se complac într-o viaţă comodă şi îşi spun: „Ce îmi pasă mie de aiurelile despre care vorbesc antroposofii" – aceştia au puţine şanse să intre în orbita magiei negre. Pentru ei situaţia este de aşa natură că pur şi simplu neglijează şi pierd ocazia să-şi ajute semenii în străduinţa lor de a avea o viaţă spirituală. Ei înşişi, poate, nu pierd prea mult. În schimb, cei care se apropie astăzi de o viaţă spirituală, dar o fac într-un mod nelegiuit, aceia capătă de la început o înclinare către ceea ce se poate numi magie neagră. În prezent, nu există decât prea puţini indivizi prinşi deja în plasa magiei negre, în acel sens groaznic în care trebuie să vorbim despre această hidoasă artă.

Veţi înţelege şi mai bine că ea este exact aşa, dacă am să vă schiţez doar câteva aspecte ale modului în care magia neagră se propagă în mod sistematic. Şi veţi vedea că puteţi cerceta ici-colo printre cunoscuţii dumneavoastră şi nu veţi găsi pe nici unul despre care aţi putea crede că ar avea vreo înclinare pentru aşa ceva. Totul este luat ca un pur diletantism, care va putea fi uşor înlăturat în perioadele următoare. Dar este totuşi destul de grav că în prezent se recomandă uneori, în vederea obţinerii unor succese, anumite metode şi mijloace care, într-un anumit sens, înşelând pe oameni, sunt totuşi un început de magie neagră. La fel de grav este şi faptul că se propagă anumite idei şi concepţii care, chiar dacă nu au o legătură directă cu magia neagră, constituie totuşi o ispită. Ele pot înşela pe oameni. Este vorba de acele concepţii care predomină în anumite cercuri si care se pot răspândi, în primul rând sub forma unor concepţii materialiste; ele chiar dacă, de asemenea, nu sunt cu totul periculoase, nu sunt însă nici folositoare pentru evoluţia omului în perioadele următoare. Numai după ce cineva a început să cunoască ABC-ul, ea să spunem aşa, al magiei negre, se află sigur pe drumul care duce spre Abis. Acest ABC constă în faptul că cel care devine discipol al unui magician negru este constrâns în mod permanent şi conştient să distrugă ce este viu şi să facă aceasta pricinuind cât mai multă suferinţă, simţind în această provocare de durere el însuşi o anumită satisfacţie. Când scopul este sacrificarea vieţii unei fiinţe pentru a resimţi bucurie şi plăcere în durerea acelei fiinţe, acesta este începutul, este ABC-ul artei negre. Ce depăşeşte acest prag nu se mai poate închipui. Dar şi aşa este destul de îngrozitor să vezi că doar începutul magiei negre este să taie şi să sfârtece carne vie, dar nu aşa cum o face cineva care practică vivisecţia, ci cu sadism. Desigur, şi vivisecţia este ceva detestabil, dar cel care o practică îşi găseşte ispăşirea, întrucât va resimţi el însuşi, în Kamaloka, durerea pe care a pricinuit-o victimelor sale. Şi prin aceasta, în viitor, vivisecţia va rămâne de domeniul trecutului. Deci nu despre aceasta este vorba, ci despre aceia care în mod sistematic taie carne vie şi simt în acest act plăcere; aceştia pornesc deja pe drumul abrupt al magiei negre şi vor avea din ce în ce mai multe alte ocazii să se apropie tot mai mult de fiinţa care este Fiara cu două capete.

Această fiinţă, pe care am caracterizat-o ca fiind Fiara cu două coarne, trebuie să ne-o reprezentăm ca o entitate ademenitoare, de o natură cu totul alta decât omul. Ea provine din alte perioade cosmice; a primit pecetea acestor perioade ale unei alte evoluţii şi se simte profund satisfăcută când întâlneşte acele fiinţe rele, care au refuzat să preia în ele însele ceea ce poate emana bun din Pământ. Această fiinţă, această Fiară nu a primit nimic de la Pământ. Ea a văzut venind evoluţia Pământului dar şi-a spus: Eu nu am evoluat cu Pământul, aşa că nu pot să obţin nimic din existenţa terestră. Această fiinţă ar fi putut avea un folos din evoluţia terestră numai dacă, la un anumit moment, ar fi putut să pună stăpânire pe Pământ, şi aceasta în momentul când Christos a coborât între noi. Dacă principiul lui Christos ar fi fost înăbuşit în germen, dacă Christos ar fi putut fi învins de duşmanul său, atunci ar fi fost posibil ca Pământul să piară cu totul strivit de principiul lui Sorat. Dar nu s-a întâmplat aşa şi atunci această fiinţă trebuie să se mulţumească numai cu stăpânirea celor decăzuţi, care nu s-au apropiat de principiul lui Christos, acelor oameni cufundaţi în materie. Acestia vor forma în viitor armata sa.

Pentru a înţelege mai bine cine compune această armată a Răului, este necesar să ne familiarizăm cu două noţiuni, care ar putea, într-o anumită privinţă, să vă servească drept cheie pentru anumite capitole din Apocalipsă. Este vorba să lămurim cele două noţiuni: „prima moarte" şi „a doua moarte". Ce este prima moarte şi ce este a doua moarte a omului sau a omenirii? Trebuie să ne formăm o imagine exactă despre noţiunile pe care autorul *Apocalipsei* le-a îmbrăcat în aceste cuvinte şi în acest scop să trecem din nou prin faţa sufletelor noastre adevărurile elementare despre existenţa omului (*Apocalipsa*, cap. 20).

Să luăm în considerare omul de astăzi, aşa cum suntem fiecare dintre noi. Viaţa lui este de aşa natură, încât de dimineaţă, când se trezeşte, şi până seara, când se culcă, el este compus din patru elemente, corpul fizic, corpul eteric, corpul astral şi eul. Mai ştim de asemenea că omul, în cursul existenţei sale terestre, prin acţiunea eului asupra elementelor inferioare îşi şlefuieşte, ca să spunem aşa, fiinia şi trebuie să reuşească, în decursul acestei existenţe terestre, să supună corpul astral sub dominaţia eului. Cunoaştem că viitoarea încarnare a Pământului va fi Jupiter. Când omul va ajunge să trăiască pe Jupiter, el va fi o altă fiinţă. Omul terestru îşi va fi prelucrat complet corpul astral. Şi dacă pentru omul terestru, care se află acum în faţa noastră, spunem că în stare de veghe are un corp fizic, un corp eteric, un corp astral şi eul, despre omul jupiterian vom spune că acesta are un corp fizic, un corp eteric, un corp astral şi eul , dar corpul său astral a fost transformat în Sine spirituală. El va trăi într-o stare de conştienţă superioară, o treaptă ce poate fi caracterizată în felul următor: Acea veche şi obscură conştienţă imaginativă pe care o avea pe vechea Lună şi care mai dăinuia încă în primele perioade ale evoluţiei terestre va reapărea în imaginile sale, ca o conştienţă de natura clarvederii, dar sub controlul eului, astfel că fiinţa umană dotată cu o asemenea conştienţă jupiteriană va avea şi o judecată tot atât de logică precum o are în prezent în stare de veghe.

Omul jupiterian va fi într-un anumit sens un clarvăzător, dar de un nivel inferior. Numai o parte din lumea sufletească va fi deschisă pentru el; va simţi bucuria şi tristeţea celor din jurul său în imagini care îi apar în conştienţa sa imaginativă. Acest om jupiterian va trăi şi în condiţii de ordin moral cu totul diferite de ale noastre. Imaginaţi-vă, ca oameni jupiterieni, că în faţa voastră se află un suflet de om: durerea sau bucuria acestui suflet apar ca imagini în sinea voastră, dar aceste imagini, să zicem de durere, ale celuilalt vă solicită şi, dacă nu reuşiţi să alinaţi durerea acelui suflet, vă va fi cu neputinţă să mai simţiţi propria voastră bucurie. Ei bine, imaginile de durere şi de suferinţă vor fi un chin pentru omul jupiterian cu conştienţa sa superioară, dacă nu va face tot ce este posibil pentru a alina această suferinţă, căci numai aşa propriile sale imagini chinuitoare, care nu sunt altceva decât expresia suferintelor din jurul său, se vor putea risipi. Binele sau durerea nu

vor mai fi ale unuia fără să fie şi alte altora.

Constatăm că omul se pregăteşte să cucerească o nouă stare de conştienţă, pe lângă actuala conştienţă obiectivă a eului. Dacă vrem să înţelegem însemnătatea acestei dezvoltări a conştienţei pentru ansamblul evoluţiei sale, trebuie să evocăm acum în sufletele noastre imaginea omului în timpul somnului. Când doarme, în pat se află numai corpul fizic şi corpul eteric; corpul astral şi eul se desprind. Noaptea, omul îşi părăseşte – deşi termenul nu este tocmai exact – corpul fizic şi pe cel eteric pe furiş. Dar tocmai prin faptul că în timpul nopţii el se poate elibera de corpul fizic şi de cel eteric şi are posibilitatea să trăiască, în acest timp, într-o lume spirituală, tocmai prin aceasta eul are capacitatea ca în actuala existenţă terestră să acţioneze şi să transforme corpul astral. Cum are loc această acţiune?

Pentru a face o descriere clară, putem spune: Să considerăm pe om în starea sa de veghe. Să presupunem că în afara obligaţiilor sale profesionale şi de datoriile sale zilnice mai găseşte şi răgazul să se consacre – chiar dacă o face pentru scurt timp – unor preocupări mai elevate, care să-i dea un fel superior de a privi lucrurile şi care să-1 ajute să-şi însuşească acel impuls spiritual care se degajă, în *Evanghelia lui Ioan*, din cuvintele: „La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul". Să presupunem că acest om lasă să se formeze în sine acele imagini grandioase pe care le evocă *Evanghelia lui Ioan* şi că el este profund impresionat de unele gânduri ca acestea: Cândva, la începutul erei noastre, a trăit în Palestina o entitate pe care eu vreau să o urmez. Eu vreau ca această entitate să-mi călăuzească viaţa în aşa fel, încât totul să poată consta în această învăţătură, iar eu să mă pot considera ca un om care are această personalitate ca ideal. Dar pentru această dorintă nu este nevoie să ne referim numai la *Evanghelia lui Ioan*. Este posibil să aprofundăm şi prin alte mijloace ceea ce poate umple sufletul cu asemenea imagini. Deşi dintr-un anumit punct de vedere putem considera *Evanghelia lui Ioan* ca fiind o operă grandioasă care s-a creat în sânul omenirii, operă care poate declanşa o puternică reacţie, totuşi nu este greşit să spunem: Cineva, un altul, care se cufundă plin de devotament în învăţămintele şi înţelepciunea cuprinse în *Vedante*, sau în *Bhagavad Gita* sau în *Dhammapada**, va avea şi acesta suficiente ocazii să se unească, în viitoarele sale reîncarnări, cu principiul lui Christos, graţie celor însuşite din aceste opere. Să presupunem deci că un om îşi umple sufletul, în timpul zilei, cu asemenea imagini şi reprezentări; corpul său astral va fi impregnat de aceste gânduri, sentimente şi imagini şi toate acestea produc în corpul astral anumite forţe şi influenţe de diferite feluri. Iar când în timpul nopţii se desprinde de corpul fizic şi de cel eteric, acele influenţe rămân ataşate de corpul astral. Aşadar, cel care în timpul zilei s-a cufundat în imaginile şi sentimentele provocate de meditaţia *Evangheliei lui Ioan* a creat în corpul său astral ceva ce apare, în timpul nopţii, ca o puternică influenţă. Acesta este modul în care astăzi omul poate acţiona asupra corpului său astral, în starea sa de conştienţă de veghe, din timpul zilei.

* *Dhamniapada*, o altă lucrare care cuprinde precepte şi tradiţii budiste (N.T.).

Conştient de efectul acestor meditaţii poate fi, în prezent, numai un iniţiat, dar omul evoluează necontenit spre această conştienţă superioară. Acei oameni care vor reuşi să atingă ţinta evoluţiei terestre, vor avea, datorită acestui fapt, un corp astral cu totul prelucrat de eu, cu un conţinut spiritual şi vor dobândi această conştienţă superioară ca un fruct al evoluţiei terestre şi vor păşi mai departe în evoluţia planetară a lui Jupiter. Putem spune că omul, atunci când Pământul, ca încarnare planetară, îşi va înceta existenţa, va dobândi facultăţi reprezentate simbolic, în Apocalipsă, prin zidirea noului Ierusalim. Omul va putea pătrunde în lumea conştienţei imaginative a lui Jupiter, căci a realizat în structura fiinţei sale Sinea spirituală. De altfel, acesta este şi scopul evoluţiei Pământului. Ce trebuie să obţină omul în cursul acestei evoluţii? Care este primul scop? Transformarea corpului astral. Ei bine, acest corp astral care în prezent, noaptea, se eliberează permanent de corpul fizic şi de cel eteric va reapărea în viitor ca un element transformat al entităţii umane. În el poartă omul tot ce i s-a dat pe Pământ. Dar numai aceasta nu este suficient pentru evoluţia terestră. Reprezentaţi-vă cum omul se desprinde în fiecare noapte de corpul său fizic şi de cel eteric, impregnându-şi totodată, noapte de noapte, corpul astral cu tot ceea ce primeşte în cursul zilei, fără ca atât corpul fizic cât şi cel eteric să fie influenţate în vreun fel. Dacă lucrurile s-ar opri aici, omul nu ar putea să atingă scopul evoluţiei terestre. Trebuie să se mai producă ceva; trebuie ca omul să poată în mod constant să imprime cel puţin şi în corpul eteric ceea ce a primit în sine. Este necesar ca şi corpul eteric să fie influenţat de efectele acţiunii eului asupra corpului astral.

Dar în prezent omul nu poate să acţioneze singur asupra corpului eteric. Acest lucru va fi posibil abia în viitoarea încarnare a Pământului, pe Jupiter, când omul îşi va fi transformat şi spiritualizat corpul astral şi va putea să acţioneze şi asupra corpului eteric. Dar acum nu o poate face, are nevoie de un ajutor. Pe Jupiter, omul va fi în măsură să-şi înceapă propriul efort de spiritualizare a corpului eteric; iar pe Venus el va putea acţiona şi asupra corpului fizic; aceasta este sarcina cea mai grea de realizat. Dar astăzi omul nu poate decât să-şi lase ambele corpuri, fizic şi eteric, să rămână noaptea în pat şi să iasă din ele. Pentru ca, totuşi, corpul eteric să poată fi prelucrat, este nevoie de un ajutor. Şi acest ajutor nu vine din altă parte decât de la entitatea lui Christos. Cealaltă entitate, care ajută pe om să acţioneze şi asupra corpului fizic, este ceea ce noi numim „Tatăl". Dar acest ajutor nu poate fi dat mai înainte de a veni Cel care îl ajută să-şi perfecţioneze corpul eteric; mai înainte, omul nu poate acţiona asupra corpului fizic. „Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine"*. Nimeni nu va avea putinţa de a acţiona asupra corpului fizic, dacă nu primeşte principiul lui Christos. Când omul va realiza scopul evoluţiei terestre va dobândi facultatea de a-şi transforma corpul astral prin propriile forţe şi totodată şi facultatea de a acţiona mai departe asupra corpului eteric. Toate acestea se dobândesc datorită prezenţei vii a principiului lui Christos pe Pământ. Dacă acest principiu nu s-ar fi legat în mod viu cu Pământul, dacă nu ar fi pătruns în aura acestuia, atunci ce s-a dezvoltat în corpul astral nu s-ar putea transmite şi corpului eteric. Vedem deci că cel care nu este receptiv, care se sustrage, îndepărtându-se de principiul lui Christos, se lipseşte de posibilitatea de a acţiona asupra corpului eteric, aşa cum este absolută nevoie să se întâmple încă din timpul evoluţiei terestre.

* Ioan, cap.14, v. 9: „Eu sunt calea şi adevărul şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl decât numai prin Mine" (N.T.).

Acum vom putea face şi o altă caracterizare a celor două categorii de oameni ce stau faţă în faţă cu scopul final al evoluţei Pământului. O categorie o formează acei oameni care au primit în fiinţa lor principiul lui Christos şi care, prin aceasta, îşi pot transforma corpul astral şi au primit ajutorul lui Christos pentru a acţiona şi asupra corpului eteric. O altă categorie este compusă din aceia care nu s-au legat de principiul lui Christos şi care nu au putut, din această cauză, să schimbe ceva în corpul eteric; ei nu au primit ajutorul lui Christos.

Să aruncăm, din nou, o privire asupra acestor perspective de viitor ale omului. Pământul se va spiritualiza şi aceasta înseamnă că va pierde ceva ce astăzi consideră că îi aparţine şi este esenţial pentru existenţa sa terestră. Am putea să ne facem o imagine despre ce se întâmplă, dacă ne vom referi la cursul normal al existenţei sale după moarte. El îşi pierde corpul fizic. De acest corp sunt legate dorinţele, impulsurile şi înclinaţiile pe care omul le are în viaţa obişnuită; am descris, cu alte ocazii, ce trăieşte el după moarte. Să luăm de exemplu un om căruia îi plăceau în mod deosebit mâncărurile fine. În timpul vieţii, el îşi putea satisface această plăcere, dar după moarte nu mai este posibil. Dorinţa lui însă nu încetează, deoarece aceasta nu ţine de corpul fizic, ci de corpul astral. Corpul fizic era numai instrumentul prin care dorinţa emanată de corpul astral se putea împlini. Acum însă instrumentul fizic a dispărut şi deci lipseşte posibilitatea de a satisface dorinţa. Ajuns acolo, după moarte, în regiunea pe care o numim Kamaloka, acest om priveşte jos spre lumea fizică pe care a părăsit-o; priveşte acolo la tot ce îi mai poate face plăcere, dar nu mai poate mânca, nu mai poate bea fiindcă, aşa cum am spus, nu mai are instrumentul fizic necesar şi apare, în felul acesta, o sete arzătoare, un chin arzător pentru el. Aşa se întâmplă cu toate poftele şi dorinţele care au rămas în corpul astral după moarte şi care ţin de lumea fizică. Aşa este întotdeauna după moarte. Omul vede cum îşi pierde corpul fizic, dar îi mai rămâne ceva din acest corp, ceva ce îl trage încă spre lumea cotidiană din planul fizic. Această perioadă de timp, din momentul morţii şi până

ce omul se va acomoda, ca să spunem aşa, în lumea spirituală, se numeşte perioada „dorinţelor arzătoare".

Imaginaţi-vă acum ultima încarnare terestră înainte de spiritualizarea Pământului şi ultima despărţire de corpul fizic. Oamenii care trăiesc astăzi pe pământ şi au primit în fiinţa lor principiul lui Christos, vor fi atât de evoluaţi încât această pierdere a ultimului corp fizic nu le va produce nici o suferinţa deosebită. Totuşi, ei vor trebui să abandoneze ceva, să renunţe la ceva, căci în pământul spiritualizat lipseşte, o dată pentru totdeauna, tot ceea ce putea da plăcere şi bucurie din produsele pământului fizic. Gândiţi-vă la această ultimă moarte care va surveni odată în cursul evoluţiei Pământului, la această ultimă părăsire a corpului fizic. Ei bine, această ultimă moarte, din lungul şir al reîncarnărilor, este ceea ce Apocalipsa numeşte „prima moarte". Cei care au primit în fiinţa lor principiul lui Christos vor vedea corpul fizic desprinzându-se de ei ca pe o coajă care cade. Ceea ce rămâne acum important pentru ei este corpul eteric. Acesta a fost perfecţionat, cu ajutorul lui Christos, în aşa fel încât pentru acel moment să se armonizeze cu corpul astral, încât să nu mai existe plăceri şi dorinţe pentru ce a fost în lumea fizică. Pe acest pământ spiritualizat, omul trăieşte numai cu ceea ce i se dă corpului eteric prin ajutorul lui Christos. S-a creat o armonie între corpul astral şi corpul eteric. Această armonie a fost creată de principiul lui Christos.

De partea cealaltă se găsesc cei care nu au vrut să primească în fiinţa lor principiul lui Christos. Aceştia nu şi-au putut găsi armonia între corpul eteric şi cel astral. Ei pierd corpul fizic ca şi ceilalţi, căci pe pământul spiritualizat nu mai există corpuri fizice, dar lor le rămâne dorinţa – nesatisfăcută – după ce este fizic, ca ceva spiritual nepurificat, ca spirit împietrit în materie. Corpul eteric apare neadaptat la corpul astral, căci nu a fost ajutat de Christos să se armonizeze cu acesta şi rămâne orientat către corpul fizic. Această categorie de oameni va resimţi o pasiune puternică mistuitoare pentru senzualitatea fizică. Vor simţi în corpul eteric pofte arzătoare pentru tot ce au avut în timpul existenţei fizice şi care acum le lipseşte. Aşadar, în starea de formă care va urma după ce starea fizică se va dizolva – ca să spunem aşa – vor exista două categorii de oameni, unii care vor trăi în corpul eteric ca în elementul lor de bază şi în deplină armonie cu corpul astral, iar altii, ceilalţi, al căror corp eteric este nearmonizat cu cel astral, vor fi veşnic chinuiţi după ceea ce au pierdut, o dată cu corpul fizic.

Dar evoluţia Pământului îşi urmează cursul şi se va trece la o stare şi mai avansată de spiritualizare, în care chiar şi corpul eteric va dispărea. Oamenii al căror corp eteric fusese în perfectă armonie cu cel astral îl vor pierde fără a-i resimţi lipsa, fără suferinţă, căci vor rămâne cu corpul astral impregnat de entitatea lui Christos şi vor simţi chiar ca o necesitate a evoluţiei detaşarea de corpul eteric. Având impulsul christic în ei, se vor simţi capabili să-l reconstituie prin propriile lor forţe. În schimb ceilalţi, care au păstrat în corpul eteric nostalgia şi dorinţa arzătoare pentru ceea ce au pierdut prin vechiul corp fizic, vor pierde şi ei, ca şi ceilalţi, corpul eteric, căci totul devine acum astral. Desprinderea de corpul eteric o vor resimţi ca pe o mare suferinţă şi aceasta este ceea ce *Apocalipsa* numeşte „a doua moarte". Această a doua moarte trece complet neobservată de cei care au avut, datorită principiului christic, corpul eteric în perfectă armonie cu cel astral. A doua moarte nu va avea nici o putere asupra lor. Dar pentru ceilalţi, aceasta va însemna o mare suferinţă când vor trece în următoarea stare de existenţă astrală pură. Când omenirea va atinge această stare de pură astralitate, oamenii care şi-au impregnat corpul astral cu forţele date de Christos vor fi ajuns la capătul şi ţelul evoluţiei terestre. Ei sunt acum deja pregătiţi să trăiască pe Jupiter; ei trasează încă de pe Pământ planul evoluţiei jupiteriene. Acesta este planul care, în *Apocalipsă*, se numeşte „Noul Ierusalim". Aceşti oameni vor trăi într-un „Cer nou" şi pe un „nou Pământ", care este Jupiter.

Acest Jupiter, această nouă formaţie planetară care urmează deci Pământului, va fi însoţit de un fel de satelit, alcătuit din cei care au fost excluşi de la viaţa spirituală, din cei care au suferit a doua moarte şi care, în consecinţă, nu vor mai avea nici o posibilitate de a atinge starea de conştienţă jupiteriană. Există deci oameni care sunt pregătiţi pentru a avea această conştienţă jupiteriană*, care au realizat în structura lor „Manas" sau Sinea spirituală, şi alţii care au respins forţele care le-ar fi dat această nouă conştienţă. Aceştia vor avea pe Jupiter doar conştienţa eului, conştienţa terestră, ei vor fi atunci aşa cum este astăzi omul pe pământ, constituiţi numai din patru elemente. Dar o fiinţă constituită astfel nu se poate dezvolta decât în condiţii terestre; numai Pământul îi poate oferi mediul convenabil: solul, aerul, norii, plantele, mineralele – tot ce este necesar omului dacă vrea să obţină tot ce se poate obţine prin cele patru elemente constitutive ale fiinţei sale. Pe Jupiter vor domni condiţii de viaţă cu totul altele, va avea o altă configuraţie, el va fi un „nou Pământ". Altfel va fi solul, aerul, apa, altfel vor arăta fiinţele. O fiinţă care ar avea tot conştienţa terestră, pe Jupiter nu va găsi nici o posibilitate să ducă o viaţă normală, căci este o fiinţa rămasă în urma evoluţiei, o fiinţă întârziată.

* A se revedea conferinţa a X-a (N.T.).

Acum este momentul să vă spun ceva care vine spre liniştea noastră. Chiar şi pe Jupiter va mai fi o posibilitate, dar o ultimă posibilitate, ca cei avansati, cu ajutorul puternicelor forţe christice pe care le-au asimilat, să ajute pe cei căzuţi, pe cei întârziaţi ca să revină şi să aducă pe o parte din aceştia, din nou, pe drumul cel bun. Dar judecata finală va fi totuşi pe încarnarea planetară pe care o numim Venus; această judecată nu se va mai putea modifica. Dacă reflectăm la toate acestea, ceea ce am spus recent, comentariul pe care l-am făcut va lua o altă coloratură. Cele spuse nu vor mai trezi în noi nici nelinişte, nici frică, ci va fi doar un îndemn, o aspiraţie: „Eu vreau să fac tot ce este necesar ca să îndeplinesc misiunea pământului". Dacă toate acestea le trecem în mod corespunzător prin faţa sufletului, ni se va deschide o largă şi puternică imagine a viitorului omenirii şi vom simţi tot ce cuprinde sufletul iluminat al autorului *Apocalipsei* şi care a aşternut pe hârtie tot ce noi am putut, în aceste conferinţe, să găsim urmărind pas cu pas textul *Apocalipsei*. Fiecare cuvânt al său este important, fiecare întorsătură a frazei. Trebuie doar să le înţelegem în mod corect. Aşa ni se arată că, în sensul celor spuse înainte cu o zi, 666 se referă la Fiara cu două capete; urmează apoi un cuvânt cu totul remarcabil: „Aici e înţelepciunea. Cine are minte, să chibzuiască asupra numărului Fiarei, căci acesta este număr de om". În aparenţă o contradicţie, una din numeroasele contradictii care se găsesc de fapt în toate scrierile şi studiile oculte. Vă rog să fiţi siguri că o expunere care se desfăşoară atât de linear încât înţelegerea normală a unui om nu găseşte nici o contradicţie în mod sigur nu are o bază ocultă. Nimic din ce evoluează în lume nu este aşa simplu şi comun cum consideră înţelegerea şi inteligenţa umană obişnuită că ar fi lipsit de contradictii. Trebuie să mergem mult mai profund în substraturile contemplării umane pentru ca să dispară contradicţiile. Cine are răgazul să observe creşterea unei plante, de la rădăcină până la fruct, care vede cum frunzele verzi se transformă în petale, petalele în stamine ş.a.m.d., acela poate spune: Bine, dar aici există structuri contradictorii, petala contrazice frunza tulpinală. Dar cine pătrunde cu privirea mai adânc va vedea unitatea, o unitate profundă în această contradicţie. La fel este şi cu tot ceea ce inteligenţa umană observă în Univers; ea vede contradicţii în adevărurile cele mai profunde. De aceea nu trebuie să ne surprindă sau să ne tulbure faptul că putem găsi în *Apocalipsă* o aparentă contradicţie: „Cine are minte, să chibzuiască asupra numărului Fiarei, căci acesta este număr de om".

Trebuie să cercetăm o dată în plus ce poate face pe om să fie tentat de Fiara cu două capete. În acest sens am arătat că omul, încă de la mijlocul perioadei atlanteene a fost, ca să spunem aşa, ca şi adormit, în loc să-şi urmeze evoluţia spirituală superioară. Această stare de somn este cea a perioadei actuale. Aceasta a fost însă absolut necesară. Dacă nu ar fi avut loc, niciodată nu s-ar fi putut dezvolta în om ceea ce numim astăzi inteligenţa raţională. Oamenii care au trăit înaintea perioadei noastre nu aveau această inteligenţă. Ei acţionau sub influenţa altor impulsuri, împinşi să acţioneze de imagini şi fără să gândească. Era un fel de clarvedere care ulterior a fost pierdută, transformându-se în inteligenţă. În acelaşi timp, omul coboară tot mai mult în materie şi prin aceasta un fel de voal i s-a aşternut în faţa lumii spirituale. În schimb, dobândeşte inteligenţa şi raţiunea. Ea poate constitui un obstacol important pentru evoluţia spirituală. Căci nimic altceva nu va putea împiedica pe om să vină la Christos, ba chiar să se depărteze de El, decât această înşelătoare raţiune, această inteligenţă tulburătoare. Şi când, în final, cei care au căzut sub influenţa Fiarei cu două capete vor putea privi înapoi la ceea ce le-a adus cu

adevărat cea mai grea lovitură, ei vor spune negreşit: Tendinţa noastră de a aluneca în Abis a venit, de fapt, mai târziu, dar ceea ce a întunecat în noi principiul lui Christos este tocmai inteligenţa noastră. Oh! cei care dispun de inteligenţă să dezlege numărul Fiarei ! Şi tocmai pentru faptul că omul a devenit om şi a fost înzestrat cu inteligenţa eului el poate cădea pradă puterii Fiarei 666. Iată de ce numărul Fiarei este totodată un număr de om şi nimeni nu-l poate înţelege, decât numai cei care au inteligenţă. Este numărul fiinţei umane care s-a lăsat sedusă de inteligenţa sa. Asemenea adevăruri profunde sunt incluse în aceste lucruri.

Vedeţi deci cât de multe taine ne dezvăluie autorul *Apocalipsei* dacă veţi recepţiona corect cele câteva lămuriri pe care am putut să vi le dau. El ne dezvăluie multe lucruri din ceea ce constituie astăzi adevăruri antroposofice. El dă ceea ce promite. El conduce pe om spre contemplarea a tot ce va veni, a adevărurilor şi a forţelor care dirijează lumea. El ne conduce spre spiritul primei Peceţi şi spre formele care figurează în ultima Pecete. Acolo se vede cum i se dezvăluie prin clarvedere armonia Noului Ierusalim. Aici este adevărată clarvedere. Armonia Noului Ierusalim aşa se arată. În capitolul 21 veţi putea vedea că acesta este descris ca un cub (versetul 16). A descrie ceea ce se află în această ultimă imagine, ne-ar duce prea departe.

Acum, însă, este necesar să arătăm pentru ce a fost scrisă *Apocalipsa*. Ar însemna să vorbesc mult prea mult dacă aş face o prezentare amănunțită a scopului urmărit prin această scriere. Dar un aspect trebuie neapărat clarificat, un aspect care ne apare dintr-un pasaj foarte precis al *Apocalipsei*. Cel care a scris *Apocalipsa* spune că va veni o vreme când se va dezvolta cu adevărat acel înalt grad de conştienţă graţie căruia oamenii înzestraţi cu ea vor putea contempla acele înalte entităţi care conduc lumea, entităţi pe care autorul *Apocalipsei* le simbolizează prin Miel şi prin apariţia Fiului Omului cu sabia de foc. Ni se spune aceasta în termeni care ne aduc tocmai acea consolare de care am vorbit. Autorul *Apocalipsei*, care este un mare clarvăzător, ştie că în perioadele trecute oamenii erau înzestrati cu o clarvedere nebuloasă, crepusculară. Am arătat aceasta si am văzut că oamenii, înainte, erau într-adevăr, ca să spunem aşa, asociaţi cu lumea divină a spiritelor. Şi chiar ei înşişi vedeau această lume. Dar cine a pierdut această facultate de viziune? Iată o întrebare importantă pe care trebuie să ne-o punem. Am văzut că, în fond, această pierdere au suferit-o acei oameni care au coborât în planul fizic în viaţa fizică, spre mijlocul perioadei atlanteene. Privirea lor se îndrepta atunci spre structurile solide ale Pământului, spre obiecte cu contururi precise. Vechea clarvedere dispare. Oamenii capătă o conştienţă de sine, în timp ce lumea spirituală dispare din ochii lor. Formaţiunile terestre care, în acel trecut îndepărtat, impregnau aerul, formând ca un fel de mare de vapori, au început să se risipească, aerul să se purifice, solul să apară, să se usuce. Oamenii încep să meargă liber pe sol. Aceste transformări au loc ceva mai târziu, concomitent cu dobândirea actualei inteligenţe şi a conştienţei de sine.

Să rememorăm acum ce am spus despre Pământ. Ne amintim că am evocat prin faţa sufletului nostru marele moment al Golgotei. Dacă în vremea aceea cineva ar fi putut observa Pământul de la distanţă, cu o privire de clarvăzător, şi-ar fi dat seama în acea clipă, când sângele curgea din rănile Mântuitorului, că aura astrală a Pământului s-a schimbat cu totul. Din acel moment, Pământul este impregnat de forţa lui Christos şi datorită acestui eveniment el se va putea uni din nou, în viitor, cu Soarele. Forţa lui Christos este în continuă creştere, această forţă ne apără corpul eteric de a doua moarte. Christos va deveni din ce în ce mai mult Spiritul Pământului şi un creştin adevărat înţelege aceste cuvinte: „Cine mănâncă din pâinea mea, acela mă calcă cu picioarele" – căci pentru el Pământul devine corpul lui Christos. Pământul, ca glob planetar, este corpul lui Christos; el începe, de fapt, de acum să fie. Christos devine Spiritul pământului, se va uni în întregime cu el. Şi când mai târziu Pământul se va uni cu Soarele, marele Spirit al Pământului, Christos, devine Spiritul solar.

Corpul Pământului va fi corpul lui Christos, iar fiinţele umane vor trebui să prelucreze acest corp. Ei au început deja această lucrare când au coborât pe pământ, au făcut-o cu forţele lor fizice. În toate vechile tradiţii se poate găsi ceva ce este prea puţin luat în seamă, pentru că este prea puţin sau chiar greşit înţeles. Aşa, de exemplu, tradiţia persană spune că atunci când oamenii au pierdut conştienţa de clarvedere au devenit capabili să „străpungă pământul". Atât timp cât oamenii se află în faza când „străpung pământul", adică îl lucrează, când ei străpung corpul lui Christos, ei nu mai pot vedea, graţie unei conştienţe clarvăzătoare, forţele care conduc evoluţia şi, mai ales, ei nu pot vedea pe Christos faţă în faţă. Dar autorul *Apocalipsei* ne vorbeşte şi despre timpul când nu numai clarvăzătorii de altădată vor contempla lumea spirituală, ci întreaga omenire va fi atins din nou treapta când îi va fi accesibil să vadă direct fiinţa lui Christos. Toate creaturile îl vor vedea, chiar şi aceia care l-au străpuns, care o bună parte din evoluţia lor au trebuit să cultive pământul, să străpungă pământul, îl vor vedea pe Christos. Cuvintele pe care le-am citat sunt de aşa natură ca ele să conducă pe cel care se străduieşte permanent să le dezlege la o înţelegere foarte profundă a lumii de reprezentări a Misteriilor, ale limbajului *Apocalipsei*.

Ce a vrut să descrie autorul *Apocalipsei*, ce a vrut să spună? Această întrebare îşi găseşte răspunsul cercetând originile *Apocalipsei*. Unde mai găsim conţinutul Apocalipsei? Dacă mergem mult înapoi, la Misteriile Greciei antice, la Misteriile orfice, la cele din Eleusis, la Misteriile Egiptului, Chaldeei, Persiei vechi si ale Indiei, peste tot vom găsi exact ce se spune în Apocalipsă. Conţinutul acestui document a existat, a fost acolo, în aceste Misterii. El nu era scris, ci trăit prin generaţii de preoţi, prin generaţii de hierofanti, la care memoria şi amintirea erau aşa de vii, încât puteau constitui şi material de scris. În epoci încă şi mai recente, memoria era mult mai dezvoltată decât a noastră. Să ne gândim doar la rapsozii care colindau din loc în loc şi recitau din memorie întreaga Iliadă. De fapt, memoria a slăbit relativ de curând. În şcolile de Misterii învăţământul nu era scris, ci se transmitea oral, prin iniţiaţi, din generaţie în generaţie.

Care era menirea *Apocalipsei*? Ea a avut ca scop să fie un îndreptar pentru cei care îndrumau pe discipoli pe calea iniţierii. Pe atunci, omul care se pregătea pentru iniţiere era adus în situatia de a se desprinde de corpul fizic şi rămânea ca şi mort. Dar în timp ce se afla în această stare, hierofantul – cel care îl pregătea pentru iniţiere – îl făcea să vadă în corpul eteric ceea ce putea să vadă mai târziu, graţie impulsului lui Christos, prin clarvedere, fără a mai fi nevoit să iasă din corpul fizic. Vechii initiaţi au devenit profeţii care au putut să prevestească pe Christos. Şi ei au putut să facă aceasta pentru că în această *Apocalipsă* Christos le era arătat ca trebuind să vină în viitor. Niciodată nu se petrecuse un eveniment ca cel de pe Golgota, când un om în corpul fizic trăia în faţa lumii întreaga dramă a iniţierii.

Unde exista posibilitatea ca evenimentul de pe Golgota să fie înţeles? Iniţiaţii aflaţi la o anumită treaptă de iniţiere, îl înţeleseseră în afara corpului fizic. Evenimentul care avusese loc pe Golgota se desfăşura într-o altă stare a conştienţei. El se putuse împlini în faţa a mii de oameni, fără ca ei să-l observe. Căci ce ar fi fost pentru ei? Moartea unui condamnat ordinar! Posibilitatea de a înţelege ceea ce se petrecea în realitate nu o aveau decât cei care cunoşteau conţinutul Misteriilor. Maeştrii iniţiaţi puteau spune: Cel pe care noi vi l-am arătat în timpul celor trei zile şi jumătate şi cel pe care profeţii l-au vestit îl puteţi înţelege prin mijloacele pe care vi le dau Misteriile.

Autorul *Apocalipsei* primise tradiţiile orale ale Misteriilor şi el putea spune: Când mă pătrund de tot ce se poate învăţa în Misterii, îmi apare însuşi Christos. *Apocalipsa* nu avea deci nimic nou, ceea ce era totuşi nou era felul în care aceste tradiţii antice erau suprapuse pe evenimentul care avusese loc nu de mult. Esenţial era ca cei care aveau urechi să audă să aibă posibilitatea de a ajunge puţin câte puţin, cu ajutorul a ceea ce era scris în *Apocalipsă*, la înţelegerea Evenimentului de pe Golgota. Aceasta a fost intenţia celui care a scris *Apocalipsa*. Conţinutul *Apocalipsei* venea direct din vechile Misterii; este un document sacru vechi şi autorul nu a făcut decât să-l dezvăluie omenirii, autor care nu era altul decât acel ucenic pe care Domnul îl iubea şi căruia îi lăsase ca moştenire să vestească lumii natura Sa adevărată. El rămâne până ce Christos vine, pentru ca cei cu conştienţa luminată să-L poată înţelege. El este marele Învăţător despre adevărul Evenimentului de pe Golgota. El a dat oamenilor mijlocul de a înţelege acest Eveniment.

Autorul începe *Apocalipsa* cu aceste cuvinte – am căutat să traduc aceste prime cuvinte, aşa cum trebuie să fie în conformitate cu sensul lor

adevărat: „Aceasta este revelaţia lui Iisus Christos pe care Dumnezeu a dat-o servitorului Său ca să o facă înţeleasă «pe scurt», aşa cum se va împlini ceea ce trebuie să vină. Ea a fost pusă în semne şi trimisă prin îngerul său servitorului Ioan şi acesta a destăinuit-o". El vrea deci să o descrie „pe scurt". Ce înseamnă aceasta? Este ca şi cum cineva ar dori să spună: Dacă ar fi să vă arăt totul în amănunt, tot ce se va petrece de acum până la capătul evoluţiei Pământului, ar însemna să scriu mult prea mult. Eu vreau să fac numai o expunere sumară, pe scurt. Acest text a fost astfel interpretat de traducătorii care nu au putut pătrunde în spiritul *Apocalipsei*, încât ei spun: „spre a arăta ce trebuie să se petreacă «în curând»". Ei erau de părere că cele ce aveau să se întâmple vor avea loc în scurt timp, în curând. În realitate, trebuie înţeles că evenimentele sunt arătate „pe scurt". Textul originar are o expunere care permite o traducere corectă, ceea ce m-am străduit să arăt în introducerea „Imaginilor oculte ale Peceţilor şi Stâlpilor" cât mai exact [**34**].

Într-o serie de expuneri am relatat multe lucruri despre acest sacru document foarte vechi, multe lucruri despre tainele pe care Domnul le-a dezvăluit omenirii prin ucenicul pe care îl iubea. Aţi putut probabil să simţiţi prin aceasta că *Apocalipsa* este o carte plină de o profundă înţelepciune şi aţi resimţit, poate, în cursul acestor conferinţe, o anumită îngrijorare sau chiar teamă constatând că în această carte multe lucruri sunt greu de înţeles. Aş dori, de aceea, acum la sfârşitul acestor expuneri să mai adaug ceva: Tot ce am putut să vă spun este absolut conform cu intenţiile autorului *Apocalipsei* şi s-a predat în toate şcolile oculte care au răspuns acestor intenţii. Dar aceasta nu este totul, pe departe nu este tot ce s-ar fi putut spune, pentru că s-ar putea merge mult mai adânc în adevărurile şi temeiurile acestui document. Dar chiar dacă aş pătrunde în toate aceste profunzimi, ceea ce aş putea să vă spun vi s-ar părea totuşi doar ca o expunere superficială. Şi, de fapt, nici nu se poate altfel, nu se poate da la început decât o prezentare superficială. Numai aşa putem merge mai departe. Trebuie să se înceapă cu ceva elementar, apoi se va trece la ceva mai complex după ce am străbătut o bucată de drum. Căci există multe, multe lucruri care au fost expuse superficial tocmai pentru a ne da răgazul să ne adaptăm şi a putea apoi face noi dezvăluiri. Şi dacă veţi persevera pe calea pe care, într-un fel, aţi început-o, consacrându-vă eforturile pentru înţelegerea *Apocalipsei lui Ioan*, veţi ajunge treptat, treptat şi la profunzimile vieţii spirituale. La profunzimi care astăzi sunt imposibil de exprimat, pentru că nu pot fi înţelese, pentru că nimeni încă nu a avut urechi să le audă. Aceste urechi care să poată auzi sunt pregătite tocmai prin asemenea expuneri sumare, aşa cum v-au fost date. Şi încetul cu încetul vor deveni urechi care să poată auzi Cuvântul care străbate atât de profund prin *Apocalipsă*. Dacă aţi reţinut ceva din tot ce a fost îngăduit să vă spun, să fiţi totodată convinşi că a fost necesar ca totul să fie spus doar în linii generale, doar, ca să spunem aşa, superficial şi nu numai atât, dar nu s-au putut spune decât unele elemente. Lăsaţi-le însă să devină pentru dumneavoastră un impuls care să vă conducă tot mai adânc în tainele pe care acest ciclu v-a permis doar să le presimţiţi. Dacă ar fi fost în intenţia mea să vă vorbesc chiar numai superficial dar despre tot ce s-ar putea spune, ar fi trebuit să vorbesc săptămâni la rând. Ceea ce am expus acum, în acest ciclu, nu are decât dorinţa de a vă da un stimulent şi cel care înţelege şi simte aceasta spunându-şi: Trebuie să pătrund aceste lucruri tot mai mult, tot mai adânc, acela a primit aceste conferinţe în sensul corect.

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

NOTE ŞI COMPLETĂRI
CUPRINSE ÎN EDIŢIA GERMANI 1990

În legătură cu textul: conferinţele au fost ţinute de Rudolf Steiner în mod liber, fără nici o notă scrisă şi au fost stenografiate de Walter Vegelahn, din Berlin, apoi retranscrise în clar. Trebuie să avem în vedere că stenograma a putut avea, pe ici, pe colo, unele lacune care în retranscriere nu au putut fi totuşi complet îndepărtate. Este poate şi motivaţia unor dificultăţi în înţelegerea unor pasaje, cum ar fi de exemplu acela care se referă la numărul 344 şi la numărul 666. În acest sens, se va vedea şi nota suplimentară care urmează, semnată de Hella Wiesbergen.

Desenele care figurează în text, au fost executate de Leonore Uhlig după cele trasate de Rudolf Steiner pe tablă în timpul conferinţelor şi reproduse apoi în textele de bază.

Completări la text:

1.Georg Wilhelm Hegel (1770–1831). Hegel a spus, textual: „Gândirea cea mai profundă este legată de persoana lui Christos, de realitatea Sa istorică şi exterioară şi ceea ce face pe drept cuvânt grandoarea religiei creştine este tocmai faptul că, deşi este atât de profundă, ea poate fi înţeleasă cu uşurinţă în aspectul său exterior de conştienţa noastră şi că în acelaşi timp ea ne invită la o adâncă meditaţie. Ea este astfel accesibilă oricărui nivel de cultură şi satisface totodată exigenţele cele mai înalte.“ (Vorlesungen über die Philosophie der Weltgeschichte/ Prelegeri asupra filozofiei istoriei universale, Secţiunea 3, cap. 2)

2. Profesorul Georg Friedrich Daumer (Nürnberg 1800–1871). Lucrarea *Kaspar Hauser, Sein Wesen, seine Unschuld, seine Erduldungen und sein Ursprung,* Regensburg 1873 (*Kaspar Hauser. Natura sa, inocenţa sa, suferinţele sale şi originea sa)*. A se vedea şi lucrarea lui Peter Tradowsky *Kaspar Hauser sau lupta pentru spirit*, Paris, 1985.

3. *un scriitor spune:* Este vorba probabil, de scriitorul Jakob Wassermann (1873–1934) şi de romanul său *Kaspar Hauser sau lenea inimii*, 1907. A se vedea şi lucrarea lui Karl Heyer, *Kaspar Hauser şi soarta Europei Centrale în veacul al XIX-lea. Contribuţii la istoria Occidentului,* vol. IX, 1958.

4. Cuvintele lui Goethe, textual: „Ochiul îşi datorează existenţa luminii. Pornind de la organe animale secundare şi nediferenţiate, lumina poate produce pentru ea un organ care să-i fie asemănător şi astfel ochiul se formează prin lumină şi pentru lumină, pentru ca lumina interioară să corespundă luminii exterioare.“ (***Scrierile despre ştiinţele naturale ale lui Goethe***, editate şi comentate de Rudolf Steiner, vol. 3, *Schiţă pentru o teorie a culorilor*)

5. „Alles Vergängliche ist nur ein Gleichnis“, Goethe, *Faust II*, Corul final („Tot ce-i vremelnic, e numai aparenţă“).

6. Moise, 2, *Ieşirea (Exodul)*, cap. 3, v. 14. Atunci Dumnezeu a răspuns lui Moise: „Eu sunt cel ce sunt“. Apoi I-a zis: Aşa să spui fiilor lui Israel: „Cel ce este m-a trimis la voi“.

7. *Evanghelia după Ioan*, cap. 8, v. 58.

8. Se referă la al doilea principiu al Societăţii teosofice.

9. Elevii lui Iisus Christos au spus însă: compară cu Ioan, *Epistola I*, cap. 1, v. 1-3: „Ce era de la început, ce am auzit şi am văzut cu ochii noştri, ce am privit şi am pipăit cu mâinile noastre despre Cuvântul vieţii, aceea vă spun. Căci viaţa s-a arătat şi noi am văzut-o şi o mărturisim şi vă vestim această viaţă veşnică ce era la Tatăl şi care ni s-a arătat nouă. Aşadar ce am văzut şi am auzit aceea vă vestim, ca şi voi să aveţi împărtăşire cu noi, cum avem şi noi împărtăşire cu Tatăl şi cu Fiul Său, Iisus Christos.“

10. *Faptele Apostolilor*, cap. 1, v. 8. „Ci veţi primi puteri când se va coborâ Duhul Sfânt peste voi, şi-Mi veţi fi martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi Samaria, până la marginea pământului.“

11. *Evanghelia după Ioan*, cap. 5, v. 46. „Căci de aţi fi crezut pe Moise, aţi fi crezut în Mine, căci el despre Mine a scris.“

12. În lunile martie şi aprilie 1908, Rudolf Steiner a ţinut la Lund, Malmö, Stockholm, Uppsala, Kristiania (Oslo), Göteborg şi Copenhaga în total douăzeci de conferinţe, de la care însă, nu s-a păstrat nici o notă.

13. Droţii (Drothen) erau vechii preoţi scandinavi.

14. *Codex argenteus* al lui Wulfila (sau Ulfila); episcop al goţilor, Wulfila a tradus *Biblia* în limva gotică în secolul al IV-lea d.Ch. Este cel mai venerat manuscris germanic, scris cu litere argintate şi aurite pe pergament purpuriu. Nu s-au păstrat din el decât fragmente descoperite în secolul al XVI-lea în abaţia din Werden în Ruhr. Aceste fragmente au fost aduse la Praga, apoi în Suedia, de aici în Olanda, unde au fost legate în argint, de unde şi numele de *Codex argenteus*. În prezent manuscrisul se află în biblioteca Universităţii din Uppsala.

15. Ioachim de Flores, abate de Floris sau Fiore, mort în 1202, autor al acelei *Evanghelium alternum*, care interpretează profeţiile din *Biblie*. Mai târziu, în Italia, a fost considerat ca un adevărat profet.

16. *Apocalipsa*, cap. 13, v. 18. „Aici este înţelepciunea; cine are minte să socotească numărul Fiarei, căci acest număr este nume de om şi numărul ei este 666.“

17. Insula Patmos, unde a trăit şi scris Sfântul Ioan (*Apocalipsa*, cap. 1, v. 9)

18. *Apocalipsa*, cap. 1, v. 10. „Acolo am fost dus în duh, într-o zi de duminică, şi am auzit în urma mea un glas puternic, ca de trâmbiţă, care a zis: «Eu sunt Alfa şi Omega, Cel dintâi şi Cel de pe urmă»".

19. Aceste imagini pictate au servit la decorarea interioară a sălii în care a avut loc congresul Federaţiei secţiunii europene ale Societăţii Teosofice, în ziua de Rusalii 1907. Ele au fost executate de Clara Rettinch, din Stuttgart, după schiţele întocmite de Rudolf Steiner.

20. O prezentare mai amplă a acestor încarnări anterioare ale Pământului se găseşte în următoarele lucrări ale lui Rudolf Steiner: ***Die Geheimwissenschaft im Umriss***, 1910 (tradusă în limba română sub titlul ***Ştiinţa ocultă***) GA13 şi ***Aus der Akasha Chronik***, 1904-1908, (tradusă in limba română sub titlul ***Din Cronica Akasha***) GA 11.

21. În ediţiile mai vechi, se găsea aici o notă de subsol cu următorul text: „Iniţierea creştină a lăsat aceasta ca simbol al iniţierii. Lucrurile sunt prezentate din punct de vedere creştin. Creştinismul trebuia să le adopte, dar ulterior le-a amestecat cu alte lucruri".

22. Legenda lui Ahasverus, sau, aşa cum se mai numeşte, legenda „Jidovului rătăcitor" creată de Ordinul Cordelierilor, vorbeşte de Ahasverus din Ierusalim. Acesta a alungat pe Christos care, în drumul spre Golgota, voise să se odihnească în faţa casei sale. Drept pedeapsă a fost blestemat să meargă la nesfârşit pe Pământ până în ziua Judecăţii de Apoi. Primele atestări cunoscute despre această legendă datează din secolul al XIII-lea, iar primele tipărituri din anul 1602.

23. Legenda lui Baldur şi Loki. A se vedea cele două conferinţe ţinute de Rudolf Steiner, la 2 şi 3 aprilie 1915, la Dornach (Elveţia): ***Căile spre o cunoaştere spirituală şi o reînoire a conceptiei artistice despre lume*** (GA161) şi ciclul de conferinţe din 7–17 mai 1910: ***Sufletele popoarelor. Misiunea unor popoare în raporturile lor cu mitologia germană şi nordică*** (GA 121).

24. Asuras – Începuturi. În acest context, Asuras sunt asimilaţi cu ierarhia Arhailor (Începuturi, Principate, Spirite ale personalităţii), dar mai târziu, cu altă ocazie, Rudolf Steiner i-a caracterizat ca fiind spirite care atrag pe om spre rău (conferinţa din 22 mai 1909 ţinută la Berlin şi inclusă în GA 107). Pentru această neconcordanţă trebuie avut în vedere faptul că eventualstenograma prezintă lacune sau că Rudolf Steiner, voind să scurteze expunerea, indică prin acelaşi termen Arhai, pentru că la origine Asuras aparţineau tot de ierarhia Arhailor. Numai datorită faptului că Asuras au rămas în urma evoluţiei, au devenit forţe care antrenează pe om spre rău. Aceasta explică şi numele lor, căci în sanscrită termenul care desemnează pe zei este „*suras*" (de la „*asu*"= suflu, respiraţie), iar „a" este negaţia. Deci, Suras devine Asuras, nonzei. În unele note nepublicate ale unei conferinte ţinute de Rudolf Steiner la 17 octombrie 1904 la Berlin se spune: „Cei care erau la început entităţi spirituale apar acum ca rebeli, ca revoltaţi, care vor să dobândească independeniă. Şi de aceea suras devin asuras".

25. Între 21 martie – 9 aprilie 1920, Rudolf Steiner a ţinut un ciclu de 20 de conferinţe, pe teme medicale, intitulat ***Ştiinţa spirituală şi medicina*** (GA 312). Netradus în limba română.

26. Cuvintele lui Goethe în *Divanul occidental-oriental,* ultima strofă din *Nostalgia binefăcătoare*.

27. Familia Rothschild: tatăl, Mayer Amschel Rothschild (1743–1812) la Franckfurt am Main, şi cei patru fii: Solomon, şeful casei din Viena, în 1816, Nathan, care a transferat în 1813 firma de la Manchester la Londra, Karl, care a fondat în 1820 firma din Neapole şi Jakob, care devine în 1812 şeful casei Fraţii Rothschild din Paris.

28. *Epistola lui Pavel către Galateni*, cap. 2, v. 20 „Răstignitu-m-am împreună cu Christos şi de acum nu mai trăiesc eu, ci Christos trăieşte în mine. Şi dacă trăiesc ascuns în timp, trăiesc prin credinţa în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit şi S-a dat pe Sine pentru mine".

29. Lev Nicolaevici Tolstoi (1828–1910).

30. În legătură cu marii îndrumători ai omenirii există un ciclu de conferinţe ţinut de Rudolf Steiner între 23-31 august 1906, intitulat ***Orientul în lumina Occidentului. Copiii lui Lucifer şi fratii lui Christos*** (GA 113).

31. În conferinţa ţinută de Rudolf Steiner cu ocazia Congresului de la München, în 1907, ***Imaginea ocultă a peceţilor şi a stâlpilor*** (GA 284), netradusă în limba română, se spune: „Evoluţia pământului se împarte în două mari perioade, perioada lui Marte şi cea a lui Mercur". De asemenea, într-un ciclu de şapte conferinţe, ţinut la Berlin între 6–16 iulie 1916, ***Esenţa lumii şi natura eului***(GA 169), se arată acelaşi lucru.

32. În legătură cu acest subiect, Rudolf Steiner a vorbit şi în conferinţa ţinutăta la München, 4 decembrie 1907 şi cuprinsă în volumul ***Natur und Geistwesen*** (GA 98).

33. Există o foarte cunoscută explicaţie a numărului 666 în *De occulta philosophia* de Heinrich Cornelius Agrippa (Agrippa von Nettesheim) 1486–1535.

34. În legătură cu planşele de la finele volumului, reprezentând imaginea celor şapte peceţi: tablourile au fost pictate şi au servit ca decor în sala în care a avut loc Congresul Federaţiei secţiunilor europene ale Societăţii Teosofice, în ziua de Rusalii 1907, la München. Aceste tablouri au fost executate, după schiţele făcute de Rudolf Steiner, de Clara Rettich, din Stuttgart.

O indicaţie specială privind evoluţia numărului 666 din conferinţa a XI-a

Textul prezentelor conferinţe corespunde manuscrisului redactat de stenografă; dar evident a suferit din cauza prescurtărilor la care, bineînţeles, s-a recurs în timpul expunerii. Aceasta explică, poate, şi unele nepotriviri în ce priveşte determinarea exactă a momentului în care, în ansamblul evoluţiei, se plasează număru1666. Dacă, aşa cum se spune în text că numărul evoluţiei este calculat în functie de stările de formă, de rasele principale (perioade) şi subrase (epoci de cultură) şi că va veni un moment în viitor când, aşa cum avem acum ca număr al evoluţiei 344, acest număr să fie 666 şi ar fi logic să deducem că numărul 666, determinat în acelaşi mod ca şi 344, să se situeze la sfârşitul stărilor de formă din a patra stare de viaţă (regnul mineral), şi nu cum rezultă din text, la sfârşitul stărilor de viaţă. Dar după text lucrurile nu stau chiar aşa, căci se spune, în legătură cu numărul 666, că nu semnifică şase stări de formă, şase perioade şi şase epoci, ci şase regnuri de viaţă sau ronde – în limbaj teosofic –, apoi şase perioade şi şase epoci. Rezultă că pentru număru1666 s-a sărit peste stările de formă.

Problema de a stabili dacă textul este corect sau greşit este încă deschisă. Într-o notă redactată în 1906 de Rudolf Steiner găsim o anumită explicaţie. Conform acestei note, numărul 666 apare definitiv în a şasea stare de formă, din a şasea stare de viaţă, a celei de a şasea planete (încarnare a Pământului, respectiv Venus). Dar şi, într-o mai mică măsură, ori de câte ori raportul de evoluţie este 666.

O contribuție la această controversă o aduce *Ernst Suter Schaltenbrand* (Basel, Elvetia) într-un articol publicat la 6 ianuarie 1984 în revista Societăţii Antroposofice „Das Goetheanum" intitulat „Despre unele contradicţii aparente din expunerile făcute de Rudolf Steiner asupra evoluţiei". În acest articol se porneşte de la faptul că Rudolf Steiner, în expunerile pe care le face cu privire la numărul 666, vorbeşte în mod evident despre un alt mod de calcul doar atunci când lămureşte numărul 344 şi prin aceasta vrea să arate, fără a sublinia în mod deosebit, că un număr ocult compus din trei cifre poate fi citit în două feluri, o dată luând în considerare evenimentele din interiorul unei „stări de viaţă", altă dată având în vedere toate stările (regnurile) de viaţă ale Pământului. Deci, dacă ne sunt prezentate două moduri de citire şi interpretare, deoarece pornesc de la diferite ipoteze, este de la sine înţeles că orice încercare de a le cuprinde într-una singură este sortită eşecului. O asemenea încercare duce în mod sigur la o contradicţie care în realitate nu există.

Dacă ne întrebăm însă pentru ce a ales Rudolf Steiner pentru descifrarea numărului 666, aşa cum ne-o prezintă, o anumită interpretare, trebuie să avem în vedere următoarele: Numărul 666 nu este rezultatul unui calcul bazat pe o schemă rigidă, ci a fost arătat de *Apocalipsa* lui Ioan din Patmos prin revelaţie spirituală. El este numărul Fiarei care vrea să atragă omenirea în Abis, este numărul lui Sorat, Demonul solar, cel mai mare şi aprig adversar al lui Christos; el este dezvăluit de Ioan pentru a ne arăta timpul când se împlineşte marea ruptură de spiritualitate. Acest moment a fost desigur accesibil şi viziunii spirituale a lui Rudolf Steiner. El a ştiut deci în ce modalitate trebuie descifrat număru1666.

Cine se împiedică de faptul că numărul nu este chiar foarte „sistematic" trebuie să ia aminte că lumea spirituală îşi are propriile ei legi. Când îşi alege propriul limbaj ca să exprime o revelatie printr-un număr de trei cifre, nu putem să susţinem cu felul nostru terestru de a gândi că numărul Fiarei ar trebui să fie compus din patru şi nu din trei cifre, pentru a se lua în seamă şi stările de formă, adică să fie 6666. Revelaţiile trebuie luate aşa cum sunt şi să învăţăm să le citim.

Această apreciere este întărită şi de alte note ale lui Rudolf Steiner din mai 1906 şi destinate lui Edouard Schure*, în care numărul 666 este prezentat în două moduri de a fi citit, iar timpul la care se referă se situează o dată la sfârşitul evoluţiei Pământului, iar altă dată la sfârşitul încarnării planetare Venus. (Hella Wiesbergen.)

* Nota se află reprodusă în acest volum, ca **anexă** (N.T.).

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

ANEXĂ

SEMNELE ŞI EVOLUŢIA CELOR TREI LOGOÏ ÎN OMENIRE

Text redactat de Rudolf Steiner în mai 1906 pentru Edouard Schuré

Alcătuirea lumii este legată de triadă. În sistemul de evoluţie al omului trebuie să distingem, de la primul germen de devenire al omului până la deplina realizare a acestui germen; „trei stări de conştienţă formează prima triadă".

Prima din aceste stări de conştienţă este o stare mai mult sau mai puţin surdă (asemănătoare stării de somn) deoarece „eul" încă nu se născuse. La acest nivel, omul este încă legat de un „eu" superior; el este clarvăzător, dar nu poate considera conţinutul clarvederii sale ca fiind al său.

A doua stare de conştienţă este provocată de naşterea „eului". Este o stare mai elevată şi provine din pierderea clarvederii. Începe vederea unei lumi exterioare.

A treia stare de conştienţă este provocată prin reapariţia clarvederii dar, de data aceasta, în „eu"; omul devine un clarvăzător conştient de sine.

În limbajul scris ocult, prima stare de conştienţă este simbolizată prin semnul , adică: conştienţa radiază din „absolut" inundând lumea cu valurile sale (=).

În aceste trei stări de conştienţă, în fiecare, se deosebesc câte trei trepte inferioare, în total nouă, după cum urmează.

	1. Subtreapta I
1. Prima treaptă de conştienţă	2. Subtreapta II
	3. Subtreapta III
	1. Subtreapta IV
2. A doua treaptă de constienţă	2. Subtreapta V
	3. Subtreapta VI
	1. Subtreapta VII
3. A treia treaptă de constienţă	2. Subtreapta VIII
	3. Subtreapta IX

Prima treaptă de conştienţă este complet subiectivă, cu alte cuvinte omul nu percepe nimic din exterior, ci numai ceea ce implantează în el divinitatea. Această treaptă de conştienţă se transmite prin cele trei subtrepte ale primei epoci şi este reprezentată prin semnul

A treia treaptă de conştienţă este în întregime obiectivă, ceea ce înseamnă că omul va percepe Universul întreg ca fiind divin şi se reprezintă prin semnul

Treapta intermediară va avea deci semnul

Dar prima treaptă de conştienţă se transformă în mod continnu în a doua, iar aceasta, de asemenea, în a treia; în felul acesta, treptele inferioare III şi IV şi VI şi VII se întrepătrund şi dau următorul tablou:

Prima treaptă de conştienţă	1. Subtreapta		1
	2. Subtreapta		2
	3. Subtreapta 1	A doua treaptă de constienţă	3
	2		4
A treia treaptă de constienţă	1. Subtreapta 3		5
	2. Subtreapta		6
	3. Subtreapta		7

Vedem cum numărul 7 provine din numărul 9.
Aeeste şapte stări de conştienţă sunt dobândite.

1. pe Saturn
2. pe Soare
3. pe Lună
4. pe Terra
5. pe Jupiter
6. pe Venus
7. pe Vulcan

În prezent, omul se află în a 4-a şi, după cum se vede, aceasta este precedată de a 3-a, care derivă din confluenţa a două subtrepte, şi va fi urmată de a 5-a, care, de asemenea, derivă din confluenţa a două subtrepte. Dacă se notează conştienţa pur lunară cu III şi conştienţa pur terestră cu V, între ele se plasează ceva ce s-ar putea considera a fi conştienţa lui Marte. Acest fapt provine din aceea că, înainte de a se separa de Lună şi de Soare, Pământul a întâlnit pe Marte. O întâlnire asemănătoare a avut loc şi cu Mercur; conştienţa lui Mercur o notăm cu VI.

Să luăm acum suma treptelor de conştienţă pe care omul le-a parcurs până în prezent, ele sunt V până la conştienţa terestră. De aceea, semnul este:

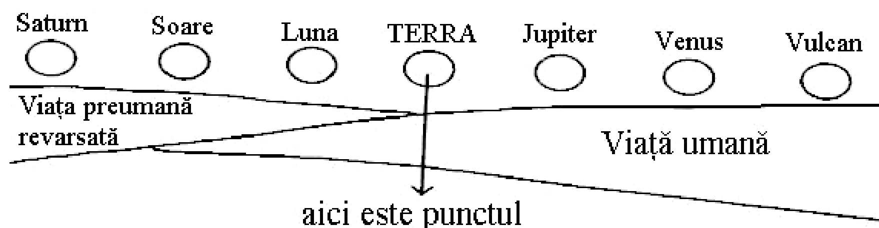
Acesta este un semn închis pentru că fără intervenţia conştienţei lui Mercur omul s-ar fi pietrificat în el însuşi. Dacă la această treaptă nu ar fi primit sprijinul Conducătorului divin (Mercur), el s-ar fi găsit într-un impas în evoluţia sa.

Să mergem mai departe: fiecare din cele şapte stări de conştienţă are şapte stări de viaţă de parcurs. Există deci:

pentru Saturn şapte stări de viaţă
pentru Soare şapte stări de viaţă
pentru Lună şapte stări de viaţă
pentru Pământ şapte stări de viaţă
pentru Jupiter şapte stări de viaţă
pentru Venus şapte stări de viaţă
pentru Vulcan şapte stări de viaţă

care în literatura teosofică se numesc şi „ronde".

Sunt, aşadar, 7 x 7 stări de viaţă pentru întregul ciclu uman de evoluţie, adică 7 x 7 = 49.
Dar trebuie să ne reprezentăm lucrurile în aşa fel că în primele stări de conştienţă germenul uman nu are încă o viaţă proprie. Ceea ce se manifestă deocamdată este valul de viaţă provenit din evoluţii trecute şi care acum este înlocuit cu încetul de viaţa umană propriu-zisă. Schematic se prezintă astfel:

în care viaţa preumană este complet depăşită şi viaţa pur umană devine viaţa evoluţiei umane.

Există, deci, în evoluţia umană un punct unde în ansamblul sistemului planetar viaţa proprie acestui sistem ia locul curentului care venea dintr-un sistem anterior. Istoric vorbind, aeest punet este venirea lui Christos şi reprezintă sub acest raport mijlocul evoluţiei umane.

Stările de viaţă se derulează în stări de formă; fiecare din cele 49 stări de viaţă traversează câte şapte stări de formă, care în total, în ansamblul evoluţiei, sunt 49 x 7 = 343 stări de formă (7 x 7 x 7).

Dar aceste stări de formă nu sunt la început proprii omului, deoarece şi ele provin dintr-un sistem anterior. Tot ce se referă la asemenea stări de formă se denumesc prin termenul macrocosmos.

Stările de formă pe care le creează omul însuşi constituie microcosmosul. Nu se poate vorbi de microcosmos decât în momentul când spiritul uman devine creator de forme, după cum înainte era Spiritul divin (Spiritul cosmic) cel care creea forme.

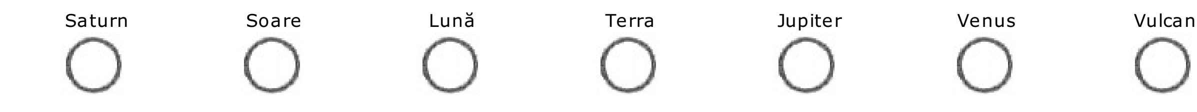
Tranziţia o face Sufletul universal, Spiritul divin eare se individualizează în mod lent.

In esoterismul creştin se notează astfel:
stările de conştienţă ca Tatăl A
stările de viaţă ca Fiul sau Cuvântul B
stările de formă ca Sfântul Duh C

Literatura teosofică consideră:

A ca fiind primul Logos
B ca fiind al doilea Logos
C ca fiind al treilea Logos

Se obţine astfel un tablou de ansamblu al evoluţiei, dacă vom considera că:
primul Logos se manifestă în om ca Atma (Omul-spirit)
al doilea Logos se manifestă în om ca Buddhi (Spiritul vieţii)
al treilea Logos se manifestă în om ca Manas (Sinea spirituală)

Manifestarea primului Logos (Tatăl). Omul este inclus în conştienţa divină Spiritul lui Dumnezeu.

Intervine al doilea Logos (Fiul) (Cuvântul). Omul intră în viaţă

Intervine al treilea Logos (Sfântul Duh). Omu1 intră în formă

deci:

Primul Logos	Al doilea Logos	Al treilea Logos
(Atma)	(Buddhi)	(Manas)
Spiritul lui Dumnezeu	Spiritul universal macroscopic	Spiritul uman microscopic
Tatăl	Fiul	Sfântul Duh
7	7	7
		

7x7x7=343 trepte

Când din aceste 7 x 7 x 7 = 343 trepte s-au scurs 666 = 6 x 6 x 6 = 216, deci după cinci stări de conştienţă sau planete (Saturn, Soare, Lună, Terra, Jupiter) adică în Venus, când în aceasta au trecut din nou cinci stări de viaţă, deci în a şasea stare de viaţă din Venus, şi în a şasea stare de formă din aceasta a şasea stare de viaţă, atunci se va desprinde din evoluţia Pământului tot ceea ce nu mai poate ajunge la perfecţiune; numărul 666 reprezintă deci 216 trepte care s-au scurs din ansamblul evoluţiei şi este *numărul critic* al evoluţiei (*Apocalipsa*) .

Dar o stare critică poate interveni (deşi de o amploare şi o importanţă mai mică decât a momentului arătat) oricând raportul evolutiv este 666, de exemplu, în a şasea subrasă din a şasea rasă principală din a şasea planetă, calcul care ia în seamă pe Marte şi Mercur, şi când se formează ciclul următor:

1. Saturn
2. Soare
3. Lună
4. Marte
5. Terra
6. Mercur – această influenţă este deja foarte mare în a şasea subrasă. Umanitatea se va găsi şi atunci la un punct critic al evoluţiei sale*.

* Dacă „rasă principală" este de fapt ce am numit „perioadă", iar subrasă ceea ce am numit „epocă de cultură", s-ar putea considera că această influenţă critică se va situa în perioada a şasea (a Peceţilor) (N.T.).

Rudolf Steiner

APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

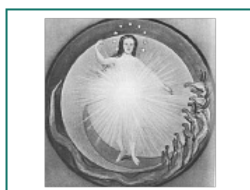
CELE SAPTE PECETI

I

II

III

IV

V

VI

VII